CORNEL MARANDIUC

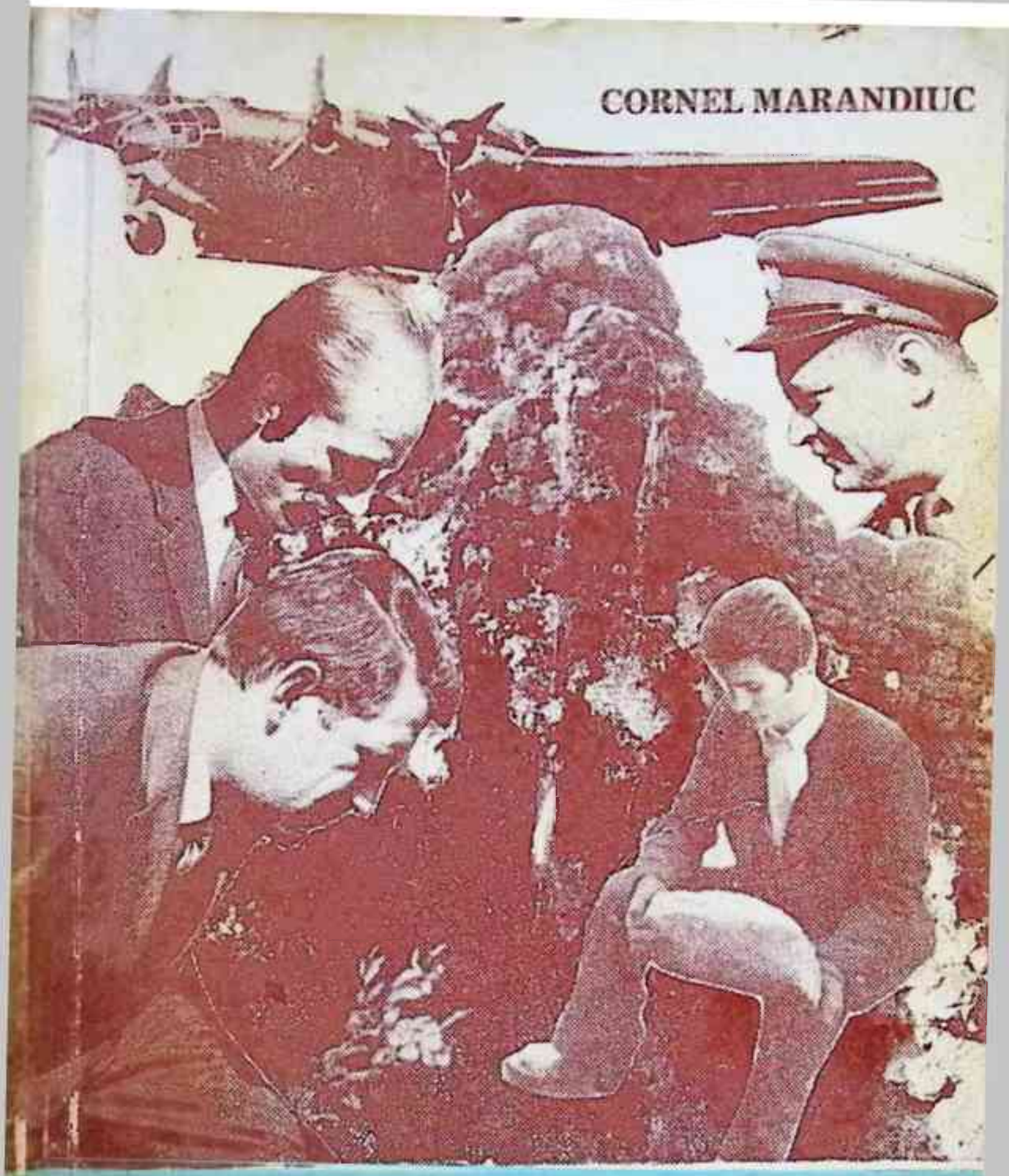

CASA AURULUI

CORNEL MARANDIUC

CASA AURULUI

Coperta : ION TIPSIE

CORNEL MARANDIUC

CASA AURULUI

EDITURA FACLA — 1978
TIMIŞOARA

PARTEA ÎNTÎI

GALERIA „EMERIC"

CAPITOLUL 1

SINGURATICUL CĂLĂTOR AL MUNȚILOR

Era vară și soarele bătea îngust în valea adîncă peste o apă lutoasă, violacee. Se spune că sînt săritori înalte acolo, nimeni nu le-a trecut și n-a aflat ce ascund peșterile din pereții prăpăstioși. Drumul a fost spart cu dinamită prin pădurea virgină, peste amețitoare hăuri, și la capătul său trei galerii de prospectare au început să-și răstoarne vagoneții în albia văii. Alături păcănea „diesel"-ul uzinei electrice și stația de compresoare, curentul și aerul comprimat alergau în munte, glasul oamenilor și al fierului rupea liniștea iar muntele sfîrtecat cu astralită scuipa afară piatră seacă, fără conținutul ce-l așteptau toți... Întotdeauna valea aceasta a rostogolit luciri minunate: malahit, azurit, calcopirită, grăunte de granat. Oamenii le-au găsit, le-au purtat spre la-

boratoare...apoi tractoare pe şenile au urcat greu trăgînd şine de vagoneţi şi trolii, butoaie cu motorină, ciment, tuburi de aeraj, explozibil, pîine şi untdelemn, carbid şi instalaţii de foraj GP şi ZIF. Malurile s-au colorat, sălbăticiunile s-au adîncit încă mai mult în păduri iar cele trei galerii îşi aveau o viaţă a lor plină de întuneric şi lumină, de tăcere şi scrîşnet, de necunoscut şi speranţă, promisiune...

Atunci a trecut pentru întîia oară pe acolo Zarie, Zarie doctorul... întreg şi frumos spus, medicul internist Avram Zarie. S-a oprit acolo pentru odihnă şi îmbucătură. Şi-a scos rucsacul, hanoracul, şi-a lepădat (cum le numea singur) „nimicurile" de pe mîini -ceasul şi busola- şi şi-a spălat faţa şi gîtul în apa rece din care apoi a băut însetat. Apoi a apucat să mănînce şi cîţiva din cei de acolo au venit mai aproape de dînsul.

— Bună ziua şi poftă bună.

— Mulţumesc.

— Scoborîţ pă vale ?

— Da, într-acolo merg.

Cel ce-l întrebase îl privea acum poate cîntărind şi omul din faţa sa şi lucrurile sale aşezate alături şi, poate încă ceva ce ştia doar el. Dădu drumul din nou vorbei sale blajine:

— Ieste mai jos o săritoară, nu ştiu cum îţ...

— O ştiu, adică am auzit despre ea. Am o coardă, o funie de treizeci de metri.

— Atunci îţ putea.

— Aşa cred.

Doctorul se oprise din mîncat şi îi mulţumi celuilalt pentru că-l prevenise. Îi plăcea graiul

celuilalt şi înfăţişarea sa, trupul aţos şi privirea adîncă a ochilor, cumpănirea şi grija de pe faţa-i aspră, uitată nerasă. Îmbrăcămintea îi era cea obişnuită locului său de muncă, se descoperise însă şi îşi ţinea casca de protecţie în mînă. Apoi îşi aprinse o ţigară scurtă, fără filtru şi fumul ieşi din capcana gurii sale ca să se piardă într-o alta mai mare, cea a văii. Lui Avram Zarie îi plăcu mult omul, în locul acela al depozitării interioare el îl aşează alături de alţi oameni care-i plăcuseră şi pe care, de cîţiva ani, de cînd umbla prin munţi, în drumeţiile sale îi întîlnise; schimbase cu ei bineţe şi vorbe, primise îndrumări de la unii, zîmbete din partea altora, mici secrete de a se gospodări în sălbăticia munţilor împrumutase de la alţii... Îi zise omului:

— Să te întreb şi eu ceva, dacă îmi dai voie...

— Dară cum ? Poftiţi de întrebaţi.

— Ce căutaţi, ce aşteptaţi să găsiţi aici ?

— Apoi, de toate !

Doctorul aprecie răspunsul ca înţelept, spunea şi adevărul, evita să desvăluie însă unui drumeţ oarecare lucruri şi date ce nu-i priveau decît pe cei de acolo. Îi plăcea tot mai mult omul acesta acum. Apoi îşi strînse lucrurile, intră sub chingile greului rucsac, îşi luă rămas bun şi se afundă în adîncul văii prăpăstioase spre întîlnirea cu săritoarea ce-şi avea o tristă faimă prin victimele ce le făcuse în ultimii ani printre turiştii prea încrezători şi neexperimentaţi.

Şi timpul a trecut...

A venit toamna, pădurile n-au mai putut amortiza glasul aspru al galeriilor — îşi pierduseră frunzele — şi exploziile, puşcăturile cu astralită sunau de parcă despicau creieri... Iarna s-au tîrît iar tractoare

grele şi joase, cu stabilitate, STZ-uri, ce-şi rupeau şenilele ricoşînd şi dansînd drăceşte în coturile adînci şi prăpăstioase ale drumului, peste brîie albe strălucitoare de piatră. Iarna a adus zăpadă, viscol şi zăpadă şi după ce ele au stăruit atît cît le fusese dat să stăruie se duseră, veni înmugurirea. Vara a îmbrăcat totul în verde iar, apele s-au limpezit şi au scăzut, izvoarele susurau la locurile ştiute, flori violete şi galbene luminau fără miros şi măcrişul ciinesc creştea ferit prin poieni. Puşcăturile s-au auzit mai rar însă, apoi, într-o zi s-au zidit cîteva galerii laterale şi „diesel"-ul uzinei electrice s-a oprit obosit.

Şi cînd a venit toamna, Avram Zarie a trecut iar pe aici.

A întîlnit întîi tăcerea galeriilor. Cabluri electrice rupte, tuburile de aeraj stivuite, piese uzate, sticlă pisată şi vagoneţi ruginiţi. Probe de roci rînduite dar netrebuitoare, lăzi sparte cu etichete de explozibil - dinamită tip II şi astralită - şine decovil răsucite, prăjini şi coroane de foraj degradate, borcane goale şi tinicheaua cutiilor de conserve. Urzici înalte, grele de seminţe şi tăciuni în vetrele unor focuri stinse demult. Drumul răvărşit, hîrtoape adîncite de presiunea turbată a şenilelor. Baraca cu uşi smulse, cetină prin unghere şi tăcerea oamenilor ce au plecat. Amintirea, glasul şi mirosul lor parcă. Jos, adînc, apa văii, cîntecul ei, foşnetul nesfîrşit al pădurilor şi sus cerul, despicat.

Era o după-amiază tîrzie - aici soarele cade brusc, lumina păleşte, o răcoare umedă urcă din apă şi uneori coboară neguri. Avram Zarie s-a „deshămat", şi-a aşezat pe pătură aparatele, a dezvelit tăişul securii şi cu o ladă de dinamită, făcută praf, a

aprins focul. În jăraticul lui, pe o piatră lată a pus oala de ceai, cu apă, şi pînă aceasta a dat în clocot a fript slănină pe bită, pe ţăpuşă. Asculta apa, pădurea, focul, durerea ostenelii trupului său şi sorbea ceai fierbinte şi puternic îndulcit din ramuri de brad. Fumul se ducea drept în sus, spre stele, şi era bine. Un fel de bine cînd n-ai de spus nimic, de vorbit n-ai cu cine, de gîndit nu prea merită, cînd asculţi, vezi, simţi doar. Şi aceasta era bine, un mare bine pe care l-a stins tîrziu cu apă aruncată peste jăratic. A strîns totul în rucsac, l-a legat strîns la gură şi l-a atîrnat de căpriorii dezgoliţi ai podului barăcii... ceea ce mai rămăsese din ea. A dus acolo sus cetină, s-a învelit în pătură, cu secure cu tot, şi pînă a venit acea clipă în care nu l-a mai durut trupul ostenit, s-a tot uitat la stele. Erau mari, erau aproape, erau limpezi şi apoi s-a dus spre ele, fiindcă avea fierul securii legat de trup...

Dimineaţa a venit rece, înfăţişîndu-i aceeaşi privelişte. Pînă soarele a ajuns în despicătura văii a făcut focul cu o ladă de astralită ţăndărită, şi-a fiert ceai din frunze de afine, frunză uscată, culeasă pe drum, şi a mîncat încet. Dar acel apocaliptic amestec văzut ieri pierduse acum din dramatismul său, şi Avram Zaric, doctorul, hotărî să rămînă în acea zi acolo; urmîndu-şi căutările (ce-şi aveau scopul lor, un scop bine precizat - şi de mult aceasta - pentru el) fascinaţia pietrelor îl atrase şi-l subjugase şi acum, de-un timp, adesea îşi îngăduia popasuri, astfel de popasuri pe care le consuma scotocind, spărgînd, alegînd mostre... în modestul spaţiu al locuinţei sale aflate într-un îndepărtat oraş al cîmpiei din vestul ţării înghesuia o „fabuloasă" colecţie de minereuri, de crista-

le, de pietre... „pietroaiele doctorului", cum ziceau prietenii săi. Hotărî deci să rămînă. Galeriile i-au umplut ochii de întuneric şi basche̦ţii de apă, aşa că a ieşit, şi-a luat ciorapi din lînă uscaţi şi acolo, pe povîrnişul abrupt al canionului, a prins a alege şi sparge bolovani mari luaţi din fantasticul amestec al cărnii muntelui. Se bucura ca un copil cînd, aleasă din ochi după aparenţe abia perceptibile, piatra se dovedea a fi tainiţă a culorii, a sclipirii, a utilului mineral. Focul îl ţinea mereu şi trebuia să urce adesea peretele abrupt, să-l hrănească. Îi plăcea să-l vadă de acolo de jos, să vadă doar fumul albăstrui ce se ducea fuior peste înălţimea pădurilor. Cînd a spart o geodă în care era un cristal verde, mare cît un deget aproape, fărmîndu-l din nebăgare de seamă, îi veni să urle...

— Păcat, domnu înginer, era frumos...

— Te cred (!), răspunse Avram Zarie, automat. Apoi rămase mut. Cu cine vorbise ? Se-ntoarse şi văzu în spatele său un om. După aspectul acestuia înţelese că e „de-al casei"; se ridică şi-i dădu bineţe.

— Nu sînt inginer, iată, sparg şi eu pietre...

— Lăsaţi, se cunoaşte... eu mă uit cum le alegeţi dumneavoastră. Le-am văzut şi pe cele de sus.

Aha —îşi zise doctorul— mi-a văzut catrafusele întinse pe pătură: aparatele, harta şi busola, ceasul, pietrele, coarda... tot ce era acolo. Întrebă :

— Ascultă, dumneata ai lucrat aici ?

— Da, am lucrat.

— Nu dumneata m-ai întrebat toamna trecută cum o să trec peste săritoarea din vale ?

— Ba eu, eu domnu inginer. Şi eu v-am recunoscut.

— Nu sînt inginer, ţi-am spus. Cum te numeşti dumneata ?

— Emilian. Da acuma învăţaţi, aşa-i ? Şi faceţi practică,ca şi anul trecut. Că turiştii, „domnişorii", nu umblă singuri şi nu sparg pietre.

— V-am văzut probele abandonate, părăsite —zise doctorul— şi-i trase „încălzit" înainte, cu întreaga geologie de amator, ce-o ştia... ceea ce-l făcu pe celălalt să-i spună iar „domnu inginer,,. Îi ajută apoi la spart, cărară pietrele sus şi cum era „făcut" de-amiaz, Avram Zarie îl invită la masă.

Mîncară îndelung şi pentru că —după cum doctorul o înţelese— era zadarnic să-i scoată din cap ideea cu ingineria, concilie:

— Da, într-un fel, învăţ. Şi aici, aici ce s-a întîmplat ?

Şi atunci, omul acela, Emilian, îi spuse încet o poveste, povestea acelui loc şi a acelei lucrări. O poveste ca multe altele, dar o poveste adevărată, şi tristă şi netristă, aşa cum de fapt sînt poveştile vieţii...

— ...este şi nu este, domnu inginer. Şi dacă este şi e prea puţin, nu se merită, nu se merită să se scoată. Şi atunci ne ducem în altă parte. Şi căutăm. Căutăm mereu. Vînă mai groasă, să se merite... Aşa a fost, domnu inginer. Şi aşa va fi mereu, vara şi iarna aceasta e munca noastră; e grea, dar e frumoasă, să ştiţi. Domnu inginer...

— Ascultă Emilian, dă-mi voie să-ţi spun pe nume... şi aşa să-mi spui şi dumneata —Zarie, Avram Zarie mi-e numele — să ştii că nu sînt inginer.

— Dar ce sîteţi ? Adecă, ce eşti ?

— Doctor, Emiliane, doctor. Medic internist.

— Doctor ?

— Da, doctor.

— Nu arăţi...

Ce putea zice doctorul ? Da, nu prea arăta ca atare, în ţinuta-i de „geolog" amator, departe —în decoloratele-i haine de călător— de halatul alb ornat cu nelipsitul stetoscop.

— Da, acum nu prea arat a internist !

— Şi atunci de ce spargeţi pietre, cu pricepere după cum văd ? Ce căutaţi prin munţi ?

Ce căuta prin munţi doctorul... Deocamdată drumeţea, se despărţise, iată (pentru a doua oară) de Emilian, care rămase acolo aşteptînd un „STZ" ce avea să remorcheze din materialul recuperabil spre noul loc de prospectare şi, transpirînd sub harnaşamentul gospodăriei sale mobile, păşea încet, atent la felul cum îşi aşeza —şi unde—tălpile picioarelor. Hoinărind de unul singur prin locuri neumblate aproape, departe de traseele turistice obişnuite, bătătorite şi vizitate, orice pas greşit (sub presiunea celor aşezate în spinarea sa), orice neatenţie sau greşeală putea surveni, şi atunci... o fractură ori o entorsă în aceste condiţii, într-un astfel de loc solitar lesne se putea transforma într-o dramă; s-a mai văzut, din nefericire, aşa ceva. În dubla calitate, de drumeţ experimentat şi de medic, Avram Zarie era pe deplin conştient de aceasta şi de aceea păşea încet, atent; gîndurile îi alergau însă acum repede.

CAPITOLUL 2

PARCUL MAMELOR FRUMOASE...

— Vă ascult.

— Întrebarea mea este dacă prototipul —îl numesc astfel— poate fi livrat oricînd, imediat la solicitarea...

— Domnule, (şi cel îmbrăcat în negru avu o contracţie neplăcută răspunzînd) angajamentul meu e ferm.

— De asemenea şi al nostru. Nu uitaţi însă dificultăţile deosebite pe care le implică preluarea şi transportul acestui obiect... îl vom numi de aici înainte astfel... şi deci, riscul.

— Vă revine. Şi, e specialitatea dumneavoastră.

— Specialitate !

— Exact, domnule. Exact. Specialitate.

— „Specialitatea" mea e să obţin, să comprim totul, orice, pe microimagini, nu să treversez cîteva ţări cu un colet suficient de voluminos !

— Şi totuşi, fiind interesaţi, vă veţi asuma acest risc (şi sper fără a mă implica !), dat fiind imposibilitatea de-a transporta şi —cum spuneaţi— „comprima" prototipul prin alte informaţii sau microclişeie.

— Natura sa nu o permite, o ştiţi !

— Desigur. Era convenabil pentru ambele părți.

Foșneau frunzele în jur și copiii se dădeau în leagăne ori își epuizau tinerele mame în pretenția de-a imprima viteză de rotație suficientă „vîrtecușurilor" din parcul însorit, destinat jocurilor lor. Un masiv palat baroc —bibliotecă publică, sediul filarmonicii și muzeu de artă și istorie al orașului— se ghicea alb cenușiu, sobru, spre capătul parcului. Stărui o clipă de tăcere între cei doi oameni așezați aparent nepotrivit aici, pe o bancă în parcul copiilor, la o oră cînd nu se aflau în jur decît cărucioare, mame, gureșa larmă a copiilor, a păsărilor și, într-un chioșc, vîjîitul unei mașini ce făcea „vată de zahăr". Omul în negru reluă:

— Vedeți, domnule, inventatorul acestui cu totul surprinzător aparat... desigur surprinzător, altfel nu ați fi acum aici, atît de departe de casa dumneavoastră!... (și încă neegalat, deși s-au scurs suficienți ani iar cercetarea tehnică progresează vertiginos) a fost un om ciudat; ciudat în sensul complexelor cu care a trăit, a dezinteresului în ceea ce privește, sau ar fi privit, promovarea și integrarea descoperirii sale. Iar faptul că a murit neștiut...

— Vă întrerup... nu a avut pe nimeni ?

— Nu, nu a avut.

— Sînteți absolut sigur, ați cercetat ?

— Sînt sigur.

— Deci...

— ...deci faptul că a murit neștiut, atunci, a încheiat acest capitol; eu însă am asistat la cîteva demonstrații, probe de funcționare, și dumneavoastră știți doar importanța... ați văzut doar probele materiale rezultate.

— Vrem aparatul.

— Tocmai. Putem încă discuta.

Celălalt își aprinse o țigară și zîmbi răbdător pînă cînd cele două fetițe își recuperară mingea oprită la picioarele lor. Le urmări cum se îndepărtează, sondă spațiul parcului... reveni cu privirea spre partener :

— Profitați de șansa ce ați avut-o.

— Nu profit de nimic, domnule. Dacă acest nenorocit de om (spun nenorocit, pentru că fusese invalid de război, trăise apoi cu și în ideea de a realiza invenția ca un solitar, ulterior nu știu ce și-ar fi propus...) deci, dacă acest singuratic a profitat de înțelegătoarea găzduire și subsolul casei mele, unde și-a instalat un adevărat laborator...

— Astfel...

— Sînt îndreptățit să profit de șansa de-a valorifica această invenție în felul cum o consider, după moartea sa; și așa am așteptat suficient.

— Moartea sa a fost...

— A fost întru totul firească, fiți sigur.Nu încercați a gîndi altfel. Ar fi inutil și tardiv... Iar în subsolul casei mele, de mult timp nu se mai păstrează altceva decît bulbi de gladiole și cartofi. Și instalația de încălzire.

— Nu știu dacă nu trebuie să găsesc ciudată stabilirea inventatorului în casa dumneavoastră...

— Nu, nu trebuie. Înainte de toate, nu se știa care îi sînt preocupările... era un invalid de război, un modest și bătrîn functionar într-o întreprindere. A mizat pe liniștea și izolarea casei mele, pe dezinteresul presupus din partea-mi, dat fiind ocupația, situația mea.

— A mizat greșit.

— Poate greşi oricine !

Ochii celui în negru se făcură răi spunînd aceste cuvinte. Se încordară. Şi tăie, reteză dur :

— Dar nu sînteţi aici pentru a discuta aceasta. E zadarnică orice încercare de a mă obliga sau intimida, domnule. Ştiţi doar că, prin profesia mea, am fost un om care obliga pe alţii... în felul în care îi obligam. În ce vă priveşte, eu sînt azi negustorul, cel ce vinde invenţia unui strălucit necunoscut, pensionar, care a trăit, a inventat şi a murit la mine în casă ! O invenţie ce, surprinzător, e de o actualitate şi un interes enorm. Eu sînt vînzătorul, dumneata cumpărătorul: să rămînem aici în discuţie. Vă ascult...

Bărbatul mai tînăr îşi aprinse o nouă ţigară. Purta un costum deschis la culoare, frumos croit şi soarele, cît putea pătrunde printre ramuri, poleia indiferent şi bonom uşoara ţesătură din lînă.

— Preţul şi modalitatea de plată ?

— Cele expuse la început.

Cuvintele plesniră scurt, categoric, vestind chiar o posibilă răzgîndire, renunţare.

— Dificil de „transferat" un astfel de „preţ".

— Găsiţi o modalitate, o soluţie locală.

— Locală ? Glumiţi ?

— Deloc. S-ar putea adeveri o anumită poveste pe care întîmplător o ştiu, şi în acest caz...

— Aştept, spuneţi.

Cel în negru, vîrstnicul, vorbi încă cîteva minute. Sfîrşi prin a spune:

— ...important e să găsiţi pe cineva. Cineva dispus, apt, capabil. Şi s-ar putea găsi. Dacă gîndesc bine...

Se ridicară şi unul dintre cei doi bărbaţi îşi scutură o imaginară urmă de scrum de pe costumul pastel, cel mai tînăr. Spuse doar :

— Vom trimite pe cineva potrivit.

Se despărţiră plecînd diferit pe aleile asfaltate ale parcului. Nu erau decît copii, soare şi femei; cel vîrstnic ajunse —pe aleea sa— şi depăşi două fetiţe cu păr blond prins în funde (erau tocmai cele cu mingea), celălalt, în elegantul costum pastel, depăşi o fată cu păr castaniu, zdravăn clădită, îmbrăcată în pantalon maron şi un subţirel jerseu galben... unul din turnurile palatului muzeu zgîriia nişte nori albi, aflaţi întîmplător acolo.

CAPITOLUL 3

COMANDANTUL DE VAS DIN... STAŢIA DE FRONTIERĂ: DOCTORUL.

Nu arăta a doctor... şi nici nu se gîndise (la vîrsta adolescenţei) să-şi aleagă această profesiune, pe care mai tîrziu o înţelese —atunci cînd optase pentru ea,— o învăţase şi acum o practica ca pe o datorie faţă de semenii săi, faţă de oameni, de societate; fuese o sinceră convingere, un proces lăuntric lent dar hotărît şi dacă se spune adesea, se folosesc uşor cuvintele „consacrare" sau „dăruire", în cazul său ele purtau pe deplin solida încărcătură cuvenită lor... Nu, nu se gîndise că va ajunge doctor. Pentru că, în primul

rind, după absolvirea liceului el fusese ceea ce (iar !) termenii potriviți numesc „susținător de familie" —își întreținuse o mamă suferindă și o soră încă mică, școlăriță. Dacă Avram Zarie ar fi privit în urmă cu interes, și-ar fi revăzut dorința din acea vreme: aceea de a deveni căpitan de cursă lungă la bordul unui cargou comercial... da, da, Bosfor, florile Dardanelelor, Mediterana, Rio sau tocmai îndepărtatul Cap al Bunei Speranțe.Rămăsese —și fusese— o speranță doar, un punct geografic notat hipsometric pe harta adolescenței sale. Și dacă încă mai departe ar fi mers privirea sa întoarsă îndărăt, peste umărul omului matur, realizat acum, ar fi revăzut o copilărie trasă ca o ață firavă de-a lungul anilor de război (în care rămase și orfan de tată), propriile picioare negricioase și desculțe alunecînd prin praful unei uliți mărginașe; încă mai departe nu era decît imaginea încețoșată a bunicii sale (care-l adormea într-un autentic leagăn, care îl ținuse înfășurat în vată.) Ca un turbion însă, ca un vîrtej ce are puterea de a ridica, destrăma și alunga departe lucruri, fapte ori tulpini vii, timpul, trecerea și devenirea —viața, da, viața— ținea acum îndepărtate aceste imagini. I-au folosit însă pietrele din care fusese făcut drumul acelor ani ai desculțelor sale picioare, a învățat și a știut să rămînă un om cinstit și drept, legat cu trupul și sufletul de muncă ca de un frate prețuit, i-au împrumutat puterea lor pietrele acelea, întărindu-l; aceasta începînd chiar cu tălpile picioarelor sale... Așa că nu ajunse să învețe navigație maritimă după liceu ci, devenise un funcționar, un declarant vamal într-o agenție de transporturi și expediții internaționale ce-și avea înghesuitele birouri în apro-

piata gară de frontieră. Lucra într-un program așa-zis de „H-24", ca modest turant unde învăță ce e lemnul exotic dar și lemnul de celuloză —și cum arată el cocoțat și decojit în vagoanele de marfă deschise,— văzu cum arată de aproape coxul venit din Silezia. Își transformă destul de repede capul într-un fel de fișier (în care erau trecute toate mărfurile de export și import, adresele unde trebuiau rînduite cît mai repede toate aceste bunuri) și degetele în pîrghii încă mai suple —decît erau— și mai puternice pentru acționarea unei bogate familii de mașini de scris (tronau acolo niște vechi, hodorogite „Continental"-uri). Învăță codul tuturor vagoanelor de marfă ale Europei ce scîrțiiau cu arcurile alungite de greutate, ori zdrăngăneau vesele, goale și grăbite peste eclisele șinelor lucioase, și, învăța să fumeze. Se împrieteni, dintre cei șapte colegi, în mod deosebit cu doi dintre ei— un ochelarist jovial cu un picior mai scurt, rotofei (căruia i se spunea, de la tata Melville „citire", Moby) și un alt ochelarist veșnic zbîrlit în capul căruia vîjiiau filozofie și versuri proprii (redus la numele de Pit) — ambii de vîrsta sa și, încă, cu fochistul din subsolul gării, un autodidact cu dinți falși, zîmbet autentic, radioamator autorizat și pasionat.

Cînd se prezentase acolo, viitorul său șef —un om mărunțel (ploiștean stabilit de mult aici în vest, „Găzarul"... cum îi spuneau subalternii) îl întrebă imediat:

— Dumneata tovarășe Avram știi vreo limbă străină, știi bate la mașina de scris (pentru că la noi...) ? Ia o coală și treci la mașina aceea liberă de

colo... Şi Zarie, după ce studie clapele rotunde din celuloid îngălbenit împrejmuite de inelele nichelate ale „Continental"-ului, pentru a răspunde la ambele întrebări, înşiră: „Le scooter Manet modele S 100 represente de par se conception un vehicule qui est parfaitament adapte a une utilisation quotidienne aussi bien in ville que pour de longs trajects, meme touristiques", apoi „Francezii ocupă Ruhrul cu 80.000 de soldaţi, cu tancuri şi tunuri, cu trupe de pioneri şi de cavalerie. Generalul Degoutte îşi stabileşte cartierul în vila Krupp." ...şi prezentă mostra şefului, care o comentă :

— Bine, bine, franceza... dar comerţul se face cu germana, nu cu franceza şi aici majoritatea actelor în ea sînt redactate.

Avem şi un curs pentru învăţarea unei „germane" de strictă necesitate, pe profilul nostru. Să-l vezi... Băieţi —adăugă, privind peste micul său pluton— care vreţi să-l iniţiaţi în muncă ?

Se nimerise să fie Pit acela. Acesta alătură un scaun şi Zarie îl asista acum în timp ce carul „Continental"-ului sărea de la o rubrică la alta pe un formular multiplu ce purta denumirea „declaraţie vamală de export". Urmărea atent ce scria „instructorul" său acolo, hîrţoagele misterioase din care se inspira şi, contrariat, ceea ce veselul Pit declama între timp...

— „Asta ne e viaţa, tragem ca un cal
toată ziua batem la „Continental"
....
Asta ne-ar fi tura... că ce învîrtim ?
Cu-alte două ture tot mereu rotim,
Batem la maşina, asta, asta-i drama

Facem declaraţii, ne certăm cu Vama,
Scoatem dispoziţii, punem dispoziţii
Jonglăm cu TV-uri*,jonglăm cu poziţii,
Trage-i cu hîrţoage, dă-i cu-o repredare.
Fugi apoi la „listă" că exportu-i mare
Şi tot vin la trenuri, vin precum holera...
Peste toate-acestea, ca mitraliera,
Ţăcăne într-una cu efort de cal
Ante-preistoricul biet „Continental".

Da, prin gara aceasta trec, tot la vale
Lemn de celuloză, bitum, cereale
Autobuze Skoda, celofibră, vin,
De cartofi şi roşii nici să nu vorbim:
Cît e Europa asta de bătrînă
Harta lui VEB DEUTRANS, ,dac-o ţii în mînă,
Vei simţi magia drumului de fier
Drumuri de la Praga pîn la Finister...
Toată şandramaua însă e nimic
Fără de Găzarul, cît e el de mic !

— Deci, aceasta ar fi... începu, după un timp, proaspătul angajat.

— Aceasta ar fi o declaraţie de export. E simplu, foarte simplu colega. Ies mărfuri, intră mărfuri. Din şi în ţară... adică comerţ —cea mai simplă şi utilă, imediată, formă de înţelegere între oameni, de la ac de cusut la locomotive. Aici, acum, pe calea ferată. Nu discutăm de vapoare sau camionaj, calea ferată, CALEA FERATĂ — „ştrecul" (dacă cumva

*) dispoziţie de transport şi vămuire.

ştii că-i spune şi astfel, pe aici) —ne interesează doar, ea e „piinea" noastră cea de toate zilele.

Îi vorbi despre import şi export, dispoziţii de transport şi vămuire, scrisori de trăsură, declaraţii vamale şi vamă, despre toate. La sfîrşit adăugă:

— Desigur... expus totul în linii mari, ca să ştii totul îţi vor trebui cîteva luni... dacă nu vei fi căpos, iare de cap vreau să spun !

Pe Zarie îl şocă puţin „stilul" instructorului său, dar îi aprecie francheţea şi priceperea de-a rezuma. Mai întrebă despre ceea ce Pit declamase, lucrînd.

— Oo (!), era un fragment din „declaraţia declaranţilor vamali", cîntec „profesional" şi „de inimă", al nostru. Uite, eu compun versurile şi, cînd are chef, rotofeiul nostru coleg Moby, bîjbîie punîndu-le pe muzică !... Mai tîrziu Zarie avea să-i înţeleagă bine pe aceşti tineri inimoşi ce-şi ardeau nopţile tinere ciocănind conştiincios şi rapid la mitralierele de scris, îndrumînd vagoane şi socotind soldurile contractelor comerciale cu o răspundere ce altora — unora neavizaţi — le-ar fi părut a fi cu totul nepotrivită vîrstei lor. Avea să-i cunoască şi să-i înţeleagă, să se integreze lor, colectivului lor, să devină şi el un declarant vamal, un expert, un robot al nopţii, cu degete rapide, cu ferita memoriei fulgerătoare, cu o ciudată mirare —în acelaşi timp— că el poate, alături de ei, lucra bine. Află apoi că rotofeiul Moby, băiat blajin şi infirm —ce-şi ridica ochii obosiţi de după lentilele ochelarilor privind cum, spre sfîrşitul nopţii, miracolul zilei vine iar peste lume— e student în drept la „FF", că Pit e şi el — dar la filosofie — iar fochistul din pivniţă (căruia Pit îi spunea Galgo...) învăţase o engleză fluentă acompaniat de vîjîitul

cazanelor sale... Toate acestea i-au dat de gîndit şi, probabil, seriozitatea acestor tineri, ce munceau cu pricepere şi plăcere acolo, îl va fi determinat pe Zarie să caute atunci cînd îi va fi fost posibil (şi aceasta urma să fie ceva mai tîrziu,) direcţia, orientarea spre o carieră viitoare, spre o specializare mai elevată şi utilă, printr-un curs universitar. Pînă a ajunge acolo însă, el îşi însuşi subtilităţile legate de munca prezentă, ceva germană, un eficient curs de telegrafie fără fir (în timpul liber, în subsolul lui Galgo) şi felul spiritual (uşor boem) de a fi al colegilor săi.

În timpul lungilor nopţi, în timpul scurtelor nopţi, în vreme ce trenurile lunecau pe osiile lor înfierbîntate iar Pit declama versuri şi Moby citate de drept roman, Avram Zarie avu o înţelegere deplină asupra acestei lumi închise între pereţii solizi ai gării, lume a maşinilor de scris zornăitoare şi a actelor de drum, a pestriţelor, coloratelor facturi, specificaţii, packing-list-uri, a fumului dens de ţigară ce cobora din tavanul înalt (de către ei trimis acolo, de fapt,) dar o lume deşi fixă, localizată şi mică, legată de întreaga lume, de ţări apropiate sau îndepărtate prin acest necesar şi tonic flux al comerţului. Vedea în închipuirea sa vagoanele acelea ale întregii Europe — CFR-uri, DB-uri, MAV-uri şi BDJ-uri sau SNCF-urile franceze, CSD-uri, şi PKP-urile poloneze — alunecînd mereu, fie cu soarele şerpuind în acoperişurile lor de tablă, fie cu ploaie bătînd în obloanele lor laterale, ziua şi noaptea, sub lumina de zi, sub cosmica poleială a stelelor sub brume şi chiciure depuse duşmănos peste fierul lor, mereu-mereu scîrţîind împovărate ori cîntînd peste şinile lucioase,

peste traversele creuzotate, peste sfărîmata piatră de sub drumurile de fier; oraș de oraș, tîrg de tîrg, gări izolate, țară de țară legînd, tot așa cum ele între ele se legau prin mîini de fier, prin cauciucul tuburilor de aer pentru frînă, sau prin fire electrice. În melopeea adormitoare a puternicelor „Diesel"-uri ori învăluite în aburul și fumul a încă vechilor locomotive convenționale ele treceau, se duceau, alunecau peste noapte și zi, peste pămînturi și țări ducînd și aducînd oamenilor bunăstare. Luminile verzi și roșii, albastre și albe, violete și portocalii ale echipamentelor electrodinamice ale triajelor le salutau, îndrumîndu-le, o imensă și pașnică armată de oameni —slujitori ai drumului de fier, ai agențiilor de transporturi și expediții internaționale și ai atîtor alte servicii auxiliare — munceau și vegheau permanent și, iată, pretutindeni, în fiecare clipă cît el, Avram Zarie, se afla la locul său de muncă făcîndu-și datoria, se aflau pretutindeni oameni angrenați în această imensă pînză, în această rețea mondială a transportului feroviar. Fu conștient că e o strașnică treabă aceasta și înțelese și poezia, frumusețea acestui fapt.

Și tot acum —începînd cu o anumită zi— deveni conștient și de altceva; de existența cuiva alături de ceilalți, și de el, în această clădire a gării. Această prezență era o emoționantă îngemănare a unui trup tînăr și frumos, și un plăcut, cutezător și gingaș (în același timp) spirit; îngemănarea era vie, mobilă, relativ mică de statură, brunetă total și răspundea la apelativul Gabriela Doina. Dar i se spunea aproape întotdeauna „Nepoata", pentru că, într-adevăr, era nepoata șefului de gară de acolo. Nu o privilegia însă această legătură, lucra ca o simplă turantă la

casa internațională de mărfuri, ziua era și pentru ea cubul de aer închis al biroului, un cub pîclos (colegii ei fumau), încă turtit de presiunea lămpilor electrice iar noaptea un fel de miniaturală și perfidă forează ce încerca să-și adjudece teren tocmai în obrajii ei armonios desenați și plini de prospețime: încercare zadarnică deocamdată. Totuși, nopțile aveau să fie mereu, multe, apoi foarte multe și cînd Zarie realiză această prezență — devenită și dovedită a fi tulburătoare pentru el— se gîndi la acest fapt și dori, vru pentru nepoată altceva. Un ceva „altceva", în sau prin care nopțile să-i aducă odihnă și vise pe măsura anilor ei puțini încă, și pe cea a gingășiei alcătuirii și nu oboseala unui serviciu de noapte. Găsi în mica fată însă —cînd o cunoscu mai bine— dîrzenia suficientă prin care ea se împotrivea acestor istovitoare nopți și, mai apoi, mobilizatoare (ea, dîrzenia) spre a o determina să-și găsească singură o cale proprie în viață pe măsură unor știute numai de ea (deocamdată) dorințe.

Avram Zarie nu ar fi recunoscut (dacă cineva l-ar fi întrebat, sau dacă ar fi trebuit să-și răspundă sie-și) că se îndrăgostise de Nepoată, dar nopțile erau mai scurte acum; peste obosita și împîclita gară —cu pereții din cărămidă galbenă sticloasă, afumați de locomotive vreme de zeci de ani— plutea acum un aer deosebit poate, vagoanele păreau romantice și vii, culorile celor noi erau îmbietoare, drumurile de fier ale lumii păreau nesfîrșite și de vis și diminețile, cînd ziua se alegea din noapte, veneau mereu mai înnoitoare și parcă de neînțeles, ca o misterioasă, tulburătoare naștere a vieții. Nu, nu ar fi recunoscut că e îndrăgostit de Nepoată, dar o știau;

acel restrîns colectiv, mănunchiul restrîns dar închegat al colegilor de tură o înţeleseră şi camaraderia lor sinceră îi îndemna adesea fie să-l încurajeze prietenește, fie să-l ironizeze —şi aceasta era de fapt tot o dovadă de simpatie şi tacită aprobare. Adesea, astfel, Pit, în timp ce lucrau repede aplecaţi peste „typemachine" (aşa spuneau ei maşinii de scris, ironic... corect ar fi fost — şi ei o ştiau, „Typewriter) se oprea brusc şi declama, anunţa, ori comenta în versuri:

„astăzi am văzut Nepoata...
arătare rară, rară:
nostalgii ce prind să plîngă
într-un mic ungher de gară !"

sau (cu titlu de portret):

„mică ca un bibelou,
dulce ca zaharicala,
faţă fină de copil,
cum e-n pîrgă portocala..."

sau chiar:

„vie „veşnic în mişcare
ca mercurul într-un tub... (egal termometru, preciza Pit)
şi cu taine încîlcite
ca filetul la şurub."

iar odată reuşi s-o „fixeze" pe întinsul a două strofe:

„melomană şi cochetă
nas impertinent şi mic
zîmbet, zîmbet de cochetă
dată dracului un pic,

cu alură de scandal
bate pas micuț pe sală:
mic, că-i mică; triumfal...
că-i nepoată —aici în gară!"

Jovialul „doctor în drept" (urma să devină cîndva !) Moby rotofeiul, completa cu „amenințătoare" citate din codul familiei... „spre știință"; consultații gratuite de viitor jurist ! Dar cînd, uneori, Pit improviza maliţios în genul:

„...ce-i baia (?), un laborator
în care jegul se topește
un templu unde trupul gol
în trei oglinzi se oglindește.

în apa caldă cu clăbuc
în mica mare frămîntată
unde Nepoata dezbrăcată...", Zarie își ridica privirea într-un protest mut, categoric şi clar, și ei —tovarăşii săi de muncă, de discuţii şi vise tinere— înţelegeau că au mers prea departe şi se opreau; hărmălaia „Continental"-elor revenea în prim plan.

Şi orele de noapte alunecau şi alunecau şi vagoanele, OBB-urile, SNCF-urile, FS-urile italiene, vagoane închise ori platformă, RCF-urile —în culoarea lor albă, cu „buzunarele' de gheaţă mereu împrospătate în staţiile de tranzit — alunecau şi plutea pe deasupra gării (necunoscută atîtora !...) magia drumului de fier, magia lucioaselor reţele ce străbat întreg globul. Ce înseamnă aceste reţele pentru civilizaţia tehnică a lumii, gîndea Zarie Avram privind vagoanele prăfuite, încărcate și obosite ! Ele

îl duceau cu gîndul peste întinderile Europei, prin tunelurile, peste ameţitoarele viaducte din munţii Elveţiei, din nordul Italiei, din Tatra Slovaciei... el călătorea (în gînd) cu ele, le înţelegea oboseala ori veselia, le ştia acum glasurile, cîntecul boghiurilor bătînd în joantele căii, le ştia mirosul de fier şi lemn, de fum şi vopsea, de mărfuri purtate ori de creuzot, cel al creuzotului împrumutat, luat, absorbit din miliardele de traverse, peste care mereu treceau. Un formidabil, un fantastic pian, clapele nesfîrşite ale unui pian — gîndea Avram Zarie — peste care vagoanele trec şi cîntă preluindu-le mirosul şi imaginea, umbra, lăsîndu-le, presărîndu-le în schimb cu izuri şi arome de grîne şi maşini, de lemn şi cărbune, de chimicale, vietăţi ori vanilie...

A iubit-o mult pe Nepoată atunci Zarie, şi-a preţuit tovarăşii de muncă, şi munca, a învăţat multe şi, aşa cum întotdeauna se întîmplă într-o nouă experienţă de viaţă, s-a întregit; munca, noua cunoaştere, oamenii, discuţiile cu ei au întregit (da, toate acestea... şi răspunderea ce o avea în munca sa) făptura sa lăuntrică, l-au întregit pe omul ce era Zarie Avram. Avea (peste ani, mai tîrziu), răsfoind — tot noaptea, în alte nopţi, de învăţătură acum — să-şi amintească cu bucurie, cu plăcere şi nostalgie, cu emoţie chiar de cei doi ani petrecuţi în gara de frontieră, de suma acelor zile şi nopţi, care fiecare la rîndul ei se desfăcea în ore şi clipe, nesfîrşite ore şi clipe; fiecare oră a însemnat ceva şi a adus cu sine ceva nou. Chiar şi de „revista" bilunară, de „VOCEA CONTINENTALULUI NAŢIONALE" — organ al Asociaţiunii amicale & protection of Continental typemachine"... hazoasa lor „publcaţie",

scoasă de ei le mașina de scris într-un singur exemplar, ilustrată de către el (Zarie), avîndu-l „redactor șef" pe Pit iar „redacția și administrația", Stația CFR..., Moartea Magazie Agl. (linia de garaj „Moartea Magazie"). Și apoi ?

Apoi, după doi ani — în care năbădăiosul Pit și jovialul Moby (după acești doi ani deci...) erau de-acum studenți (F. F.) veterani, după ce, brusc, pe neașteptate Nepoata s-a rupt de gară, de serviciu, de nopțile fără de somn și de el, de dragostea lor ciudată și duioasă, devenind studentă la geologie, Zarie se pregăti tăcut și înverșunat, apoi le spuse într-o zi celorlalți că s-a hotărît să devină medic, plecă la examene unde reuși — detașat, remarcîndu-se — și în gara aceea din cărămidă sticloasă zidită (de care îl legau, și îl vor lega pentru totdeauna atîtea...) mai reveni o singură dată : pentru a-și face lichidarea, pentru a-și lua rămas bun de la colegii săi și de la șeful său (Găzarul) și pentru a citi în ultimul număr al „Continentalului Naționale" (pe prima pagină !) știrea, anunțul reușitei sale la admiterea în facultatea de medicină, cît și știrea asupra „dineului" de despărțire pe care urmau să i-l ofere colegii săi de tură în „saloanele„ restaurantului CFR al gării !... Putuse acum pleca, sora sa terminase școala, absolvise un liceu de specialitate și lucra, putea s-o întrețină și s-o îngrijească pe mama lor bolnavă, vîrstnică.

Plouase cu cîteva zile în urmă ; în valea aceea adîncă și pe-alocuri umbrită, strînsă între pereții înalți și prăpăstioși, îmbrăcați într-un verde ama-

zonic, era încă umezeală destulă ; soarele călduț al toamnei lucea în rocă — în locuri mai largi, mai deschise—și sus în limpezimea îndepărtată, albastră a cerului... un amestec de culori primare, de umezeală și uscat, de cald și răcoare, de umbră și lumină prin care Avram Zarie înainta anevoios sub greutatea rucsacului său. Da, așa a fost ,gîndea el. Așa. După primii trei ani de învățătură, de facultate, veni moareta mamei să-l îndurereze dar să-l și întărîte în a-și urma drumul ales, de a deveni medic, de a putea ajuta oamenii atunci cînd ajutorul acesta — nu tot așa cum fusese în cazul mamei sale — mai putea fi eficient. Sora sa, Tuța, se căsătorise și vîndu modesta casă părintească dar Zarie, din suma de bani cuvenită — lăsîndu-i ei restul — luă doar o mică parte, exact atîția cît să-și cumpere o mașină. Și nu e bine spus mașină ; își cumpără deci un automobil pentru că, mașina ce-o cumpără era strict contemporană cu el, era un formidabil Horch — o limuzină decapotabilă — deci viețuind dintr-o vreme cînd se spunea „automobil", și nu ca acum : uzual „mașină". De fapt nu „viețuise" Horch-ul, o bună sumă de ani stătuse prăpădit și abandonat netrezind nimănui încrederea și dorința de a-l însuși și readuce la viață. Dar Avram Zarie văzuse în așa-zisa risipitură „tinerețea", strălucirea de altădată a acestui automobil și avu curajul și răbdarea de a-l aduce la vechea înfățișare și parametri funcționali încredințîndu-l, pentru aceasta, unui bătrîn și priceput mecanic auto. Și Horch-ul deveni una dintre cele mai elegante limuzine, spre surpriza și invidia multor „specialiști" amatori de automobilism. De mulți ani, iată, erau nedespărțiți, și acum, Zarie era cunoscut în oraș

drept „doctorul cu mașina aceea veche grozavă, cu tapițerie din piele autentică, în care ar încăpea comod mulți oameni, dar cu care el circulă singur, mereu singur deși ar fi timpul să-și găsească o... etc". Nu, nu-și găsise „o...", adică tovarășă de viață, deși era timpul, deși era un bărbat interesant la înfățișare și, desigur, nu era împotriva căsătoriei. Puteau fi, probabil, două cauze care... În primul rînd, Avram Zarie era un bun, un priceput medic dar un om deosebit, dar și un om deosebit de cinstit, de corect și devotat muncii sale, unul dintre medicii pentru care bolnavul era un om ce trebuia ajutat cu toată știința ce el o avea dar și cu toată inima sa, cu bunele sale setimente, cu simțirea sa de semen destinat spre a ajuta; așa că Avram Zarie nu înota în bani, nu avea mașină modernă (autohtonă ori străină), nu avea nici vilă proprie, nici casă proprie, nici chiar un apartament al său (măcar ,măcar această modestă, aproape jenant de modestă proprietate... spuneau dumnealor, pretendentele) și nici „bani" (constatau tot ele). Se îmbrăca foarte frumos (da, da, trebuiau să o recunoască totuși !), cheltuia suficient cumpărîndu-și cărți (are un vagon de cărți, dragă !), călătorea mult iar Horch-ul — cu motorul său puternic și veșnic flămînd — transforma restul de bani în benzină și apoi în fum gri - albăstrui. Doctorul considera însă că se descurcă bine astfel, că „bugetul" său ar fi echilibrat împărțit și chibzuit cheltuit, ceea ce nu era și părerea unor eventuale viitoare „doamna doctor,,. Apoi, era felul de a trăi al lui Avram Zarie, al doctorului Zarie... aparent nu se „zbătea" pentru nimic, în afară de treburile profesionale. Nu prosperi (?), nu agonisești (?), nu-ți

construiești (?) — îl întrebau mirați unii, dintre cei ce vizitîndu-l acasă rămîneau surprinși de locuința sa. Locuința... pe una dintre străzile micuțe, înghesuite (dar centrale); în casă proprie locuia un cuplu „coleg" (soți: doctori, și ea și el) ce afișase la un moment dat într-un geam anunțul „clădire mare în curte, de vînzare. Se poate transforma în locuință".

Cuplul acceptă oferta colegului dr. Avram de a prelua prin închiriere hardughia, acceptînd de asemenea ca Zarie să aducă — pe „speze" proprii (niciciind rambursabile ori amortizate prin scăderi din chirie) — mici modificări părții de sus; modificările au constat din înlocuirea suitei minusculelor geamuri metalice ale mansardei prin ferestre din lemn, cîțiva pereți falși acolo sus și o ușă pentru mașină, practicată în zidul „hangarului" de jos... Astfel Horch-ul avea la dispoziție o vastă sală de parcare din care pornea o scară spre mansarda unde, la rîndul său stăpînul Horch-ului, dr. Zarie Avram stăpînea spațiul reorganizat în trei mici boxe (pseudobucătărie, pseudodormitor, baie) ce răspundeau, din același perete prin trei uși, în restul rămas, o sală lungă — acest rest — de circa opt metri pe patru, scundă,cu tavan înclinat din lemn vopsit în care lumina izbea prin nesfîrșitul șir de hublouri, ceea ce confera aspectul unei încăperi de pe corabie. Mochetat, calm, liniștit, doi pereți întregi formați din cărți, al treilea — cel lung, opus celui format de geamuri — era nesfîrșirea... o strașnică, o surprinzătoare (aici !) colecție de hărți maritime afișate, reprezentînd oceane și multe mări ale lumii, rute și curenți de apă, porturi și faruri, și tot ceea ce ele spun și arată. O compactă instalație electrică în-

călzea și făcea iarna să circule aerul cald, un balansoar medita lîngă o masivă masă de scris, mai erau șase fotolii scunde, albastre și o canapea, măsuțele aferente (mai exact un fel de suporți) unde pentru cei așezați pe respectivele locuri s-ar fi putut așeza o ceașcă de cafea și o scrumieră. Cu timpul, doctorul adăugase o colecție de ceasuri vechi, de perete, și o vitrină care, deși foarte cuprinzătoare, nu supăra și nu părea a ocupa mult loc deoarece era din sticlă lipită, vitrină în rafturile căreia (tot din sticlă, de o grosime majorată) stăteau comori ale adîncurilor: fascinante flori de mină, mostre de roci, geode și cristale, tuburi cu pulberi metalifere. Culorile și formele încîntau, strălucirea lor rece și nemișcarea grea, te trimeteau cu gîndul spre adîncurile misterioase ale pămîntului. Și aceasta era totul, nu se afla aici nici mobilier scump, epocile nu defilau în cuburi de lemn poleit, lumina nu se răsfrîngea în cristaluri, copii „fidele" ale unor tablouri ilustre nu atîrnau nicăieri, argintărie nu era. Era însă un lung șir de glastre la ferestre — niște splendide mușcate — iar iarna, cînd începeau ninsorile, la vremea lor, doctorul avea (de unde, cum ?) întotdeauna aici ramuri de brad argintiu ce aduceau prospețime, mirosul minunat (specific lor) și, și un ceva de permanentă sărbătoare. Privind rocile strălucitoare și reci (deși era cald, plăcut înăuntru), ramurile verzi argintii și ninsoarea de dincolo de perdelușele albe, imaculate, scunde, ninsoarea de afară, îți părea că va începe să ningă și înăuntru... din clipă în clipă. Era acesta timpul cînd dr. Avram își asculta plăcile „simfonice", se plimba încet prin fața geamurilor privind ninsoarea, fumînd, revenea și privea interminabil — minunîndu-se me-

reu parcă — pietrele din vitrină, timpul cînd făcea alte și alte semne pe o hartă ce reprezenta o zonă de munte (o hartă desenată de el chiar, în care erau trecute pînă la ultimul vîlcel și izvor, cărare ori rîpă) ori, erau aceste ore timpul cînd scria, își făcea diferite însemnări și notițe, cînd citea literatură sau cărți, reviste, publicații din specialitatea sa. Prima, specialitatea de bază, medicina. Pentru că, pare-se, cu vremea își însușise și o altă disciplină a cunoașterii, o altă „specialitate" : geologia... aceasta răsfoind, iarna, colindînd prin munți, vara.

Aceasta era totul, un tot la care se adăuga pescuitul, destindere căreia îi putea dărui ceva timp datorită colaborării Horch-ului. Și atunci (?), ce o putea atrage pe o femeie în „casa" aceasta ? Și mai era „problema", în ceea ce privește preocupările doctorului Avram; se va vedea curînd în ce consta ea. Poate însă Avram Zarie păstra, mai păstra ceva, nu putea uita ceva, poate — deși ar fi fost foarte greu de admis aceasta (nu o puteau ști nici măcar foștii săi colegi de muncă... Pit și Moby, ajunși de mult timp departe de agenția și gara din trecut, lucrînd fiecare în noile lor profesiuni) — și să fi fost aceasta frumusețea și sinceritatea acelei timpurii iubiri, dintre Nepoată și el, cît și încărcatul său program... iată ce, probabil, îl împiedica să „rezolve" alegerea și... și ceea ce ar fi trebuit să urmeze pentru „ameliorarea" vieții sale, stării sale civile. Cine știe.

Deci, așa a ajuns Avram Zarie medic, astfel trăia (poate dacă n-ar fi fost singur, poate ar fi trăit altfel ?...). într-o astfel de „casă" locuia și, acum (dar și altădată, de suficienți ani), aici, în munți, să hoinărească prin munți a ajuns datorită unei întîmplări petrecute demult, foarte demult..

CAPITOLUL 4

O ÎNTÎMPLARE DE PE FRONTUL ITALIAN

...De pe frontul italian sau de pe frontul Serbiei poate, de pe acel front al Vestului însă, din acel crud și întins, neomenos și înfumurat (și putea fi altfel ?) război, „întîiul" război mondial.

Desigur, își spunea Avram Zarie, oamenii au discutat atunci, rememorează acum, cu obișnuință, recunoscînd, acordînd pondere celor două centre, celor două vitale circumstanțiale (loc și moment) ce s-au constituit și dovedit a fi : întîi, propriul zis front de vest — Belgia și mai apoi Franța și, al doilea, frontul rus, Galiția și Prusia Orientală. Au fost, desigur, puternicile, principalele capete ale balaurului, ale monstrului-război, dar acest monstru a avut și atunci nenumărate capete iar războiul a izbucnit, a fost pornit de fapt de către unul din capetele nu neînsemnate, ci „secundare" poate. Unul dintre capetele bătrîne și înrăite, descărnate dar mîndre, înfumurate. Ochii apoși, roșietici, plini de scleroză dar și de nebunie s-au zbătut, dintre gingiile pline de putreziciune, colți îngălbeniți au rînjit a poftă, botul s-a deschis și limba a plesnit în afară cu pocnet și flacără de pîrjol ; întreg trupul arsenal al balaurului s-a învrăjbit repede și flacăra

gurilor sale, forța ghiarelor sale sfîșietoare și mai apoi, convulsia marelui său trup, neegal alcătuit, au pricinuit distrugere și moarte, au înșingerat și au pîrjolit lăsînd în urmă cenușă și ruină, durere și doliu, și un nesfîrșit colier format din trupurile sfîrtecate ale oamenilor cu care nebunul cal al morții putea să alerge slobod peste cîmpiile Europei, nechezînd sălbatic, lepădînd spuma roșie a uciderii, sărind peste lutul pîlniilor de obuze... A fost începutul, acel început al războiului demarat, după cum prezisese Bismarck, de „vreo tîmpenie afurisită în Balcani". Dacă apoi, oamenii și istoria, au făcut —vorbindu-se despre acel război — trimiteri preferențiale spre încrîncenatul areal belgiano-francez, dacă nu se poate uita Liege și Louvain, Nimy, Charleroi și Mabeuge, Namurul, Mons și Malplaque, tulburele ape ale Meussei, sau Sedanul și Verdunul, Metz, Nancy și Mulhouse, Strasbourgul... dacă au rămas ape ca Moselle Sambre, Somme și Oise, Marna, dacă au rămas cunoscute nu ca repere ale geografiei, ci ale războiului, dacă nu se poate uita asaltul asupra Liege-ului și sfîrtecarea celor douăsprezece forturi ale sale cu bestialele proiectile ale „celebrelor" obuziere de 420, înfricoșătoarele „dicke Bertha" de 98 tone, dacă nu se poate uita jertfirea Louvainului (și a întregii Belgii), dacă nu se pot uita cîmpiile și pădurile Franței — cu arbori vii și soldați morți — Antwerpen și Dinant... sau Galiția; Tannenberg, Orlau și Malwa, bătălia de la Gumbinnen și Goldap, ape ca Vistula și Angerapp, dacă — evocînd războiul — oamenii se gîndesc la uniformele feld-grau și căștile de oțel terminate în țepușa lor, în miniaturala lor lancie cu care se putea sfărîma fața ori

smulge (crăpa) ochii belgienilor, francezilor, englezilor şi ruşilor, sau... ai tuturora, ai tuturor „duşmanilor", în lupta corp la corp... sau la înfricoşătoarea rezonanţă a numelui „Ypres", iar istoricii, tacticienii vor gîndi imedat la cunoscutul plan Schlieffen, prea puţini se vor opri sau vor întîrzia cu gîndul asupra altui areal; mai modest (ca întindere şi însemnătate) atît în desfăşurarea războiului cît şi în ce priveşte şansele de a influenta sfîrşitul său. Şi totuşi, totuşi — gîndea Avram Zarie uneori (şi vom vedea de ce îl preocupau astfel de gînduri, legate de îndepărtaţii ani ai întiiului război mondial) — acest uriaş şi barbar război — poate părîndu-le mai puţin „barbar"; din necunoaştere, din cauza „îndepărtării" sale — acest război a fost pornit de către imperiu, de către Austro - Ungaria, imperiul cezaro - crăiesc, o întinsă suprafaţă de pămînturi, de ţări şi naţiuni, de oameni, o platformă adîncită de văi, încreţită de munţi, smălţuită de înfloritele haine şi de graiurile multe de pe cuprinsul ei, o prea întinsă — şi subţiată de-acum — platformă rotitoare ce avea să se rupă şi să se fărîmiţeze mai tîrziu... deocamdată viorile cîntau nemuritoare valsuri, cîntăreţe de operetă îşi etalau vocile şi celelalte „splendori" personale, balerinele pluteau... cei ce mîine vor porni marele măcel al oamenilor, în seara aceasta (o seară...), din lojile lor ridică binoclurile de teatru spre ochii lor blazaţi : Viena şi Budapesta. Cehi şi români şi slovaci, sloveni şi croaţi, bosnieci şi maghiari, evrei şi italieni, polonezi şi alţii; oameni ai cîmpiei ori munteni, tîrgoveţi, orăşeni, negustori şi plugari, meseriaşi şi învăţători, minieri din „metalicii" Boemiei ori din Apuseni, din „Alpii Transilvaniei", tăietori de

păduri şi scormonitori de pămînturi, cărbunari şi ţesători, potcovari de cai şi lemnari, cismari şi căruţaşi, oameni înveşmîntaţi cazon, încurelaţi, cu raniţe şi arme — unii încă cu săbii, cu lănci de cavalerie, cu ochi şi feţe şi mîini de oameni, porniţi, trimişi, împinşi, asmuţiţi... în acel iureş, peste zile şi nopţi, cîmpii şi munţi şi rîuri, noroaie, ploi şi ninsori, ţinuturi străine, prin oraşe şi tîrguri şi sate... oameni şi cai, mereu oameni şi cai şi cai şi oameni şi căruţe şi bocanci şi molitiere şi transpiraţie şi baionete, şi graiuri, şi ochi, feţe, priviri. Unde, de ce, pentru ce şi pînă cînd, şi întrebări şi gînduri şi griji şi îndepărtări, înstrăinări şi asprime şi temeri, şi tranşee şi arme, pentru că e război. Şi armele au baionete, şi „ura", şi urlete şi blesteme şi spaime, şi mereu luptele corp la corp cu săbii ce despică obrazuri ori retează umere, cu baionete ce se înfig sălbatic umblînd în pîntece, în intestine, în plămîni, trupuri călcate, zdrobite de cai sub picioare şi cai schilozi şi înnebuniţi gonind cu cărnurile ori burţile sfîşiate... în munţii Serbiei, în sălbaticii şi întortochiaţii munţi din Montenegro, în Tirolul italian, în Dolomiţi... „der Krieg mit Italien, österreichisch - ungarische Gebirgstruppen"! O rostogolire a morţii, de la marea Mînecii pînă la Dardanele, o oblică traversare a urii, a aţiţării, a discordiei între oameni, spintecînd Europa. O rostogolire de roţi de tunuri şi chesoane, de roţi de căruţe, de copite — copite de cai, de boi înjugaţi, de catîri şi măgari purtînd samare — şi de picioare, o rostogolire nesfîrşită de roţi, de copite şi de bocanci; lovind, pocnind, bocănind peste pămînt uscat şi piatra drumurilor, prin defileurile şi pasurile munţilor, clipocind peste mlaştini, prin noroaie!

Baioneta, formidabila, inegalabila baionetă, glonțul dum-dum și gazele... lutul și mocirlele tranșeielor, păduchi și șobolanii, foamea și bolile ; o rostogolire, o cumplită rostogolire de roți, de copite, de tălpi, bocănind, bolborosind, bubuind peste pămînt... deasupra picioare, trupuri, brațe, fețe, ochi, obrajii și ochii și privirile oamenilor. Cum or fi fost — se întreba mereu Avram Zarie — cum or fi fost fețele acelea obosite și nerase, obrajii ce au uitat zîmbetul, ochii ce au pierdut liniștea, cum or fi fost ? Peste Paris explodau proiectilele grele ale obuzierelor germane, pe cerul Franței se fugăreau țăndărindu-se avioanele Taube, Gotha și Albatrosuri cu Sopwith-uri, Nieuport-uri și Farman-uri (ori Spad-uri), în Mediterană și în Atlantic U-boot-urile (Unterseeboot) fabricate de Krupp la Kiel trimiteau în adîncurile reci nave civile iar deasupra Londrei și peste munții întunecați de noapte ai Serbiei, peste prăpăstioasele lor văi alunecau tăcut, ca niște arătări uriașe și stranii Zeppeline...

La cimitir, pentru întîia oară, spre a vedea „mormîntul“ (așa crezuse Zarie copilul, aceasta înțelese el că se afla acolo) bunicului său (tatăl mamei sale), l-a dus de mînă mama ; copilul nu putea înțelege că acolo, sub crucea de piatră, învechită, înnegrită, cu literele săpate dar erodate, greu de distins, nu se află un mormînt propiu-zis, nu se află bunicul, osemintele bunicului său Lazăr... că acesta a rămas cine știe unde, ca luptător al împărăției austro-ungare căzut pe frontul italian (așa venise o înștiințare cîndva, „cîndva" acesta fusese în vremea prunciei mamei sale), că rămăsese bunicul în pămînt străin departe de casă, de Ardealul său, de nevasta

şi fata lui, că murise acolo intr-o luptă, în război, departe însă şi de războiul acela — de cauzele, de scopurile, de voinţa şi interesele ce l-au pornit. La Viena se dansa încă, la Berlin se făcea gălăgie, la Paris se etala gloria celor căzuţi, revistele ilustrate — apărute pe hîrtie cretată — amestecau informatii mondene cu reportaje, cu veşti şi fotografii de pe cîmpurile de luptă, reclamele insistau pentru „Suchard" (Alpenmilch - Chocolade), pentru „Brennabor" (Kinderwagen), pentru „Asbach" (Cognac) şi chiar „Asbach Uralt" (alter deutscher Cognac)... sau maşini de cusut „Pfaff" (Nähmaschine) şi piane „Julius Blüthner" (Leipzig) şi „August Förster" Pianoforte-Fabrik, Löbau), pentru sutiene „Hutana" şi pistoale „Dreyse" bretele „Franck & Braun (3, Chausée d'Antin, Paris) săpun „Sunlight", pentru bijuterii „Juclier"... iar Lazăr, „cătana" crăiască — un bărbat în floarea vîrstei, la cei 26 de ani ai săi — fost miner al Apusenilor, truditor în galeriile unei mine din care aurul scos aluneca spre seifurile unui magnat din Pesta, murea în braţele unui alt amărît (asemeni lui). Nu a fost locul „vitalelor" confruntări ale războiului (pe care istoria le etalează mereu) acel extrem apendice al conflagraţiei — îşi spunea doctorul Avram Zarie — nu, nu a fost ; dar, şi acolo, în Bosnia şi Serbia, în Tirol şi Italia, şi acolo au murit oameni, au murit zadarnic mulţi nevinovaţi. Şi, iată, bunicul său Lazăr, a fost unul dintre cei mulţi şi morţi. Iar crucea din cimitir, crucea ce se ridica uşor strîmbă peste iarba verde şi florile sălbatice şi frumoase ale pămîntului, ale verii, nu era decît întru pomenirea acestui mort; aşa se obiş-

nuia, aşa era el aproape de ai săi, aici puteau ei veni să-l plîngă şi să-l pomenească.

Cînd Avram Zarie crescu mai mare, cînd putu înţelege mai mult, cele scrise în piatra aceea îl putură lămuri îndeajuns :

„Întru amintirea lui Lazăr Moţu
născut în 1891 august 1
mort pe cîmpul de lupte
în LISONIA 1917 iulie 1
fie-i numele pomenit"

Iar cînd ajunse un adolescent, un tînăr ce păşea spre maturitate, căută să „rezolve" două probleme (să le găsească răspunsul) legate de această inscripţie şi de omul ce fusese Lazăr Moţu, tatăl mamei şi deci bunicul său. Unde vine Lisonia ? Unde e, sau unde a fost, care bucată de pămînt din lumea aceasta se numeşte or s-a numit astfel ? Ştia, aşa i se spusese, că bunicul Lazăr căzuse undeva pe frontul italian, dar hărţile consultate şi atlasele răsfoite nu-i dădură un răspuns clar. Găsi apoi — undeva pe lîngă Triest — un Lussino, sau Lusin, ori Losinj (Mali şi Veli Losinj) şi gîndi că dacă aceste numiri, aparţinînd de fapt aceluiaşi loc (în italiană, germană şi sîrbă), tot aşa de bine, în graiul mai armonios, românesc, putea fi zis şi Lisonia — cum era înscris pe piatra ce-l pomenea pe bunicul său, mort acolo tocmai.

Apoi, era felul cum murise, şi nu cum murise de fapt (pentru că se sfîrşise tot aşa cum oricare trup lovit în trunchiul plămînilor, de glonte, se sfîrşeşte !) ci ceea ce spusese, ceea ce mărturisise „cu limbă de moarte", camaradului său... tovarăş de luptă, frate de credinţă şi naţie, şi megieş al baştinei

sale. Şi ceea ce-i spusese acestuia atunci, acel om — reîntors din război — îi adusese prin grai bunicii sale ; apoi vorbiseră părinţii, ştia de asemenea el, nepotul, Avram Zarie, de mic copil încă. Taina. Ceea ce avea să devină „taina" familiei lor. Şi mai apoi, evoluînd spre „realism", nu taină, nu fabulos secret ci, doar, „povestea" bunicului său, poveste legată de munca, sau mai bine zis de slugărirea în mina aceea din Apusenii aflaţi pe atunci sub stăpînirea cezaro-crăiască a Austro-Ungariei. Şi anume: ascunderea aurului. Ce aur, ce ascundere, ce taină deci ? Vreo hoţie, vreo întunecată şi neştiută înşelăciune, o faptă necinstită ? Neştiută da, dar nici înşelăciune, nici hoţie ; un gest, o ripostă, un act de împotrivire şi — „modern" vorbind — am putea spune, un act de protest şi sabotare a marii ticăloşii ce era (aşa o considera Lazăr Moţu) tocmai jefuirea munţilor acestui pămînt de către bogătaşii Pestei şi cumplita exploatare a muncii lor (minerilor), a braţelor lor — pîrghii de maşini, fără aburi, sau cu aburii unui sînge epuizat de trudă, dîrz însă. Atunci, acolo, tocmai cu puţin înaintea plecării sale la război (şi poate simţind, înţelegînd că va veni curînd descătuşarea, ruperea, sfărîmarea acestui imperiu de naţiuni înlănţuite prin putere şi nu prin voinţa lor...) Lazăr Moţu, priceputul scormonitor al pietrei din adîncuri, găsise de cîteva ori bulgări, pepite de aur curat, nativ, pe care (de scos din subteran tot nu le-ar fi putut scoate) le ascunsese cu multă chibzuială undeva in galeriile minei... ca să rămînă acolo mai bine, ca să nu plece şi ele spre seifurile blindate, străine. Să rămînă aici „mai bine" — îşi spusese atunci Lazăr Moţu — „că no fi lumea tot aşa

pînă la urmă, s-or mai schimba ele rosturile lumii şi înfăţişarea ei !" Şi iată, înfăţişarea şi apoi rosturile lumii s-au schimbat, Lazăr Moţu era de mult pămînt, în pămînt străin, nu mai era nici nevasta-i (lăsată de tînără, cu prunc, cu fetiţă în braţe — nu mai trăia nici aceasta... mama lui Zarie), peste întraga poveste „de familie" se aşternuse tăcere şi uitare; de-a lungul anilor, cît Zarie crescuse, întotdeauna cînd se vorbea de acest lucru oamenii zîmbeau cu neîncredere şi ironie, iar lor li se spunea „cei cu aurul, cei cu comoara" şi aceasta îl necăjea şi îl îndîrjea pe copil. Mai tîrziu, cînd Zarie era de-acum „mare", şi acum, cînd oamenii trăiau şi munceau într-o societate, într-o conjunctură în care visele despre „comori" şi alte năzbîtii nu-şi mai găseau loc, dacă tînărul Avram — şi mai apoi studentul şi medicul — îi vorbea cuiva despre bunicul său Lazăr (şi despre aurul său), era privit cu bunăvoinţă iar replica era mereu aceeaşi „doctore, ce naiba, eşti doar om serios ! Bunicul acesta al dumneatale o fi fost un om cu imaginaţie bogată... sau cineva din familie, în timpurile acelea" !

Astfel, şi de aceea, ajunsese Avram Zarie la „problemă". Nu îl interesa aurul ca atare, „comoara" bunicului său, n-ar fi ştiut ce să facă cu ea găsind-o, desigur, ea nu fusese a bunicului său şi nu putea fi nici a sa. Şi nici nu îi trebuia comoară, aur ! Altceva îi trebuia doctorului : voia s-o găsească. Cu orice preţ, s-o găsească ! Pentru el, acum, era istoria aceasta o poveste pe care „s-o spui" acasă, amicilor, liniştit, la o ceaşcă de cafea într-o după - amiază de iarnă cînd afară ninge, prin fereastre vine cerul aproape iar coniacul odihneşte leneş în paharul de care şi te simţi, şi nu, tentat să te

apropii. Sau tîrziu, toamna, cînd vremea s-a „spart" deja, cînd ploile năpădesc afară pămîntul dar te şi gîndeşti — de pe-acum — la hoinărelile din viitoarea vară. Dar, prea mult i-au batjocorit oamenii bunica, şi apoi părinţii, din princina acestui aur ; pentru că, cel ce s-a întors din război a spus-o şi altora, nu numai nevestei celui căzut în luptele din Lisonia. Prea mult. Iar cînd fusese copil sărac, i-au spus şi lui destule oamenii, l-au întrebat de ce umblă descuţ de vreme ce bunicul său îi lăsase o comoară ? Astfel înverşunarea lui Zarie crescuse, îndeosebi după ce găsise cartea aceea veche, de rugăciuni, ce aparţinuse bunicului său şi din care anii nu putuseră şterge două însemnări scrise cu creion chimic : numele „Lazăr Moţu" şi lapidarul „zece coroane, de plătit datorie la Pesta..." Unde, cui, de ce (?), nu se ştia. Atît, pare-se, rămăsese în urma acelui om ce fusese în anii tinereţii sale şi miner, într-o mină de aur. Unde a fost mina aceea, a cui a fost, dacă mai exista ori nu, ce şi cum e locul acela azi, toate acestea îi erau necunoscute lui Zarie. Un lucru îi era cunoscut, clar, devenise „problema" sa : să găsească mina şi aurul, să dovedească tuturor (şi lui însuşi să-şi dovedească — deşi avea convingerea, deşi credea în adevărul, în autenticitatea acestei istorii), să dovedească că nu e o gogoriţă, că nu fusese şi nu e o fabulaţie lansată de careva din familia sa, că bunicul său spusese adevărul. Că fusese un om cinstit şi drept ; nu, nu putea un om ce murea tocmai departe de casa şi ţara şi familia sa minţi, înşela, în ultima clipă a vieţii sale ar fi găsit — altfel — de spus altceva, desigur ! Iar faptul că o făcuse, că ascunsese acel aur, din motivele arătate, ştiute (făcute

de el cunoscute, tot atunci) încă îl arătau, îl dovedeau a fi un om îndrăzneț și cinstit, cu o gîndire limpede, conștient de ceea ce se întîmplă în jurul său, în lumea unde trăia. Gestul său era un act clar de împotrivire, de luptă, de patriotism la urma urmei — aprecia doctorul. Îi devenise extrem de apropiat acest Lazăr (ce-i era bunic), se întorcea doctorul Avram cu un tardiv și înverșunat protest împotriva cumplitului război ce măcelerise atîția oameni ; îndepărtata moarte a bunicului său îi părea apropiată. Se întîmplase ceva, Lazăr Moțu (din trecutul său) îi dăruise simpatia și camaraderia, tovărășia sa și el nu putea — după toate acestea — păstra fapta bunicului său doar ca o romantică poveste cu o comoară, o interesantă sau tentantă poveste ce-și avea crescute frunzele pe un ram sau un trunchi de aur ; pentru Avram Zarie acesta era și un ram de sînge, un sînge al familiei sale, scurs, risipit, sacrificat din voință străină.

Da, iată care era problema doctorului, iată de ce vară de vară concediile sale deveneau hoinăreli, se topiseră și se topeau încă pe cărările munților, iată de ce îndrăgise pietrele, de ce devenise un bun cunoscător în geologie, în prospecțiuni și exploatări miniere, iată de ce în mansarda sa se afla atîrnată o hartă unde o zonă a Apusenilor își etala fiecare adîncitură ori țanc, fiecare potecă ori vîlcel... ani de zile i-au trebuit doctorului s-o întocmească. Umblase an de an singur, colegii și prietenii din oraș îl considerau un doctor pe care, ciudat, îl „apucase" un

fel de „pietromanie" iar printre oamenii muntelui, cînd se afla, printre prospectori şi mineri, aceştia îl luau drept unul de-al lor care, nu se ştie în ce scop, spunea că ar fi de fapt doctor, medic internist.

CAPITOLUL 5

CĂUTĂRILE OAMENILOR...

După ce bărbatul în costum pastel o depăşi pe aleea parcului, fata îmbrăcată în jerseu galben coti repede la o încrucişare, scurtă astfel drumul şi ieşi din parc înaintea elegantului domn. Fetiţa cea mai mărişoară — dintre cele două ce se jucaseră cu mingea — îi răspunsese că cei doi „nenea" nu şi-au spus nimic cît timp ele s-au învîrtit alături spre a recupera mingea, de la picioarele lor; aceasta o nemulţumea pe fată, fusese o încercare foarte simplă şi puţin promiţătaore, o făcuse însă pentru că ea nu voia să neglijeze absolut nimic din ceea ce se putea face. Din ceea ce ea credea că se poate şi trebuie desigur făcut. Acum traversă bulevardul şi prin intrarea principală pătrunse în clădirea liceului. Liniştit descrise „L"-ul a două coridoare şi ieşi în strada alăturată... cunoştea incinta, fusese doar eleva acestei şcoli, cu cîtva timp înainte. Reuşi astfel să revină la o distanţă convenabilă în urma bărbatului, gîndindu-se că îi oferise acestuia, între timp, şansa

de a se fi asigurat că nu-l urmăreşte cineva; îi cedase un tronson „gol", şi deci sigur. După ce realiză intrarea acestuia în hotelul „Astoria" (cu ridicare de cheie de la recepţie), aprecie aceasta ca o problemă descifrată şi căută un telefon public, cabină, de unde ceru, printr-o scurtă discuţie, să întîlnească pe cineva. Peste foarte puţin timp se afla în faţa acestuia dispusă (doar o ceruse!) să se explice :

— Stă la hotelul „Astoria".

— Şi de ce urmăreşti matale pe acest om ?

— Pentru că există o legătură între el şi celălalt.

— Ai spus matale, domnişoară, „celălalt" ?

— De fapt, celălalt mă interesează. Urmărindu-l am asistat la întîlnirea lor din parc ; bineînţeles nu pot şti ce au discutat, am avut însă curiozitatea de-a vedea cine e partenerul acesta...

— De ce ?

— Poate ajută...

— La ce să ajute, domnişoară ? Nu sînteţi căsătorită probabil...

— Nu, într-adevăr. Am terminat facultatea abia de doi ani, şi...

— Nu vă întreb.

— Înţeleg... Sînt zootehnistă, lucrez în apropierea oraşului dar locuiesc aici în el. Am timp puţin... (ezită)... nu trebuie să înţelegeţi greşit ziua de azi, mă aflu pentru că sînt...

— Zootehnistă ?

— Da. Am vrut să fac medicină, medicina umană, dar nu am reuşit, încercînd repetat. Zootehnia nu m-a atras dar a fost o şansă. Acum însă sînt mulţumită, iubesc mult animalele, au nevoie de îngrijire şi sînt mai bune decît oamenii.

Purta un costum de un gri neobsesiv colonelul din fața ei. I se potrivește de minune, i se potrivește cu părul și cu ochii, gîndi fata.

E o femeie tînără și ambițioasă, își zise Maestrul, colonelul, e prea zdravănă și împlinită, are însă șansa unui echilibru perfect, plăcut, al acestor dimensiuni mari. E un om bun dar ceva, ceva nu e în ordine, și ceva a adus-o aici. Și ultima afirmație...

— Mai bune decît oamenii ? Oamenii nu sînt buni ?

— Nu toți.

Zvîcnise o mică rîndunică speriată, dezorientată în ochii ei dar se pierdu repede, trecînd prin zidul încăperii, spre soare. Colonelul urmări cu privirea zborul acela și întrebă :

— La ce poate să ajute ?... Oamenii au atîtea taine, își zise. Și dacă nu taine, atunci, mai larg și bine spus, probleme, atîtea probleme ! Să găsești chei și să deschizi porțile după care stau temătoare gîndurile lor. Neascunse, temătoare, neîndrăznind a ieși. Sau temătoare, conștient temătoare și ferecate, ascunse de cei din jur. Blindate, înghețate uneori. Nu, nici măcar atît; și le deschid ei singuri, să-i ajuți doar. Da, acum, aici, fata aceasta, vrînd să-și deschidă sufletul. O întrebă din nou, cu simplitate :

— Ce te frămîntă, domnișoară inginer ? Ce... și, la ce poate ajuta ?

Fata știa (i se spusese doar) că bărbatul vîrstnic, adus de spate, din fața sa e colonelul, are grad de colonel. Îi păru cu atît mai mult — din acest motiv — curios și plăcut, încurajator, acest „domnișoară inginer"...

— Am aproape treizeci de ani...

Colonelul zîmbi şi stopă spunîndu-şi că n-a început bine. Pînă o servi, dintr-un pachet de ţigări cu filtru (scos din masă, pentru alţii, el doar fuma ţigări fără filtru), colonelul o ajută :

— N-ai trezeci de ani. Sau îi ai. Nu are însemnătate. Matale eşti un om tînăr, mulţumit de munca şi tinereţea sa. Păstrează-ţi matale dreptul de-a număra anii pentru mai tîrziu... îi oferi foc.

Jerseul galben, în încăperea spaţioasă şi răcoroasă, putea aminti ori sugera cîmp şi soare şi grîu, nesfîrşit grîu cu spic dat în copt, dar Maestrul era acum atent la ceea ce fata spunea. Deci, nu avusese tată sau dacă-l avusese, nu-l ştiuse. Pentru că el nu voise ca ea să-l ştie, pentru că el era un om întors din război fără un picior şi cu sistemul nervos zdruncinat, afectat (în măsura şi în felul care era), poate pentru tot restul vieţii... în urma unui şoc, consumat acolo, atunci. Deci neputîndu-se întoarce la catedra de profesor (fizică-chimie) pe care de fapt abia o primise ca foarte tînăr profesor absolvent, înainte de a fi luat şi dus... Ajuns tîrziu, după război un modest şi neimportant funcţionar, în acest oraş. Odată, împărţind patul cu o femeie, gazda la care stătuse, care l-ar fi iubit şi acceptat cu înţelegerea şi tandreţea unui suflet predestinat în a ocroti aproapele, un suflet ales. El repudiind cu jenă şi autocondamnare, acuză, totul. Plecînd. Trăind undeva singur, trăind pentru o idee a sa... spunea parcă uneori ceva, vag, foarte vag, şi-o spunea lui. S-a născut fetiţa. Ea deci. El neştiind. Poate uitînd ce-a fost. Femeia neuitînd, ştiind, înţelegînd însă şi respectînd. Pe ei doi. Şi totul. Deşi ar fi vrut altfel. Acceptînd orice.

A aflat că are tată (că el există) la moartea mamei sale ; o mărturisire de ispăşire (pentru mamă), o poruncă de a-l căuta (pentru ea). Era în ultimul an, la sfîrşitul ultimului an de facultate. Timp minus, netimp. Nemoment, erau examenele, era pragul carierei, de apucat, de trecut. Cît mai bine, cît mai demn, cu seriozitatea necesităţii lucide de a-şi practica profesiunea. Era cinstită,, era pură încă, o ardeau sînii uneori noaptea dar dădea totul la naiba şi învăţa. Netimp. Apoi totul uşor, grajdurile curate şi ochii blînzi ai vacilor preocupate de a sintetiza savant necesarul lapte... Acum timpul de căutare. Tîrziu. Murise şi el, atît aflase. Nedumerire (nu durere), o ciudată nedumerire şi tristeţe iar şi (de ce ?, instinctiv ?, bănuind ?, ştiind ceva vag, extrem de vag, din acel vag ce-l ştiuse ori bănuise mama ?), pe lîngă mînie, o bănuială chinuitoare (şi din acest motiv, alături de alte, îngrozitoare) şi de acuză împotriva omului în negru, despre care cineva îi vorbise. Da, cel ce fusese în parc, astăzi. Pe care îl urmărea de un timp, asupra căruia se interesa de un timp.

Iată, acestea toate, iată totul; desigur poate greşeşte. Dar poate nu : omul acela, tatăl ei deci (ciudat, tatăl ! ...totuşi se întîmplase ceva, în inima ei) poate făcuse ceva, poate realizase ceva şi apoi, moartea sa, pentru că a murit... dar a murit aşa cum un om trebuie să moară ? (cum trebuie să moară un om ? !). Simţea, singură simţea ciudăţenia propriei expresii, exprimării...nu avea însemnătate însă, important era să spună totuşi ceea ce era în mintea şi sufletul ei. Cine ştie, cine poate răspunde ? Şi apoi...

Colonelul o ascultase cu interes, nu o întrerupse, nu o întrebase. Era şi nu era o problemă, problemele

par întotdeauna a nu arăta a „probleme", oamenii în schimb arată a oameni chiar și atunci cînd sînt altceva, poate. Putea fi, sau nu, aici ceva, ceva demn de atenția sa profesională ; demn de atenție, necesar și de înțeles era de a liniști fata. Restul se va vedea, e o sesizare de fapt, se vor putea privi lucrurile mai din apropiere. Îi era simpatică fata aceasta cu jerseul ei ce-i păruse (oare îi păruse cu adevărat ?) un grîu foșnitor și dat în spic, cu ochi din care mereu se ridicau rîndunele neliniștite, repezindu-se spre soare... cu mintea limpede și cu dragostea față de animalele pe care le avea în grijă. Înaintea de a o conduce peste spațiul încăperii îi spuse, pe un ton ce, fără să-l caute, fetei îi păru aproape amical (era de fapt un firesc și sincer amestec de „profesional, cu „părintesc") :

— Ai făcut matale bine venind să ne spui ce gîndești. Ți-ar veni greu să faci mai mult, nici nu e bine. Vor vedea cei ce trebuie să vadă, cei ce se pricep să cerceteze astfel de lucruri. Să ai matale încredere, domnișoară inginer, și, iată, poți să mă suni la numărul acesta... în cazul că vei afla sau îți vei aminti ceva avînd legătură cu tot ceea ce mi-ai spus. Îi dădu mîna, îi spuse „la revedere" și se întoarse, după ce închise ușa. Nu mai zîmbea însă.

Era acesta ultimul an cînd Avram Zarie urma să hoinărească de unul singur în munți, în căutarea unui aur ascuns (cum ?) într-o (unde ?) mină părăsită. Munții erau ai naibii de frumoși anul acesta ; aceleași calcare, păduri de brad și ape reci ieșind

și plecînd din nou în pămînt. Era o poiană sălbatică, blîndă de fapt dar ascunsă după briuri de sălbăticie. Și tocmai suficient de seducătoare pentru ca doctorul să rămînă timp de cinci nopți într-o colibă (cortul rămase în sacul său) așternută încă în prima zi cu iarbă — patru ore de soare intens transformînd-o în fîn-mentă și un fel de busuioc. Cu atît mai mult, cu cît zona de „investigație" era tocmai rozeta de 360 grade a acestui loc de popas. Serile erau reci, luna trecea razant peste crestele ascuțite marcînd exact timul, era un foc permanent, un foc ce ardea cu o putere ciudată (așa i se părea doctorului Avram, că în afara căldurii avea încă o ciudată putere focul acela), pe el fierbea un ceai din rămurele crude de brad, și era și o grea oboseală prezentă. Apoi, planul pentru ziua următoare — flăcările jucînd și iluminînd harta uzată. Apoi nimic, o prăbușire parcă (clipă de descurajare, de neîncrederea ?), o singurătate de care poate ar fi dorit să scape. Dar ziua ce urma să vină, în ziua următoare îl așteptau din nou calcare și ape, cățărări, greu umblet, confluența aceea de exact 90 grade, dintre valea Păianjenului și cea a Nisipului Viu. Și căutarea — în acel loc — a amăgitoarei galerii străvechi, și dacă ea nu va fi, atunci, din nou imposibila împotrivire de a culege pietrele cunoscute : verzi, albastre, cuprifere... pirite, calcite sclipitoare, granat. Și iar o seară, cu focul ei, și iar o noapte albită de lună.

Stătea astfel — în seara aceea — stabilind planul de marș și căutare pentru a doua zi, dar își dorea o pauză de-acum, o pauză de o zi, o întreagă zi, soarele unei întregi zile arzînd florile, trupul, iarba și gîndurile. Nimic mai mult, o pauză de o zi în care

ar fi putut selecta pietrele cărate cu trudă, o pauză pentru lombosciatica ce-l presa de cîteva zile : îl durea al dracului, ce mai... recunoscu doctorul drept încheiere. Şi atunci făcu un bilanţ şi luă o hotărîre.

În ce priveşte bilanţul : de la bun început zona în care s-ar fi aflat vechea mină părăsită îi fusese cunoscută. Investigaţiile pe care le făcuse — consultînd oameni cunoscători în materie — îl încredinţară de exacitatea orientării iniţiale în teren ; dar unde anume se afla căutata mină, intrarea ei modestă, pitită sub bălării poate în vre-un vîlcel neumblat, uitat, aceasta nu i-o putuse spune nimenea: dimpotrivă, lucrurile s-au complicat cînd află că fuseseră, se făcuseră şi în vremea Austro-Ungariei unele primitive prospectări pe acolo, că ar putea întîlni chiar urmele lor, scurte, prăbuşite (greu de găsit şi identificat) grote sau „scormonituri" în trupul muntelui. Da — ziceau unii — fuseseră parcă ceva exploatări stinghere pe ici pe colo, în afară de cunoscutele zone aurifere unde, desigur, e o activitate clară de exploatare şi acum. Acele zone erau însă destul de îndepărtate, chiar mult îndepărtate de aria unde bătătorea Avram Zarie. Putea fi totul şters, prăbuşit, imposibil de identificat, s-ar fi putut ca doctorul să fi trecut — şi nu o singură dată — exact pe lîngă ceea ce căuta, fără s-o fi ştiut, astfel. Cine ştie ? Şi acum, gîndind lîngă focul ce ardea ramurile trainice de brad (cele crescute din noduri), Zarie reconsideră totul, merse cu ochii de-a lungul tuturor drumeţiilor sale. Revăzu astfel peregrinările, bucuriile dar şi însingurările sale, alunecarea apelor, zgomotul, cîntecul lor. Peşteri ce i-au încîntat privirea cu spuma imaculată, împietrită în fabuloase forme,

asprimea mineralelor, ărăloaselor pietre ce i-au trecut prin mîini, nopţile reci ale muntelui şi fumegarea înceţoşată a pădurilor după ploi, totul şi toate le reînemoră; ostenelile şi durerile picioarelor şi vertebrelor sale (cu infectele discopatii şi sciatice) de prea mult umblet, efort, cărătură. Îşi aminti de orăşelul acela minier cu hotelul său prăpădit, aşezat probabil (şi nu probabil, ci sigur !) pe ţesătura adîncă şi îndărătnic ascunsă omului — ţesătura filoanelor aurifere — unde venise de multe ori spre a studia, la muzeul mineralogic („al aurului") eşantioane de aur. Aurul nativ, aurul amalganat, aurul ars...aurul ! De geologul acela care — ca şi el, ostenit, reîntors din munţi tocmai — cu care dormise (sau încercase s-o facă, fără succes prea mult din cauza răcnetelor de glas şi instrumente din restaurantul aflat zid la zid cu prăpăditul hotel) în aceeaşi cameră, care-i povestise despre Africa, despre prospecţiunile pe care le făcuse cîţiva ani acolo şi care, cînd el se blocă în somn (un fel de handicap ce-l „fericea" uneori, din cauza acelor discuri deplasate ale vertebrelor sale), îl readuse la realitate şi percepţie... îşi aminti de toţi bătrînii cu care vorbise, neputincioşi acum dar, odată, îndeajuns de puternici bărbaţi ce au cernut „tone-viaţă" de nisipuri aurifere prin ascunsele văi ale Apusenilor; de toate îşi aminti, pe toate le revăzu într-un însingurat şi tăcut panoramic. Apoi îşi continuă, pe harta aceea tăiată de îndoituri şi zdrenţuită, căutarea şi, la sfîrşit, cum am spus, hotărî să abandoneze căutările dacă încă peste un an, pînă în toamna viitoare deci, nu va descoperi enigmaticul loc. Şi mai hotărî să nu vină singur, să-şi găsească un tovarăş de drum.

CAPITOLUL 6

BĂTRÎNA VIOARĂ A BUNICULUI

Veni toamna, se porniră ploile, oraşul — ca un enorm plămîn, ca o fiinţă vie — respira umezeala rece prin acoperişuri şi ziduri, zilele scurte îl ţineau pe doctorul Avram în spital ca pe un mecanism, ca pe o esenţială şi necesară piesă într-un angrenaj complicat. Serile erau lungi şi întunecoase, în mansarda doctorului muşcatele, încă înflorite miroseau a crud, a clorofilă, pietrele sclipeau nemişcate şi provocator (dar cu o înţeleaptă răbdare), pe un mic reşou fierbea aproape în permanenţă cafea şi picupul rostogolea crîmpeie din paşnice simfonii. Sub tavanul din lemn aluneca fumul ţigărilor iar dedesubt, în „hangarul" său rece, dormea Horch-ul. O pisică cu bot alintat (adusă de la spital) torcea fericită cînd doctorul îi „acorda" atenţia sa. Ca un vînt pornit pe neaşteptate, uşor, abia simţit dar insistent, în gîndurile de zi ale doctorului Avram — şi uneori în visele sale de noapte — revenea o arătare, o prezenţă, o amintire de fapt : femeia pe care a iubit-o atunci cînd, la vîrsta cînd iubirea nu e numai pătimaşe, copleşitoare, dar şi ghimpe — ghimpe ce se înfige, se fixează iar carnea sufletului îl acoperă, îl ascunde şi-l păstrează pentru întreaga viaţă. Revenea astfel

Nepoata alături de el, era acolo în mansarda scundă, în lumina potolită a toamnei, în frunza verde a muşcatelor, în provocatorul lor iz de cruditate, de prospeţime, de viaţă. Şi Avram Zarie înţelese că e o provocare, că e o confruntare, un dialog pe care va trebui să-l accepte acum... dacă nu o făcuse la timpul potrivit (potrivit ?).

Tot acum se întîmplară încă două fapte ce aveau — fiecare în felul şi măsura sa — să contribuie la rezolvarea „problemei" doctorului Avram, să faciliteze şi să grăbească dezlegarea ei.

Îşi găsi un tovarăş de drumeţie, un tovarăş ce avea să-l însoţească în următoarea vară în expediţia de căutare.

Apoi, într-o zi, cînd soarele stătea din nou pe cer în locul obişnuiţilor nori de ploaie (ca o prevestire de bine, ori ca o aducere aminte asupra însoritei veri ce s-a dus), doctorul primi o înştiinţare, un buletin de mesagerie care, pentru început, nu-i spuse prea mult... doar îl îndemnă, îl obligă să scoată Horch-ul, să-i ridice capota pînzată, impermeabilă — era de-acum rece, nu se mai circula la ţinută de vară, decapotat — şi să se repeadă la gară, la Mesagerie. Aici prezentă ceferistului, „magazinerului" avizul; acesta i se adresă cu inevitabilul „dom şef", îndrumîndu-l printre zecile de lăzi-lădiţe-colete şi balotări pînă găsiră lada cu pricina ; pentru că era o ladă, o ladă de mărime potrivită însă, surprinzător, o ladă de zestre.. Un complicat amestec de motive florale şi geometrice, strălucitor vopsite odată dar acum şterse, decolorate, lemnul uscat ca iasca şi uşor fărîmiţat, mîncat pe la colţuri. Însăşi prezenţa ei acolo — ca obiect şi artistic şi anacronic, romantic şi poate

nefolositor acum, incitant şi, precis, cu istorie proprie — printre zecile de colete „normale", obişnuite, cu aspect şi formă „contemporană", prin toate acestea ea făcea, dădea o impresie deosebită, de particular, de neverosimil, de şoc chiar. Legată bine cu nişte sfori (pe care iar nu le puteai accepta şi înţelege... parcă încorsetau trupul unei femei frumoase) şi purtînd eticheta respectivă ce o destina tocmai acestui loc, acestui oraş, lui Avram Zarie doctorul.

— Asta-i, dom şef (mai zise o dată ceferistul, ce-l mirosise pe doctorul Avram a fi „cineva"), sînteţi disigur cu maşina?

— Da, cu maşina.

— Păi, v-o ducem imediat la maşină... Ioane!

„Ioane" apăru de undeva, înhăţă un „CFR-standard-mono-osie-trafic-car" (aşa i s-ar putea spune, bunăoară, căruciorului, gîndi doctorul!) şi lada, ciudată, frumoasa, vechea, necunoscuta şi misteriosa ladă vină colţul peronului îndreptîndu-se spre întîlnirea cu o altă civilizaţie: Horch-ul. Lemnul îşi aservi fierul, doctorul „pasă" atenţia aşteptată pentru „Ioane" şi şeful său, apoi enigmatica ladă de zestre — cu adevărat ca o neaşteptată zestre venită — porni să străbată oraşul, spre locuinţa doctorului; minunîndu-se ea de oraş, minunîndu-se doctorul Avram de ea.

Nu era prea mare, nu era prea grea şi Avram Zarie o putu duce singur sus şi o aşeză în mijlocul „cabinetului" său. Deveni atent, circumspect. Îşi analiză impresiile, senzaţiile, curiozitatea, nedumerirea. Încearcă legături, asociaţii. Îşi făcu o cafea, se învîrti cu ţigara aprinsă în jurul ei, apoi se opri între clorofila muşcatelor sale primăvăratice, se ames-

tecă cu prospeţimea şi izul lor crud şi se bucură privind, de acolo, sipetul ciudat şi frumos din faţa ochilor săi.

— De oriunde ai veni (eticheta nu-i spunea nimic, nu-i spunea ceva cunoscut), şi orice ai conţine, eşti binevenită !

După ce-i vorbi astfel lăzii (în care putea vedea acum pe îndelete frumoasa trudă a cine ştie căror mîini de meşteri, ce, desigur, demult — tot ca o zestre, ca un dar — se topiseră, se dăruiseră pămîntului) aduse un bisturiu uzat şi o eliberă din sclavia sforilor netrebnice. Şi lada stătea acum cu adevărat ca o mireasă în feciorelnica ei nuditate, în emoţionanta ei aşteptare a clipei cînd braţele bărbatului o vor cuprinde. Avram Zarie murmură :

— E un semn, o prevestire, e un răspuns la gîndurile şi visele mele din ultimul timp, poate.

Şi apoi doctorul o deschise. Şi deasupra era scrisoarea aceea tremurat şi stîngaci scrisă :

„...Aistea, fătu meu, or rămas de la bunu-to, fie iertat... Or stat pă podu şălaşului nost. Că nu le-o cerut şi n-or trăbuit la nimenea. Da amu, iacă io-s bătrînă, az mîne o să mă duc şi io... şi m-am tăt gîndit că n-oi muri împăcată dacă nu ţi le-oi trimete. Îs ceva hăinceturi d-a lui, dă cînd o fost ficior tînăr. Şi higheghea, scripea... o ştiut cînta mîndru la ea în tinăreaţa lui. Să ştii că o vreme la noi o stat el atunci. Şi s-o însurat şi apoi o mers cătană şi n-o mai apucat, bietu dă el, să le ducă d-acolo... Apoi o fost răzbelu şi cîte altele şi el s-o prăpădit în străinătăţuri, pă frontu tălian şi... bună-tă n-o mai avut pace şi vreme, o n-o mai ştiut dă iele. Şi apoi răzbelu cestălalt în care tu ai rămas fără tată şi după care

s-o prăpădit și măta, ce-o fost fata lu bunu-to. Așe că ți le-am trimăs ție, să ai și tu ceva dila bunu-to. Lada o făcut-o el, cu mina lui, o fost om ce s-o priceput la tăte... așe or fost lăzile dă zestre cînd am fost noi tinări. Io mi-s, o am fost (că ia-i moartă amu) cu bună-ta, nevasta lui, soră. Da n-am fost surori bune, numa dă tată, și să știi că și mie m-o fost drag bunu-to, da el o ales-o pă ia. Poate d-aceie am și ținut cu drag lucrurile aiestea, da amu... să fii sănătos (am auzit că îi fi doctor, dreptu-i ?) și să te gîndești și tu oleacă la el... Silvia".
(Aceasta era scrisoarea acelei Silvia... Silvia... dar fără liniuțe de despărțire și virgule, și alte..., doctorul le pusese cu ochii, citind).

Lada stătea deschisă, capacul ei măiestrit ornat, ușor curbat, deschis ca o piatră de mormînt — într-o zadarnică așteptare a învierii — și înăuntru, între pereții din scîndură lăcutiá în culoarea cireșelor de Mai, la vedere, minecile și piepții unui surtuc din postav verde închis, cu nasturi de os ; foi prea uscate, mari cît două palme de om alăturate, de tutun se amestecau acolo, ele au apărat de molii și putreziciune (la dracu insecticidele (!), își zise doctorul...) de-a lungul atîtor amar de ani, conținutul. E un sicriu totuși — gîndi Avram Zarie — e un sicriu pe care eu l-am deschis acum, e singura înviere pentru ei toți, e o adevărată și unică înviere dar eu nu sînt Dumnezeu ci doar un om, sînt sîngele și inima lor ce, iată, bate mai departe ; dacă ei, atunci, au trăit și au murit cu credința într-o înviere — cîndva — promisă, iată ea a venit și eu am fost arhanghelul ei ! Dar nu un răzbunător sau un indiferent arhanghel — cu rol de aprod ci un simplu om care îi va pomeni

și-i va cinsti pe cei morți din neamul său... citise scrisoarea Silvici așezat la masa de scris, la biroul său, chibzui o clipă apoi scoase o sticlă de coniac și puse „de două degete" într-un pahar. I-ar fi plăcut (dacă printr-o minune (!) s-ar fi putut aceasta) să-l cunoască, să stea de vorbă și să închine acest pahar cu bunicul său Lazăr ; îl închină în memoria lui și bău. Nu era numai emoția celui ce descoperă, ce despachetează, a unui pasionat al obiectelor vechi și mărturisitoare, era emoția celui ce pătrunde, a celuia ce simte — și trăiește astfel — ce simte că a reușit să pătrundă într-o lume ce-i aparține de drept dar în fapt îi imposibil s-o mai regăsească, s-o ajungă din urmă... poate doar cu o mașină a timpului, printr-o călătorie în timp. Dar, într-un anumit fel și într-o anumită măsură știa, și simțea, că reușise s-o facă. Ridică apoi surtucul verde din patul său de liniște, de somn și bine mirositoare putere a „păpușelor" de tutun și descoperi vioara : era așezată peste cele cîteva cămăși aspre din pînză groasă de in, parcă ușor cenușii de-acum și cu nasturi mici, ciudat de mici, din porțelan alb sau albastru. Vioara strălucea ca lemnul cutiilor de mirodenii (peste cămășile acelea curate). O ține Lazăr la piept, se odihnește la pieptul său — șopti doctorul — apoi îi văzu toate corzile plesnite și încurcate în ff-uri, și fundul din paltin, desprins. De uscăciune, aprecie doctorul, de uscăciune ! În podul încins de soare al acelui sălaș — o adevărată etuvă, vara — nici nu e de mirare, de uscăcine i-au plesnint corzile și s-a desfăcut... Arcuș nu are, cum de nu are (?) — atît mai apucă să monologheze Avram Zarie, pentru că, apucînd vioara, ridicînd-o din așternutul ei, fundul

desprins cu totul și rămas peste cămășile bunicului său Lazăr îi răsuci violent atenția și înțelegerea, spre cu totul altceva : erau niște desene, niște schițe „mîzgălite" pe fața interioară a fundului viorii (rămasă acolo, în ladă încă, peste cămăși) în care intuiția și poate — încă mai mult — obișnuința, priceperea doctorului văzu clar, imediat (și descifră) harta unor coclauri muntoase și, în desenul celălalt un plan general și detalii de galerii ale unei mine. Înțelese, brusc că aici, acum, se află în fața secretului minerului Lazăr Moțu, că bunicul său cu adevărat a ieșit, a înviat din mormîntul deschis de el, că luptătorul căzut pe frontul din Lisonia, iată, a învins totuși ! Avram Zarie luă scîndura aceea de paltin cu mîini tremurînde, și o puse pe biroul său ; apoi își turnă coniac în pahar. Paltinul galben oglindea reflexele lichidului cărămiziu, țigara doctorului ardea alb și încet, un ceasornic de buzunar „Roskopf Patent", butucănos și patinat, țăcănea discret pe birou — doctorul îl găsise în buzunarul surtucului, îl armase neîncrezător și, spre surpriza sa, ceasul ticăia limpede — „inima" lui Lazăr Moțu, gîndi Avram Zarie (!); era cu adevărat o călătorie în timp, acesta alunecase înapoi.

Cel ce urma să-l însoțească în vara următoare — și cu care convenise imediat după întoarcerea din munți (călătoria acestui an) — era un tînăr cu înfățișare plăcută, un „tip" sportiv, un blond cu ochi insistent albaștri, și el un amator de drumeții (așa se recomandase) pe care Avram Zarie îl cunoscuse într-o împrejurare mai... mai deosebită, legată de

spital, de morga spitalului mai bine zis : un „liber profesionist" ce făcea comisioane profitînd de panica și durerea rudelor celor ajunși în „sala de marmoră"; Avram Zarie neavînd însă nici un fel de prejudecăți, nu căută să afle prea multe despre el. Dimpotrivă, tînărul, blondul insistent albastru (de la ochi la pantalonul „Tex") fusese acela care se interesase și aflase astfel despre „căutările" doctorului Avram și se oferi să-l însoțească.

Doctorul nu avea cum, nu putea ști în ce măsură totul era sau nu era și poate nu era !) o întîmplare plare, o întîmplătoare cunoaștere și apropiere; cert e că de un timp băiatul acesta îi făcuse multe servicii. Își găsise într-o zi, la plecarea din spital, Horch-ul spălat și lustruit impecabil. Tînărul i-l spălase, apoi acest fapt deveni un obicei, doctorul se revanșa băneşte, aceasta îl scutea de drumurile și așteptarea la „service". Apoi tînărul avansă, schimba acum uleiul, făcea penele de cauciuc, într-un cuvînt asigura întreținerea automobilului și îi făcea doctorului încă alte comisioane. De cînd aflase de preocupările lui „dom' doc'" (așa-i spunea) îi adusese și cîteva frumoase roci, spre încîntarea acestuia. Îi spusese doctorului, în cîteva ocazii, ce mult îl invidiază pentru drumeţiile sale prin munți : el nu reușise de multă vreme să mai urce, deși o făcuse înainte. Și, mai mult decît atît, naiba știe de unde acum aflat (de cînd rămas ?), într-o bună zi îl duse pe doctor la un fost proprietar de garaj, bătrîn și scăpătat băutor, care îi oferi la un preț derizoriu un motor intact și nerodat încă, Horch, exact tipul ce echipa impresionabilul său decapotabil, mașina sa. „Domnule doctor, m-am interesat mereu, știu că vă place mult mașina ce-o

aveți, acum puteți fi liniștit cel puțin încă zece ani în privința ei"... așa îi spusese blondul și Avram Zarie îi rămase enorm de îndatorat ; încă de atunci regretă că tînărul nu e interesat să-și aibă un rost mai temeinic în viață, hotărî să-i vorbească despre aceasta și să-l ajute. La urma urmei se dovedise un băiat liniștit, săritor, priceput la multe și era absurd să nu-și găsească un loc stabil între oameni : Ilotărîse să-l ia ca însoțitor în următoarea drumeție (căutare) iar la înapoiere, deci după ce se va apropia sufletește de el, îl va cunoaște mai bine, să-i vorbească în acest sens și să-l ajute ; era doar încă la anii cînd putea să mai învețe, să urmeze o facultate chiar... Da, e bine, îl va lua cu el, și-l va apropia încă și îl va sfătui și ajuta să-și facă un rost în viață, o orientare serioasă, folositoare atît lui cît și celor din jur, societății.

CAPITOLUL 7

GALERA „EMERIC" ȘI CEA DE ALĂTURI

Ningea, munții erau învăluiți și superbi, aparent totul — viața — se potolise, sălbăticiunile visau abundența hranei de vară iar ursoaicele bătrîne își nășteau puii în somnolența dăruită neamului lor, refugiate în grotele numai de ele cunoscute. Oamenii însă nu se „potoleau", drujbele tăietorilor de păduri

sfîșiau (cu țipătul lor) aerul înghețat, falnicii arbori veneau năprasnic să-și sărute pămîntul pietros al rădăcinilor, pușcăturile spulberau pudra zăpezii și în adînc, în adîncul misterios al muntelui, sub versanții pașnici — ce nu trădau ochilor durerea interioară — oamenii scormoneau cu pickamerele ce scuipau rocă și aerul comprimat, sec, scăpînd prin supape spre destindere.

Doctorul se plimba prin lunga sa mansardă, ninsoarea era calmă dar insistentă peste oraș, recitea (pentru a cîta oară?) scrisoarea de răspuns primită de la Emilian :

„Domnule doctor Avram,

... Vina-i a dumitale că nu mi-ai spus niciodată ce năcaz te poartă prin munți. Povestea lu Lazăr Moțu îi frumoasă, dintre acelea ce-ți lasă inima grea cînd o afli. Dumneata Avrame, așa m-ai rugat să-ți spun, pă nume, ai găsit ce căutai. Mai dă mult. Dar n-ai știut că ai găsit,asta-i. De ce nu te încrezi doctore în oameni, de ce nu m-ai spus mie ce cauți, încă atunci cînd ne-am cunoscut d-întîi? Mina aceea îi acolo, la Emeric, la galeria noastră Emeric. De-aia îi și spunem, i-am spus adicălea, așa, că așa s-a numit pă vremuri. Mina veche s-o numit așa. Fără numa că acolo aur, sau altceva bun, nu se mai află dă mult. O fi fcst un filon mic, un zăcămînt sărac pă care, la vremea lor, proprietarii l-or scos pînă la capăt. Dă aceea am și căutat noi acolo, dar degeaba... o fi el undeva aurul, în perimetru acela, iată că sîntem acum pă altă vale căutînd. Și dacă chiar n-am dat dă aur încă, am găsit altele, tăt bune și dă trebuință. Dar poate fi și aur aici, că unde a fost, trebuie să mai fie! În piatră, în subteran cîrmește el

așa după cum își știe el legea lui. Da tot după legi îl căutăm și noi.

Să-ți spun acum dă Emeric. N-ai cum să știi, dar cînd ai intrat în galeria Emerie, dacă ai fi știut, imediat pă mina dreaptă e fosta intrare în mina veche. Fără numa că noi am astupat-o după ce inginerii au stabilit că nu să mai găsește nimica acolo, am astupat-o și am forat înainte în munte, pă altă direcție. Piatra ai văzut-o, că acolo te-am găsit spărgînd ultima dată, piatra promitea. Da degeaba. Am zidit vechiul Emeric pîntru infiltrații și pîntru pericolul dă surpare. După mine, așa ar trebui să se facă cu toate galeriile ce le lăsăm noi în urmă, unde n-am găsit. Ca să nu intre în ele turiști curioși oameni ca dumneata doctore că, doamne ferește, s-ar putea să nu mai iasă niciodată dă acolo... Făcea și un curent vechea galerie de îți scotea tăți dinții dîn gură. Și slăbea întrarea la noua galerie, a noastră. Așa că, ai găsit ce ai căutat dar n-ai știut. Dacă spargi acolo, pătrunz în vechea minâ. O să găsești acolo tăt felu dă mașinării ruginite, rămasă dă zeci dă ani. Da, multe prăbușiri, infiltrație multă și pericol marc. Cît dăspre aurul ce-l cauți, dacă el ar fi dă adevărat acolo, nu știu dacă mai poate fi găsit... mina doară nu-i o ladă pă care s-o răstorni și să pice afară tăt ce-i în ea, cît dă mic lucru o fi acela. (N.A. : doctorul Avram Zarie nu-i scrisese lui Emilian că de fapt avea acum și planul ascunzătorii...) Dar dacă vrei să vii și la anu iar, să cauți, dă-mi dă veste și oi face cumva să fiu acolo, să te ajut. Nicicum să nu intri dă unu singur acolo. Fără să știe cineva, fără să fie careva afară. Să-mi dai dă știre la timpul potrivit. Adresa o scriu la urmă.

Doctore Avram, dacă prin minune îi găsi aurul, aşa trăbuie procedat cu el, aşa trebuie înştiinţat despre asta, şi predat, cum ai spus. Fără numa dacă îl vei găsi. Să mă ierţi că am scris aşa mult, nu-i avea timp dă citit. Şi dă ştire cînd o fi vremea. Multă sănătate şi noroc! Ne-om vedea la anu, dac-om trăi şi-om fi sănătoşi. Emilian".

Recitea pentru a treia oară epistola primită abia cu o oră înainte, i-o adusese un poştaş nins pe haine şi caschetă... „domnu doctor, aveţi o recomandată" — îi spusese, şi Avram Zarie îl poftise sus să ia un păhărel, „să te încălzeşti pentru o clipă, omule, e o scrisoare pe care o aştept de mult".

— Dacă ziceţi dumneavoastră... mă bucur că a venit.

Aşteptase răspunsul, ştia şi că va ajunge greu scrisoarea sa la Emilian şi că acesta greu îşi va găsi timp să-i răspundă; numai de scris scrisori nu avea desigur Emilian timp... şi munca şi locul acela unde se afla, prins în viforniţele iernii, numai a condiţii de rezolvat corespondenţe nu se potrivea a fi! Reciti deci scrisoarea, apoi căută în „arhiva" problemei „Lazăr Moţu" fotografiile făcute în ultimii ani. Văgăuna însoriţă din valea Păianjenului îşi etala îmbietoarele culori de toamnă — în care ochiul fotografic o surprinse —, Emeric îl privea întrebător poate, ameninţător poate (provocator însă!) cu ruina şi sălbăticia sa dezolantă —, şi doctorul consemnă irezistibila dorinţă de-a lăsa totul, imediat, şi de-a pleca acolo. Era însă acum un îndemn pornit, provocat nu de aurul lui Lazăr Moţu, era chemarea fatidică a unor coclacuri îndrăgite, a unei momeli din care muşcase zdravăn ani la rînd, hrana fără de care nu

mai putea trăi. Se întrebă dacă, după ce eventual va găsi comoara lui Lazăr va mai hoinări, motivul (avut pînă acum) ar fi astfel stins... Pe dracu, cît mă vor ține picioarele încă — singur își răspunse — prin munți le voi pune să umble! Privea risipita, desfigurata intrare a galeriei „Emeric" și zîmbea; da, trecuse de cîteva ori pe acolo, așa îi fusese drumul. Și chiar umblase cîtva în ea, pînă la un anumit loc în adîncul ei. Și uite, tocmai acolo era vechea mină, tocmai acolo! Obstacolarea „artificială" a vechii intrări? Un tîrnăcop, asta e, un tîrnăcop și totul se va rezolva... (Fir-ar să fie, trebuie dus și acela în spinare, pînă acolo! Încă cîteva bune kilograme...) Și apoi îl cuprinse bucuria, o reală, o sinceră și caldă bucurie, cea a izbînzii, or' a apropiatei izbînzi.

Deși, deși mai era atît de mult timp (!) pînă cînd avea să pornească într-acolo — în vară abia —, în următoarele seri elaboră amănunțit planul expediției : ce trebuie, ce nu trebuie, cum îl va anunța pe Emilian, totul. Cu priceperea și meticulozitatea ce-i erau caracteristice. Și cînd totul fu gîndit bine, după ce își schimbă și hotărîrea inițială (în care optase pentru vară, pentru timpul și uscăciunea prielnică a verii, în drumeție), stabilindu-se pentru varianta pe care o codifică (amuzîndu-se singur) „Ghiocelul"... aceea de a porni odată cu primăvara, îl „convocă" pe entuziastul tînăr cu ochi albaștri și pantalon „Tex", să stea de vorbă asupra expediției ce avea s-o facă, s-o pornească odată cu topirea zăpezii, împreună. Vorbiră îndelung, Avram Zarie îi povesti acestuia istoria lui Lazăr Moțu, reconstitui din drumețiile sale, informă despre finalizarea ce, iată, se apropia — știind de-acum unde e vechea mină

părăsită — îi arătă chiar fotografiile făcute la „Emeric"; nu-i spuse însă şi unde se află acest „Emeric"; de asemenea, nu-i arătă şi nu-i vorbi despre planul ascunzătorii aurului şi nu-i vorbi nici despre Emilian. Discuţia se termină tîrziu, adînc în noapte, iar după ce musafirul plecă, doctorul privi încă multă vreme hruba neagră a galeriei Emeric (în fotografie), o privi aşa cum era, vie şi rece (şi în amintirea ochilor săi), apoi, înainte de a se culca, porni picupul. Ascultă „Pastorala" (Beethoven) şi se gîndi îndelungat, în acest timp, la omul care fusese odată bunicul său (sau i-ar fi putut fi cu adevărat), la tatăl mamei sale, Lazăr Moţu.

CAPITOLUL 8

PUTERNICUL DUH AL ASTRALITEI

— Şi aceasta, ce e?
— Macrasită auriferă.
— Deci aur?
— Nu chiar. Te interesează aurul?
— Domnu doctor, pe cine nu interesează aurul, să fim sinceri?! Nu vă plac podoabele de aur?
— Îmi plac. Dar nu simt, nu posed — cum spui dumneata, omniprezentă, cunoscută — foame de-a le avea, de-a stăpîni aurul.
— Totuşi...
— Totuşi, aurul, este, pe zi ce trece, mai im-

portant şi necesar industriei decît băncilor. Fii sigur, acest proces de schimbare va continua, în acest sens. Deocamdată însă...

— Şi acesta?

— Silvanit. Nu e grozav de arătos, cel puţin mostra pe care o posed eu. De obicei, împreună cu kreneritul şi nagiaghitul, reprezintă grupa telururilor de argint.

— Şi unde...

— Săcărîmb. Şi în alte părţi, dar aceasta e o mostră de Săcărîmb. Ştii de la şcoală doar despre Săcărîmb, se învaţă.

— Aveţi pietre frumoase. Aceasta ce mai e?

— Gosalit. Şi tot de acolo, uite, aici, bismutină, molibdenit şi malachit.

— Cel verde?

— Da, cel verde.

— Ţepii aceştia? Formidabil, domnu doctor, ce sînt?

— Stibină. Stibină de la Baia Sprie.

— Domnu doctor (tînărul blond îl privi pe Avram Zarie, zîmbind candid), să ştiţi că nici pe mine nu mă interesează în mod deosebit aurul. Vă însoţesc pentru plăcerea de-a hoinări prin munţi. Am făcut multă drumeţie de acest fel, înainte...

— Înainte de ce?

— Înainte.

Doctorul nu insistă. Fumară un timp în tăcere şi fumul ţigărilor, albastru cenuşiu, respins de lemnul tavanului, plonja spre peretele larg amestecîndu-se, topindu-se, dizolvîndu-se în albastrul hărţilor maritime.

— De ce le mai păstraţi, de vreme ce... vă ocupă întreg peretele.

— Aa, hărțile!

Doctorul privi, și el, spre nemărginirea albastră a mărilor australe, ochii i se îngustară iar răspunsul ce-l dete părea a nu fi destinat tînărului; și dacă da, și acestuia, cu atît mai mult el, Avram Zarie era destinatarul, lui își răspundea. Ca de atîtea ori pînă acum, dealtfel :

— Cînd eram copil am citit o carte, colaboratorule! O să-ți spun astfel, nu te supăra... pentru că, iată, chiar mîine plecăm spre munți. O carte deci. Avea un titlu interesant, extrem de incitant, pentru vîrsta de copil ce-o aveam atunci. Îi spunea „La sud de lacul Nairobi". Dacă m-ai întreba însă, sau ar trebui, dacă aș vrea să-mi amintesc despre ce se povestea acolo, în acea carte, crede-mă, nu-mi pot aminti bine. Probabil n-a fost o acțiune, un „story" atît de deosebit, de tulburător încît să-l rețin suficient. Vag, foarte vag... parcă era vorba de niște copii, niște frați (orfani ?), despre o îmbarcare clandestină, a lor sau a unuia dintre ei, pe un cargou ce staționa la dană în portul Constanța, apoi Africa, o aventură în căutarea tatălui lor (explorator dispărut ?) undeva la sud de lacul Nairobi... așa ceva, dar nu-mi pot aminti. Ceea ce însă m-a frapat a fost necunoscutul, marele continent, marea Africă încă (atunci) învăluită în mister, oceanele ce îi scaldă țărmurile... Și drumurile, drumurile de apă, spre Madagascar sau aiurea ! Constelațiile australe, vraja călătoriilor, solitarele nave ce-și forțau mașinile spre continentul Africii. Lacul acela cu un nume atît de tentant, nemaiauzit (pînă atunci), straniu, cu rezonanțe ce-ți încrîngeau ființa și-ți ațîțau ancestrala dorință de-a porni, de-a călători, ancestrala dorință

de aventură : Nairobi ! Îţi poţi da seama, eram copil doar... Ei bine, şi azi mă înfioară amintirea acelei emoţii; e deci o emoţie încă, un fel de emoţie. Am vrut, la anii adolescenţei, la anii claselor de liceu, să devin ofiţer în marina comercială.

— Şi aţi ajuns medic.

— Exact.

— Şi faceţi pe geologul.

— Da, fac. Şi pe geologul. Noroc, să avem timp bun în munţi !

— Noroc, dom' doctor ! Timpul, ce să spun, e puţin cam devreme. Aici e primăvară, acolo însă...

— E şi acolo ! E deja şi acolo primăvară.

— Să sperăm.

Trenul opri în halta Borz. Urcase din greu şi acum minutul de staţionare şi-l consuma frînat în pantă, blocînd cu trupul său lung, articulat, o „barieră", un pasaj de trecere străjuit de avertizoarele cruci ale sfîntului Andrei; o căruţă aştepta răbdătoare spre a trece. Alături, Crişul Negru avea încă apele umflate din topirea zăpezilor aflate sus, pe crestele munţilor.

Nu prea erau călători, vagonul era de fapt o cutie scurtă, săltăreaţă, rucsacurile grele putuseră fi aşezate nu în plasele înguste de deasupra ci alături, pe băncile libere. Fumau şi priveau prin sticla nu impresionant de curată, a geamului, căruţa aceea cu cai mici, omul ce aştepta răbdător în coşul căruţei, şi înălţimile ce se lipeau de casele satului.

— Borz, am ajuns la Borz, zise doctorul.

— Deci, vom coborî la Petru Groza şi vom lua autobuzul ?

— Nu, colaboratorule, nu. Între Beiuş şi Petru Groza, la Sudrigiu, vom coborî. De-acolo porneşte drumul spre Pietroasa (un fel de poartă spre munţi, spre „Bihor") dar pe noi ne interesează altceva, vom urma acest drum pînă într-un anumit punct iar de acolo ne vom înfunda în nişte văi neumblate.

— Acolo e ?

— Nu, nu e acolo. „Emeric", la el te referi ?

— Da.

— Nu. Undeva într-o vale — una dintre zecile, orî chiar sutele de văi din zona aceasta — se află o „gospodărie" de prospectare. Au forat obişnuitele galerii, caută. Iar noi vom căuta pe cineva acolo, un om. Vreau să-l văd, să-l întîlnesc. Nu ne-am văzut de-un an.

— Geolog ?

— Nu. Simplu miner, acum, pare-se, lucrează aici ca artificier.

— Aşa deci.

— Va fi o mică întrerupere, întîrziere. De fapt, de ce întîrziere (?), trecem să-l vedem doar. E adevărat, va fi ceva mai greu — îndeosebi în acest sezon timpuriu —, dar ştiu un drum care ne va scoate, de-acolo, la „Groapă"; exact pe seară vom fi acolo. Vom aşeza tabăra iar a doua zi coborîm spre Emeric.

— Dacă doriţi astfel...

— Da, ţin neapărat să-l revăd pe Emilian.

— E artificierul ?

— El.

Încet, potcoava munţilor se închidea după ce lăsară în urmă Beluşul. În dreapta străluceau în soa-

re înlănțuirile Codru-Moma, în stînga vineții și înaltii „Bihorul", depresiunea Beiușului se îngusta tot mai mult odată cu alunecarea trenului spre punctul terminus (Vașcău), apoi doctorul anunță :

— Urmează Sudrigiul, pe stînga. Să ne pregătim catrafusele, „expresul" acesta stă o clipă doar în hălțile mici. La Sudrigiu, coborîm.

— Doctore ! Doctore Avram ! Pă toți dracii, uite cine-a venit la noi, măi ortacilor... „domnu inginer" spărgător de pietre, doctorul !

— Să trăiești, Emilian, și bine v-am găsit pe toți !

— Să trăiți și dumneavoastră ! Așa devreme în munte ? N-ați avut doară răbdare s-așteptați vara ?

— Așa mi-a fost planificarea de concediu... se justifică Avram Zarie. Caldă baracă aveți !

— Apăi, godina-i bună. Și lemne... doară pădure-i cît vezi cu ochii. Ședeți, ședeți, îț fi venit greu.

— Greu, ne-greu, am ajuns. Mai departe...

— Mergeți mai departe ? Încotro ...

— Noi am gîndit că îț fi auzît dă peștera noastră și de aceea aț venit. Tăț au venit s-o vadă, pînă toamna tîrziu. Mai ales din Oradea. Turiști. De la Cluj și de la București or venit și specialiști, no doară... că știu cum le spune, da nu-mi vine amu...

— Speologi.

— Așa.

Era cald în cabană, oamenii — aflați în repausul duminicii — îi priveau cu interes și prietenie, rucsacurile burdușite stăteau lepădate lîngă ușă, prostite de căldură.

— Vo fi foame...

— Cam aşa, ca celor ce umblă. Dezlegăm noi sacul, imediat.

— Nu ! Apăi ce gazde om fi noi atunci ? Şi aşa-i aproape gata mîncarea, că-i vremea d-amiaz. Dinspre Pietroasa aţ apucat ?

— Da, am coborît la Sudrigiu.

— Dară aţ călătorit toată noaptea. Şi de-acolo pă jos ?

— Pe jos, venim de cinci ore.

— Îţ fi obosiţi atunci.

— Aşa-i în prima zi.

— Apăi, după ce-om mînca, vă arătăm peştera şi dacă îţ vrea, să întraţi şi în galerie. Şi apoi vă hodiniţi bine, pînă dimineaţă. Loc avem destul aici, dă cald îi cald, ne mai povestiţi...

— Vă mulţumim foarte mult pentru toate, vrem să vedem şi peştera şi „mina" dacă se poate, dar de stat... vrem încă în seara aceasta să punem cortul sus, la Groapă. Ziua-i mică, dar dacă ne grăbim...

— Domnu doctor !...

— Şi în cort, îi frig noaptea amu...

— Cum o fi. Sîntem doi, ţinem foc toată noaptea dacă trebuie, cu schimbul. Şi avem şi o lampă mică de încălzit înăuntru, ceva „special".

— Prea devreme aţ urcat la munte, orcum, prea devreme !

— Da ortacul dumitale, domnu doctor, îi cam tăcut. N-o fi obişnuit ?

Blondul zîmbi şi se explică:

— Eu mă aflu între dumneavoastră abia acum, întîia oară...

— Ne bucurăm, ne bucurăm dă musafiri întotdeauna. Fără numa dacă şi dumneavoastră...

— Totul e în ordine, se simte minunat omul aici.

— Fain, atunci.

— No, faceţi loc la masă, că-i gata... aburi de tocană şi zornăit de tinichele veneau dinspre „godină", vocile se amestecau, era cald, pădurile versanţilor loveau în micuţele geamuri cu frunză scurtă şi crudă. Doctorul (probabil se gîndise încă de acasă, cînd împachetase... pentru că de obicei nu lua alcool, băutură, niciodată) scoase din rucsac o sticlă de „Vyborowa Vodka", pe care „ortacii" o aplaudară cuviincios dar sincer. Godina duduia satisfăcută, conştientă de puterea sa.

— Aşa, luaţi casca aceasta, cred că vă vine bine. Şi dumneata doctore Avram, aşa... aceea, lămpile le aprindem înăuntru.

Fuseseră înainte la peşteră, „peştera puscăturii, cum o numeau ei; pentru că, peştera apăruse brusc cînd într-o galerie ce avea de-acum 310 metri „înaintare' (punct în care, sau — cu ceva — înaintea căruia roca dură dispăruse, lăsînd în loc un surprinzător calcar alb) şi unde, Emilian aranjînd în „front' o nouă puşcătură, după explozie şi limpezirea aerului văzură dincolo de locul exploziei (ce bubuise în gol !) o enormă peşteră fabulos ornamentată. Fabulos... explozia, ce repercutase în spaţiul acela (pe care nimeni nu-l prevăzuse, nu-l aşteptase), măturâ în voia şi puterea sălbăticiei ei o bună parte din coloanele, draperiile, stalagmitele şi stalactitele, concreţiunile şi înghetatul lapte de piatră, toate îşi amestecară ţipetele şi fărîmiţarea în vîrtejul smul-

gerii, zborului, căderii... Fusese ca şi cînd ai fi tras cu arma de vînătoare într-un zid ce s-a dovedit a fi peretele de mucava al unui decor după care, în spatele căruia stăteau oameni la cină... fără s-o ştii. Abandonară galeria aceea, peste strălucitoarele rupturi de calcar şi aragonit depuse ca un strat al sacrificiului inutil şi frumos se prelinse acidulata, suprasaturata apă a adîncurilor fixînd totul, cimentînd şi acoperind cu o pojghiţă, cu o lucioasă pojghiţă de calcar nou, nou ca o nouă epidermă crescută peste trup ars. Monumentalele coloane de calcit şi aragonit (era un unicat, prin aceasta — prin aragonit — peştera !) străluceau ca mătasa la lumina lămpilor, şi bătute cu muchia palmei scoteau sunet de orgă. Undeva în adîncuri, în etajele inferioare se auzeau ape curgînd iar în pereţii de sus se ghiceau alte deschideri necercetate încă. Accesibilă era deocamdată doar marea şi primă sală (în care debuşase, prin explozie, galeria) şi pe aceasta o vizitară, după ce se ridicară de la masă; nu le luase mult timp, acum se pregăteau pentru a pătrunde în galeriile în care tocmai — sau încă — se prospecta.

— Dar nu te-am întrebat, Emilian, e permis să vizităm galeriile ?

— E permis, doctore, n-am ajuns încă la măduva pămîntului, la vre-o concentraţie importantă, sînt abia urme şi porţiuni răzleţe. Vedeţi sterilul din vale... doară cu tehnicianul nostru aţ vorbit, iar inginerul şi geologii îs plecaţi la oraş, că-i duminică. Dar chiar dac-ar fi, n-ar fi bai, avem vizitatori uneori. Că unde nu-i de-a intra, nu intră nimeni dintre cei ce nu au treabă acolo. Da aici nu e vorba pe-aşa. Şi dacă am pleca noi — la un caz că s-ar

muta prospectarea, săpăturile — lăsînd în urmă-ne galeriile, dumneata de-ai trece pe-aici, tăt ai intra! Că doar așa ți-e felul! Amu nu-i pericol, ci abia după ce noi plecăm din aceste locuri, din astfel de locuri, ele se părăginesc, armăturile putrezesc, bolțile se surpă; de-aceea am zîs eu că ar trăbui închis totul în urma noastră, mai sînt turiști ce intră și, doamne ferește, nu se știe niciodată...

— Așa-i Emilian, așa-i. Intrăm?

— Intrăm, doctore. Ortace, (se adresă tînărului însoțitor al doctorului) dumneata vii în urmă. Fără numa băgați dă samă unde călcați, mai e și apă pă jos. Numai pă traverse cît îț putea și pă lîngă pereți, unde îi mai uscat... veniți, darâ, după mine.

Pătrunserâ în galeria principală și după primii zeci de metri se oprirâ și aprinserâ lămpile. Pereții erau aici uscați, cablurile electrice și conductele de aer alergau înaintea lor pierzîndu-se în întuneric, șinele decovilului veneau din adînc într-o imperceptibilă pantă. Pereții nu spuneau încă nimic, tavanul se boltea puternic, nearmat. Apoi, pe măsură ce se adîncirâ, umezeala apăru sus și jos și lateral, picioarele întîlnirâ noroi iar în pereții reci dîre ușoare, cît o părere, se ițeau contrastînd cu cenușiul albăstrui al pietrei.

— Minereu!

Atît spuse Emilian, un singur cuvînt doar, „minereu", un cuvînt însă care dezvăluia, care justifica, care plătea întreaga lor trudă, întreaga lor muncă. perseverență, îndîrjire... MINEREU: peste riscantele explozii și anevoioasele foraje, peste pocnetul asurzitor și vibrația grea a ciocanelor pneumatice (ce aproape smulg brațele din umeri), peste oboseala tru-

pului și chinuitoarea așteptare din inimă, din gînd, din suflet, peste asprimea și viscolele iernilor, peste antecedentele zadarnice căutări... acum, aici, acest cuvînt laconic dar plin, sonor, această realitate imediată și îmbucurătoare, palpabilă și prețioasă — Minereu ! Însuși cuvîntul sec, scurt, lapidar, aproape solemn, tonul rostirii sale indicau respectul minerului, conștiența asupra reușitei, asupra importanței muncii sale, asupra responsabilității implicate. Cît de bine înțelegea Avram Zarie aceasta, cum îl înțelegea pe Emilian ! La aceasta se gîndea în timp ce pășeau prin galerie. Era tot mai rece, apa umezea porțiuni întregi, cablurile electrice groase și tuburile de aer dădeau tot mai mult impresia de a fi singura legătură cu realitatea de afară, cu lumea cunoscută și sigură, cu viața. Apoi, înainte ca galeria — în care se aflau, principală — să se desfacă în altele trei, în peretele ei drept, aflate la o suficientă distanță (între ele) văzură două mici nișe închise cu ușițe metalice. Nu întrebase nici unul asupra lor, dintre cei doi vizitatori... Avram Zarie le privise și presupûse ce se află acolo... era suficient de familiarizat. Le văzuse însă și blondul și, el, ca unul ce lucrase alături de artificieri, într-o carieră (le studiase atent munca acolo), își zise : „explozibilii într-un loc, amorsele în celălalt... corect ! Și de reținut !". Îi întrerupse doctorul gîndurile (înfierbîntate, brusc pornite într-un galop ascuțit), întrebînd :

— Pe care galerie intrăm acum ?

— Pe cea din dreapta, doctore Avram. E mai scurtă și acolo, la capăt, avem montat un ZIF cu care scoatem probe, forăm în jos. Apoi vă duc să mai vedeți încă ceva interesant, bine o fi ?

— Bine, dar să ne grăbim puțin. Nu uita, trebuie să ajungem sus la Groapă, pînă seara. Încă pe lumină.

— Doctore...

— Lasă Emilian, lasă, trebuie să ajungem. Vom vorbi despre aceasta cînd ieșim. Dar... e o apă aici !

— Aveți grijă, cîțiva pași numai...

În momentul acela, o plescăitură și un strigăt, venite din urmă, îi făcură să se întoarcă. Colaboratorul lui Avram Zarie înjura, scoțîndu-și tocmai picioarele din apa în care alunecase.

— Ce făcurăți ?

— Fir-ar...

— No, lăsați ! Acum tăt nu ajută. Trăbuia să fiți mai cu grijă. A intrat apă ?

— Sînt complet ud, pînă la degete. E a naibii de rece !

— Apăi atunci trăbuie să ne întoarcem, nu puteți veni mai departe așa.

Avram Zarie privi spre bocancii inundați ai celuilalt, derutat : ar fi dorit să continue vizitarea dar aceasta ar fi durat încă, vre-o jumătate de oră. Nu putea să-l oblige pe celălalt să umble astfel, putea răci omul straşnic şi erau abia la începutul călătoriei doar ! Pare-se însă că blondul său însoțitor înțelese perfect și dorința doctorului de-a insista și imposibilitatea sa proprie de-a o face, pentru că, rezolvă situația :

— Mergeți singuri. Eu mă întorc și pînă veți veni îmi usuc, tocmai bine, ciorapii și bocancii la godina din cabană; cred că e cel mai bun lucru ce-l putem hotărî.

Într-adevăr, era cel mai bun lucru — împăca ambele părți — și cei doi își continuară drumul iar

blondul se întorsese spre ieșire, după ce îi promisese lui Emilian că va fi atent pe parcursul înapoierii prin galeria principală... De fapt, nu ridica nici o problemă !

Erau acum — locul „accidentului" — la o bună distanță de intrare, carapacea gigantică a muntelui stătea peste ei, ca niște minuscule gîngănii ce își încrucișează pentru o clipă antenele (într-o codificată înțelegere) stătuseră opriți, apoi cei doi se adînciră încă spre interior; doctorul privind cu sincerul său interes totul, ascultînd cum minerul povestea „isforia" săpării, ascultînd vorba simplă și potolită a acestuia, urmărind toate detaliile din jur, pipăind roca schimbătoare a pereților...

— Și zici, doctore, că mîine îi fi la Emeric...

— Pe la prinz.

— Cam devreme ai venit. Nu ți-ai putut lua mai tîrziu concediul ? Parcă așa spuneai, că de-aceea.

— Nu, nu de-aceea. Am spus doar așa, erau toți de față. Adevărul — și n-am de ce să ți-l ascund ție — adevărul e că n-am avut răbdare. N-am mai avut răbdare, Emilian. E timpul, prietene, e timpul după atîția ani, după atîta așteptare : Lazăr Moțu așteaptă să-l eliberăm de taina sa.

— Să-l slobozim dară, doctore Avram ! Uite, galeria aceasta ne duce către ZIF. Cunoști „ZIF"-ul, doctore ?

— Cunosc, dar nu l-am văzut încă instalat în subteran, ci numai afară.

— Nu-i ușor dă adus pă atîta amar dă galerie ! Și instalat, adus și instalat. Da-i bun lucru, bună mașinărie, ajungi în inima muntelui și încă, iacă, mai poți fora cu el sute de metri mai jos, să scoatem probe.

— Aveţi şi GP-uri aici ?

— Cu acelea forăm lateral, în pereţi. Avem... Doctore Avram, dacă în seara aceasta puneţi cortul sus, la Groapă, mîine dimineaţă îţ porni spre Emeric şi cătră amiaz îţ fi acolo.

— Aşa-i.

— Făceţi tabăra şi pînă seara îţ mai căuta prin vale, ori îţ merge în sus către săritori...

— Se poate şi aşa. O să vedem ce facem, după ce ne-om vedea ajunşi acolo.

— Nu doctore, să nu faci altceva, să fim înţeleşi, d-amu. Mîine sînt şefii noştri aici (vin în seara aceasta) şi oi vorbi cu ei pentru zîua dă marţi; cît dă dimineaţă voi fi şi eu acolo, o iau direct peste munte şi ies la Emeric. Şi om vedea ce-om face, cum om căuta. Dar dumneata îmi promiţi amu, aci, că mă aştepţi şi nu intri în mina veche fără dă mine. Sub nici un motiv, înţelesu-m-ai ? Că altfel stricăm prietenia.

— Şi dacă nu vei putea veni ? Dacă te reţin treburile aici ?

— Da ce crezi, numa eu îs aici ? Oi explica cui trăbuie, şi m-o lăsa. O zi nu-i dăcît o zi, ieste ?

— Bine, Emilian. Te vom aştepta poimîine dimineaţă la Emeric. Îi vedea focul şi ceaiul va fi fierbinte cînd vei ajunge.

— Aşa da. Da, ia spune-mi, cine-i băiatul pă care l-ai adus ? Şi cum dă te-ai însoţit, că pînă amu...

— Un tînăr care spune că-i place muntele, îi place să umble prin munte.

— Mai fost-a ?

— Aşa spune.

— Da dumneata ştii ? Cum umblă, cum calcă,

cum să uită ?... Că după aceste îi probezi ce poate, la adică...

— Așa și așa. Nu pare străin, dar nici prea în formă. Poate n-a mai fost la munte de mult.

— S-ar putea să fie cum spui. Fără numa mie nu mi-o plăcut cum o alunecat în apă, amu. Că doară loc dă trecut, fost-a dăstul !

— Se poate întîmpla oricui.

— Dă putut, să poate. Și ca om, ce fel dă om fi ? Că-n ochii lui no poți vedea dăcît un fel dă așteptare. Să ai grijă doctore, să ai grijă întotdeauna cu cine te însoțești ! Și, acolo... da lasă, acolo oi fi eu. Iaca, aici îi ZIF-ul ..

Mergeau de două ore, părăsiră primitoarea cabană a prospectorilor, cînd prinse să plouă. Adînciți într-o vale lutoasă, cu rucsacurile grele agățate de umeri, mesteca sub bocanci cînd pămîntul violaceu, cînd putregaiuri, cînd niște șisturi sfărîmicioase în care — udă — sclipea mica.

— Te-ai uscat bine la cabană ?

— Bine, domnu doctor. Sînt oameni de treabă minerii dumneavoastră.

— Sînt.

— Îl cunoașteți de mult timp pe Emilian ?

— De cîțiva ani.

— Îmi place.

— Mă bucur. E un om straşnic.

Ieșiseră din vale, erau sus în versant, poteca abia ghicită pe care se aflau șerpuia ascendent. Ploua încet, insistent. Ca de toamnă. O pasăre cu aripi mari, enorme, întinse spre infinit, ce coboară, coboară... o coborîre înceată și nesfîrșită spre și peste pă-

mintul ce o va prinde până la sfîrşit, până la urmă şi o va chinui mult, nelăsînd-o să se mai ridice — îşi zise Avram Zarie în timp ce se odihneau pe loc uscat, sub ramurile nemişcate ale unui imens arbore.

— E ca o pasăre enormă...

— Ce spuneţi, domnu doctor ?

— Ploaia. Ploaia e ca o pasăre enormă, cu aripi nesfirşite...

— Da, ploaia !

Spre seară ajunseră sus, la „Groapă". Hăul amenţitor îi întîmpină — acolo sus, pe linia de maximă a crestelor — cu vînt. Ploaie măruntă, „moţească", amestecată, purtată de vînt. Pilnia răsturnată, uimitor de largă şi adîncă, îşi etala culorile violente ale straturilor sedimentare. Colaboratorul stătea de-a dreptul uluit. Doctorul îl „trezi" :

— Haide, repede, să ridicăm cortul !

Îl ridicară, îl ancorară bine în ţăruşi şi se apucară să adune lemne.

— Îl putem aprinde pe ploaie ?

— De ce nu ?

Despică cîteva surcele, smulse scoarţă uscată de pe un trunchi plesnit, clădi în vatră şi scoase din buzunarul hanoracului un capăt de luminare pe care îl „amorsă" sub mica piramidă.

— Aha !

— Da, „aha". E o metodă simplă dar eficientă, menţine „aprinderea". Pune toate boarfele în cort, rucsacurile la capăt, vor servi drept perne la cap.

— Înţeles, dom...

— Nu mă mai domni atît. Facem apoi provizia de lemne, ploaia o să stea.

— Pe ce ştiţi ?

— Spuneai că ești obișnuit cu munțele.
— Bine, dar...
— Uite, se sparge în partea aceea!
— E fantastică Groapa, doctore, fantastică...
— S-o vezi noaptea, pe lună! Și s-o auzi.
— S-o aud?
— Da, s-o auzi cum vorbește.
— Ce face? Vorbește? Dom...
— Pleacă după lemne, vin și eu imediat.

Într-adevăr, după cum prezisese doctorul, ploaia se oprise, focul era un maldăr de jăratic, apăruseră stele, era frig, Groapa foșnea, stăteau la cină.

— Mănîncă bine. A fost o zi grea și mîine avem drum lung și aiurit pînă la Emeric; mîncare avem destulă, dacă totul va fi în ordine, în două zile am rezolvat și ne întoarcem.

— Unde vine „Emeric"-ul acesta?

— O să vezi mîine.

— Doar nu credeți cumva...

— Nu cred nimic. Ai mai fost prin locurile acestea?

— Nu.

— Atunci, cum ți-aș putea explica? O să ne învîrtim pînă la ameteală coborînd o diferență de nivel de nouă sute — o mie de metri, de aici. Luat însă teoretic un azimut, din acest punct, Emeric s-ar afla la est, nord-est. Spiralăm și schimbăm direcția mult însă, repetat. Drum de șapte ore. Coborîre. O să-ți iasă degetele prin bocanci aproape.

Celălalt fluieră și a pagubă și a apreciere, față de ceea ce-i aștepta.

— Gata, am terminat. Haide să învelim jăraticul și să ne retragem în „dormitor".

— De ce să-l mai acoperim ? Se stinge el singur.
— Şi dacă se înteţeşte vîntul ?
— Ia foc cortul ?
— Cortul ! Pădurea băiete, pădurea. Nu vezi ce e în jur ?

Înainte de-a adormi, Avram Zarie avu revelaţia ciudată (ciudată prin întîrzierea ei) asupra faptului că tînărul său colaborator ar fi cam străin de nişte elementare obişnuinţe ale celor ce umblă prin munţi; bunăoară, cu stingerea focului, şi altele... Nu insistă asupra acestui gînd însă. Apoi adormi. Şi visă. O visă pe Gabriela Doina, pe Nepoată... :

Se făcea (întotdeauna, în vis, „se face" !), se făcea deci că era din nou în gara aceea de frontieră, lucrînd ca declarant vamal, era...

— Repede ! Repede, pe peron. Vine trenul ! Vine... Doina îl trăgea de mînă (apăruse în uşa biroului, speriată) de-a lungul holului acum, la casele de bilete nu erau oameni (tocmai remarca aceasta, i se imprimau gemuleţele zăbrelite şi pustii, ale caselor de bilete, în privire — oare de ce tocmai acest amănunt, de ce ?), duduia surd pardoseala maronie de sub picioarele lor şi, cînd ajunseră pe peron, opriţi fiind între vechii stîlpi de fontă, ornamentaţi, trenul tocmai intra învăluit de aburi, la linia întîi. Locomotiva avea un coş înalt şi roţile înspăimîntătoare (lui Zarie astfel îi apăreau !) iar vagoanele verzi, rotunjite în partea de jos, ovalizate de la jumătate, avînd scările din lemn întinse pe toată lungimea lor, cu uşă la fiecare compartiment, înalte, cu geamurile înguste, scorojite şi mirosind a fum, erau supraaglo-

merate. Feţe de oameni, nerase, obosite, cu ochi înfundaţi în orbite şi buze strînse dureros se aplecau peste geamurile deschise, lăsate, privind întrebătoare, neliniştite ? Şi nu se afla nimeni alături de ei pe acel peron nesfîrşit, Doina îl cuprinse strîns, se lipise de trupul său — Zarie îi simţea astfel temerea, spaima — ... Vagonul ce tocmai se oprise în dreptul lor nu era verde (precum celelalte), un bordo decolorat se scurgea de pe pereţii săi ovali. Şi apoi agitaţia, busculada de la geamul unui compartiment şi soldatul acela — între ceilalţi — ce-şi făcuse loc, ce-şi scosese capul, şi pieptul apoi, şi braţele în afara geamului, peste geam. Şi faţa sa palidă sub ponosita capelă cazonă, şi privirea sa sfredelitoare, arzîndă, cu care îi învăluia (pe ei, pe ei doi...) ... „e nevasta dumitale femeia aiasta, nepoate ?" îl întreba privindu-i —, „îi a dumitale ?". Şi, încă : „Să-mi plăteşti datoria la Pesta, nepoate, că am rămas dator..."; şi privirea sa sfredelitoare, aprinsă ca focul, ca un foc negru, şi apoi aburul şi urletul locomotivei şi roţile pornindu-şi iar alunecarea...

„E bunicul meu Lazăr, e bunicul meu, staţi..." — ţipase Avram Zarie. Dar trenul fugea acum tot mai repede şi doar strigătele din trenul verde, cu vagoanele verzi (şi decolorat bordo !) rămîneau în urmă, se spărgeau de bolţile peronului, se sfîrtecau în fonta stîlpilor săi de susţinere : „ ... am murit în Italia, am murit cu toţii în Italia", „ ...acela-i Lazăr Moţu, da-i mort, îl ştim noi că-i mort, nu-l crede !...". Răzbi un cîntec şi alte strigăte încă, dar trenul fugea repede acum, ieşise din gară, îl durea (pe Zarie) braţul încleştat de fata ce era cu el, voia să-i ceară tocmai să lase... Norul de praf ce învălui însă peronul, şi şuierul vîntului şi ochii orbiţi, şi gu-

ra, şi dinţii în care izbeau firicelele de praf, de nisip — ele încercînd să se împotrivească —, şi apoi (din nou acest „apoi" al visului, al puterii visului...), apoi nechezatul prelung, sfîşietor, amplificat, scos parcă de sute de cai, de mii de cai... Şi nu mai puteau (cei doi) vedea nimic, aveau ochii închişi, acoperiţi, feriţi cu ajutorul mîinilor, şi vuietul surd, şi duduitul peronului, şi jalnicul, chinuitorul nechezat — un plîns de fapt !... — al cailor. „Acum trec caii, caii care au murit în Italia" (îşi dădea seama Avram Zarie), „acum vin caii...". Ca totul să se liniştească, aşa precum începuse, precum venise, pe neaşteptate. Şi era parcă ziuă de toamnă aceea, ziua aceea a visului, şi era, era încă vîntul acela de mai înainte, şi dincolo de triajul gării foşneau (le auzea) frunzele uscate, plesnite, ale porumbului copt. Deşteptaţi ca dintr-un vis rău (aşa se simţeau) voiau să se întoarcă în clădire, spre birourile lor cînd peronul prinse să vibreze iar şi dintr-o depărtare pe care n-o vedeau, răzbătu ţipăt de locomotivă, iar. Şi trenul, noul tren, intră (şi acesta) în gară la linia „unu" peron, în urma unei locomotive „Pacific". Vagoane de clasă, lungi, cu enorme cruci roşii vopsite pe pereţii laterali şi acoperişuri(într-un cerc alb). Nu vedea pe nimenea, părea un tren gol trenul acesta, pustiit deşi cineva cînta (se auzea încet, ca o litanie, ca un bocet), se auzea acel distinct : „vine trenul „PRINCIPESA", cu răniţi de la Odessa...". Acesta e trenul „Prîncipesa"?, se întreba Avram Zarie, privind tăcutul şarpe cenuşiu ce trecea încet, acesta e... Şi vocea care cînta (doar vocea. Dar a cui era ea ?) se oprise pentru o clipă, spunînd (şi Zarie ştia că lui îi vorbea acum): învăţătorul, sublocotenentul Avram e aici dar e mort, tocmai a murit pe drum, a murit tot într-un război unde nu

avea ce căuta..., la fel ca bunicul tău Lazăr ; îl ştim şi pe el, pe toţi îi ştim noi, ne ştim unii pe alţii, cei morţi fără vre-un rost... Nu-l mai aştepta fiule, pe sublocotenent, nu-l mai aştepta, întoarce-te în biroul tău, la munca ta, nu-l mai...

Doctorul se trezi. Spaţiul îngust, de noapte, al cortului îl limpezi şi-l readuse în timpul prezent. Îl simţi pe celălalt (în sacul de dormit alăturat), mişcîndu-se.

— Aţi visat urît, dom' doctor ?

— Aşa ceva.. eram obosit. Şi probabil, efortul — pentru examene — din ultimul timp. Apoi, gînduri...

— Sînteţi medic primar acum, da ?

— Da, medic primar. Încearcăm să dormim ?

Tăcură. Încercară să adoarmă iar, deşi era frig. Undeva departe, cine ştie de prin ce vale ori de pe ce drum, aflat, un cal moţesc nechează... îl auziră.

Dimineaţa îi întîmpină cu frig şi valuri de ceaţă. Începură cu o alergare care îi încălzi, aduseră apă şi fierseră ceai. Mîncară. Strînseră întreaga gospodărie, o aruncară pe umeri şi înainte de a porni, doctorul întrebă :

— Şireturi, ghete, curele, totul e în ordine ? O să avem o coborîre lungă.

— E în ordine totul.

— Haide.

Zona carstică, ce-o străbătură la început, şi întrebările colaboratorului său îi dădură prilej lui Avram Zarie să-i ţină acestuia o adevărată prelegere asupra carstului, asupra formelor exocarstice — la-

piezuri (libere şi acoperite), doline... — să-i vorbească despre litoclaze şi drenajul subteran al apei, despre condiţionarea hidrologică a carstificării (apă alohtonă, autohtonă, de infiltraţie, de condensare endocarstică, apă juvenilă...), despre modalităţile de curgere a apei prin calcare (laminară, turbulentă, capilară. Sau, sub presiune şi cu nivel liber. Sau, curgerea de porozitate şi de fisuraţie). Apoi, despre etajarea zonelor hidrologice în carst ; despre zona de infiltraţie de la suprafaţă, despre cea de circulaţie verticală, despre...

— Ajunge pentru azi, doctore ! Geolog n-am vrut să mă fac niciodată. Dacă nu survenea accidentul...

— Ce accident ?

— Păi... credeam că ştiţi despre faptul că am fost condamnat şi deţinut un an.

— Nu. De ce ? Ce ai făcut ?

— Ştiţi cum e... cînd omul e tînăr şi necugetat.

— Tinereţea nu înseamnă neapărat necugetare.

— Într-adevăr. Dar, la un pahar, ştiţi... un mic scandal, a fost deajuns.

— Şi ?

— Mi-a cam stricat rosturile. Voiam să urmez, chiar mai tîrziu fiind, ingineria.

— În ce specialitate ?

— Construcţii navale.

— Ca să vezi ! Ne-am înrudi astfel. Îţi plac navele ?

— Submarine.

— Aşa ! Şi, ai considerat că nu se mai „orientează“ ?

— Să lăsăm, dacă vreţi, acest subiect.

— Cum doreşti.

— Așa, ca geologia...

— Spuneai totuși că ai drumețit, că îți plac drumețiile în munți.

— Ca deconectare doar.

— E bine și astfel.

Bonomul și credulul doctor nu avea de unde ști că tînărul, pe lîngă un adevăr (din cele trei aspecte amintite), îi servise și două inexactități. Adevărul fusese faptul că îl atraseră (sau încă îl atrăgeau) submarinele, iar inexactitățile fuseseră în legătură cu (întîi) motivul real al detenției sale, apoi (doi) durata acesteia.

Vremea se îmbunătățea din oră în oră, ziua se făcea frumoasă și, în ritmul susținut (poate ușor forțat) în care mergeau, le-a fost suficient doar două treimi din timpul întreg (propus) pentru a ajunge la sălbatica vale — și în locul respectiv — unde aștepta părăsita și prea puțin cunoscuta galerie „Emeric".

— Stai, oprește-te.

— Ce e, dom doctor ?

— Stai puțin. Privește înainte, acolo în față, în adînc. Vezi ?

— Acolo jos coborîm ? Acolo e mina ?

— Acolo.

— Formidabil, dom..., formidabil ! Dar și drumul pînă aici este, sau a fost, pînă nu s-a degradat, o extraordinară realizare ! Cît naiba o fi putut costa o astfel de lucrare, cîți bani ?

— Cît efort și muncă, nu bani !

— Dacă au căutat aur, cred și eu că merita...

— Merită chiar dacă caută cupru, și fier. Sau altceva.

— Mergem ?

— Mergem. Voiam să mai văd o dată, de aici, totul. Cine ştie cînd voi mai veni, peste cît timp. Nu voi mai avea nici timp şi apoi, cunosc fiecare piatră aici, pentru drumeţie şi ciocănit pietre am alte pete albe încă...

Eu o iau înainte. Priviţi, şi apoi veniţi şi dumneavoastră.

— Nu. Îmi ajunge. Haide, în zece minute sîntem pe mica platformă rămasă încă nesurpată, şi scăpăm de rucsacuri.

Şi au fost. În vreo opt minute chiar ; au ajuns, au lepădat rucsacurile purtate ore în şir, au simţit — în clipele imediat următoare aruncării lor din spinare — o senzaţie de desprindere parcă, o binevenită lipsă de greutate a trupului. Nu era încă mijlocul zilei măcar, ajunseră devreme.

— Acum ?

— Întîi, focul. Cortul apoi, tabăra. Apoi mîncare... ultima problemă, cît mai substanţial rezolvată!

— Absolut. Am o foame...

— Întinde cortul, acolo... nu, mai spre interior, să nu se surpe terenul. Aşa, acolo ; focul îl aprind eu.

Blondul instală cortul iar doctorul aprinse focul şi coborî cu bidonul în firul văii, să ia apă. Era ştiuta (de el), rapida apă rece ca gheaţa, transparentă ca aerul, neliniştită ca omul, gălăgioasă. Sus, abrupt, malul cu platforma unde se instalaseră tocmai, versanţii jur-împrejur către cer, cerul (sus) puţin şi îngust, însorit însă, canionul (alunecînd aval, cotind brusc amonte), gurile negre şi tăcute ale vechilor galerii. O clipă Avram Zarie uită şi de oboseală şi de Lazăr Moţu şi de aur, şi de cel ce-l aştepta sus, la cort ; se simţi una cu tot ceea ce era în jurul său, contopit, se simţi părticică componentă, şlefuită şi a-

așezată exact la locul ei, cuvenit, în acest întreg armonios, aspru și foșnitor din jur. Își reveni însă și se cățără anevoie pe platou. Blondul întinsese deja o polietilenă pe care se etalau bucate substanțiale. Mîncară încet, interminabil însă.

— Doctore, aerul acesta...

Doctorul îi răspunse printr-un zîmbet aprobator și propuse deshiderea unui nou pateu.

— Dacă recomandați, ca medic...

— Nu ca medic, ca înfometat. Taie-l urgent.

Băură ceaiul supraîndulcit pe îndelete ; sus, pădurile de fag foșneau monoton și nesfîșit. Gura fără glas, întunecată și strimtă a lui „Emeric", îi privea nepăsătoare.

— Și credeți că vom găsi aurul ?

— Cred. Dacă încă există, dacă mai e încă acolo.

— Unde acolo ?

— Unde indică planul ascunzătorii.

— Aveți un plan ? Un plan al ascunzătorii ?

Tînărul îl privea pe doctor nereușind (poate nici măcar încercînd) să-și ascundă surprinderea.

— Da, există un plan. Lazăr Moțu a lăsat un plan. Și eu îl am.

— Dar n-ați spus nimic despre aceasta !

— Și ? Era necesar să spun ?

— Scuzați-mă, dom doctor. Surprinderea a fost prea mare. Păi, ceea ce spuneți, e o bombă ! Să aveți planul ! Înseamnă că...

— Că șansele de-a găsi ceea ce căutăm sînt mari.

— Formidabil ! Cînd începem ?

— Mîine. Mîine dimineață, vine și Emilian.

— Fără el...

— Nu, nu neapărat. E totuși mai bine. Acolo unde niște amatori, ca noi, vor bîjbîi, el desigur se

va mișca pe teren sigur. Apoi, ochiul, ochiul său format pentru care fiecare piatră, adînciturā ori detaliu din interior spune ceva, sau spune ceea ce e. Și, așa cum bine m-a sfătuit, niciodată nu se știe ce se poate întîmpla ! Nu are sens să ne precipităm acum, deși timp ar fi suficient încă azi...

— Îmi arătați planul ?

— Desigur. Haide să încercăm să-l interpretăm împreună, eu l-am tot „interpretat", întreaga iarnă.

Doctorul își deschise marele buzunar, de la piept, al hanoracului. Fermoarul bîzîi ca un releu și blondul urmări cum apare, de acolo, un lung plic impermeabil, transparent, închis etanș. Se observau înăuntru actul de identitate al doctorului, cîteva bancnote de diferite valori și cîteva alte hîrtii. Doctorul apăsă cu unghia, trase și plicul se deschise ușor. Alese ceva de acolo — se dovedi a fi un calc pînzat, împăturit — „nu, desigur nu e originalul, e o copie. Doar nu ți-l închipui pe bunicul meu, și calcul pînzat !...", răspunse doctorul întrebării mute a celuilalt.

— Așa, ia să vedem... stăteau în preajma focului, foamea le era astîmpărată, setea potolită, oboseala voalată acum. Avram Zarie reluă :

— Uite, întîi e o galerie principală, aceasta ce începe chiar la intrare. Din cîte am înțeles — și aceasta ne avantajează — întreaga „prăvălie" are un singur nivel, un singur orizont ; cel pornit direct prin galeria aceasta. E adevărat, sînt ramificații destule, și cotloane, buzunare... Și acum, aici, planul mic, din dreapta, e detaliul ascunzătorii. Locul ar veni — în planul general — cam pe aici... doctorul puse degetul la o îndoitură și bătu ușurel în plan. Clar ?

— Clar, dom doc.!

— Presupun că ascunzătarea ar fi rezolvată tocmai... continuă să-i explice celuilalt. Şi, această galerie principală, intrarea în ea, e zidită. Niciodată n-aş fi găsit-o de nu mi-ar fi spus Emilian ; şi aceasta i-o datorez tot lui, deci.

— Şi putem...

— Putem. Zidul e subţire. Tocmai de aceea am adus tîrnăcopul. Vom lucra cu schimbul, vom disloca atît cît să putem pătrunde dincolo, nu trebuie să-l dărîmăm tot.

— Dar aceasta, această pregătire, am putea-o face azi, acum. Să fim pregătiţi pentru dimineaţă. Timp avem... ce ziceţi ?

— Da, ar fi bine, cred.

Doctorul se gîndi cîtva, neluîndu-şi privirea de pe planul din faţa sa. Da, reveni el apoi, nimic nu ne împiedică să practicăm o breşă în peretele acela. Haide, pregătim lumina şi uneltele. Pune zdravăn pe foc, scot eu ceea ce ne trebuie. Apoi le transportăm la galerie şi începem.

Dacă n-ar fi fost prevenit, doctorul nici acum nu şi-ar fi dat seama de existenţa acelui perete ce separa vechea galerie „Emeric" de cea nouă, obturarea era făcută perfect, timpul, lucrase şi el uniformizînd, prăbuşind, învechind.

— Aici. Această nişă. Dă-mi tîrnăcopul, aşa... Fereşte !

Şi mîinile doctorului, obişnuite să palpeze fin trupuri şi organe, să mînuiască ustensile delicate, mici şi strălucitor cromate, repeziră o violentă lovitură de care ar fi fost mîndru chiar şi Lazăr Moţu ! Şi, probabil ea, lovitura, căzuse într-un punct slab (ori devenit între timp slab), piatra se dislocă, zbură

dincolo (într-un alt hău negru) iar târnăcopul se opri brutal, scuturînd dureros, ca o electrocutare, în brațele celui ce izbise. Lămpile cu acetilenă ardeau viu, în lumina lor îndestulătoare gaura practicată îi privea fără echivoc, provocator și cei doi oameni se opriseră într-un fel de nedumerire, de așteptare mută ; fuseseră șocați de fulgerătoarea destăinuire a adîncului presupus doar a fi acolo.

— Stai puțin, omule ! E totuși o treabă...

— Domnu doctor...

— Declar stare de excepție, se fumează o țigară !

Blondul nu îl înțelesese pe Avram Zarie, nu înțelese — în acel moment (al străpungerii zidului) de adevărată emoție chiar și pentru el, un străin față de „marea, vechea problemă a doctorului" — ușoara nervozitate, dovedită prin felul cum acesta se exprimase. Și țigara ? De cînd coborîse din tren doctorul nu fumase, îi spusese doar că nu fumează cît timp e în munte, întotdeauna aceasta. Adevărul era însă că doctorul vibra de emoție. O emoție ce, pur și simplu, îl determinase să se așeze, îl așezase pe un bolovan și-i plasase (ea, emoția) automat o țigară în colțul buzelor strînse, cuprinse de un ușor tremur nervos; ușor dar vizibil totuși. Doar, doar iată, apăruse vechea mină ! Realitatea, întîia realitate palpabilă, concretă ce adeverea legenda familiei sale !

— Bine dom doc, fumăm.

Fumau și priveau mica spărtură neagră, dincolo de care...

— Dacă nu aveți nimic împotrivă, lărgesc cu gaura. Important e că dumneavoastră ați făcut străpungerea, lovitură ce de drept vă aparține.

— Mulţumesc. Dacă vrei, dărîmă în continuare.

Acum spărtura era suficient de înaltă şi largă pentru a lăsa să treacă un om. Lucraseră cu schimbul pînă s-o vadă astfel. Un aer, un iz ciudat venea din adîncul lui „Emeric", îi rasmuta şi aluneca prin gura galeriei de prospectare spre adînca vale, afară. Se restabileau astfel nişte circuite, o evidentă circulaţie (după o dinamică proprie, neştiută lor), un schimb al maselor de aer, cele închise şi cele libere; era glasul şi suflul vechii mine, care acum „vorbea" şi „respira" iar. Şi, bineînţeles, trecură acest prag fără a se aventura însă prea în adînc, plimbînd lumina lămpilor peste pereţii şi tavanul de-acolo. Apoi ieşiră la lumină şi aer, la zi. Era un soare plăcut afară. Culorile văii, ţîşnite brusc, lovind brusc privirea, păreau altele. Nemaivăzut de vii, puternice. Fumul focului — sus, pe platou — se subţiase mult, era aproape transparent.

— Haide sus. Să alimentăm focul.

Blondul urcă în urma doctorului studiindu-i chipul preocupat, încordat. Ştia că e momentul critic acum, nu-i vorbi însă. Abia după ce alimentaseră focul, după ce doctorul, aşezat pe o veche grindă (rămasă din demolarea fostei cabane a minerilor) prinse să fumeze din nou, cu ochii înfipţi în acel calc pînzat, spuse pe un ton cît mai neutru :

— Dom doc, ar fi păcat să nu folosim timpul. Nu pare dificil de circulat acolo, pare, dimpotrivă, stabil totul. I-am face astfel şi o surpriză lui Emilian, dacă am reuşi; dimineaţă, cînd va veni, va găsi aici doi autentici specialişti !

Doctorul îl privi absent. Apoi, în privirea sa — rămasă pe faţa tovarăşului său — se aprinsese şi crescu curiozitatea. Celălalt adăugă, atunci :

— Dar, cum doriți dumneavoastră. E o simplă sugestie. Dacă se va dovedi dificil, sau va fi periculos, sistăm, ieșim.

— Da. Cred că ar trebui să intrăm mai adinc. Cel puțin, vom confrunta terenul cu planul, ramificațiile. Vedem și cum arată galeriile, dacă sînt prăbușite sau nu... De fapt, ne interesează una singură și nu cea mai îndepărtată, pare-se. Nu știu care a fost criteriul alegerii ascunzătorii, ea e însă suficient de aproape de ieșire (ori intrare); cel puțin așa reiese din planul acesta.

— Să alimentez zdravăn focul !

— Da. Eu pregătesc, pînă atunci, ce ne mai trebuie încă.

Blondul se apucă să spargă niște lăzi înnegrite, distruse, ce conținuseră odată exprozivi : astralită. Nu o știa însă, nu cunoștea ambalajul, nu știa cum arată o ladă pentru astralită deși, în rucsacul său, avea învelite cu grijă, într-un jerseu, patru cartușe de astralită; le subtilizase cu o zi înainte în galeria vizitată, atunci cînd se întoarse singur spre ieșire ca să se usuce, după ce căzuse în apă. De fapt, „căderea" în apă o regizase tocmai în vederea acestui scop; fuseseră o strașnică revelație ușițele acelea ale firidelor din galerie. Și ceilalți doi, care nu-și puteau imagina că el știe ce conțin... Deschiderea încuietorilor (și apoi închiderea) nu fusese o „problemă" pentru un „specialist" în materie, așa cum el era de fapt.

Aurul, aurul lui Lazăr Moțu, ascuns ca să nu se risipească pe la mesele de joc ale cine știe cărui cazinou european, îl găsiră surprinzător de repede și ușor. Datorită planului, datorită acelei schițe pe care tot el, grijuliul Lazăr, o făcuse pe peretele în-

terior al viorii sale... Nimeni, niciodată, nu l-ar fi găsit altfel probabil; o întîmplare doar ar fi putut să-l scoată la iveală. Dar care ? Pentru că, acolo unde fusese depus nu se putea trăda. La fel ca şi cînd palpezi trupul — gîndi doctorul — şi mereu cu răbdare şi calm întrebi bolnavul „aici doare ?", „dar aici ?", „aici, da ?"... tot astfel, după schiţa aceea de detaliu (foarte exactă, aşa s-a dovedit a fi !) Avram Zarie a ajuns să pună mîna într-un anumit loc, pe peretele unei galerii, şi să spună : aici. AICI ar trebui să fie. Şi acolo a fost ! O pungă, o mărişoară pungă din piele (scorojită, uscată, aparent părînd a fi un animal mort, uscat, mumificat) pe care o scoseseră din bîrlogul ei şi care acum stătea nemişcată, necercetată încă pe pătura întinsă în faţa focului, aşteptîndu-i; doctorul îşi învinsese o legitimă nerăbdare şi „dispuse" (foarte sever) readucerea întregului echipament la locul său, şi apoi (culmea !... îşi spuse blondul) reînchiderea trecerii spre vechea mină, aceasta prin îngrămădirea unui morman de bolovani care să astupe şi să mascheze perfect trecerea de care se folosiseră. Dar acum totul era „aşa cum trebuie", toate erau în mod gospodăresc rezolvate, ziua se retrăgea parcă (căutarea, care lor le păruse a fi ţinut doar cîteva minute, durase două ore... o oră mai lucraseră la reînchidere), se făcuse şi răcoare.

Punga stătea pe pătură — cine ştie ce jeucţii s-or mai fi petrecînd şi în ea acum, scoasă din hexana ei anaerobă şi aruncată în baia acidă a aerului... gîndea doctorul —, blondul alimentase iar focul şi Avram Zarie instală afumata oală pentru fiert ceai, în jăratic.

— Aşa. Pînă fierbe, după care o să mîncăm

ceva, să vedem „mumia".

O săltă de pe pătură — pe față i se citi surprinderea, pentru greutatea ei — o cîntări în mînă (atinsă, pielea uscată și încreștită foșnea ascuțit) și o întinse celuilalt :

— E grea, cît crezi că are ?

— Peste două kilograme. Precis peste două kilograme, chiar trei, dom doc.

Doctorul o reluă.

— O desfaceți ?

— Bineînțeles. Nu văd însă cum, e ca o tablă de fier. Dă-mi te rog cuțitul.

Blondul îi întinse „omoritorul de diverse animale sălbatice ce s-ar fi putut dovedi agresive, dar care încă nu s-au prezentat niciodată" (un puternic cuțit pe care doctorul îl numise astfel și pe care îl purta întotdeauna în expedițiile sale) :

— Poftiți bisturiul, faceți incizia.

O clipă se gîndi să nu spintece pielea, ar fi păstrat-o astfel cum era, drept amintire, dar...

— O tăiați ?

Doctorul împinse lama ascuțită a cuțitului și pielea scîrți ca un harnașamentul răscopt în transpirație de cal. Apoi, se sfărîmă. În mîinile doctorului se sfărîmă și aurul se împrăștie, o ploaie lucitoare de pietricele, peste pătură. Avram Zarie lepădă cuțitul, scoase ultimele granule și așeză punga zdrențuită acum lîngă el. La lumina locului aurul ardea strălucitor, galben, viu. Bulgări și bulgărași, de la mărimea bobului de porumb pînă la cea de ouă mijlocii. Aur, AUR ! Fascinantul aur. Amăritul aur a lui Lazăr Moțu, cel căzut în Livonia... Și de-aici înainte, din clipa aceasta, totul se desfășură cu exactitate și viteză unui mecanism amorsat înainte

(premeditat), declanșat acum, acest „acum" dovedindu-se a fi clipă așteptată, îndelung așteptată, pîndită, visată, anticipată în gînd, pregătită în fapt. Doctorul privea pierdut într-o (de înțeles pentru el) reverie, aurul. Imaginea lui Lazăr Moțu era extrem de vie, de prezentă în fața ochilor săi. Parcă acolo, alături de el, de focul ce ardea zgomotos, alături de aurul tăcut și eliberat. Dar nu imaginea, nu chipul bunicului său — pe care-l știa din cele două fotografii îngălbenite ce se păstraseră în casă — nu, prezent era acel Lazăr pe care-l visase, cel ce i se arătase cu o noapte în urmă în vis, în ciudatul tren... Și care-l întrebase dacă fata de lîngă el îi e soție, cel care-i ceruse să-i plătească datoria ce-o avea.. își ridică privirea și văzu atunci lucirea nebunească din ochii blondului, opritã, fixă, lipită de granulele de aur; niște ghiare erau ochii aceluia, niște ghiare de acvilă ce deja strîngeau în cuțitele lor un trup. Trup prins. Trupul aurului. Doctorului îi fu ușor să înțeleagă (fulgerător înțelese) pericolul (ce-l pîndea pe tînăr, și nu pe el însuși... astfel gîndea Avram Zarie !) și rupse — pe un ton cît mai firesc posibil — acest proces, acest periculos proces interior :

— Haide, să-l adunăm, ne-am lăsat furați de vraja dumnealui ca niște... știa că în celălalt arcul unui mecanism, unui „knips", un mecanism de declanșare se derula și tocmai era la capăt, urma să facă o criză, să se arunce asupra aurului. Trase astfel doctorul (cu o armă inofensivă dar eficace) exact în mecanismul acesta aflat în preclipa declanșării, forțîndu-l cu aceasta pe „bolnav" la un gest de eliberare psihică : să pună mîna pe aur ! Dar, liniștit, calm, firesc. Îl învelirã în căciulița de lînă a doctorului, care fu apoi introdusă într-o pungă de plastic,

pe care o legară.

— Du-l te rog în cort, pune-i în rucsacul meu.

Doctorul îi ceruse aceasta apreciind şi scontînd, în continuare, pe efectul terapeutic cu cîteva clipe înainte încercat. Şi probabil nu greşea pentru că, tînărul părea mult mai liniştit acum (al dracului metal !... meditā Avram Zarie), vocea sa sună natural, calm. Însoţită chiar de un zîmbet :

— Doctore, am o surpriză pentru dumneata !

Şi cînd acesta îi plasă o privire întrebătoare, continuă :

— Conform prescripţiilor iniţiale, n-am luat alcool, băutură, cu mine. Dar, avînd încredere în reuşită, totuşi mi-am permis o excepţie... şi dumneavoastră aţi spus „stare de excepţie, fumăm o ţigară !". Acum spun şi eu „stare de excepţie" : am luat o sticlă de şampanie, tocmai în vederea acestui moment. Sărbătorim reuşita şi bem pentru bunicul dumneavoastră. Apoi cinăm, se aprobă ?

Şi zîmbi.

— Se aprobă, amice. Se aprobă. Cîte un pahar. Restul păstrăm pentru mîine, cînd va fi şi Emilian. Deşi... i se cam duce duhul, odată deschisă.

— Contează gestul, faptul că îl vom trata cu o băutură de circumstanţă...

— În ordine, adu sticla !

Blondul deveni invizibil din cauza focului (cortul era situat în partea opusă) dar doctorul îl auzi cotrobăind acolo, căutînd sticla. Şampanie (!), se gîndi, da, e un gest... apoi se reîntoarse cu gîndul spre aurul găsit şi spre Lazăr Moţu; erau 142 granule (mai mari şi mai mici), probabil — gîndi — ele fuseseră adunate într-un timp mai îndelungat, poate în întregul timp cît Lazăr lucrase acolo.

Sau, poate, (și de ce nu ?) să nu le fi adunat singur, să fi fost aceasta o acțiune colectivă, conspirativă... da, se putea, dat fiind scopul și sensul cu care se făcuse. Ar fi fost interesant de știut, ar avea încă o semnificație, deosebită. Se întrebă cum ar putea-o afla ? Iată, dacă aș putea da de urma măcar a unuia care a mai fost aici atunci, dar care încă să trăiască, să.. .Și, iată — își zise doctorul — iată, am găsit aurul și totuși nu sînt mulțumit, alte gînduri, alte aspecte legate de această întîmplare își cer rezolvarea, trebuiesc știute. Trebuiesc ? Desigur, trebuiesc. Acei mineri au fost cu adevărat oameni deosebiți, iar felul lor de a gîndi, de asemenea. Aproape uitase de aur, se gîndea la ei, la ortacii lui Lazăr Moțu, la el și la cei ce lucraseră în vechea mină „Emeric". Și faptul că îl frămîntau aceste gînduri, faptul că ar fi dorit să știe ce s-a întîmplat atunci, cum, felul cum au trăit și gîndit oamenii aceia, care apoi s-au răspîndit și au murit pe cîmpurile de bătaie ale Europei, era un semn bun, era, pentru el însuși o verificare și o confirmare — așa cum de fapt și știuse, își spusese întotdeauna — că aurul în sine, metalul, metalul palpabil juca aici (pentru el) un rol cu totul secundar. Aurul ? Aurul va fi tot mai mult al medicinei, al tehnologiei, al navelor spațiale, de-acum înainte... Se gîndi apoi la reacția tînărului, tovarășului său de drum, la tînărul blond; zîmbi amintindu-și „criza" — ce păruse a fi... — a acestuia. Dar zîmbetul i se stinse, era de-acum deplin conștient, lucid asupra greșelilor comise : pentru că nimeni nu acordase importanță istoriei „de familie" (și pentru că probabil nu o prezentase el acolo unde era necesar) iată că ajunsese să poarte în rucsac o însemnată cantitate de aur; abia acum

înțelegea responsabilitatea urlașă pe care acest fapt o implica. Și, de ce nu (?), pericolul. Apoi (și tot mai mult, mai conștient !) ușurința cu care îl acceptase pe blond de însoțitor, un ins despre care nu știa prea mult... ceea ce știa fiind puțin promițător. Și, iată, dovedit, faptul că acesta era un om slab. Oare numai slab, doar atît ? Avram Zarie fu întrerupt în meditația sa de apariția blondului. Nu îl vedea, era în partea cealaltă a focului, îi auzea pașii și, parțial, îi deslușî umbra. Își dădu seama totuși, acum, că omul stătuse cam mult (?), în cort. De fapt, acesta stătuse și nu stătuse mult : timpul necesar cît să își înghesuie punga cu aur la sîn; sub hanorac, să scoată cele patru (peste necesar, dar fie, va fi spectaculos ! — și-o spusese singur...) cartușe de astralită, să le introducă capsele (într-una din niște le lui Emilian găsise explozibilul, în cealaltă amorsele. Știuse că nu se păstrează împreună, de aceea le deschisese pe amîndouă, atunci) și să le lege împreună, mănunchi, cu o fîșie de tifon. Și pentru a înhăța sticla. Se apropia acum de foc avînd într-o mînă infernalul pachet, ținut la spate, în cealaltă lucitoarea, festiva sticlă de șampanie, ostentativ etalată.

— Vine șampania, doctore !

În apropierea focului (dincolo, în partea opusă, unde nu putea fi văzut din poziția doctorului) lăsă să cadă explozibilul lîngă provizia de lemne și încă îl apropie, din mers, de foc, cu laba piciorului.

— Iat-o ! A trebuit să-i scot scutecele, a fost ambalată bine, focmai în fundul rucsacului, să nu se spargă. Aș fi fost dezolat să nu vă pot oferi surpriza aceasta, dom doc. Din ce bem ?

— Știu eu...? Caută paharele de la termos.

— Poftim, luaţi-o în primire. Aşa... aduc paharele într-o clipă.

Se apropiase uşor aplecat, tot astfel se răsuci şi trecu în partea cealaltă a focului, spre cort. Ajuns lîngă lemne se aplecă şi luă cîteva dintre ele în mîini...

— Dacă bem şampanie, aprindem şi toate luminile, „a giorno !", doctore.

Aruncă lemnele în foc şi după ce îşi scutură mîinile — doctorul îl auzea şi-i intuia vag conturul — se întoarse repede cu faţa spre noapte ; nu înainte însă de a propulsa, printr-o lovitură expertă de picior, cele patru cartuşe de astralită în vatra focului. Neştiind exact unde se opriseră acestea (bineînţeles că în foc, cît de adînc în foc însă) şi dacă vor exploda instantaneu ori nu, primii doi paşi — normali — aproape îi dislocară nervii... apoi începu goana, fuga, înspăimîntata goană în noapte, o fugă de Iudă, peste bălării şi hîrtoape, peste isterie şi spaimă, o fugă ce poate nu avea să se sfîrşească niciodată. Fugă cu groaza în ochi, cu explozia în urechi, aşteptînd-o. Aceasta veni repede, foarte repede, dar nu-l atinse. În schimb, tot ce fusese acolo, foc şi pătură şi doctor, cortul, pămîntul, solul chiar, platoul acela minuscul (pe care îşi stabiliseră tabăra) ce şi aşa stătea surplombat pe buza adîncului canion... totul, TOTUL se ridică năprasnic odată cu puternicul duh al astralitei, eliberat, şi se pulverizară.

Blondul se ridică (în clipa exploziei se aruncase la pămînt... tot ar fi fost tardiv dacă eram mai aproape — îşi zise, nu avea să ştie că deşi existase gîndul, intenţia de-a se arunca în momentul... vax, suflul îl măturase, izbindu-l), se ridică şi-şi linişti

diferitele spaime şi bătăi arteriale din trup. Unde fusese platoul şi tabăra nu mai era nimic, nu mai putea vedea nimic, se dislocase totul. Din cauza focului ce luminase înainte părea beznă acum, după ce focul dispăruse ; o lumină uşoară, de stele şi lună lăsa să se vadă totuşi că nu mai era, că nu mai e nimic de văzut !... O clipă blondul se alarmă, va lua foc pădurea, gîndi. Dar, cît mai stătu acolo (preţ de cîteva minute probabil) nu observă să se fi aprins ceva. Aprecia că, fie incendiul va izbucni mai tîrziu (cu atît mai bine !... îşi zise), fie forţa, suflul exploziei fusese atît de mare, încît „fostul" foc de tabără nu va mai putea aprinde niciodată, nimic. Cînd îi deveniră clare toate acestea, inspiră adînc, rîse şi vorbi :

— Bonjour pămînt, adio mamă... doctore ! În sfîrşit, îţi va explica acum bunicul Lazăr cum a fost cu aurul ! Sau poate ai luat altă direcţie, spre lacul Nairobi, ori cum naiba spuneai...

Apoi o porni în pas întins pe lungul drum — acum devenit urcuş — al întoarcerii, spre Groapă şi spre şosea. Autostopul şi trenul, îşi spuse. Se felicită pentru absoluta discreţie cu care plecase de acasă, nimeni nu ştia — nu o spusese nici el, nici doctorul — unde pleacă, sau că plecaseră împreună. Urme ?.. făcuse foarte bine — îşi zise — că subtilizase patru cartuşe de astralită, dacă e vorba de a şterge urme... Iniţial avusese alt plan, intervenise şansa, varianta cu astralită, cu Emilian... Hopa, Emilian, aici, aici era punctul slab, acest Emilian ! Dar, ştia Emilian cine este el ? Cînd le făcuse doctorul cunoştinţă, se rezumase să zîmbească şi să-i strîngă mîna minerului, trecînd cu un „îmi pare bine" peste nume... nici nu s-a observat. Totul e în ordine, alles ist in Ordnung !

— concluzionă și întinse pasul. Socoti că va ajunge în zori sus la Groapă, iar de acolo va coborî spre șosea ; de sus doctorul i-o arătase doar.

Cînd doctorul Avram Zarie primea sticla de șampanie din mîna blondului, dincolo, peste creste și văi, Emilian tocmai cerea să fie învoit pentru ziua următoare în vederea întîlnirii sale cu doctorul, la „Emeric", spre a face străpungerea către vechea mină. Dăduse asigurări că scara va fi înapoi și acum, după oarecare ezitare, explica și de ce trebuia să fie dimineața următoare în acel loc. Ajuns aici cu relatarea, venită de departe, peste munți, în liniștea serii, bubui (suficient de puternic și aici) explozia astralitei. O clipă tăcură ; era ceva cunoscut, familiar în bubuitura aceasta...

— E pușcătură, tovarășa inginer, asta e „pușcătură". Și vine de către...

Și tăcu. Împins de acea intuiție caracteristică oamenilor de felul său, se repezi în galeria principală, smulsese o lampă la intrare. Cînd ieși de acolo, după cîteva minute și reveni lîngă Gabriela Doina, era alb la față...

— Tovarășa inginer...

Un autocamion aflat acolo, ce adusese utilaj și urma să se întoarcă dimineața, plecă spre prima așezare unde se afla telefon și post de Miliție iar o echipă de mineri, în frunte cu Emilian și inginerul geolog Doina... porni imediat spre Emeric. Ca să scurteze, o luară direct peste creste — drum numai de ei știut — și astfel nu îl întîlniră pe tînărul blond ce se grăbea și el în noapte. Fiecare, și doctorul Avram Zarie, și Emilian, și blondul, își avea fiecare acum noaptea proprie.

PARTEA A DOUA

CASA AURULUI

CAPITOLUL I

PAHARUL AMINTIRILOR

— ... Mă întrebi despre tatăl tău ; voi încerca să rezum ceea ce este esenţial, so[1] !:

La sfîrşitul primului război mondial el era un adolescent abia, cu gradul de locotenent în marină însă, recent luat. Deci, propriu-zis abia apucînd să lupte pe mare. În schimb, după război imediat, are un amestec, o participare „meritorie" în ceea ce — ar numi cei de aici — „contrarevoluţie", de fapt, şi din punctul nostru de vedere, al oamenilor cu scaun la cap, restabilirea ordinei sociale... tulburată de către „roşii". Dat fiind acest motiv, este nevoit să se „retragă" (detaliile nu interesează acum) spre marginile teritoriale a ceea ce se destrăma tocmai, im-

[1]) aşa.

perial austro-ungar. Ajuns, e adevărat, cam departe, tocmai aici, în partea aceasta. A dezarmat, s-a descurajat, şi-a pierdut încrederea într-un viitor victorios (Versailles a însemnat pentru noi ceva, totuşi... nu ?), complicîndu-se printr-o căsătorie cu o autohtonă (chiar dacă ea avea şi sîngele naţiunii lui în trup). Dar mai tîrziu, imediat după ce tu te născuseşi, el a emigrat spre Süd-Amerika. Bineînţeles, mama ta nu i-a putut ierta gestul, fuga, „dezertarea" de la îndatoririle ce-i reveneau ca soţ şi tată. Mai mult chiar, a susţinut întotdeauna că tatăl tău ar fi murit ; vei înţelege, sper, că un adevărat bărbat are îndatoriri mai presus de toate acestea... de a sta atîrnat de fusta unei femei (chiar dacă îi e soţie) şi de a-şi creşte progenitura... uneori are datorii majore. Deci, reluîndu-şi numele adevărat, da, pentru că el aici, ca soţ al acelei femei, mama ta — Dumnezeu s-o ierte, a fost o femeie de treabă, te-a crescut doar !... — trăise sub alt nume, numele tău deci. Schimbîndu-şi numele acesta, de împrumut, cu cel real, adevăratul său nume, numele nostru, dar... cînd, şi cum ai ajuns să afli că de fapt el nu murise ?

— E destul de complicat...

— Bine, important e că ai aflat, nu insist. Deci, el trăia sub adevăratul său nume, colonist în Süd-Amerika, undeva în apropiere de Hapura, pe Parana, în Matto Grosso (în Brasilien, so) ajuns acolo ca emigrant recrutat prin „Compania de Viaçăo"... nu e important, poţi şti însă, era o companie fondată încă în 1908, cu sediul în Sao Paulo, rua Florencio de Abren, 170. Iartă-mă — şi zîmbi Herr Schmied — întotdeauna meticulozitatea îmi impune. Deci, a trecut Atlanticul cu „Florida" S.G.T.M.-ului.

— Unchiule, din simplă curiozitate... şi fiindcă vorbeai de meticulozitate, ştii că mă interesează orice amănunt legat de el, de tatăl meu. Mă aflu pentru prima dată chiar la sursă...

— Desigur, Jean Otto, desigur. E vorba de o companie de navigaţie maritimă franceză, cu sediul în Marseille : „Société Générale de Transports Maritimes a Vapeur". „Florida", un (cum spun francezii) „paquebot à 2 hélices et à turbines", plecînd din Marseille, cu escale în Barcelona, Valencia, Alicante, Almeria, Malaga, Gibraltar şi Cadiz, apoi în Las Palmas din Canare şi Dakar, l-a depus, în sfirşit, la Rio. De ce a plecat prin Marseille ? Ar trebui să-ţi vorbesc prea mult, a fost o „conjunctură" mai bună astfel, ajunge să spun atît.

— Dacă îmi permiţi, unchiule...

— Da, firește, întreabă-mă... Cu ce s-a ocupat acolo ? Închipuie-ţi, spre deosebire de alţii, din jur, ce cultivau Zuckerrohr[1], Maiskolben[2], Luzerne[3], sau Ananas und Orangen[4], el, fratele meu — adică tatăl tău — s-a ocupat cu exploatarea lemnului : Peroba, Zeder, Cabreuva, Ipé[5]... und so weiter[6]. Tu abia erai născut, aici. Cum, găseşti că sînt prea familiarizat cu „Süd-Amerika"?... Firește, am fost şi cu un timp acolo ; bineînţeles, am zburat, doar aceasta îmi era vocaţia. Şi meseria.

Şi apoi, a fost glasul datoriei, care ne-a adunat,

[1]) trestie de zahăr
[2]) porumb
[3]) lucernă
[4]) ananas şi citrice
[5]) dif. specii de arbori locali
[6]) şi aşa mai departe

ne-a chemat de pretutindeni! Cum să fi rămas acolo ?... ce întrebare e aceasta — Da, eu m-am întors şi — mai apoi — am zburat pe bombardierele din Luftflotte II[1] a lui Kesselring, în Polonia... apoi a fost bătălia pentru Anglia, Canalul, am zburat sub ordinele Kanalkampfführer[2]-ului Johanes Fink, alături de Major Horst Qednau, Major Iosef Knoble, Leutnant Bechte, Oberleutnant Comandor Paul Weitkus — ştii că Paul Weitkus a stat un timp şi în România, aici pe Crizantema, cu aparatele sale ?... —, am luat parte la acea „Adlertag" ziua vulturului, ziua declanşării bătăliei aeriene împotriva Angliei) şi la acele teribile „Walhalla", acele enorme armade ale Kampfgeschwader[3] şi Zerstörergeschwader[4]-uri aruncate peste (făcut de către noi !) celebrul cot, peste „U"-ul Tamisei londoneze...

Tinărul asculta cu „gura deschisă", prins...

— Am luptat pentru „Seelöwe"[5], am trecut de zeci de ori „Dornier"-ul meu de la Pas de Calais spre Folkestone... so ! Da, am zburat în KG 3 din grupul 2, cu Dornier-ul 17.

Şi fostul leutnant zimbi.

Tăcu o clipă şi zîmbetul i se şterse de pe faţă. Reluă :

— Am avut noroc, nu m-au dat jos. Deşi era formidabilă vînătoarea engleză ! Celii şi polonezii,

[1]) Flota aeriană II
[2]) şef al bătăliei pentru canal
[3]) escadră de luptă
[4]) escadră de distrugere
[5]) (operaţiunea) „Leul de mare"

încă, cei care atunci luptau în R.A.F., erau de-a dreptul nebuni cînd ne atacau !

— Te admir, unchiule...

— Mulţumesc, sînt flatat. (Zîmbi uşor ironic).

— Şi...

— Aşa, tatăl tău... El a făcut războiul pe mare, în Atlantic. A comandat un „U-boat", un submarin, pînă în vara lui 44, deci cinci ani, cinci ani a purtat arma această puternică (sau l-a purtat ea la bordul ei !) colindînd în Atlantic şi luptînd împotriva englezilor şi a convoaielor. A fost război, tinere... de fapt (chiar dacă nu-ţi trădezi prin înfăţişare vîrsta) nu mai eşti chiar atît de tînăr, eşti un adevărat bărbat...; aşa şi vreau să discutăm, ca nişte adevăraţi bărbaţi. Trebuie să fii mîndru de tatăl tău şi să te porţi în aşa fel, să trăieşti şi să acţionezi în aşa mod încît — dacă el ar mai trăi — să poată fi şi el mîndru de tine. Verstehen Sie ?[2]

— Da, unchiule.

Ex „flieger Leutnant" dădu — în sinea sa (deşi cu o oarecare nostalgie... în ceea ce privea acele reuşite şi zornăitoare bimotoare „Dornier") — naibii şi trecut ai războiu, şi tinereţe risipită, se gîndi şi apreciе că, dacă cu adevărat există un mobil bun pentru a trăi, acesta ar fi doar acela al afacerilor, sursă permanentă (dacă eşti deştept) de a face bani (şi el, iată, pentru aceasta se năştea aici)... dar cînd răspunse, o făcu încă tot în spiritul de pînă atunci al discuţiei, un spirit de evidentă nostalgică căutare a-minte, de regret (dar apreciativ !), o făcu în intenţia

[1]) Porţile cerului regele (cavalerie militară engleză)
[2]) Înţeles ?

de a-l „angaja", de a-l „lansa" pe credulu-i și dezorientatu-i nepot spre ceea ce intenționa tocmai, în ce-l privea pe acesta :

— Bine. Mi-ai spus că ai o surpriză plăcută pentru mine.

— Pentru amîndoi, unchiule. Dar depinde numai de dumneata ca să ne putem bucura de ea.

— Amîndoi.

— Da. Pe din două. Dumneata ești doar om de afaceri, acum.

— Într-adevăr, după război, m-am apucat de afaceri; aviația noastră era la pămînt, a fost o perioadă foarte grea. Timpul a trecut, am intrat în afaceri... e adevărat, și vîrsta mi-a impus restricții pentru a rămîne profesionist la zbor.

— Zbori încă, pilotezi singur avionul. Avionul ce-l ai.

— Desigur. Doar oamenii șofează ușor și peste vîrsta de șaizeci. Și atunci ? De ce-să nu pilotezi un avion de turism la acești ani, dacă forma ta fizică e cea a unui om de cincizeci (cel mult !) iar măiestria de zbor ți-ai păstrat-o ? Avioanele actuale de turism se pilotează extrem de ușor, sigur și simplu. Au și o aparatură modernă, comodă pentru zbor IFR (radionavigație).

— Ai participat la...

— So ! Am participat la multe raiduri, la raliuri sportive, și internaționale, și n-am ocupat, nu m-am clasificat chiar pe ultimul loc, deși concurenții erau, în majoritate, piloți tineri... dimpotrivă !

— În urmă cu doi ani (cînd m-ai căutat, iar eu eram... în sfîrșit, nu-mi face plăcere să-mi amintesc !) ai venit în țară tot cu avionul ?

— Firește. Am avut interese comerciale în ca-

pitală, pentru firma mea. Aterizasem direct pe Otopeni, veneam de la Sofia. La înapoiere am făcut escală aici, am stat o zi (nu te-am găsit), apoi, după ce mi-au alimentat aparatul (au fost foarte amabili, deosebit de amabili — autoritățile aeroportuare și tehnicienii — da, da, trebuie s-o spun, spre lauda lor, deschis, în mod deschis !), am luat în dimineața următoare buletinul meteo și am decolat spre Vest. So, escale la Budapesta și Viena... am avut un timp splendid și „Piper"-ul a mers ireproșabil !

— Piper ?

— Piper Cub. Avionetă americană. Avion nu de ultim tip, ultim model, dar bun. Și răspîndit... americanii știu face avioane de turism bune, foarte bune. Scumpe însă. Au motoare sigure, „Continental", pe care le folosesc și constructorii din Europa. So ! Dar, Jean Otto, să ne întoarcem la discuția noastră. Care ar fi surpriza ? Despre ce fel de afacere doreai să-mi vorbești ?

— Aur, unchiule.

— Aur ?

— Da, AUR.

— Cît ?

— Aproape trei kilograme.

— Sub ce formă ?

— Brut, bulgări. Extras. Pur însă, curat.

Unchiul îl privi nepotul îndelung și atent. Nu spuse nimic. Căută cu degetele în pachetul portocaliu, așezat la îndemînă, și scoase o țigară. Mîna o manevră încet purtînd-o pe ultima ei traectorie, spre locul de incinerare, apoi repetă cursa înălțînd bricheta care străluci la fel ca și cele două masive și complicate inele, ce le purta pe degete : un joc, o

repetată cursă de străluciri obosite... Și acestea și bricheta erau tot aur. Blondul le urmări și brusc un urlet de bucurie izbucni și apoi se stinse undeva în adîncul creierului său, era forța puternică și biruitoare, suverană și supremă (pentru el !) a aurului, pe care acum o cunoștea, o poseda, care aștepta undeva răbdătoare pînă el va reuși să... fumul țigării veni să-l trezească. Ușorul tremur nervos — de care fusese cuprins — îl părăsi, își recăpătă calmul. Era pentru el șansa cea mare acuma, această discuție. Va putea cere, de vreme ce avea cu ce plăti, avea ce oferi în schimbul... Unchiul fumă tăcut, liniștit, netentat parcă de neașteptata veste. Era ca și cînd blondul său nepot tocmai i-ar fi spus că are o traistă plină cu pietricele de rîu (avea această „indiferență" un efect de picătură rece căzută pe un creștet ras proaspăt tocmai, asupra celuilalt...). Cînd stinse țigara își înfipse ochii cenușii în nerăbdătoarea așteptare a ochilor mai tineri :

— De unde ai aurul ?

— ...

— Înainte de orice altceva, de unde ai aurul ?

— Unchiule, e o întreagă poveste. Să vezi...

Unchiul părea degajat și neutru, era în el însă — și doar singur și-o știa — o înghețată crispare, pe care o „experimentase" suficient în Dornier, deasupra Tamisei... Repetă, ca și cînd ar fi apăsat pe butoanele amplasate pe manșa Dornier-ului :

— De unde ? (Tonul înăsprit totuși...)

Și atunci, „inspirat" (urma să aprecieze singur, după discuția cu unchiul), pentru a doua oară inspirat (tot singur și-o spuse, amintindu-și de primul moment de clarată „inspirație", cel de cuhdiere a

astralitei) blondul începu calm să depene o poveste. O poveste ce nu-i aparținea și pe care, astfel — faptul de viață în sine, și omul, sau oamenii implicați în acest fapt — o terfelea, o murdărea, o înstrăina conferindu-i (cu intr-o siluire!) rol de înjosită unealtă pentru satisfacerea nemernicei sale trebuințe... depănă povestea lui Lazăr Moțu, apoi cea a doctorului Avram Zaric (aceeași poveste, devenită însă, ajunsă apoi la ipostaza „doctor Avram Zaric"). Și această poveste nu putea fi respinsă, trebuia crezută, era ea cu adevărat o grea, o puternica întîmplare ce se rostogolise, ce așteptase, ce se zbătuse apoi iar prin timp, de-a lungul anilor; își avea ea această proprie greutate din fața căreia nu te puteai feri, pe care o simțeai și nu o puteai contesta ori îndepărta.

Unchiul asculta tăcut dar interesat, mirat chiar în fața acestei „romantice istorisiri valahe" (astfel o cataloga!), în timp ce nepotul (aflat într-un firesc proces crescător al confabulării) se ambala tot mai mult cu o „sinceră participare". Dar, oprind, stopînd povestea acolo unde... unde trebuia oprită!

— Și totuși, aurul?

— Partea mea, unchiule. Am umblat doar ani la rînd să-l găsim. Împreună. Așa hotărîse doctorul, în caz că-l vom găsi, să-l împărțim...

— Curios. Ți-a acordat un procent câștigat.

— Bine, dar gîndește-te, unchiule, ani la rînd...

— Și doctorul?

— Doctorul?

— Ce-a făcut cu aurul său?

— L-a valorificat. Foarte atent, desigur, foarte prudent, prin oameni sigur. Și a făcut o viță și și a

cumpărat un auto. (Ura o rapidă, o la îndemînă plăsmuire...)

— Nu avea ?

— Avea o vechitură, un vechi Horch decapotabil.

— Horch decapotabil ? Mașină de Comandatura... Au fost mașini foarte bune. Deci, Jean Otto (unchiul îl privea calm), ce-mi propui, de fapt ?

— Aurul.

— Interessant. Sonderbar[1] ! Și de ce ? Pentru ce ?

— Unchiule...

— Ja, sagen Sie bitte, Jean Otto, sagen Sie...[2] (avea vocea bătrînului pilot o inflexiune caldă, părintească acum. Necesară...)

— Unchiule, sînt trei kilograme de aur aproape...

— Nu e mult. Ca valoare nu e prea mult, aur se găsește !

— Totuși...

— Totuși e ceva, sînt de acord. Deci...

— Eu dau aurul.

— Și eu ? Am înțeles bine ?

— Da. Dumneata...

— Weiter, weiter ![3]

— Dumneata mă vei lua acolo, alături de dumneata. Întocmai asta am dorit aceasta.

— Cum să te iau ? Doar nu crezi că...

— Ba, unchiule, nu. Vei face toate demersurile, oficial, legal, vei depune toate insistențele...

1) Interesant.
2) Spune, Jean Otto, spune...
3) Continuă, continuă !

— Legal, legal, so ! E cu totul altceva, aceasta se poate.

— Şi acolo, odată ajuns, sper că lingă dumneata... de vreme ce, iată, aduc şi eu contribuţia...

— Mda...

— Eşti de acord, unchiule ?

— Desigur, Otto. Tu eşti doar fiul fratelui meu, eşti nepotul meu; făceam aceasta şi fără ca tu să-mi propui o „afacere". Ştii că nu am copii, ţi-am spus doar, vei fi tu copilul meu. So !

— Pot conta pe această promisiune, unchiule ?

— Jean Otto, tatăl tău ar fi supărat să te audă întrebind astfel !

Vorbiră încă mult timp aşezaţi comod în „separe"-ul (ce le oferea o absolută discreţie) cafenelei înfipte în colţul bulevardului însorit; peste drum vitrinele spaţioase ale sălii „Alfa" atenţionau prin trei afişe mari asupra expoziţiei de pictură tocmai deschisă... ele îi atrăseseră atenţia fostului pilot de Dorniere, pentru că, în momentul cînd sfîrşiră să-şi spună acele multe ce şi le-au spus acolo. Herr Schmied hotărî :

— Bine. Acum mergem să vedem expoziţia de pictură. Foarte interesant, foarte interesant, o întreagă expoziţie cuprinzînd tablouri, lucrări despre aviaţie, despre avioane... aşa ceva nu întîlneşti, aşa ceva se poate vedea foarte rar ! Vom mai discuta, după aceea.

Ieşiră şi traversară încet bulevardul.

CAPITOLUL 2

CA SĂ NU SE „PRĂPĂDEASCĂ" LUMEA

Se întîmplase după discuţia celor doi oameni în acea însorită zi, în parc, şi înainte de ultima expediţie (cea „reuşită", în care găsise aurul) a doctorului, însoţit, după cum s-a văzut. A fost, de fapt, punctul de ramificaţie a celor ce urmau să se întîmple, a fost momentul în care păianjenul unui ascuns cancer tocmai îşi întindea prevăzător, sigur şi tactic lungile-i picioare în toate direcţiile vitale de atac. Omul în negru. Omul în negru, care ştia multe, foarte multe. Despre mulţi. Cu aceasta se ocupa de fapt... Şi cu aceasta. Avea de unde şti.

În primul rînd, îl cunoscuse pe acel om. Acolo. Cînd, care om, care acolo ? Cîndva se va vedea „cum-care-unde ?", se va şti. Deci îl cunoscuse. Apoi, aici, ştia de existenţa blondului. Îi urmărise cu o interesantă curiozitate, cu o lucidă satisfacţie creşterea şi „cariera". Tot el a fost cel care l-a anunţat pe unchi că există „nepotul", iar pe nepot că există „unchiul". Şi, această întrevedere a lor, în perioada, la timpul anunţat, fixat cîteva rînduri mai sus, această întîlnire a lor — întîlnire, deşi a fost o premeditată şi pregătită găsire a tînărului — va face să se înţeleagă poziţia reciprocă a unchiului şi a nepotului său.

El, omul în negru, fusese cel care hotărîse, cel care îi manevrase : scopul desfăşurării ? Avea încredere în ceea ce făcea, în legenda lui Lazăr Moţu, avea răfuieli, avea trebuinţe, avea afaceri, necesităţi, planuri, obligaţii... omul în negru conta pe unele fapte ştiute de el, pornea altele.

Nepotului i-a vorbit mult şi visător. Dispreţuitor şi incitant. Neutru şi cu amărăciune. Indiferent. Nedumerit. Apoi iar cu multă înţelegere şi căldură. Ştia să o facă, se pricepea, vorbise o viaţă întreagă. În toate felurile, modurile. După caz. După interes. Aşa că îi venise uşor să îi spună tînărului despre... mări şi ţări şi bogăţie şi putere, şi „libertate" şi şanse şi nuci de cocos şi cai verzi pe pereţi. Despre situaţia lui de aici, despre handicapul ce l-a avut (şi care, să fie sigur, îl va urmări mereu !), despre, despre... dacă ar fi vreo posibilitate ! Şi, „să ştii, îmi fac o datorie spunîndu-ţi, există o posibilitate, iată...". Şi deci, în continuare, despre unchiul său, despre tatăl său (că a fost şi cine a fost... mai mult „vei afla de la unchiul tău, te va căuta din nou"). Şi să-i dea o cheie, o secretă cheie prin care îl va cîştiga, precis îl va cîştiga pe unchi... O cheie care însă va rămîne un secret al lor (să fie înţeleşi !) pentru că trebuie să înţeleagă foarte bine şi pentru totdeauna că, desigur, cît e el de unchi (acel om) nu îl va ajuta probabil numai în cazul cînd el, tînărul, va veni în „întîmpinarea" acestuia cu anumite atuuri, demne de luat în considerare. („Să nu crezi că un unchi de acolo tremură de nerăbdare şi fericire să dea de mîncare şi să-şi împartă banii cu oricare nepot nevolnic aflat deocamdată aiurea..."). Nu atît valoarea în sine a ceea ce e de obţinut, prin propunerea ce i-o va face, deşi contează, contează...) cît

dovada de a fi un spirit întreprinzător, un om ferm, puternic — chiar dur, dacă trebuie — capabil să rezolve probleme... această dovadă e important şi necesar de adus unchiului său, astfel i se va impune, astfel îi va trezi interesul de a-l avea aproape... Iată acum, ce i-ar propune, ce i-ar sugera pentru aceasta... Dar, să nu uite, din nou, ei nu se cunosc, nu va vorbi în acest sens niciodată cu unchiul, nu va avea decît de pierdut; totul doar trebuie să pară o iniţiativă şi un fel de a fi al său. E în interesul său să procedeze aşa, să respecte convenţia acum stabilită, desigur o înţelege.

Iar cînd tînărul îl întrebase, îi ceruse să explice bunăvoinţa şi grija pe care i-o arată, omul în negru surîse blînd, mărginindu-se să spună :

— E o datorie, e o datorie s-o fac, tinere. Trebuie să mai existe oameni dezinteresaţi şi buni în lume. Altfel lumea s-ar prăpădi.

Nu îi fusese greu s-o spună, era obişnuit să arunce astfel de cuvinte. Dar tînărul îl crezu.

CAPITOLUL 3

EXPOZIŢIA DE LA GALERIA „ALFA"

Şi acum,

„amestecul" meu personal, participarea mea în această ciudată poveste a unor bulgări de

aur ascunși odată demult, regăsiți recent. Dar, înainte de toate, pentru cei ce nu cunosc întîmplarea, dramatica întîmplare la care mi-a fost dat să particip nu cu mult în urmă, alături de Maestru, întîmplare legată de „relansarea" în aer a acelui spectru ucigaș, acel bombardier cvadrimotor pitit de către celebrul „Nelson" — în timpul războiului — undeva în subteranele unui castel, lansat după aproape trei decenii (!...) cu motoarele tunet și trapele de lansare deschise, din care aveau să alunece... deci, pentru cei ce nu cunosc această întîmplare (pe care am povestit-o în scris[1]) voi spune cîteva cuvinte, cîte ceva despre mine ; aceasta numai pentru înțelegerea unor anumite fapte și circumstanțial al desfășurării lor. Am pilotat, deci, odată, bimotoare militare (bombardiere) ca pilot căpitan, apoi am ajuns maior, tehnic, și din același motiv — ca și la schimbarea „profilului" (din navigant spre tehnic) — deci afurisita răsucire (în urma unui accident) a unor vertebre, din același motiv ajuns apoi în afara cadrelor militare... mecanic-șef al aeroportului „Crizantema". Posesor de automobil „Volvo"... un strașnic animal tehnic argintiu metalizat (s-a văzut în amintita povestire în ce împrejurări „achiziționat"!...), căsătorit cu o blîndă Ioană (cunoscută încă din pruncie !), tată (mulțumesc, mulțumesc de urări, da, e băiețel... desigur, aviator îl fac, aveți fler !...) și, și cam atit. Da, încă, amator în pictură. La acest aspect (pentru că de la el se „trage"... ceea ce se trage !) mă voi întoarce imediat ; acum însă să reamintesc că „Maestrul",

[1]) Vezi : „Trandafiri pentru contesă", ed. Facla 1977.

omul aflat în pragul pensionării (ani numărați cinstit, adunați unul lângă altul așa cum viața numără și adună și niciodată nu știe, ori nu poate, ori nu vrea a greși...), cu inimă lovită și încercată dar tinără, uneori (sau poate întotdeauna) mai tînără decît a multor zvelți bruneți fără de riduri încă, omul acesta pe care deși boala l-a încovoiat fizic (își are prețuirea ei arhitectonică spondiloza !) nu s-a dat în lături de a sări, la vîrsta și în situația sa, cu parașuta din bombardierul... (acel „Drol Boy", de care vorbeam)... și-a amînat atunci înaintarea dosarului de pensionare (iată, toi aminat e, a luat Maestrul altă „urmă" acum...). Iar asupra extraordinarului său simț, științei sale de a „anticipa", de a ghici" mai bine decît un meteorolog direcția și viteza vîntului... vîntul dracului fusese acela (!...), ei bine, ar fi mult de spus despre acest om. Dar, s-a spus atunci. El, „Maestrul", vecinul meu de casă și prieten al tatălui meu (p`nă acesta trăise), acum, îndrăznesc s-o afirm, această prietenie dăruită și mie... omul bun la inimă ca pîinea (cu cei ce o cîștigaseră și o mîncaseră cinstit întotdeauna) și „rău" ca nisipul pătrunș între dinți (cu cei ce înțelesese sau, mai rar acum, întîmplător încă înțelegeau să batjocorească și cîștigul cinstit al ei și cuviincioasa, onestă și meritata ei rupere între degete curate spre a fi dusă la gură...), omul acesta al cărui zîmbet se preschimba adesea într-o silită grimasă de durere fizică a trupului, dar cu nelipsita-i bonomie și înțelepciune față de cei din jur, și cu nelipsite-i porți țigarei (spiț !) de vișin ori cireș — în care își avea înfiptă țigara fără filtru — omul acesta, „Maestrul", era colonelul de securitate Anca.

Și acum, să mă întorc la pictură.

Era primăvară, dar întreaga iarnă pictasem. Și nu numai în iarnă, de fapt începînd după... mai bine zis, am lucrat în timpul convalescenței. Avusesem un plan — cu timp înainte, privind un anumit număr de lucrări tematic orientate — și această neprevăzută împrejurare (convalescența[1]) mi-a lăsat timp suficient spre a picta. „Să nu-ți oboseștí ochii însă" — îmi ceruse, îmi recomandase medicul cînd m-a „dat afară" din clinică, „nu abuza"... așa zisese. (Îl întrebasem atunci dacă în perioada imediat următoare am voie să „muncesc" cu ochii, să pictez). Nu-i spusesem însă — firesc, ar fi fost împotrivă — că aveam obiceiul să pictez și noaptea, la lumină artificială, puternică). N-am abuzat... am lucrat mult însă, apoi ultimile zile ale toamnei m-au adus iar la serviciu; deci iar interes și griji pentru motoare, pentru asistența tehnică a aeronavelor aflate în escală și, pregătirea de iarnă a tehnicii de aeroport, a frezelor pentru deszăpezire, a... urma să vină iarna și ninsorile puteau începe oricît de timpuriu, indiferent de prognozele lansate de către cei de alături, de la „Meteo" (pe care dealtfel îi stimez și apreciez mult, chiar dacă uneori... știți cum e cu prognozele meteo!).

Apoi, iarna, ce bineînțeles a venit de capul ei, parcă mi-a întărit ochii prin lumina și strălucirea-i, aducîndu-mi, provocîndu-mi un nou apetit de a pune mîna pe șpaclu. Așa că, acum, primăvara trebuia să-mi ofere două prilejuri de emoție : raliul de aviație ce urma să se desfășoare, un raliu internațional ca

[1] Volumul „Trandafiri pentru contesă", relatează împrejurarea în care autorul fusese rănit la ochi în timp ce pilota un bombardier.

participare și traiect (cu întreaga plăcere, bucurie ce mi-o aducea, dar și cu apreciabila răspundere telurică ce, parțial, îmi revenea pe acest aeroport escală) și. „evenimentul" de a-mi expune lucrările la galeria „Alfa". De fapt, ordinea acestor evenimente înscria în calendar întîi expoziția. Dacă aveam emoții ? Bineînțeles că aveam emoții, doar nu eram un mare maestru, vreun cunoscut pictor al urbei ce (posibil) prea puțin e afectat de opiniile iscate de o expoziție a sa ; eram un simplu amator ce își abandonase florile și naturile statice și, îmboldit de zburătorul și „oblojitorul" de mașini de zburat, din el, s-a pornit să picteze aeronave și cîmpuri de zbor, avioane și elici, nori reverberați de lama strălucitoare a aripilor argintii... Am pictat nu numai acasă, în panoramica mansardă afectată acestui scop, ci și la aeroport, în orele libere... îmi țineam dosite (pe lîngă sculele de pescuit în biroul meu tehnic de pe „Crizantema", uneltele.: pinze gata grunduite, tuburile cu vopsele, un trepied... colegii priveau, unii cu o ușoară ironie alții cu sincer interes, ceea ce făceam. Erau și extremiști : cei ce se entuziasmau (atît de rar poți vedea avioane pictate !) și spuneau „așa, măi... toți zic că aviația și zborul e o poezie dar nici dracu nu ne „bagă" în Artă ! Fă-o tu cel puțin". Și mai adăugau observații (pe măsura pricepерii și gustului lor) asupra desenului, culorilor, compoziției etc. ... căci (de !), erau „acasă" în materie !... Sau extremiștii din partea cealaltă — bunăoară Vasile Import, rotofeiul Vasile Import, mîngîindu-și mustața scurtă, mă întrebase :

— Ascultă, guriță, de ce nu pictezi tu oameni ?

— Cum oameni ? (am întrebat).

— Oameni, guriță, oameni. Uite, așa cum aș fi eu, cum sînt eu... aceasta în cazul că eu m-aș lăsa pictat de către un ageamiu ca tine! Oameni deci. Portretul, guriță, portretul.

— Și de ce neapărat oameni, portretistică?

— Pentru că omul e totul în lumea aceasta, guriță! Omul! Lasă avioanele, ele n-au cum fi altfel, doar cum le știm... dar omul, să-l surprinzi, să-l redai...

Deci, iată, cei din jurul meu erau interesați în ceea ce făceam (sau că o făceam). Aceasta îți dă o mare bucurie, o bucurie a inimii și te simți încă mai aproape, mai legat de cei din jurul tău, de oameni. Și poate, nu avea dreptate Vasile Import să-mi ceară să lucrez portrete (nu pot fi toți portretiști, nu?), era însă îndreptățit să afirme că Omul e înainte de toate și el trebuie, cum spunea Vasile Import, „surprins" și „redat".

Nu, nu erau portrete lucrările mele, chiar dacă erau și oameni acolo. Pornisem de la altceva. Și cred că pentru a putea fi eu înțeles, pentru a fi înțeleasă prezența avioanelor în tablourile acestea — o primă explicație ar putea fi afirmația că ele, avioanele, aeronavele, aceste mașini ale zborului, ale desprinderii și ducerii, alunecării pe sus, ele sînt, sînt și ele un fel de ființe... Oare, acea „Pasăre Albă" (avionul lui Nungasser și Coli) pe care a ademinit-o și a înghițit-o Atlanticul de Nord în acea jindtita încercare de trecere, de zbor, de treaversare, întîie traversare de la un continent la altul, oare acea aeronavă nu și-a avut dorința izbînzii? Nu a trăit bucuria nemaipomenitei sale îndrăzneli și motorul acela „Hispano Suiza", nu a plîns cînd și-a scufundat elicea și cilindrii înfierbîntați în valurile reci, afundindu-i acolo

pentru totdeauna și pe cei doi temerari... oare nu ? Și oare aparatul lui Vlaicu, cînd a spiralat de moarte în piemontul Cîmpinei — la Băneşti —, nu a realizat pentru o clipă imaginea ţării de dincolo de munţi, ţara soră, (Ardealul), spre care voise şi pornise să zboare ? S-ar mai putea spune... poate însă sînt puţini acei cărora avioanele să le apară fiinţe vii. Sînt dator pentru aceasta cu o explicaţie, sînt dator să mă întorc într-un timp îndepărtat (fapt ce sper să-mi fie îngăduit), să mă întorc în mine, să-mi vîr mîinile sub tunica ce-o port, tunică cu tăietură sobră, cu trese şi nasturi sclipitori pe care se încrucişează aripă şi elice, să ajung la inimă şi la ceea ce se află depozitat, păstrat acolo ; aceasta va explica. Era atunci...

... claxoanele erau destul de puternice şi poarta alergam s-o deschid cu. Dar, chiar dacă n-ar fi claxonat, tot aş fi alergat să deschid poarta pentru că auzeam zgomotul acela de motoare cu care cele trei maşini se apropiau. Erau întotdeauna trei, aceleaşi trei şi, după ce aruncam repede, în lături, aripile mari ale porţii din scîndură cenuşie, îmbătrînită, intra maşina de teren, formula aceea de Jeep puternică şi scurtă, bondoacă — GAZ-ul 67. Descoperită, întotdeauna cu trei ofiţeri în ea. Căştile cu cozoroc aproape pătrat, încinşi în diagonală şi port-hart, rubaşcă kaki şi pantalon albastru, în picioare cu cizmele scurte şi încreţite, de iuft şi, în colţul gurii, întotdeauna cu cartonul ţigărilor „Kazbek". La volan, şoferul cu boneta mult într-o parte şi pe ochi, într-un combinezon negru. Venea apoi „Marmon"-ul, un camion Ford-Marmon canadian cu botul său

scurt și cabina înaltă în carenele cărții, pe laturile laterale, rezemate, aceleași patru-cinci combinezoane negre scuipînd fum tare și inecăcios de mahorcă și, ultimul, GAZ-ul AA, o camionetă slăbuță de o tonă și jumătate căreia îi cînta cutia de viteze ca o sirenă. În cabina acesteia erau întotdeauna doi, ca trecea prin poartă înhalînd trena alburie de praf a Marmonului și, înainte ca GAZ-ul din față să vireze sub umbra bătrînului cais (unde de obicei stopa), poarta era deja închisă iar eu alergam și apucam să ajung acolo înaintea lor.

Veneau să demonteze avionul dar se apucau de jucat cărți, de băut votcă, apoi mama le întindea masa, timpul trecea, soarele scăpăta și cele trei mașini plecau. Pilotul lua zahărul, ceaiul și conservele, laptele condensat și biscuiții, îi dădea mamei iar țigările și tutunul le stivuia pe pervazul ferestrei aflat deasupra patului în care dormea.

Și avionul aștepta. Stătea. Rezemat aproape de șirele, de jirezile de paie și pleavă, dincolo de gardul acelei ogrăzi largi a casei, a sălașului, rezemat în pămîntul ce pornea de aici — pentru că aici eram noi — și nu se mai sfîrșea niciieri ; un pămînt și negru și alb și neted și bulgăros și înverzit și cenușiu, cu soare și lumină, cu ploi și rouă, cu chiuit de greieri și pocnet de copită, cu depărtările lui. Cu flori, cu drumuri crăpate și miriști tăiate seuri și apoi înnegrite, cu [illegible] malte în amurguri și cu furișări [illegible] de potîrnichi. Pînă ce într-un vid, pămîntul izbea în [illegible] cerului, lungă și joasă, posomorîtă, în soldanii uitați ai bălții ce o străjuiau, în fumul înalt și alb ce mistuia cocenii de porumb, galbeni și lucioși — curățați de tot ce aveau bun, [illegible] — mistuiți în

cuptorul, rotund ca un gheb și mereu văruit proaspăt, cuptorul de copt pîine.

Și avionul stătea, avionul acela de vînătoare stătea sprijinit în pămîntul nesfîrșit, în buza aceasta a pămîntului oprită de umblarea și glasul oamenilor.

Și acum să sar peste timp, să-mi rememorez ceea ce a urmat, unde m-a adus acel avion de vînătoare... apoi îmă voi întoarce la el :

Stau rezemat de peretele unui hangar. E un ceas al după-amiezei, un ceas limpede dar poate prea scurt, al odihnei, al unui fel de timp liber în care dacă nu dormi, nu citești sau nu joci șah, poți gîndi. Dacă vrei, dacă ai la ce gîndi în afară de motoare și celule, armament de avion, aparate de bord, stații de radio, obiecte, discipline de studiu. În afară de colegi, de ultima învoire în oraș, ultimul film, ultima fată pe care ai cunoscut-o sau ai crezut, ți s-a părut un timp că ai cunoscut-o, că ai reușit s-o cunoști. Poți gîndi astfel la tine însuți, la trupul tău — sprijinit și el, ca un sîmbure, ca un miez în coaja unei uniforme de aviație — rezemat de peretele atît de mare și robust al hangarului. Și nu numai la acest trup ușor, leneș și înfierbîntat poți gîndi, ci și la omul acesta, la stăpînul acestor gînduri și trup, la ființa adusă, chemată, mînată aici, ajunsă, rătăcită, amestecată aici cu cîmp de zbor, cu iarbă și emailuri, cu elici și motoare, cu manete, cu aparate de bord, cu tunuri ultra-rapide scoase din trupuri de avion, cu săli de curs, saltele, cafea, transpirație, epoleți și soare, cu dimineți lungi, ascuțite și nopți bolțite, bombate, cu ceasuri, cu zile, cu luni, cu clipe... cu glasuri și mișcări, amestecată această ființă într-o căutare, într-o dorință, într-o sete de a ști, de a cunoaște, de a stăpîni, poate de a iubi,

da, de a iubi aceste mașini cu motoare și aripi... Poți privi această ființă, acest sîmbure, acest miez alb și curat, ușor aromat, care e sufletul tău venit aici, adus în acest pămînt să germineze, să crească, să-și maturizeze cunoașterea și dragostea, ca apoi să stăpînească, să poată stăpîni suveran, drept și bun, cu folos și înțelepciune aceste ființe — avioanele.

Stau rezemat într-un fel de așteptare, așa cum stătea IAK-ul acela de vînătoare în pămîntul, în buza de pămînt oprită într-un rictus, într-o teamă, teamă pentru glas de om, trup de casă, opreliște de pom... toate acestea, pentru ei, amenințări ale înstrăinării. Fluierase ciudat și scurt, repezit, motor mort, tren escamotat, carlingă glisată deschis, viteză, pămîntul (așa cum o fi !), bubuitură cu scrîșnet, capul pilotului izbit în colimator ; răsucire, elicea ară, carenajele de sub burtă plesnesc, se zdrobesc peste radiatoare, trenă de praf, bulgări... stop, nemișcare. Stelele roșii, mari, cu tiv galben verzui lucesc ca sîngele. Război. Venea de la Viena, era albastru-gri, fabricat în '43, pilotul era blond, înalt, îl chema Leonid. Cer—pămînt—aparat—om, fantastică clipă de amestec. Tăcere. Mînă încleștată pe mansa neagră, ușor strîmbă — ebonită, butoane, pîrghii. Peste, sub, între degete (mitraliere, radio, tun), cealaltă încleștînd marginea carlingii. Clipe de inconștiență, aterizaj forțat, punere „pe burtă" perfectă. Praful dispare, se ridică, bulgării se opresc. Fără foc, fără explozie. Tăcere. Goana noastră

L-au ridicat, i-au scos și blocat trenul, e ușor „șifonat" dedesubt; e suplu însă pe jambele scurte, depărtate, l-au remorcat cu „Marmon"-ul, e aici, e rezemat aici acum. Pilotul e bun, îi plac copiii, vînătaia de pe față i-a dispărut, are un pistolet mic

și negru și discută în ucraineană cu tatăl meu. Avionul așteaptă. Parașuta, aparatura radio, hărțile și acumulatorii (la ce să mai trebuiască ?...) le-a luat Marmonul.

Seara, atunci miroase a seară și fum, a grajd și pămînt, a lapte muls proaspăt, cald și cu ciudat gust de ierburi, cînd miroase a cină și a om, a tutun și a tăcere, cînd și sticla lămpii atîrnată de propria-i lumină în grindă miroase cumva, din trupul acela albastru cenușiu, puternic dar stingher, solitar, din trupul acela pornea parcă o vibrație, un țiuit aproape neauzit, un foșnet ușor, o șoaptă... Și, dacă ai fi privit atent acolo, în acel amestec de neguri și umbre, dacă ai fi privit atent la trupul rezemat de pămînt, l-ai fi putut vedea cum tresare, cum se scutură ușor. Poate că avionul acela a plîns atunci, a plîns cu adevărat, în fiecare seară, poate acel tremur și glas șoptit al său să fi fost numai, doar, vîntul ce-l înfiora, îi spăla trupul, i-l mîngîia și știa, după legi fizice, reci, indiferente, să-i smulgă această zbatere. Și după ce aceste mirosuri ale serii alunecau, izuri puternice și străine veneau direct, razant prin ferestrele deschise, izuri și gust de benzină și ulei, izuri de motor, cauciuc și emailită.

Așa cum vin acum, aici, de la aceste avioane. Așa cum le inhalezi aici, zi de zi, le distilezi undeva înăuntrul tău, într-un organ puternic și necunoscut care, din toate acestea, știe și poate face sînge. Pentru trupul, pentru inima și sufletul tău. Și aceasta zi de zi, ca o hrană.

Sînt interesante exercițiile de aici... ești legat la ochi cu o bandă neagră — de aceea veselă, de înmormîntare ce nu-ți aparține — vezi, pentru ultima

oară, căruciorul cu tubaj de aer comprimat lîngă fuselaj, la capătul aripei mutrele rînjite ale colegilor și, în clipa cînd simți strînsoarea brutală, concretă — voită altfel — a bandajului negru, mai vezi, parcă în negru, carlinga cu turela mitralierului și vîrful propriului nas ca punct de plecare. Apoi, în clipa în care mîna celui ce te meștărește fuge ca o arsură de pe trupul tău, știi că se dă drumul unui cronometru neiertător. Acest cronometru se învîrtește turbat și precis, nelegat la ochi iar tu, legat peste ei, trebuie să ajungi de-acolo, din capătul aripei (unde te afli tocmai) la carlingă, să te cocoți pe plan, să urci și, instalat în scaun, răsucind, apăsînd manete și butoane, amorsînd, să pornești motorul avionului de asalt. Totul în barem! La început nu, ne-a prea reușit, deși am făcut suficient școala carlingii... apoi reușeai perfect și căscații din jur vedeau la timp smucitura nesigură a palelor înainte de a se face cerc viu, transparent. Tu nu vezi în schimb nimic, auzi rateurile de-nceput nesigure dar promițătoare și apoi, după ce împingi maneta din stînga, înnebunindu-l, reduci și tai contactul... cel mai scurt și precis gest posibil în viață. Tot cu bandajul acela strîns și cald cobori iar „IL"-ul, proptit bine cu roțile în calele triunghiulare, așteaptă pe următorul...

Dimineața însă, cînd venea dimineața și culorile erau mai vii, mai puternice și frumoase decît în alte zile, decît în zilele ce au trecut, cînd salcîmii băteau neliniștiți peste casa aceea lungă, cu acoperișul din țiglă roșie, unde și unde prinsă de verdele moale, pufos, al mușchiului, cînd aerul și apa rece de fîntînă mușca din obraji, din ochi, din brațe și soarele făcea din rouă sticlă iar din sticlă foc,

știam atunci că avionul e viu cu adevărat, vedeam clar cum stătea acolo între pînze de aer, puternic și zvelt și înțelegeam că seara, cînd negurile vin iar oamenii se adună în ei — așa cum în grajd animalele își adună picioarele sub trupurile lor mari și obosite — înțelegeam că el seara plînge și, cine știe, noaptea, poate acest ușor și neauzit plînset devine un răscolitor hohot.

Dimineața el privește cerul. Pînzele răcoroase și tari ale aerului îl înfășoară, îi lovesc dur, energic bordurile de atac ale aripilor, îi aburesc carlinga, îi biciuiesc trupul, fuselajul. Ca un gest, ca o lovitură, ca o poruncă de plecare, de zbor. El o simte, o înțelege, cerul e albastru, oblic și material, înclinat, glisat, repezit fulgerător ca o mînă ce vrea să te apuce cu o ultimă șansă, ca o scară aruncată piezîș peste acoperișul casei, peste salcîmi și încleștarea pămîntului, o scară sprijinită în roțile și aripile lui și terminată peste prăpastia văzduhului. Și el crede în fiecare dimineață că se va avînta pe ea, că va țîșni năprasnic peste acoperișul casei, peste salcîmi... Crede că va zbura ! Cele luate de către Marmon ? Hărți ? Parașută ? Radio ?... Nu, nu acestea înseamnă zbor !

Apoi soarele se ridica vesel, se arcuia peste cîmpie, peste lume, peste semănături, ierburi și flori, oamenii se transformau și ei într-un fel de arătări, de fumuri ale cîmpiei... cîmpia în care scormoneau... căldura potolea glasurile, oprea frunzele și peste ceea ce lumea era — o sumă de forme bine închegate pornind din pămînt și legate de el — colindau, vibrau felurime de gîze, din culori făcute, culori căutînd. El se strîngea parcă atunci ca o sălbăticiu-

ne rămasă descoperită în lumină şi loc limpede, deschis, o sălbăticiune strînsă în spaima şi mînia ei..şi, în cerul acela boltit sus, departe, albastru şi străin, distant, nelegat prin nimic de pămînt; fugind de pămînt, şi privind pămîntul cu o supremă nepăsare, în acest cer şi-ar fi scuipat, cu deznădejde şi ură, toate proiectilele explozive ce-i stăteau încă în cutiile de alimentare ale tunurilor de bord... Ca acest cer să se spargă, să se destrame în cioburi sticloase, prăbuşindu-se.

Cerul... iată şi acum, aici, cerul e albastru dar atît de apropiat încît pot să-l sparg, să-l sfărîm, izbind cu pumnul în el. Nu mi-e teamă că mi-aş tăia mîna în această sticlă albastră, extraordinară, tulburătoare, mi-e teamă neştiind ce va rămîne acolo sus, după ce el s-ar prăbuşi. Îl privesc astfel un timp şi norii, cumulizări albe şi calme alunecă, se duc. Încet, dar se duc. Le urmăresc, ochii trec odată cu ele peste Tîrnavă, le urmăresc pînă ochii mă dor iar sticla aceea îmi pare că palpită. Atunci îi cobor, arunc Tîrnava dincolo, la locul ei iar; ochii îmi sar lovind malul, ca o şaretă peste un ogaş, îi caţăr dincoace, aerodromul şcolii alunecă uşor, drept, ochii mi se liniştesc, trec limbile de pămînt, prelungi, arse de motoarele reactoarelor MIG—15 (pornite mereu), trec MIG-urile, PO—2-ul acela ce zboară încă, IAK-ul 11, verzi, ca iarba în care stau, trec IL-urile de asalt, privirea virează scurt, se-apropie de mine, mă găseşte, mă priveşte; iată privesc acum înăuntrul meu, privesc acel miez uşor parfumat, uşor amărui, acel miez ce desigur e sufletul meu. Şi caut, scormonesc, găsesc bucurie şi tristeţe, speranţă, dragoste. Pentru ele, pentru aceste MIG-uri de vînătoare şi IL-uri de asalt, pentru avioane.

Ziua, întreaga zi, soarele bătea încingînd avionul și el devenea o șopîrlă paralizată de acest soare, rămînea încremenit, nemișcat, prins ca sub punctul de incendiu al unei lentile. Și cînd desculți, cu tălpile goale — murdare de colb și cu degete sau unghii mai întotdeauna lovite ori crăpate — urcam pe aripi, tabla aspră de dural ne frigea picioarele cumplit. Plexiglasul carlingii ardea și el orbind ochii, de aceea și dezăvorîrea cupolei culisante o făceam rapid, țopăind cu tălpile. Odată culisată, din ea, din carlinga aceea înghesuită, strîmtă, suficient de adîncă, din ea țîșneau toate mirosurile aparatelor de bord, a conductelor, a comenzilor, a motorului, mirosuri de metal, lemn, fibră, piele, benzină și ulei, vopsele, plexiglas, gutapercă, cauciuc, mirosuri închise pînă atunci, coapte în aerul închis al carlingii, dilatate, țîșnite acum ca o răbufnire, ca o descărcare, ca suflul unei explozii. De acolo, de pe aripă, cu un salt alunecam peste șina de glisare și agățindune de ce puteam, ajungeam în scaun. Și aici, aici era totul! Era desăvîrșirea, era nesperata, fabuloasa bogăție, comoară, aglomerarea de comenzi, manete, butoane și clape, robinete, aparate, cadrane, inscripții, aici era fantasticul păienjeniș, real, viu, palpabil, al acestei ființe, eram aici brusc aruncați în cel mai modern rafinament de mașinărie, de tehnică, eram confruntați și izbiți de cele mai complicate alcătuiri, de cele mai neașteptate instalații, aparate. Revăd ca în vis mansa aceea neagră cu mînerul ei scurt, complicat, terminat în comenzi electrice și pîrghii de declanșare, tabloul de bord cu planșa aparatelor de navigație în centru, manometrele de oxigen, egalizatorul și robinetele în stînga

sus, conducta albastră, subțire, ce le lega, prin stînga, cu butelia așezată lateral în spate, stînga jos. Mai sus, mai înainte, manetele motor, pas, corector. Roți verzi, brune, roșii — mici, ca niște volane — comenzi de trimere, manete de pompe, manete de robinețli ale sistemelor servo, comenzi de tren, voleți, flaps, palonierele, armament, butoane — extraordinar cîte butoane — cu punct sticlat de fosfor în capătul micilor lor pîrghii ! Capacele panourilor de siguranțe — laterale —, surse de lumină cu fantă mobilă, beculețe de control roșii-verzi-albastre. În față, masiv, colimatorul complex, tentant cu oglinda sa cenușie oblică, cu pernița pentru cap și grile... scaunul, chingile textile, late, extraordinar de puternice, cu catarame și siguranțe, blindajul de oțel, din spate, al spătarului, blindajul din sticlă de patruzeci milimetri din spatele capului, dincolo de el convertizoarele pentru stația radio, inscripții, inscripții albe pe plăcuțe negre peste tot. Podeaua, pereții laterali : toate loc de trecere, de înlănțuire, de fugă a zecilor de cablaje, a zecilor de conducte, negre, verzi, albastre, galbene, brune. Era fantastică, era extraordinară, era fascinantă carlinga aceea a avionului de vînătoare ! Știam aproape totul ce e, la ce folosește, ce arată... Trupul mare, înalt al pilotului și fața sa lunguiață cu ochi albaștri verzi se pleca uneori peste noi, peste carlingă, încercînd să ne explice ceva ori oprindu-ne să umblăm în anumite locuri, să învîrtim, să mișcăm... Dar Leonid stătea mai mult sub pomii grădinii ori în camera aceea răcoroasă, de oaspeți, cameră văruită într-un albastru curat, cu pămînt bătut pe jos, atît de răcoroasă și plăcută acum cînd afară era fierbințeală. Și pilotul

stătea mai mult aici, citea, fuma, scria scrisori ori își curăța pistoletul. Era singura clipă, aceasta, cînd părăseam avionul și alergam să vedem pistoletul acela mic, negru, ce ne părea atît de frumos.

Da, ne jucam cu acel avion, ne jucam în acel avion, sub el, îi călăream aripile zgîindu-ne la litrometrele montate acolo sub două ferestruici rotunde de plexiglas, mergeam de-a buşila pe capotele lungi ale motorului pînă la capăt unde, din cocul elicei ţîşnea puternic, ca paloşele, cele trei braţe tari, cumplite. Ne aşezam sub umbra acestui trup, o umbră sub formă de cruce uşor alunecată într-o parte, o cruce aşezată alături de el, o cruce a sa desigur. Dar în afară de această joacă cu el, în afară de odihna din umbra sa, IAK-ul acela de vînătoare a ştiut să ne dea şi altceva. Ceva mai bun, ceva mai minunat şi ceva pentru totdeauna. Ca un deosebit şi preţios dar... Dragostea, dragostea de cer şi de zbor, de ducă şi depărtare, dragostea de aripi, de văzduh, de plutire. Şi poate, poate încă mai presus de acestea, dragostea pentru această maşină ce ştie şi poate zbura, dragostea pentru trupul şi alcătuirea ei, pentru, pentru cîntec şi tunet de motoare, pentru aparate de bord, agregate, organe, pentru maşina aceasta atît de fascinantă, de complicată, de modernă... şi setea, trebuinţa de-a o cunoaşte, de-ai şti alcătuirea, de-ai simţi, şti, asculta bătaia de inimă, respiraţia, puterea şi, poate, uneori chiar oboseala. Dragostea pentru avion. Şi înţelegerea, convingerea, certitudinea că această alcătuire e o fiinţă, cu durerile, cu bucuriile, cutezanţa şi supunerea, credincioşia sa faţă de om. Aceasta a fost fie un dar, un dar de nepreţuit, ca o înnobilare a propriei noastre fiinţe, ca o binecuvîntare, fie un blestem, cel mai cum-

plit blestem ce-l poate purta omul — dragostea și dăruirea pentru zbor și pentru avion. A implintat aceasta într-un aluat moale, crud, gata să primească orice formă, orice adaus, orice amestec, ca pe un altoi; ca din acea tăietură — niciodată vindecată suficient — să crească un ram nou, un trup nou, avid, flămînd de soare și cer, de promisiunea ducerilor pe sus. Se grăbea să facă aceasta pentru că veneau mereu, veneau întotdeauna cu intenția de a-l demonta, deși nu mai apucau s-o facă.

Într-o zi însă, Marmon-ul, străbătînd întreaga curte a trecut prin poarta de lețuri dinspre cîmp și a virat oprind alături de el. Combinezoanele negre au aruncat cîteva butoaie și canistre goale jos, au lăsat o trusă metalică, etajată, cu scule, și abia apoi a plecat. Butoaiele și canistrele erau de captură. A doua zi, tot Marmon-ul, a adus o macara rabatabilă cu trei picioare foarte înalte, avînd sus, într-un fel de cîrlig, un scripete de lanț cu demultiplicare... „cigă", cum știam noi să-i spunem. Și iar a plecat Marmon-ul.

Ea, această dragoste m-a adus aici... pentru a deveni ofițer de aviație. Stau rezemat de hangar și privesc în interiorul meu, acolo, undeva în amintirea mea se mistuie IAK-ul acela... Sau nu, acum, în ochii mei se mistuie. Dacă cineva m-ar privi în ochi ar vedea acum acolo acel IAK, acoperișul de țiglă roșie al casei, povîrnit și năpădit de mușchi, salcîmii zgrunțuroși cu flori și cîntec fără egal... Da, l-ar vedea. El a venit din cer, de pe cerul înalt și puternic — ca un piept plesnind de sănătate, de pe cerul acela albastru, venea de pe frontul aerian al Vienei, oare cît de albastru e cerul deasupra Vienei ?... Și s-a dus tot în cer, păsările rămîn undeva

pe cer chiar și atunci cînd trupurile lor se prăbușesc, cînd trupurile lor putrezesc prin ierburi iar sub aripi le mișună viermi, chiar cînd ele se transformă în cenușă, în țărînă, ele rămîn pe cer... Nimeni, niciodată nu va putea desprinde cerul de pe aceste trupuri și nimeni, niciodată nu va putea face cerul să putrezească. Nu, niciodată, nimeni. Sămînța, miezul acela acrișor s-a desfăcut după o lege a vieții, de el știută, miezul acela al ființei a dat colț, a simțit porunca germinării și creșterii, evadarea din pămîntul mamă spre soare, spre lumină, spre cer... astfel am ajuns aici.

Întîi i-au demontat aparatele de bord (nu toate), elicea, tunurile și rezervoarele de benzină. Benzina și uleiul le-au recuperat, în butoaiele și canistrele lăsate cu cîteva zile înainte. Canistrele și butoaiele acelea de captură. Au lucrat extraordinar de repede, capotele le-au aruncat pe unde s-a nimerit, au ridicat macaraua, au încălecat-o peste botul avionului și, după două ore, motorul acela uriaș „VK" se legăna în „cigă". De acolo trecu direct pe Marmon, turtindu-i acestuia arcurile. Puseră rezervoarele, tunurile, cîteva mărunțișuri în camionetă, urcară butoaiele și canistrele și-și strînseră sculele. Apoi în două canistre rămase goale puseră benzină, le închiseră, le așezaseră la îndemînă și două combinezoane se repeziră la șira, la jireada de paie aducînd fiecare în brațe cît putea cuprinde. Îi înfundară carlinga cu paie. Prin două „ferestre" — capace de control, ce le avea — umplură și fuselajul. Un fel de înec, de sufocare. Primitivă, absurdă. Semăna și nu semăna a avion acum. Porniră Marmonul, pe el îl agățară cu un cablu și o luară încet peste cîmpie.

Unul ceru o secure și tatal meu i-o aduse. Cu ea sub braț, combinezonul porni in urma camionului. L-au remorcat vreo două sute de metri, în plin cîmp. Era o lucernă măruntă acolo. Au desfăcut cablul, au dat jos cele două canistre cu benzină, le-au deschis și, atent, aproape artistic, anatomic, neomițînd nici o palmă din trupul său, l-au scăldat în benzină... curioa, era și aceasta albastră la culoare și mirosea dulceag, plăcut. Pentru ultima dată, benzina aceea de aviație și emailita stropită cu ea izbiră în oameni, în pămînt și-n cer, în depărtări și-n lucerna aceea verde, crudă. Aruncară canistrele în Marmon, camionul plecă, se depărtară toți și cel cu securea veni spre el. Soarele bătea ca niciodată, cerul era albastru, lucerna verde, stelele de pe ampenaj, fuselaj și aripi un roșu ca sîngele. Combinezonul negru perfect, coada securii galbenă, metalul ei cenușiu, aproape violet. O fantastică confruntare, o fantastică luptă, un suprem și ultim țipăt al culorilor... I-a tăiat repezit și sălbatic stelele de pe trup — așa cum, după ce-ai înnebuni, ai sfirteca sinii iubitei —, aruncă securea, își șterse sudoarea retras la cîțiva pași, apoi liniștit, dar poate prea încet, își aprinse o țigară. Trase cu sete din cartonul răsucit între dinți și cînd chibritul prinse să-i ardă degetele, îl aruncă. Întoarseră spatele rugului de foc și plecară... IAK-ul se mistuia. Nu știu, nu știu nici acum dacă avionul acela fusese doar o mașinărie stricată sau cu adevărat fusese o ființă vie, ce-și obosise zadarnic ochii, alunecați peste cîmpie, ricoșînd speriați parcă spre cerul boltit, albastru, de pe care fusese izgonit. Știu însă că așa se procedează cu avioanele nerecuperabile în timp de război...

Sper că mi se va ierta, sper că mi-a fost ingăduita această mărturisire... Întorcîndu-mă la pictură, întreb și mă întreb atunci, cum ar fi putut rămîne pentru mine avioanele doar simple mașinării ? Am zburat la Lordul lor, am pilotat monomotoare și apoi, apoi ceea ce-ți umple sufletul — și-ți întregește, îți împlinește mulțumirea profesională — ți-l umple cu mai multă bucurie și plăcere, am zburat pe bimotoare. Și, apoi, am devenit (ca tehnic de aviație) un păzitor al lor, un îngrijitor, un tămăduitor și un prieten ; plecau în zbor după ce pentru ultima oară, ca pe grumazul unui cal, le mîngîiam cu palma, mi-o treceam peste luciul emailului lor, băteam ușor cu podul palmei peste tăblăria fuselajului lor... Din mîna mea plecau ca să se mistuie pe cer, iar cînd se întorceau le așteptam acolo, în fața hangarelor, înfipt în beton, cu auzul spre melodiosul lor cîntec de motoare — ca o bunăvestire — cu ochii spre prăpastia de albastru, din care ele imediat trebuiau să alunece spre casă... Ei bine, cum, cum să consider eu avionul o simplă alcătuire tehnică, matematică ? Și cei ce s-au luptat în ele peste pusta Ungariei, între crestele și văile prăpăstioase ale Tatrei, cei ce au scos din avion totul, TOTUL acolo, atunci, în încleștările de sus iar avionul s-a luptat și s-a zbătut ca un suflet omenesc fie pentru izbîndă, fie pentru a păstra viața celui sau celor din carlingă (și propria-i viață...) ... ei, piloții aceia ce și-au mîngîiat cu duioșie aparatele ajunse cu bine din nou pe betonul ori iarba, ori pe zăpada aerodroamelor de campanie, oare ei tot niște alcătuiri strict tehnice, zornăitoare, și-au considerat și simțit avioanele ? Mă îndoiesc !

Să mă întorc însă la tablourile mele.

Erau vreo patruzeci de lucrări. Şi pentru că am vorbit de cei ce s-au bătut pe cer, despre aparatele şi oamenii în carnea cărora — deopotrivă — proiectilele au muşcat fără alegere adesea... sau dimpotrivă, au curăţit ei de acvile prădalnice cerul, despre ei voi spune la început ; era un grupaj de tablouri închinat faptelor lor de arme şi poate am reuşit să redau, să reamintesc, să recompun cerul acela pur, albastru, dar sfîrtecat de exploziile proiectilelor şi aparatelor, de trenele de foc ale benzinei arzînde ca o eşarfă a morţii, de fumul negru ca o smoală dezlipită pe cer. Direle de condensare şi căderea cu tranet a motoarelor în picaje, răsturnarea „în cuţit“ a virajelor de luptă... desprinderea bombardierelor supraîncărcate, plecînd în misiune de pe înzăpezitele aerodroame de front... bubuitoarele formaţii de „Savoya“ cu tricolorul pe ampenaje şi echipajele abia zărite sub plexiglasuri... Apoi, ca un omagiu adus piloţilor englezi şi cehi, şi polonezi (cei aflaţi în RAF), cît şi lui, prea cunoscutului „Welington“, un tablou în care cerul se sfîşie şi se înfăşoară în abisale, în spectrale draperii ale exploziilor ; marea vine sălbatic şi verde în sus, şi El, mare, enorm, înclinat, cu o aripă aproape măturînd valurile, cu o elice înţepenită în tăcere şi neputinţă, El, un „Welington“ se tîrăşte peste Canal, spre casă, spre viaţă... „Înapoi spre Anglia“, aşa se numea tabloul. Da, nu am uitat încrîncenata bătălie pentru Canal, bătălia Angliei. Mai era un altul, un „Hampden“; ampenajele, capetele palelor eliciilor şi carlinga erau încă — pentru o clipă — deasupra apei... şi „Messer“-ul, şi rafalele sale ce fulgerau razant deasupra obligîndu-l să coboare, înmormîntîndu-l de viu, înecîndu-l, trimiţîn-

du-l în adînc cu echipaj cu tot... Citisem despre această undeva, era relatarea „eroului" chiar !

Și apoi, ca și cînd — după ce am plătit acest tribut celor ce au luptat pentru pacea omenirii și pentru ca avioanele să poată zbura iar liber, cîntînd melodios pe drumurile eterului, cu lumini aprinse în saloanele lor, cu pasageri zîmbitori — ca și cînd, de-acum, aș fi avut dreptul și la altceva, am „venit" la aeronavele civile, la avioane și pasageri, la butucănoasele avioane utilitare, la cele sanitare, la școli de zbor și la „Crizantema", la aeroportul „Crizantema", pe care lucrez. Decolau acum în vîrtejuri irizate de zăpadă turbopropulsoare, rulau spre hangare avionete mici, colore, venea „cursa" de dimineață și stăteau „la ancore", în viscol, blajinile biplanuri An-2, ale agricultorilor... Antenele radiolocatorului măturau depărtările, betonul pistelor își etala cauciucul ars al arr-urilor (aterizărilor), balize sclipeau chemînd aeronave, hangare cu portiere deschise se destăinuiau... Erau destule ! Și, ca un firesc circumstanțiel, erau acolo patru tablouri înfățișînd „trupul" Crizantemei. Aeroportul meu deci. Întinderea sa, tăcerea sa, ritmul gălăgios al inimii sale.

Primul reprezenta o parte din aerogară, platforma pe care staționa un turbopropulsor IL-18 (cursa de dimineață) în timp ce își sugea tonele de petrol din autoalimentatorul gigant, pasagerii (o pestriță gloată) ce se zgîiau la acest spectacol așteptînd clipa îmbarcării, doi meteorologi abia lansaseră balonul sondă ce se ducea vesel spre spărturile norilor de sus... Foarte bine, pînă aici foarte bine deci. Al doilea : din nou aerogara, hangarele, departe, abia ghicit locatorul în întinderea plată, nesfîrșită. Pădurea, ca o geană în stînga. Iarnă însă, gol, alb și dezolant

totul, o vrăşmaşă viforniţă amestecînd sclipiri cu opacităţi, măturînd totul, alergînd de nebună peste cîmp, încet cuprinzînd totul. Întîiul tablou se numea „Cursa de dimineaţă", acesta, „Aeroport iarna". Al treilea, o pistă lunară, sălbăticită, gheaţă sticloasă şi aspră, pe margini rigolele cimentate în maluri de zăpadă (creste haotice) şi, ca un abur rece, razmotind, cu trenul strîns, cu motoarele tunet, un bimotor ce trece în axul pistei... zadarnic însă, „ratînd", plecînd spre alt loc, mai primitor. „Neprimit acasă", se cheamă tabloul. Şi ultimul, acelaşi cîmp şi panglici de beton ale pistei şi căilor de rulaj şi, pragul de arr. (aterizare) „09". Aerogara departe, foarte departe ca un cristal scăldat în lumină, hangarele bucăţi de cărbune, negre. Deci, totul văzut din extremitatea îndepărtată a aeroportului, de la pragul „09". Chiar încă de mai departe, de undeva de pe „capătul de siguranţă" (acele cîteva sute de metri neobstacolaţi, dar agricoli). În prim plan un colţişor ce mi s-a părut a fi interesant întotdeauna (trecea pe acolo o cărăruie ce-o foloseam, o foloseau toţi pescarii ce treceau spre pădure şi rîu). Se afla acolo o mică adîncitură în dreapta axului pistei (prelungirea sa închipuită) şi un tufăriş pipernicit ; creşteau flori sălbatice minunate iar tufele, primăvara — tufe de porumbe — înfloreau alb, sărbătoreşte. Mica văgăună aduna astfel o frapantă cromatică şi tocmai de aici pleca ochiul, privirea ce dezvelea cele aflate în continuare : cîmp şi beton şi, departe de tot (cum am spus), abia ghicite, aerogara şi hangarele... Era un tablou lucrat cu multă lumină, culoare, îl făcusem acum primăvara — era chiar ultima lucrare — şi frumoasa sa strălucire şi florile acelea încă m-au de-

terminat să-i spun „Primăvara aeroportului". Ei bine, de la el se trage totul... dar, să nu anticipăm.

Deci, aveam cum fi emoționat. Nu numai pentru că eram un amator, nu numai pentru că urma (intiia oară) să mă confrunt atît cu un public larg cît și cu „profesioniștii" ce vor chițcăi prin colțurile sălii „Alfa", ci și pentru faptul că aduceam (in pictura mea) o lume, un univers cu totul deosebit. Deosebit față de tematica, obișnuita tematică a celorlalți. Chiar dacă aici erau avioane și oameni, viața unui aeroport (cu meteorologi, mecanici, oameni de platformă etc.), chiar dacă era un loc și un proces al muncii și acesta... el era mai stîngher, mai singular în pictură. Apoi, erau „avo"-urile (avioanele); și ele aici erau (pentru că aveau acest drept de a fi !...) personaje, ființe vii. Așa că îmi era firească emoția. Dar vernisajul se consumase fără „evenimente"; dimpotrivă, aducîndu-mi o nesperată mulțumire și bucurie : oamenii erau surprinși la început, apoi se entuziasmau. Pur și simplu, se entuziasmau. Probabil nu în fața „artei" mele, ci în fața acestei lumi inedite ce le glisase sub priviri... Era de înțeles, era o surpriză, numai la așa ceva nu se așteptaseră, chiar dacă afișul pentru expoziție anunța oarecum ce urma să se expună. Da, e adevărat însă, un „celebru" maestru din urbe înțepase ieri, la vernisaj :

— Stimate confrate (aici adăugase cîțiva „hmm, hmm"...), nouă nu ne-ar rămîne decît decît să învățăm cum se conduce avionul...

— Pilotează.

— Mda, pilotează !

Fusese deci vernisajul, am spus, ieri. Atunci, (un fel de a marca relativ cronologic) azi, (și pentru o clipă mă voi folosi de „prezent") iată stau — ceva

mai liniștit (îmi îngăduie comandantul aceste două zile) — stau într-un colțișor, fumez împreună cu șeful acestei „prăvălii" și... ați ghicit, primesc ocazionale felicitări. După cum de asemenea bănuiți, expoziția nu e cu vînzare, dat fiind „statutul" de amator, ce-l am. De glumit se mai glumește, mai intră cîte un coleg de pe Crizantema... așa cum intrase și Vasile Import, iar cu l-am întrebat :

— Pe care îl vrei ?

— Pe bani ?

— Dar pe ce drac ? Munca se plătește, guriță... darmite arta ! (... i-am spus și cu „guriță", în sfîrșit).

Nu i-aș fi remarcat pe cei doi (sînt deja cunoscuți din paginile anterioare, ca unchi și nepot) de la bun început (se va vedea că mai pe urmă tot ar fi fost aceasta inevitabil !) dacă distinsul domn (așa îl vom numi în continuare, în acest episod pe „unchi") nu s-ar fi orientat direct spre tablourile „războinice", în speță oprindu-se exact în fața „Welington"-ului. Măsură lung acest subiect, cît și „Hampden"-ul înmormîntat de viu în valuri, și (îl urmăream deja acum) o ciudată expresie de „apreciere", de cunoaștere, de „familiar" i se întipări pe față. Clătină gînditor, apreciativ din cap atrăgîndu-i atenția blondului său însoțitor asupra lor și spuse un singur cuvînt, pronunță o edificatoare silabă :

— So !

Și (în plus) peste înfățișarea și expresia sa, acest „so !" mă izbi și mă puse, mă aruncă într-o instantanee alertă. Fler ? Nu știu, poate fier, sigur însă trecusem fulgerător în „alarmă nr. 1"... eram deja în carlingă, strîns în chingi. Dar nu aveam de ce porni motoarele, cel puțin deocamdată. Distinsul

domn abandonă vinătorii noştri ce se strecurau prin defileurile Tatrei şi veni spre înzăpezitele piste şi avioane utilitare... blondul îl urma fidel. Era acum în faţa acelei piste cu aspect lunar şi a bimotorului ce rata în razmut cu motoarele tunet... îl atenţiona pe tînăr (ori îşi spuse sieşi) :

— Es ist sehr schön und interesant. Man muss dem Maler gratulieren ![1]

Mă gîndeam tocmai dacă nu era cazul să cobor din carlingă, de la „postul meu de atenţie şi luptă"... cel ce aruncase aprecierea mai sus notată era acum la ultimele lucrări, oprit în faţa acelui peisaj cu înflorata viroagă din îndepărtatul prag „09" al Crizantemei. Şi acum, aici, în faţa acestui tablou, mai exact în faţa acestui loc, a acestui neobişnuit colţ de teren se întîmplă, se petrecu neaşteptatul ; apăru printr-o surprinzător de lungă, de susţinută studiere a subiectului de către vizitator. Apoi, printr-o bruscă schimbare a expresiei feţei sale, ce vădea acum o (pentru mine) neînţeleasă şi neaşteptată concentrare, curiozitate. Aceasta căpătă progresiv o tentă clară. Cert, omul gîndea asupra tabloului, uşor reflexe ale acestui proces i se oglindeau în ochi şi era evident că procesul său de gîndire (era ceva străin, abrupt şi al naibii de îndepărtat în oglindirea aceea...) nu viza şi nu se datora artei, realizării tabloului, ci subiectului deci. Dar, atunci, dacă ar fi fost firesc să-l fi reţinut un subiect din cele de pînă aici (prin acel „story" dramatic al lor, prin evidenta problematică ce o ridicau, o propuneau), ce-l reţinea acum ? Şi încă în felul acesta ? De la distanţa fizică la care mă aflam faţă de tablou (şi de unde el îmi apărea re-

[1]) E foarte frumos şi interesant. Pictorul trebuie felicitat !

velator acum) și de la aceea dată, adusă de gîndurile ce mă încercau tocmai, vedeam puțin altfel ; am văzut altfel și mi-am și amintit remarca CDT-lui (comandantului) meu, comandantul Crizantemei, referitoare la această lucrare. Sunase cam astfel :

— Tov' maior (cei ce proveneam din cadrele militare ne spuneam încă, familiar, astfel... numind gradul). o aerogară e o aerogară și un avion e un avion ; un prim plan de sine stătător ce poate foarte bine fi și aici și aiurea... așa cum apar. cum le fixezi pe pînză. Dar, acest ansamblu cuprinzînd întregul spațiu al aeroportului, redat aproape ca o hartă, ca o fotografie razant aeriană, nu cred — din anumite motive pe care desigur le înțelegi — nu cred că e un subiect suficient de binevenit... Și ai în vedere în viitor, e bine să fim prudenți, pentru că sîntem totuși aeroport și aerodrom și nu fabrică de smîntînă !

Iată, mi-am amintit aceasta, tocmai în momentul cînd un străin (mi-am dat seama că era un străin) studia cu vădit interes și preocupare tabloul. Și nu era simplu de înțeles faptul că vizitatorul acesta „cucerit" de arta mea studia de fapt aeroportul „Crizantema" ? Ansamblul și detaliile — redate cu brio — pragului „09", împrejurimile acestuia ? Era clar. Și, ce e cu acest clar la urma urmei ? Ce-ți poate spune un prag de arr., punctul în care se retează brusc betonul pistei, dublul șir de balize „de prag" (roșii și verzi) iar dincolo de această linie, pămîntul... bunul pămînt, anonimul pămînt bătut de vînturi, spălat de ploi, strîns de geruri ; pămîntul și iarba printre firele căreia anevoie se descurcau gîze, sub rădăcinile căreia șoarecii de cîmp își aveau amărîtele vi-

zuini... ce naiba îi putea spune pragul „09", al Crizantemei, deșteptului ăstuia ? Și, de fapt, venind cu avionul cursă, nu l-ar fi văzut tot atît de bine din aer, ori la dep. și arr. (decolare și aterizare)... doar acolo, la praguri, la capetele pistei stă măgăoaia suficient zbîrlindu-și elicile, „împingînd" motoarele și umflîndu-și frînele, așteptînd aprobarea de dep., dată de Turn... S-ar tot putea zgîi pasagerul din borțoasa aeronavă la prag, pînă l-ar lua naiba... pînă i s-ar lipi cepele ochilor de hublou, încît să vină stewardesa cu ibricul să-i toarne apă de ceai spre a și-i dezlipi (ochii) de acolo... ce drac e de văzut la pragul acela ?! Iată însă, domnul acesta stă în fața lui de parcă ar fi un mucos de adolescent ce vede întîia femeie goală în viața sa... Să zicem o mătușică tînără venită în vizită și care a uitat să blocheze ușa de la baie, iar el, pustiul... Mă ia dracul cu aiurelile astea dar, așa e, distinsul domn stă ca în fața unui nud strașnic... deși „nudul" meu are acea splendidă rochiță de cîmp smălțuit și acea viroagă împănată cu felurime de flori. Nu se potrivește însă altceva : în fața unui nud încîntător nu stai îngîndurat, încruntat aproape, ci... ci rînjești (a se citi „zîmbești") fie tîmp, ca un cretin, fie frumos, satisfăcut, ca un cunoscător, fie gratuit (dar subtil), ca un poet... este ? Este. Dar domnul în cauză NU „este", nu se află în vreuna din amintitele ipostaze, privește nudul cu un aer „foarte altfel". Și, nu știu de ce primesc lupta, nă calcă pe nervi omul, virez scurt, îi vin în spate astfel și apăs pe tunuri :

— Vă place tabloul ?

— Foarte mult ! Foarte mult... Aș dori să îl cumpăr. Cît, vă rog spuneți, e prețul său ?

Mă simțise deci „căzînd" asupra sa și-mi înghi-

ţise trasoarele ca o bucată înţeleaptă de brînză, fără să se fărîme. Că e un străin o remarcasem înainte, felul de-a întreba o confirma acum. Dar, iată, iată din nou, se confirmă, se adevereşte a fi reală alarma... frate pictor rapid înapoi la atenţia şi reflexele din timpul cînd erai căpitan pilot pe bombardier! Înapoi! Cască ochii şi vezi cum deschizi gura... o deschid :

— Mă bucură, ca autor, aprecierea dumneavoastră pentru lucrare. Dar, ce aţi găsit atît de frapant aici ?

Îi întind o cursă ? Nu-i întind, e prea deştept, desigur, pentru a cădea într-o astfel de „cursă" puerilă. Nu mă rabdă inima însă să nu-l întreb. Şi, apoi, să vedem totuşi, cum va răspunde ? Şi, preocuparea, pot îndrăzni mai mult chiar, crisparea interioară (ce abia uşor fusese vizibilă în afară) îi dispare, e înlocuită simplu prin zîmbet şi prin bonoma replică :

— Vă mărturisesc că am fost pilot-şi, după cum uşor puteţi înţelege apreciindu-mi vîrsta... ce mă trădează de-acum, am făcut războiul. Ştiţi, domnule, după toate acestea, şi încă după lucrările cu subiect de luptă, ce le-aţi expus aici, această oază — mă exprim bine ?... — (încuviinţez printr-un gest), această oază de linişte, de frumoasă linişte şi minunat natura, m-a reconfortat mult ; este foarte potrivit unghiul şi felul de a vedea un aeroport azi, cînd avem pacea. Nu găsiţi ?

— Firește. Eram chiar în această idee, pictînd tabloul.

— So ! Vedeţi deci... De aceea îmi place foarte mult şi doresc să îl cumpăr.

Era formidabil ! Spun formidabil, pentru că avusesem intuiția clară că, departe de a fi emoționat, mișcat, „modificat" (sau cum s-ar mai putea spune) de bucolica tentă a lucrării, îl interesa din cu totul alte motive ! Dar, ce naiba îl interesa ? Și, cum nu puteam nici să îi vînd tabloul (dat fiind specificul expoziției, „statutului" meu de amator...), cum însă nici nu avea haz să-i explic toată bucătăria și cum trebuia făcut ceva pentru a verifica ceea ce intuiția îmi spunea, am calculat repede cîteva viitoare mișcări și i-am răspuns :

— Regret foarte mult, cu atît mai mult acum după ce mi-ați făcut acea mărturisire, regret că nu vă pot da satisfacția dorită, tabloul a fost însă reținut... (și risc, risc orbește dar și pentru a avea o primă, imediată confirmare asupra semnalului de alarmă de pe tabloul meu de bord interior)... în schimb vă puteți decide pentru altceva, pentru altă lucrare.

Și stau și aștept, neștiind cum voi ieși din încurcătură, aștept să văd dacă se „decide" pentru altceva. Într-un tîrziu :

— Nu. Orice aș lua de aici nu ar face decît să-mi reamintească lucrarea ce am dorit-o, ar fi astfel, aș consuma astfel o nemulțumire permanentă. (Așa, „așa guriță" — ar zice Vasile Import — așa deci...) Dar, poate totuși, o ofertă suficient de...

— După cum v-am spus deja, tabloul a fost reținut și urmează să fie ridicat de cumpărător mîine.

Știu eu... (ceva trebuie făcut, trebuie cîștigat un răgaz, un scurt răgaz, deci conform combinațiilor gîndite adineaori...) eventual vă pot da numele și adresa cumpărătorului — e o cunoștință — și dacă dumneavoastră veți reuși să o capacitați spre a renunța... Vă puteți încerca șansa deci mîine după amiază; doriți deci să vă fac cunoscute...

— Vă voi rămîne îndatorat, domnule, vă voi rămîne îndatorat. A fost o mare plăcere să cunosc un artist de consistența dumneavoastră. Rămîn surprins în bine de tematica lucrărilor dumneavoastră... spuneți, sînteți desigur...

— Am fost. La fel ca dumneavoastră, am fost.

— So !

Și după toate acestea, petrecute, cei doi vizitatori pleacă și eu las expoziția să „meargă" singură (ca o moară harnică), dau un telefon Maestrului cerîndu-i permisiunea să-i vorbesc. Urgent, da, desigur, foarte urgent și important și, bineînțeles, de acord, n-am ce căuta acolo (la sediu), reținindicația sa de a-l razmuta într-un anumit loc, să-l salt (da, chiar așa îmi și spusese : „mă salți în automobilul matale și vom găsi și locul pentru a discuta"), să-l salt deci și apoi... Eram însă acum nesigur (și era firesc să fiu astfel, fusese o intuiție puternică, o avusesem, proba — totuși, concludentă ? — cu oferirea altor lucrări), iată însă că era acum, venise „răcirea", după momentul de înfierbîntare ce-l avusesem și se putea foarte ușor ca Maestrul — colonelul — să-mi vîre capul sub robinetul, infailibilul său robinet logic și să dea drumul apei; rece, bineînțeles !

CAPITOLUL 4

„NU ACEASTA E PROBLEMA, MAIORULE..."

— Deci, spui matale că ceva n-ar fi în ordine cu acest vizitator ?

— Cu insistența sa, tovarășe colonel.

— De ce ? Matale ești un pictor bunișor, n-ar fi de mirare să...

— Vă rog, nu mă complimentați...

— Nu te complimentez. Nu e acum momentul și nu avem nici timp spre a te complementa. Eu nu am timp, maiorule, să complimentez. M-ai luat de la o treabă, ce-o aveam tocmai, prea serioasă ca să risipesc timp complimentîndu-te. Și apoi, cu sau fără aprecierea mea, rămîi exact la valoarea pe care o ai ca pictor; am zis însă, un pictor suficient de bun. S-ar putea deci ca omul acela să-ți fi apreciat tocmai acel tablou. Înțelegi matale, să-i placă ! De ce acea lucrare ? La urma urmei fiecare, și eu, și mata, și „suspectul" matale, avem preferințe, ce zici ?

— Întru totul de acord cu ce spuneți, dar...

— Dar ?

— Nu era tipul, nu avea figura unui amator, unui iubitor de peisaj bucolic.

— Bucolic spui matale ?

— Să zicem...

— Și e suficient ? Dar ce, matale ai o „figură" de pictor ?

— Maestre...

— Fără „Maestre" ! Și, după părerea, după aprecierea matale (măcar de n-ar avea zîmbetul acesta ironic !), ce figură are acest domn ? Incendiator, pistolar, minuitor de explozibile ? Ce te-a alertat astfel ?

Fumul celor două țigări ne învăluise deja, plăsmuind în interiorul automobilului cumulizări albăstrii. Cobor, de două degete, geamul portierei și dau drumul la ventilator. Colonelul mormăie un „îți ingrijești tinerețea, maiorule !" și-și aprinde o nouă țigară Carpați fără filtru... Ce „figură" avea acel om ? Iată, trebuie să răspund, să apreciez, doar eu am ridicat obiecția...

— Te ascult, maiorule. Ce-ți spunea fața aceea ?

— În mod sigur nu încîntare și interes față de pictură. Poate doar față de avioane

— Interesant. Și altceva ?

— O forță ascunsă.

— Și matale ai ceva împotriva unor oameni puternici, atunci cînd „forța" — cum spui matale — forța lor e vizibilă în expresia fizionomiei ?

— Nu, nu am. Cred însă că îl interesa mult „Crizantema" și greșeala sa constă în faptul de a fi insistat atît să cumpere tabloul. Chiar și după ce am declarat că e vîndut și i-am oferit, i-am recomandat alt...

— Să vedem întîi greșelile matale.

— Ale mele ?

— Primo (încercă — după cum îi era obiceiul — să îndrepte arătătorul spre mine, îl înfipse însă

în capitonajul de sus...) : nu trebuia să înfăţişezi aeroportul printr-o astfel de lucrare. (Mi-am amintit că mi-o spusese şi comandantul meu). Sper că matale înţelegi bine ce spun...

Se opri o clipă şi mă privi sever, ca pentru a se convinge poate că mi-a ajuns în cap ceea ce-mi spunea, apoi veni, desigur, acel :

— Secundo, maiorule : ai fost extrem de imprudent lăsîndu-l să creadă că lucrările acestei expoziţii se pot vinde. Cumpăra deci. Şi, faptul, de asemenea, de a-i fi recomandat să ia alt tablou.

— N-a vrut, n-a „muşcat".

— „Muşcat", auzi domnule, „muşcat" ! Aşa zici matale, „muşcat" ?

— N-a vrut să ia alt tablou.

— Şi dacă „lua" ?

— Bine, dar atunci, dacă n-aş fi procedat astfel, nu puteam realiza ciudata sa insistenţă, care...

— Ei bine, pentru aceasta te felicit !

— ...

Nu mai înţelegeam nimic acum. Mă ceartă dar mă şi felicită pentru ceea ce am făcut. Adică ? Sînt deci două, au fost două posibilităţi, două posibile ipostaze aici. O şansă a aceluia şi una a mea... a ieşit a mea. Deci, iată de ce...

— Iar greşeala „omului cu forţă ascunsă" — aşa i-ai spus matale, da ? — nu a fost cea a insistenţei, ci aceea a refuzului de-a accepta alt tablou. Şi un alt tablou. Abia aceasta trădează şi atestă, aceasta dovedeşte faptul că — aşa cum spui matale — capul dumnealui era îndreptat spre altceva şi nu spre pictură. Înţelegi matale ?

— Şi atunci ?

— Şi atunci, s-ar putea să nu fie nimic nelaloc aici. Nimic suspect. Nimic care să-ţi dea matale prilej şi drept de a-ţi abandona expoziţia şi-a mă lua pe mine de la treabă !

— Dar dacă...

— Tocmai, dar dacă... Ei bine, din acest motiv, îţi mulţumesc că m-ai anunţat (vezi, îţi vorbesc ca un factor poştal...). Noi nu ne interesăm — aşa cum poate îşi închipuie cineva — de oameni, fie ei şi străinii, ce vin cu diferite treburi în ţară, aşa... ca să ne aflăm „în treabă" ori ca să-i intrigăm prin aceasta; mai mult chiar, să-i jignim domnule, căci asta ar fi la urma urmei, asta ar fi de fapt, şi ar fi îndreptăţiţi să se simtă astfel... nu. Dar, atunci cînd cineva — şi indiferent cine ar fi acel „cineva" — comite sau manifestă prin ceva o atitudine sau faptă provocatoare şi ostilă... cui ? — matale, maiorule, matale sau uite, femeii ce tocmai trece prin faţa capotei, de mînă cu băieţelul ei, nouă de fapt, oamenilor de-aici, atunci, atunci e altceva, maiorule. Atunci trebuie să ne interesăm cine e acel om şi ce vrea. Înţelegi matale ? Şi atunci ? Vii mata să-mi spui că nu ţi-a plăcut un vizitator al expoziţiei, un străin ce insistă să-ţi cumpere tabloul ce-i place ? E oare îndeajuns, ce spui matale ?

Şi ce puteam spune ? Desigur, nu era deajuns. Iată, se întîmplă exact cum îmi închipuisem înainte, iată pregătirea făcută, acum urmează desigur să-mi vîre capul sub duş, apoi reproşul pentru a-l fi deranjat de la problemele sale, apoi urmează... dar, spre surprinderea mea, urmează ceva cu totul diferit :

— Şi însoţitorul ?

— Însoţitorul ?

— Da, însoțitorul. Spuneai matale că era însoțit de un locuitor al urbei, probabil, după cum l-ai apreciat a fi.

— Blondul deci ?

— Blondul, desigur.

— Îl cunoașteți ?

— Fii matale serios ! Eu sau matale eram în expoziție ? Ți-a reținut atenția în așa măsură cumpărătorul încît atenția matale distributivă (de aviator !) n-a funcționat ?

— Nu pot să vă spun mare lucru... într-adevăr, am fost atent doar la celălalt. Cel important.

— Și de unde știi mata care e mai important ?

— Dar dumneavoastră, știți ?

Realizez (tîrziu !) că am sărit peste cal. Doar nu discutam cu Vasile Import, sau alt coleg de pe Crizantema... Încerc să dreg, jenat :

— Vă rog să mă iertați.

Colonelul mă privește — surprinzător, îmi zic — cu îngăduință. Pare a cîntări ceva, ceva ce e mult mai important decît tonul meu nepoliticos de adineaori (nepermis, cu toată prietenia ce ne leagă). Îmi spune îngîndurat, preocupat acolo în el, parcă departe de mine, parcă nimănui, sie-și :

— Descrierea matale e sumară, semnul acela, după care oricum l-aș fi recunoscut, e suficient însă... Da, el e mai important, blondul. Cel puțin pînă acum. Dar aceasta e problema altora, nu a noastră, e problema celorlalți, a miliției. Are o problemă băiatul acesta... A celor de la judiciar, și a altora... ceea ce e ciudat, e împerecherea. Ceea ce au de împărțit, ceea ce au comun (și ce au ?), raportul acestei alăturări, scopul și consecințele... Și acum, iată expoziția

— Puteți să-mi spuneți ?

— Da, însă nu acum.

— Deci, totuși, știți.

— Nu, nu căuta. E simplu, dar matale n-ai de unde cunoaște : bărbatul mai tînăr, blond, e în atenția — o atenție deosebită și de amănunt — a tovarășilor de la miliție. Din motive suficient de grave, clare. Clarificate. De către ei, pentru ei. Suficiente. Da, munca lor e ca și făcută, sfîrșită, eu însă cred că nu s-a sfîrșit încă totul, eu cred că în trestia aceasta se ascunde un pește mult mai mare... (iar cu peștele și trestia !... expresie pe care i-o cunosc toți). Dar cum arată dumnealui peștele la față și unde e, nu știu încă. Nu știu, înțelegi matale ? S-ar putea să existe și o a doua parte a desfășurării, care însă să le revină, să le aparțină (în cercetare) tot lor, colegilor de la miliție. Dacă ea există. S-ar părea, totuși, să nu le aparțină lor... dar că ea există, că urmează, nu mă îndoiesc. Ceea ce mi-ai relatat matale acum, mă ajută în convingere. Ai procedat bine căutînd să-mi împărtășești din „intuiția" matale, maiorule.

Tăcu. Eram aproape în zbor PSV[1], cu fumul din jur. Apoi Maestrul se întoarse din nou spre cele petrecute la expoziție :

— Da, aici e prima sa greșeală... Trebuia să ia și un alt tablou, cînd i-ai oferit mata.

— De ce spuneți „prima" ? Prin ce a mai greșit?

— Prin cramponarea a doua. Pentru faptul că va încerca să obțină tabloul printr-o a doua vînza-

[1]) (în franceză) — pilotaj fără vizibilitate, pilotaj instrumental.

re. de la persoana — şi cum vei rezolva această problemă, maiorule ?... doar mîine va trebui să-i dai acestui domn un nume şi o adresă — ce deja l-a „cumpărat". Or. astfel de fulgerătoare revînzări nu se prea întîmplă, chiar cu supralicitare. S-ar putea să nici nu-i fie în intenţie aceasta, s-ar putea ca de fapt să vrea doar mai puţin, şi cu totul altceva... A procedat astfel, în acest caz, pentru a deruta şi, totodată, a obţine ceea ce doreşte de fapt.

— Şi ce naiba doreşte ?

— Uşurel, maiorule. Ce să dorească ? Tabloul !

— Dar spuneaţi...

— Spuneam, spuneam... îl poate obţine, sau poate obţine de la acest tablou ceea ce-l interesează şi fără a-l cumpăra, de fapt... Dar, nu într-o expoziţie, nu cit timp se află expus într-o expoziţie. Tot spuneai matale că nu pictura ar fi sincera sa pasiune!

— Să-l fotografieze ?

— Ascultă, de ce nu te-ai făcut matale poliţist ? Văd că te-ai pricepe...

— Şi eu, care o spusesem doar aşa...

— De ce nu ? Să-l fotografieze maiorule, să-l fotografieze.

— Dar de ce ? Apreciez — tardiv, e adevărat — că tabloul reprezintă „Crizantema" în toată întinderea ei, *dar aerogara, instalaţiile, într-un cuvînt întreaga infrastructură şi dotare se află la dracu-n praznic în perspectivă îndepărtată, suficient de miniatural, confuz şi neinformativ.* Iar ceea ce, dimpotrivă, tabloul oferă bine, aproape, detaliat, e capătul îndepărtat al „prăvăliei" noastre, e pragul „09" şi, de fapt, nici măcar acesta suficient *(şi chiar dacă ar fi, nu ar spune nimic !)* ci, ridicol, cîmpul adiacent, o neînsemnată, abia o viroagă cu un tufăriş piperni-

cit și flori; flori, tovarășe colonel, i s-o fi făcut de flori omului !

— Tocmai. Vezi, matale atunci vii la problemă, cînd, în viziunea matale ai impresia că ești departe, că te-ai îndepărtat de ea. Exact, acolo ar putea fi „trestia", acolo s-ar putea ascunde peș...

Se opri brusc. Își trimise privirea în parbriz și își strînse fața într-o neplăcută crispare... era poziția din mașină, care ajunsese să-l supere, să-i zgîndărească durerea din vertebrele defecte... Privea în parbriz și monologa acum de acolo de unde se oprise : „ ... ascunde... da, da, ascunde. Dar... nu, nu se poate ! Ascunde... și totuși, totuși ! Dar, dar... ascunde, ascunde... ar fi, ar fi...

— Să presupunem (redeschid eu) că l-ar „interesa" tocmai „zona florilor", nu i-ar fi fost suficient, pentru aceasta, o „căutătură" lungă și bună, acolo în expoziție ? De ce îi mai trebuie tabloul, sau o fotografie a acestuia ? Să nu le uite cumva ?

— Probabil, maiorule, probabil. E vorba nu de a le privi — i-ar fi fost suficient, cum spui matale, o „căutătură" lungă și atentă, acolo — nu de a privi deci, ci de a studia.

— Ce să studieze, ce ar putea fi de studiat, tovarășe colonel ?

— Să spunem un amănunt. Un amănunt ce nu putea fi găsit acolo la expoziție, imediat. Și dacă a putut fi găsit, trebuie încă gîndit asupra sa, studiat cu atenție, calculat, corelat... Deși, deși intervine un factor de risc, ar fi putut surveni deja schimbări pînă acum — sau vor putea apărea — față de ceea ce înfățișează tabloul, tocmai pentru că vorbim despre amănunte.

— Ce amănunt ? Despre ce anume e vorba ?

— „Ce"... „despre ce"... nu aceasta e problema, aceasta e scris clar

— Clar unde ?

— În parbriz, ce, matale nu vezi ?

Reflex îmi arunc ochii în parbriz iar Maestrul îmi zîmbește, sînt atît de neatent încît... și zîmbesc și eu ca un copil căruia, un altul, i-a pus un deget în imediata vecinătate laterală a nasului ca apoi să strige brusc să se întoarcă...

— Nu aceasta e problema, maiorule pictor, nu aceasta, acest „ce" sau „despre ce", alta e întrebarea. Înțelegi matale, alta ! DE CE ? Iată, cu adevărat, un question mark ![1]

— Și acel „ce" ?

— S-ar putea să nu fie de competența noastră, a serviciului nostru, am spus. Vom vedea. Matale știi că nu pot să-ți spun decît ceea ce poate fi spus. Aici, în plus, mai există incertitudini; apoi, cum aminteam, poate nu e vînatul nostru. Și, poate nu e nici un fel de vînat. Dar (din nou fața îi prinse și respinse durerea ca pe un arc), spune-mi cum te descurci matale mîine ? Cu cei doi „cumpărători ?".

Încerc să glumesc :

— Unul e sigur, există.

— Și al doilea ? Cel ce de fapt ți-a „cumpărat" deja lucrarea ?

— Nu știu, tovarășe colonel. Am aruncat bombița ca să cîștig timp, pentru a-i da posibilitatea de-a „evolua" celuilalt; ceva nu-mi plăcuse, m-a alarmat și atunci...

— „Alarmat", „bombiță", „evolua"... maiorule,

[1]) (engl.) — semn de întrebare.

nu uita că ești acum pictor amator, nu mai ești căpitan pilot de bombardiere !

— Limbajul rămîne.

— Rămîne încurcătura pe care a-i „evoluat-o" matale, prin „bombiță" ! Cum te descurci ?

— Voi ruga un coleg să joace rolul proaspătului posesor al...

— Nu, tovarășe maior, nu. Matale ai urnit piatra din loc, de împins o împingem împreună mai departe. „Aprobați", tovarășe maior ?

— La ordin...

— Eu presupun că va fi destul de interesantă întîlnirea și discuția dintre norocosul, deja existentul cumpărător (pe care îl vom stabili împreună) și cel ce intenționează să recumpere atît de disputata matale operă... (iar nevinovata, „amicala" sa ironie !...). Sînt de părere că ar fi necesar, pentru aceasta, să apelăm la cineva mai versat și nu la un coleg binevoitor dar insuficient avizat (și poate nu-l vom putea aviza suficient, înțelegi...). Iar dacă lucrurile se vor dovedi a fi așa cum matale le citești — cum spui, pe tabloul matale interior, de bord — e foarte important să-i opunem, în „actualul" cumpărător, o persoană cît mai inofensivă aparent, care să nu-i trezească suspiciuni.

— Ce fel de suspiciuni s-ar putea...

— Nu putem prevedea totul. Și e bine să fim prudenți. S-ar putea ca o lipsă de îndemînare din partea colegului matale, faptul (și aceasta să devină vizibil) de a nu se simți în rol, posesor al tabloului, sau un alt amănunt, nuanță, să-i determine o doză de „neautentic" în comportament... multe se pot presupune. Și atunci, „suspectul" matale, dacă el se află în rolul adevărat, va fi prevenit prin acest

„ne-acasă" al omului... nu putem risca, înțelegi matale ? Poate fi o urmă aici, poate să nu fie. Dacă e, ea poate duce la cine știe ce și cine știe pînă unde. Și atunci ? Compromitem de la bun început totul ? Poate, spun poate, acest „început" e necesar să fie cît mai impecabil rezolvat. Puteam să-ți spun că nu sînt de acord cu ce ai propus, era mai simplu. Vreau să înțelegi însă și de ce întotdeauna am explicat în acest fel oamenilor... în măsura în care a fost posibil, bineînțeles. Ei lucrează altfel atunci, reușesc mai mult.

Avea o privire obosită colonelul. Nu îngrijorată, obosită și oprită în ceva. Își privi ceasul și aprinse o nouă țigară. „Ultima", spuse. Am înțeles, pentru timpul acestei discuții, ultima.

— Și ce propuneți ?

Mă privi oarecum mirat. Și iar își însoți cuvintele cu „obligata" doză de maliție :

— O femeie. Propun o femeie drăguță, dacă îmi dai voie matale. Nu atrage atenția (într-un anumit sens) și e un cumpărător mai „potrivit" pentru un tablou cu un astfel de subiect, peisaj.

Expedie fumul în parbriz și adăugă :

— Aceasta ar explica și „rezistența" matale în fața generoasei oferte de supralicitare, din partea dumnealui...

— Vă gîndiți la toate.

— Nu reușesc chiar la toate. Ar fi nemaipomenit în profesiunea noastră să reușim o astfel de performanță. Nu te poți gîndi chiar la toate, ești însă obligat să gîndești și, apoi să nu omiți aspectele mici, aparent neînsemnate Să reții matale, poate să-ți folosească.

— În acest caz, va trebui să cunosc din timp

persoana, cumpărătoarea ce va veni mîine să ia lucrarea.

— O vei cunoaște.

— Aparține serviciului dumneavoastră ?

— Nu !

— Atunci cum...

— De ce matale, care te-ai dovedit a fi întotdeauna surprinzător de perspicace; de ce ai judecat și judeci după aparențe ? Știi că felul acesta de a judeca e unul dintre dușmanii gîndirii realiste, aproape întotdeauna factorul care te determină să iei — ca să folosesc o expresie din aviație, care matale îți face plăcere —, să iei „cap compas" greșit, știi ?

— Am crezut că trebuie să fie o...

— Și acum, ce crezi ?

— Nu știu încă ce trebuie să cred.

— De ce acest „trebuie" ? Matale, ce ești matale de fapt ? Răspnde-mi, te rog.

— Ce sînt ? Un salariat al aviației, al aeroportului „Crizantema", șeful mecanic al acestui aeroport.

— Și, un fost ofițer pilot, apoi un „tehnic" de aviație ajuns la grad de maior. Trecut în rezervă, regretabil, din motive de...

— Afurisitele de discuri...

— Exact, boală. Dar (continuă Maestrul), dacă cineva te-ar fi cunoscut îndeaproape sau urmărit îndeaproape, contribuția la cazul rezolvat de către noi anul trecut, contribuția — ceea ce ai făcut, cum te-ai comportat, cine și cum erai, din aceste motive — și deci nu adevărata identitate, îndeletnicire, situația (într-un cuvînt), te-ar fi putut lua, te-ar fi putut considera ca aparținînd efectiv, concret și o-

perativ cînd fie unei agenturi dușmane, cînd aparținînd bunăoară serviciul nostru, ca lucrător. S-ar fi putut ?

— S-ar fi putut, chiar lesne.

— Și matale ești de fapt...

— Un simplu om, un simplu cetățean al țării.

— Tocmai. Că ne-ai sprijinit, că a-i făcut-o din proprie inițiativă, așa cum a-i făcut-o, o fac și o vor face mulți oameni (atunci cînd va fi cazul, cînd a fost), e cu totul altceva; acest „altceva" e o stare — consider — de spirit firească, meritorie, actualmente proprie oamenilor, poporului nostru. Mulți poate — dintre cei ce caută încă să facă rău, într-un fel sau altul, țării acesteia, economiei ei, mersului ei înainte — ar renunța în încercările lor dacă ar ști că au de luptat, vor avea de luptat nu numai cu noi, cei ce muncim în acest domeniu de activitate ci, poate, cu fiecare om pașnic, liniștit, cu fiecare cetățean ce trece grăbit pe stradă, dimineața spre muncă, după amiază spre casă, la o cafea cu ziarul în față... sau știu cu, fiecare cu ale sale.

— Deci...

— Nici un deci, domnule, nici un deci ! Nu mai judeca matale pripit, atît. Deocamdată atît.

— Încep să înțeleg, Maestre.

— Că înțelegi e bine, dar fără acest „Maestre". Deci, în legătură cu persoana... Am să rog o cunoștință a mea, o nouă cunoștință a mea să-și asume rolul de cumpărătoare. De ce să nu-i faci matale o vizită după amiază ? Am s-o anunț. E o fată care are unele probleme, astfel o cunosc ; nu aceasta trebuie să te intereseze însă, trebuie să vă cunoașteți, nu va putea veni mîine acolo la expoziție și în pre-.

zența acelui domn să trădați (contrar afirmației matale făcute în fața domnului), să se observe că vă vedeți întîia oară... nici nu v-ați cunoaște de fapt, s-ar observa imediat. Înțelegi matale? Am să rog fata aceasta să te ajute puțin, să ieși din încurcătură, îi vei explica matale, vei stabili teatrul ce o să-l faceți mîine. Iată, maiorule, ai greșit deci apreciind că vom trimite acolo o femeie ofițer... voi cere acestei cunoștințe și „protejată" a mea doar să te primească azi, să te cunoască și să te ajute într-o mică problemă. S-ar putea să nu fie nimic deosebit cu acest tablou.

Colonelul însă gîndea mai mult... Dacă n-ar fi existat întîmplarea cu blondul (pe care maiorul nu o știa, desigur), dacă n-ar fi existat ciudata poveste relatată de fata cu jerseu galben (la ea îl va trimite pe maior; și-o apropiase colonelul, mai bine spus au mai discutat — lămurind cîte ceva — și și-au recunoscut tacit o reciprocă simpatie omenească), dacă n-ar fi existat acel neclar totuși, „misterios" om în negru, el, colonelul, nu ar fi acordat poate atîta atenție celor petrecute la expoziție, înfierbîntării maiorului... n-ar fi apărut, fără tot acest context, suficient de concludentă „expoziția". Așa însă... Dar aceste gînduri erau doar pentru el; fetei îi va cere — așa cum o afirmase — doar să-l primească pe maior și să-i facă acestuia un mic serviciu, îi va spune acesta ce anume, e mai bine astfel. Iar maiorului îi spuse acum ceea ce credea că trebuia să-i spună, ceea ce era necesar:

— Maiorule, mîine veți fi în serviciu comandat. Să fii îndatoritor cu vizitatorul matale. În rest... vom mai vedea. Abia după cele ce se vor petrece mîine vom putea risca viitoare ipoteze. Nu știu (tă-

cu o clipă și mă privi îngîndurat), nu știu dacă ai meditat... fiecare ipoteză e un risc, e o luptă nu numai cu necunoscutul, cu insuficientul, e o luptă cu tine însuți. Haide, pornește matale animalul mecanic, modern și redă-mă locului de unde m-ai luat.

CAPITOLUL 5

FRUMOASA ZI A SOARELUI DE TOAMNĂ

Aveam adresa, eram așteptat, am sunat însă cu ceva timp înainte. Iată, mi-am zis, în primul rînd vor face astfel cunoștință vocile, glasurile noastre. Eram la aeroport, era după-amiază spre seară, plecasem de lîngă tablouri, verificam o situație a consumurilor de carburanți cînd brusc m-am întrerupt și am întins mîna spre telefon. Cel din stînga, alb, firul de oraș; mai era unul roșu acolo, între ele interfonul iar lateral, agățat de birou, un telefon de campanie, legătura cu „răspîndirile" mele din teren. Oare cum e telefonul ei, ce culoare are ? Unde e așezat, în dormitor ? Și cum e locuința ? Și cum e vocea ei ? Și cum e ea, la urma urmei ? Și, și la naiba cu toate aceste întrebări și tatonări neroade de licean imberb... îmi reglez viteza pe pantă, scot flapsurile și liniștit formez numărul. Sună. Bineînțeles că sună ! Îmi aprind o țigară și trag (iar !...) prima concluzie : nu e așezat la îndemînă... ori nu e dumneaei la îndemînă. Concluzia a doua după ce

apare, se aude acel „allo ?...". Salut, mă prezint, se ripostează cu un „ah, da, dumneavoastră...", convenim că voi sosi acolo peste puţin timp, ora, minutul aproximativ. Închidem. Sună cel roşu. Învîrtesc pe cel de campanie. Adun hîrţoagele şi încui sertarele. Apăs pe interfon. Mai fumez o ţigară manevrînd această audio-tehnică. Împing scaunul sub tăblia biroului, sting ţigara, golesc scrumiera, arunc o ultimă privire : din fotografia înrămată îmi zîmbeşte încurajator un căpitan pilot surprins de obiectiv în clipa coborîrii din bombardier... cu mîna pe catarama ce-l descotoroseşte tocmai de paraşută. Frumos. Frumos ! S-au dus naibii anii, s-au dus ! Trîntesc uşa şi mă îndrept spre locul de parcare „autoturisme aeroport".

Ce flori să-i duc ?... (în timp ce rulez spre oraş). E blondă, e brună ? Subţirică, plinuţă ? Ochii ? Domnişoară inginer, atît ştiu ? Zootehnistă. Oare ce i se potriveşte ? Care flori îi plac ? Ceva deosebit ? E o teorie... să duci întotdeauna ceva deosebit ? Ceva aparte, nou ? Poate fi întotdeauna ceva deosebit, nou ? Odată romanii spuneau : „Ex Africa semper novi" (Din Africa întotdeauna ceva nou), dar acum, aici... ex Africa ! Asta e, am să-i duc fresii, fresiile sînt originare din Africa doar. Şi... se poate reproşa ceva acestor flori ? Dimpotrivă. Stop la florărie, florile suspină blînd pe scaunul din dreapta al Volvoului, rulez poticnindu-mă agasant pe la semafoare

Ajung. Stradă mică, Roma, strada Roma, liniştită, alături o policlinică, tei, un scuar cu ceas public, cîndva aici a fost o staţie de benzină „Osin" şi o prăvălie celebră, „La Boul Roşu"; puţin mai departe, Şcoala Normală de fete... ştiu toate acestea din vremea cînd eram elev. Fresiile, portiera, în-

trarea blocului, etajul întîi, sonerie. Privire pe ceas, să știu cînd să plec, în limitele vechiului canon burghez ! Da, se deschide.

N-am respectat timpul. Pentru că era prea simpatică — „domnișoara inginer" (la început mă surprinse trupul ei mare și bogat dăruit), pentru că ne-am împrietenit repede, pentru că mi-a arătat casa, a făcut cafea, pentru că avea pian (un pian negru, Blüthner) și, somat să-i vorbesc despre avioane și zbor, i-am cerut să se revanșeze, cîntîndu-mi ceva pe acel splendid instrument. („Mama m-a crescut, dînd lecții de pian...", îmi spusese.) Ne simțeam surprinzător de bine împreună, părea că nu vom reuși să ne spunem niciodată toate cîte aveam să ne spunem. (Tocmai îmi povestea cum a pierdut un examen în penultimul an, încurcînd niște rase de porcine) :

— Un neavizat habar nu are ce multe rase sînt! Cu o mulțime de caracteristici ce, bineînțeles, trebuie știute. Știute bine. Tocmai cînd învățam (știi cum se învață... în ultimile zile, tragi la limită, nonstop !) s-a găsit să vină un prieten pe care nu-l văzusem de vreo opt ani... — eram atunci în București amîndoi, îmi scria versuri — ... pus pe fapte mari, apucîndu-se să-mi facă o îndrăcită curte, zăpăcindu-mă.

Clipise repede din ochii parcă mereu întrebători, căprui.

— De fapt eu eram vinovata, neprăvăzătoare i-am îngăduit să mă sărute, în prima clipă, prietenește, doar m-am bucurat sincer să-l revăd.

— Și ?

— Și am încurcat a doua zi, la examen, caracteristicile raselor. Am căzut.

— Şi el cu ce s-a ales ? Te-a iubit ?

Clătină din cap şi zîmbetul îi dispăru. Cosit. Smuls. Era desigur arsă, ca un pămînt ars, însetat şi temător de ploaie. Mă privi cu o cuminte amărăciune.

Se duse la geam, privea undeva peste grădinile frumos coborîte în seară, îmi vorbea de acolo. Tulburător :

— Am vrut să învăţ neapărat, să fac o facultate. Dar m-am descurcat tîrziu, am terminat-o la douăzeci şi opt de ani, de doi ani deci. După liceu am făcut încă o şcoală de trei ani. Am vrut însă, întotdeauna, să învăţ încă şi, iată, am reuşit. Şi am mai vrut ceva, să nu mă dărui nimănui decît la căsătorie, soţului meu...

Era încă acolo la geam, privind peste grădinile albe de înserare. Îmi plăcea tot mai mult şi felul ei de a fi, şi fiinţa ei şi, şi trupul acela mare, formidabil de feminin, poate exagerat dar într-un echilibru al acelor forme mari, neaşteptat, surprinzător, plăcut... dacă erai atent. Realizam cu fiecare clipă că îmi place în mod sincer fata aceasta şi voiam poate să mă ridic de pe canapea, să vin alături de ea, să-i cuprind umerii, să o mîngîi şi să-i surîd cu prietenie; dacă va vrea, să o îmbrăţişez ca un bărbat. Cu plăcere însă, cu o reală bucurie... cred că, da cred, cu puţină, autentică dragoste. O chemai pe nume, vino să stai lîngă mine, i-am spus.

— De ce ?

— Pe naiba de ce ! Pentru că-mi eşti puţin dragă şi vreau să mă bucur de apropierea ta. Vino, te rog.

Veni. Avea mîini muncite, înăsprite. Pleoapele i se zbăteau...

CAPITOLUL 6

DRAGONUL RAPID

Turbopropulsorul e ca o albie în care soarele se scaldă nepedepsit, impudic... așa îmi spun privind prin hublou strălucirea tăblăriilor sale ce par de argint, privind eterul albastru transparent pînă departe și peste departe pîclos, confuz; așa îmi spun privind cumulizările aici suverane și materiale dar albe, neasemuit de albe, incredibil de albe... o Antarctică ori o Arctică deslînată și aruncată aici sus de rotația pămîntului, probabil... vibrația motoarelor și a aripilor stăruie și pătrunde în trup ca un tremur fin — emoție, omenească emoție pentru cei ce au supt acest lapte blestemat, de viitori zburători —, fotoliile stau basculate pe „comod" și paharul de coniac, pe care mi-l îngădui (mai mult de dragul stewardesei cu obraz aromitor și zîmbet între profesional și sincer-feminin), mă aruncă într-o nostalgică aducere aminte, într-un alt timp, cînd locul meu — chiar dacă port încă o uniformă de aviație — nu era aici în fotoliu (loc de șef-contabil onorabil ce-și .cară mapa burdușită cu centralizatoare) ci dincolo, dincolo de ușa etanșă din dural... prins acolo în catarame, cu mîinile pe coarnele manșei, cu tălpile înfipte în paloniere.

Norii trec, turbopropulsorul vibrează, fetele de bord zîmbesc, crestele de munți vin de jos ca într-o proiecție cartografică azimutală ortodromică. Viața, iată viața te scoală brutal de pe un scaun de pilot și te poftește, cu un zîmbet șarmant, în fotoliul din salonul pasagerilor... se mai întîmplă ! .Doamne, se mai întîmplă !

— Vă înapoiați acasă ?... îmi aruncă (obligat ?) splendida căprioară blondă (autentic ?), recuperînd paharul gol... Dacă i-aș răspunde că cerul e casa mea, iar a ei pădurea ar crede că, ovident, coniacul... așa că, răspund și eu ca omul din aviațiune... :

— La bază, stimată colegă, la bază.

Zîmbet de „colegă" drept răspuns, afară Arctica cerului, înăuntru vibrație și miros de avion, încă mai înăuntru, în mine, gînduri. Am la ce mă gîndi... vine raliul, mult așteptatul raliu internațional, sportiv, de aviație. Pentru el am fost convocat la Direcție și acolo, iată, două zile ne-au instruit ca totul să iasă bine... și „Crizantema" va fi (foarte curînd) aeroport, ultim aeroport de escală al raliului, al raliului ce, venind din Bulgaria, va ieși spre Vest prin Crizantema. Probleme sînt, e firesc să fie probleme la o așa operetă aeriană, sper că am înțeles totul și mă voi achita... Tinerii ce vor trece pe bidivii lor frumoși, pe monoplanele lor de turism, vor fi mulțumiți și vor decola spre vecini cu „by-by" și „O. K.", în ce ne privește pe noi, pe cei de la capătul țării. Acum mă întorc la „bază" (cum i-am spus minunii blonde) și la încă alte probleme... ca un cuțit, ca o avertizoare tuse în mersul, în torsul motoarelor apărută, mă împunge ceva ce încă pare a mă aștepta... artă mi-a trebuit, expoziție, pictură, să pictez

avioane, aerogări și cîmpuri de zbor ! Nu avea dreptate Vasile Import cînd spunea, „omul, guriță, omul e totul, avioanele sînt așa cum le știm, omul să-l surprinzi, să-l...". Da, tabloul acela !

Avusese dreptate, intuise colonelul perfect, calculase bine Maestrul. S-au dus acasă la ingineră, vizitatorul și însoțitorul său și, după (din partea lor) insistențe și (din a ei) refuz, au „obținut" (din partea ei) permisiunea de a fotografia tabloul, tabloul ce-i rămăsese domnului la inimă... numai dracul știe ce o fi în inima lui ! Da, avusese dreptate și în privința fetei, colonelul; s-a purtat ca o burgheză perfectă, ca o gisculiță leșinată, topită de plăcere în fața tabloului... a mai plasat și idioția : „îl fotografiați pentru vreo revistă de specialitate ?". Strașnic !... Soarele arde crud în carenajele gondolelor, undeva acolo văd o inscripție „pivotul trapei trenului"... mda, pivotul trapei trenului, așa-i, acolo ar fi dumnealui, pivotul ! Strașnică a fost fata, strașnică ! „Pompă tranzvazare Gr. — (grupa) — 2", „robinetul alimentării centralizate" și „robinet T de scurgere Gr. 2"... inscripții undeva în planul central, pe intradosul aripei... or fi, or fi, degetele mele parcă le pipăie de-aici de unde mă aflu, din fotoliu. Aprind o țigară și îmi propun să mă verific, să întorc capul grade cutare ca să cad pe inscripția „încărcarea instalației hidraulice". Întorc capul, cad, cad pe ea, jocul reușește, al naibii ce reușește și pe „traversa trenului", și pe „deschiderea și închiderea carenajului terminal al gondolei se va face lin fără înclinări laterale pentru a se evita deteriorarea montajelor" (așa-i, pentru a se evita deteriorarea !...), la fel reușesc și cu „rezervorul de ulei motor P 919—

300"... da, reușesc jocul. Jocul meseriei mele de mecanic al aviației civile ! Dar e oare un joc ?

Soarele bate pe ajutajul de ieșire, înnegrit, al motorului din apropierea mea, nu mai știu unde e zăpadă și unde nori — se amestecă în crestele munților — iar luna albă, subțire, ciudată, lună de zi, pășește peste carenajul superior al turboreactorului. Stewardesa îmi privește cu înțelegere tăcerea și-mi pune cafeluța în fată cît mai delicat posibil. Dar pădurile, pădurile tale sînt jos, acolo în munți, aș vrea să-i spun. Aș vrea... cafeaua mi-o amintește pe cea servită cu cîteva zile înainte (deci cîteva după expoziție) la vecinul meu de casă, la Maestru...:

— Matale trebuie să înțelegi că Dumnezeu a făcut lumea în șase zile, iar în a șaptea nu s-a odihnit (contrar afirmațiilor !) ci a gîndit. A gîndit ce e bine și ce e rău în ceea ce a făcut tocmai; aceasta, pare-se, să fi fost într-o duminică.

— Cunoașteți ce a găsit să fi făcut bine, și ce rău ?

— Nu cred să fi văzut și apreciat răul, ar mai fi schimbat cîte ceva... oricum, erau încă crude lucrurile toate ! Matale ce zici ?

— Ce să zic ?

— Nu zi nimic. Însă pentru că azi e duminică, e și seară, iar în săptămîna ce a trecut tocmai s-au petrecut destule — o parte le-am făcut chiar noi — să analizăm ce e bine și ce e rău.

— Să analizăm, tovarășe colonel.

Și am analizat. Am recapitulat. Iar mie mi-a fost dat să aflu astfel date noi despre povestea cu tabloul și despre iubitorul „capodoperei" mele, cel care s-a întors acasă (în „Străinezia") abandonîndu-și nepotul (acum am aflat că acel blond însoțitor îi

era — sau este — nepot... iată, se explică prezența sa alături) dar ducînd (ca pe un talisman !) fotografia în culori a buclucașului peisaj. De ce a avut nevoie de această fotografie ? Pe Maestru l-am întrebat și mi-a zîmbit în rarisimul său stil „question mark".

— Apar uneaori probleme, sau aspecte ale acestora ce se relevă singure, trebuie să ai răbdarea necesară. Înțelegi matale ? Și să fii pregătit pentru acel moment al revelației, pregătit cu ipoteze de lucru realiste. Să preiei, din acel punct, inițiativa. Cred că acesta e un astfel de caz.

— Și dacă se va dovedi costisitoare așteptarea ? Dacă tocmai ea va determina, va cauza imposibilitate de inițiativă ?

— Și ce-ai fi vrut matale să facem ? Să-i confiscăm fotografia, să nu-l lăsăm s-o obțină ?... Doar nu sîntem caraghioși ! Să-l arestăm pentru că a fotografiat un tablou oarecare, nici măcar o valoare de patrimoniu ?

— Bine, dar prin ceea ce reprezintă tabloul, el nu e o lucrare „oarecare".

— Aceasta trebuia să ți-o spui matale singur, cînd ți-ai propus să înfățișezi ceea ce ai înfățișat. E surprinzător, în ceea ce te privește — ca fost ofițer de aviație și actual lucrător pe aeroport — că nu ai respectat niște restricții ce, chiar dacă n-ar exista (deși există) deja formulate, ți le-ai fi putut impune singur, printr-un realist proces de gîndire. Evident, maiorule, aici se ascunde o ciudățenie. Pe client îl interesează atît de puțin și periferic „Crizantema" încît nu poate fi pus și înțeles acest interes într-un raport major, într-o relație... să spunem „dăunătoare", promițător, anunțat dăunătoare Crizantemei, ei

tocmai. Şi totuşi îl interesează ! De ce ? De ce aşa puţin ? De ce tocmai acolo, tocmai acel nenorocit petic de pămînt... pardon, scuză-mă maiorule, pămîntul nu e niciunde şi nicicînd nenorocit ! Da, aşa e, chiar dacă suferă uneori... uite, am greşit în felul cum m-am exprimat, iartă-mă. Deci, de ce ?

Spune „de ce" şi se îndreaptă spre locul său, spre răbdătoarea ramă a uşii unde îşi sprijini, ca întotdeauna, spatele bolnav. Mă privea de acolo şi înfăţişarea-i adusă, îndurerată fizic, învăluită în fumul gri albicios al ţigării înfipte în şpiţul din ram de prun (avea unul nou !), îmi era nu numai apropiată, familiară, îmi era, într-un fel, dragă. Necesară.

— Vezi, maiorule, (continuă), matale ai pilotat avioane, te-ai desprins de iarba sau betonul aerodroamelor de sute, de mii de ori... Aici e vorba de un amănunt esenţial şi eu de aici pornesc. De ce acel tablou, de ce acel punct neînsemnat ?

Îl priveam şi probabil ochii mei nu făceau altceva decît să repună întrebarea.

— Află matale, maiorule, acel punct e locul unde avionul îşi pune roţile la aterizare şi, tot acolo, şi le desprinde, şi le ridică la decolare(sau undeva aproape), e adevărat ?

— Întocmai.

— Ei bine, asta e.

— Şi ?

— Şi prim-planul tabloului reproduce fidel tocmai vecinătatea dreapta sau stînga — funcţie de decolare, aterizare, vînt de faţă), vecinătatea acestui punct „desprindere-impact". Şi acum urmează a doua întrebare.

Reveni de la uşă, încercă o tentativă zadarnică

de a-şi îndrepta umerii torsionaţi de boală şi-mi făcu semn spre ibric.

— Mai pune cafea maiorule, mai pune... nu, nu. întîi matale, aşa... Deci, de ce această vecinătate a pragului, pe care de mult trebuia s-o fi nivelat cei de la infrastructură şi să-i fi ars mărăcinişul..., de ce deci ? Ce poate ea reprezenta, la ce poate ea sluji ? Înţelegi matale, trebuie să găsim un răspuns şi el nu poate fi corelat decît cu noţiunea, şi nu noţiunea ci efectivul gest, fapt, al aterizării sau decolării. *Aceasta e relaţia şi din acest motiv sînt liniştit în ce priveşte lipsa de interes a clientului matale faţă de aeroportul propriu-zis.* E o problemă, e o problemă (dispăru în fum cu ceaşcă cu tot...) de interes mărunt şi particular vizavi de aeroport, ea în sine poate avea însă o importanţă mare, deosebită. O are, desigur. Care e ? Care e, maiorule ?

Şi ce să-i fi spus eu, care ar fi importanţa ? Care ar fi problema ?

No smoking ! No smoking ! Fasten belts ! — ţipă inscripţiile luminoase încastrate în peretele din faţă, al cabinei. „căprioara" se face melodios auzită în difuzoare, cu aceleaşi recomandări : vă rugăm să vă legaţi centurile, vă rugăm să nu fumaţi... în ordine, PB-ul şuieră în coborîre şi elicile parcă au înnebunit. Blochez catarama tip şi mîinile mele îşi amintesc cu emoţie de alte catarame ale altor chingi, ale altor avioane... no smoking, fasten belts, fasten belts... bine, de acord, fasten belts !

La o săptămînă după acest „fasten belts“ mă aflam ca de obicei în orele dimineţiii, pe aeroport. Exact, în spatele hangarului unde asistăm la sacrificarea „Carolinei“. Dumneaei, Carolina, fusese (pentru că acum tocmai se descompunea sub ochii mei) o camionetă prăpădită de una tonă jumătate, un GAZ AA, moştenită de la TARS (acesta am impresia că o promovase pentru comportamentul ei bun şi eroic, cu mult timp înainte avut pe frontul lui Malinovski...). TAROM-ul o pensionase ca multimilionară în kilometri, din scripte fusese radiată încă pe vremea cînd eu eram pilot militar dar, dar... sentimentalismul şi spiritul practic al mecanicilor de avion (în speţă Wilcox, cel mai bun dintre ei, dar şi „capul“ răutăţilor), cei ce o şi botezaseră (de ce, mă rog, Carolina ?; numele îl fusese scris ulterior, după pensionare, pe portierele rablagite), n-au vrut s-o cedeze. Era maşina lor de şoc şi promenadă în acelaşi timp. Băgau în plămînii ei zdrenţuiţi aspra, explozivă benzină de avion rămasă de la decantările obligatorii ale alimentărilor, benzină ce nu se mai folosea drept carburant sau, uneori, un drăcesc amestec din spirt degivrare, petrol de reactoare şi alte savante ingrediente, ei motivînd că desigur de-a lungul timpului s-a petrecut ceva la nivelul pistoanelor ei, neschimbate în ultimii cincsprezece ani, vreo mutaţie miraculoasă şi necunoscută ştiinţei, care, pe de-o parte îi va asigura o ireproşabilă funcţionare fără reparaţie motor în următorii treizeci-patruzeci de ani, pe de alta îi va îngădui să funcţioneze chiar şi cu melasă din trestie de zahăr. „De unde melasă, deşteptilor ?...“, vruse să ştie atunci Vasile Import, dar a avut dreptate, melasă nu era, Carolina a funcţionat mai departe cu hidrocarburi

și alcooli tehnici, în amestecuri capricoase, pînă acum cîteva zile cînd, venit să inspecteze asupra pregătirilor de ordin tehnic făcute pentru deservirea raliului, un inginer inspector tehnic al Direcției a boldit ochii la ea și a întrebat uimit :

— Ce-i cu schiloada aceasta aici ?

Poate că dacă întrebarea n-ar fi avut tonul și forma atît de „dură" soarta Carolinei ar fi fost alta. Dar, de față fiind, Wilcox a ripostat ca un tun de bord comandat electric :

— Tovarășe inginer, să n-o faci dumneata pe Carolina schiloadă ! Asta a plecat din Ural, a ajuns la Berlin și apoi ne-au dat-o nouă, la aviație. Vă rog s-o respectați, e cea mai mișto gagică de pe aeroport... nici nu erați născut cînd ea făcea treabă !

Era și adevăr și neadevăr în ceea ce spunea Wilcox. Neadevăr : plecase din Ural, dar nu era sigur că văzuse Berlinul. Adevăr : era mascota lor (devenită și declarată proprietate obștească personală a mecanicilor, preluată ca „terminată" de la „Aviație"), era șarmantă și unică și măreață dar și jalnică. Și, uneori folositoare. Desigur, mai vîrstnică decît tînărul inginer inspector.

Replică l-a deranjat însă pe inginerul inspector și, în biroul comandantului, edificîndu-se a dispus urgenta ei dezmembrare și predare la fier vechi contra ricipisă. A încheiat chiar o minută și, alarmat, a adăugat :

— Tovarășe comandant, față de tehnica aeroportului, cum va arăta această vechitură cînd o vor vedea, cu ocazia raliului, străinii ? Ce impresie le va face ?

La care, comandantul l-a asigurat blajin că băieții o vor demonta și înlătura de acolo.

Iată deci, asist la dezmembrarea Carolinei şi la jelania tribului Wilcox, cînd sînt chemat la comandant. Firesc, mîine trece raliul şi probleme sînt încă... În afara comandantului însă în birou se află şi Maestrul. Stă liniştit într-un fotoliu, cu nelipsita-i ţigară înfiptă în şpiţ; tocmai o degajează de cenuşă într-o scrumieră reclamă TAROM. Pare vesel şi naiv într-o lume frumoasă, în care ar fi descins, arată de parcă scopul venirii sale era de a-l întreba pe comandant cîte roţi are avionul iar acesta tocmai i-ar fi răspuns... numărul roţilor îl bucurase.

Încep cu un „să trăiţi tovarăşe colonel" şi ne strîngem mîinile, vreau să continui cu protocolarul „surpriză plăcută etc. ..." dar nu mai apuc.

— Matale pregăteşti aici fapte mari şi mie nu îmi spui nimic, maiorule... foarte frumos! Nu-i bine că o masacraţi pe domnişoara Carolina tocmai acum (i-o fi spus comandantul povestea...), strici buna dispoziţie a mecanicilor şi mîine vor avea multă treabă.

— Ştiţi, tov' colonel, a fost un inginer inspector...

— Un inginer inspector! Tinerel, da? Cum s-ar fi întors băiatul la fotoliul său din capitală cu un „acolo toţi merită nota zece, totul am găsit bine"? Dar ce, matale n-ai fost inginer tehnic de regiment, sau ceva echivalent... ?

Deveni serios, o cută i se adînci încă oblic deasupra ochilor. Privi întrebător spre comandantul Crizantemei.

— Problema (mi se adresă acesta) e legată de ziua de mîine, de raliu. Tovarăşul colonel a văzut

deja programul grafic al desfășurării și lista participanților și, din motive desigur întemeiate, ne cere o mică contribuție de observare pe timpul desfășurării acestei activități. Am așteptat să vii și dumneata, o să-l ascultăm împreună. Vă rog, tovarășe colonel, sîntem atenți...

Maestrul surise puțin.

— Comandante, nu trebuie să vă formalizați din cauza gradului meu, cu atît mai mult cu cît întotdeauna sînt civil și în civil, la dumneavoastră. Matale ai vorbit aproape ca la o ședință, eu însă vreau să discutăm ca trei vînători ce, și dacă nu urmează să împuște ceva, se înțeleg prietenește care unde să stea în teren. Terenul e al dumneavoastră, în majoritate sînteți ; eu, eu sînt cel ce apelează pentru integrare.

— Se poate, tovarășe colonel !

— Se poate comandante. Și acum, (viră privirea spre mine) tovarășul comandant va avea mîine capul în trei sute șaizeci de grade, sau probleme, matale însă răspunzi și controlezi un aspect, deși foarte important, mai restrîns. Și, mai aproape de problemă, maiorule. Mai aproape. Din lista participanților — din datele ce le-ați primit la timp, pe canalele de informare aeronautică — rezultă că la raliu participă și un oarecare domn... da, vechea matale cunoștință, de la expoziție. Cînd ți-am vorbit despre el ultima dată ai văzut cu ce „as“ de aripă avem de-a face. Deci mîine îl vom avea din nou oaspete, într-o altă ipostază, nu cea de colecționar de artă... (ipostaza aceasta o explică acum pe cealaltă, da ?), aceea de pilot amator inclus ca participant al raliului. Și deci — nu ți-am dat amănunte, dar ți-am spus că e vorba

despre o cantitate apreciabilă de aur, la nepotul său — iată deci relaţia se confirmă : nepotul cu aurul, el pilot, avionul de mîine (în care se va afla), fotografia... şi tema punctului unde se pun ori de unde se ridică roţile. Înţelegi matale ? Ce se va întîmpla ? Nu, nu mai tîrziu — acolo lucrurile sînt mai clare — mîine însă, cum va începe ?

Desigur, eram nu atent, încordat ca un arc eram, deşi Maestrul îşi expunea deducţiile, înlănţuite clar acum, (or fi fost ele astfel cine ştie încă de cînd !) cu o voce liniştită.

— Ce se va întîmpla ? (ne privi şi dădu din cap cu... o aparenţă de indiferenţă ?). Nu ştiu ce se va întîmpla, ştiu însă, presupun că SE VA întîmpla ceva. Sau, mai exact, va începe să se întîmple, în sfîrşit, ceva, VA ÎNCEPE abia. Înţelegi matale ? (Mă pironi de parcă eu aş fi fost răspunzător de ceea ce urma să înceapă...). Faptul că se va întîmpla „acest ceva" nu e nici grav, nici important, important va fi ceea ce urmează, şi grav va fi dacă noi nu vom sesiza, nu vom identifica în ce constă acest „început", prin ce demarează el. Sper însă să fim vînători pricepuţi ; n-o să confundăm vulpea cu iepurele, chiar de la distanţă, ce zici matale ? Iată ce propun...

— Fluturi...

— Ce fluturi, guriţă ?

— De Amazon, fluturi de Amazon. Mari, cu aripi colore...

„Bonanza" vîjîi legănîndu-şi aripile albastre şi se aşeză cuminte pe betonul înnegrit.

— Fluturi zici...

— Da, exotici.

— Exotici !

— Fii atent, „Cessna", un „Cessna".

— Îhî...

O sclipire roşie, un fluierat scurt le cauciucuri înfierbîntate brusc apoi ochii ălora căutară piezişş în sus, spre panta imaginară de aterizare.

— „Dornier".

— „Dornier"...

— „27".

— Exact, guriţă, „Dornier 27".

— L-a pus ca pe o plăcintă !

— Cu frişcă, guriţă, cu frişcă că mie îmi place frişca.

— Foarte bine... dă binoclul !

— Turnule, nr. 37 pe pantă, normal !

— Confirmă Turnul, 37 pe pantă.

— Ce e ăsta ?

Celălalt privi prin binoclu răbdător, apoi anunţă :

— Macaroană zburătoare... „Piaggio", „Piaggio 149 D".

— Turnule, nr. 37, „Piaggio, la 0-3.

— Confirmă Turnul, „37 aterizat la 0-3.

— Fluturi, fluturi sînt...

— De Amazon, hai ? Guriţă, de ce nu te-ai făcut naturalist ?

— Să mă căsăpească înapoiaţii ăia ?

— De ce nu ?... nr. 42 pe pantă, Turnule.

— Confirm, 42.

Bleu-galben, avionul mic legănă fulgerător din aripi a salut, apoi prinse terenul.

— Echipajul nostru, Dumitrache...

— Mai ia şi tu binoclul şi staţia, dă-mi apă minerală !

Îşi şterse faţa cu o batistă mototolită. Cămăşile albastre, de uniformă, scoteau pete umede de sub braţe. Apoi vijîiră două bimotoare „Beechcraft".

— Astea da !

Întreg cîmpul era o grădină uriaşă, smălţuită cu petalele zecilor de aripi, peste iarba măruntă, verde, culorile vii ale emailurilor păreau eşantioanele firmei de vopsele „Gallus" iar larma detunătoare a motoarelor, cea mai formidabilă, cea mai îndrăcită melodie a unei orchestre formată numai din instrumente de percuţie.

— Raportează-ţi fluturele şi minutul aterizării !

— Punctule, punctule...

— Punctul. Nr. 45, „Bölkov", la 2—3, Turnule.

— Confirm, 2—3.

— Vezi, guriţă, dacă eşti căscat ? Bölkov-ul ăsta, îl fac nemţii ?

— Nemţii... Messerschmitt-Bölkov, fuzionare...

— Splendidă culoare !

— Foarte bun şi răspîndit avion de turism.

— O fi, dacă spui tu, guriţă. Şi ăsta, portocala...

— Turnule, nr. 12, la 2-7.

— 2-7, nr. 12, confirmă Turnul.

— A fost un „Morane".

— Cîţi sînt de toţi ?

— Vreo optzeci, dacă vin bine.

— Se descurcă greu cei de la alimentare... (era un compliment pentru mine ?)

— Te cred, patru alimentatoare, la atîtea aparate !

— Da, ăştia ce mai vin sînt ultimii, întîrziaţii

— N-au fost pe aeroportul acesta atîtea avioane de la război încoace !...

— E primul raliu ce trece, guriţă.

— ... parcă era ca ieri... Aici, unde stăm noi, erau Sturmovikurile. Dincolo, noi, grupul nostru „asalt-picaj". „Boston"-urile stăteau acolo, pe dreapta...

— Acelea, avioanele din război, nu erau aşa frumoase.

— Toate avioanele sînt frumoase !

— Or fi... ce, ce naiba-i drăcia aceea ? Biplan... bimotor... guriţă, o fi un Dragon, „Dragon Rapid" !

— Gipsy Six.

— Ce zici ?

— Motoarele...

— Aa...! Ştii şi cîţi cai ?

— Desigur. Două sute cinci.

Brusc, din vesel şi „iluminat", Vasile Import se posomorî şi chipul îi trăda vîrsta acum, îmbătrînire. Cuvintele îi căzeau repede :

— ... vezi mă, asta-ţi strică ţie, deşteptăciunea ! Sau, cum s-o numesc... priceperea aceasta de care nimeni nu are nevoie, înţelegi ? Tu întotdeauna spui, dai amănunte, restabileşti adevăruri — prin contrazicere cu alţii, în discuţii — cînd e vorba de avioanele astea afurisite ! De ce, guriţă, de ce ? Fiindcă ţi-e capul plin de ele, de cifre, date, zboruri istorice... istoria aceasta a zborurilor, a lor, a avioanelor (pentru că, trebuie să recunosc, guriţă, fir-ar să fie, au şi ele istoria lor, poate mai bună ca cea a oamenilor, fără atîtea mîrşăvii... Fiindcă le cunoşti ? Zi, guriţă, de ce ?

— Poate fiindcă le iubesc.

— Ei asta ! Goange mă, goange. Ciţi crezi tu că

lucrează pe aeroportul nostru și iubesc avioanele ? Cîți ? Serviciu, slujbă, asta-i ! O fac, o pot face bine și fără să le iubească, fără să le cunoască îndeajuns chiar... nu-i așa ?

— Da, însă...

— Și apoi, tu ești un băiat deștept, guriță, știi ce se cheamă un paradox... Îi vedea tu, așa cum îl vezi pe întîrziatul acela ce vine acolo departe către aterizare, îi vedea că, tocmai tu, îndrăgostitul de avioane, tu vei pleca primul de aici, nu avea grijă numai... Vorbește și tu de femei, de fotbal, cei din colțul unde ești tu cam atît știu... ascultă de mine, că sînt om mai bătrîn. S-ar putea să și greșesc, nu mult. Azi însă în aviație, aici și aiurea, în aviația aceasta mare, CFR-ul acesta aerian cu pasageri ce dorm în timpul zborului sau beau coniac și-și spun tot felul de glume în loc să-și scoată sufletul și să-l țină la geam cît zboară, în aviația aceasta au apărut, au venit, s-au înfipt, guriță, tot felul de oameni, neiubind... făcînd serviciu, pilotînd, dirijînd traficul pe căile aeriene, reparînd... Aviația e ceva de fiecare zi, într-un fel e normal să se fi ajuns aici... agricultură, camionaj, autobuserie.

— Bine, dar un om care vorbește astfel...

— Da, da... un om care... Cînd am început eu era altfel poate. Altfel. Vreau să spun că ai făcut aviație, ai zburat pentru că altfel ai fi murit, guriță ! Ai fi murit dacă n-o făceai ! Pentru că au venit oameni al căror suflet, ființă, din așa ceva era plămădită (știi, că doar și azi mai sînt !), din otrava aceasta afurisită a zborului, a desprinderii, și astfel oamenii aceștia nu puteau fi răi, ori prefăcuți, pentru că lîngă această minunată frumusețe nu mai putea încăpea,

sta, nu se putea alătura urîţenie... dă binoclul ! Da... „Dragon“ ! De unde Dumnezeu l-or fi scos ?

— Dragonul ?

— Dragonul Rapid, da. N-am mai văzut „Dragon Rapid“ de înainte de război...

— L-ai zburat ?

— Da... l-am zburat. „Dragonul“ a fost un avion... pe care nu-l vei putea uita niciodată, aşa cum nu-ţi poţi uita tinereţea, întîia femeie...

— Deci l-am avut şi noi.

— Da, au fost cîteva, puţine. Ultimul l-au rupt la Craiova, în patruzeci şi...

— L-au rupt !

Era acum mare, aproape, se legăna rupînd aerul cu aripile-i înguste şi zvelte, detunatul potolit al motoarelor aducîndu-l ca pe o lebădă; nu grăbită, domnică de repaus însă, un trup de argint înnegrit, un argint pătat şi ars de vreme, un argint obosit şi nepretenţios ce aluneca spre cenuşiul pămîntului, cenuşiul mare şi bun al pămîntului, gata oricînd să primească alte culori venite de departe ori de sus, gata să le îmbrăţişeze, să le amestece cu propria-i culoare şi lipsă de culoare, într-un fel de linişte, de repaus, de tăcere...

Era încă mai aproape acum Dragonul acesta „Rapid“, acest emisar, acest sol al unor îndepărtaţi ani, al unei aviaţii care nu a murit ci doar a rămas undeva, undeva în amintirea oamenilor, în muzeele marilor uzine ori companii de aviaţie, un sol, un martor al acelor ani cînd aviaţia era încă un slab adversar al distanţelor, al oceanelor, al condiţiilor meteo „grele“... un martor al unor înfrîngeri dar şi biruinţi, izbînzi, un martor al priceperii omeneşti împinse, atunci, pînă la un fel de perfecţiune crezută poate de

neegalat, nedepășit. Și era nu numai un sol și un martor al acelor minunați ani de cutezanță, era „Dragon"-ul și o ființă vie, dureros de reală și aproape, alunecînd spre această aterizare... o ființă ce încă trăia, se zbătea cu inimă și glas, cerînd să rămînă aproape de mîinile și inimile oamenilor, aproape de pămîntul acesta din care s-a născut și unde-și avea odihna, aproape de acel cer albastru, imens, peste care trecea, sub care aluneca, din care rupea bucăți ciudate, ușoare și transparente, spre a se hrăni cu ele, aproape de acest cer ce-i mîngîia fața și trupul, în adîncul și culoarea căruia se pierdea, unde rătăcea chemînd din motoare, ademenind din aripi, plîngînd din elici... El era o ființă vie, un trup și un suflet, călător și unul și altul, venind și plecînd, trecînd, rătăcind, căutînd în acest ocean al tuturor și al nimănui, era cu adevărat un fluture cu o viață scurtă, efermă, pentru care ziua a fost mai lungă decît pentru alții și care, în legănarea sa plină de bucurie, de beatitudine — dar și de durere — și-a legat de aripi inimi și mîini de oameni cărora le-a fărîmițat bucurie...

— L-au rupt guriță, să știi însă, Dragonul a fost un avion deosebit...

— Știu.

— Știi... de unde poți ști tu, guriță ? Nu l-ai apucat doar !

— Simt.

— Ei, iar începi... gata, iată-l !

Uriaș parcă, legănîndu-se în pendularea celor două rînduri de aripi, înnegrit, acum mai puțin strălucitor, stropit cu ulei sub motoare și aruncînd fluierat și țipăt de aer rupt cu montanții și corzile de oțel, Dragonul venea încordat, strîns, pe ultimii zeci

de metri ; apoi motoarele oţelite, fierbinţi, gîtuite parcă, plesniră reducîndu-se brusc în clipă de aştep-/ tare. Flama de aer măturâ iarbă şi oameni şi cu un zvîcnet scurt bimotorul prinse, cu braţele, într-o tăcută bucurie pămîntul, betonul...

— 83, Turnule, la...

— Confirmă Turnul, 83. Punctule, vă informez, „83" a fost ultimul participant. Terminat, recepţie.

— Punctul confirmă. Venim, terminat.

— Haide, guriţă, lăsăm totul aici pînă ne întoarcem, ia doar staţia, de gît. Dăm o mînă de ajutor la vize, că ăştia după alimentare şi vizâ - - şi poate un pepsi — decolează imediat.

— Haide.

— Dragonul... uite, a degajat şi rulează şi el spre aerogară.

— Unde îl mai aşează ? S-o luăm printre ele...

— Cine ştie ce aiuriţi n-or fi avut bani destui, l-or fi culeş din vre-un cimitir de avioane şi s-au aventurat cu el prin soare şi vînt...

— Probabil.

— Ascultă, guriţă...

Dragonul venea pe o buclă largă căutîndu-şi loc de staţionare printre zecile de aparate aliniate în şiruri paralele. Drapele naţiunilor participante la raliu fluturau deasupra aerogării, alimentatoarele mele se tirau prudent printre aripile avioanelor.

— Fluturi, ca nişte fluturi sînt...

— De Amazon, da ?

— Poate de Amazon... De ce mă ironizezi ?

— Şi zici, Gipsy Six, două sute cinci cai !

— Deci ştiai...

— Ştiam, pentru că l-am zburat. Şi tu o ştii, chiar dacă ai zburat mai puţin, avioane mai apropia-

te... pentru că „iubești" și ai o afurisită de bibliotecă acasă, un depozit de hîrțoage vechi în care răsfoiești și cauți, închizi în cap, în inimă, în memorie, apoi ciopleşti în lemn... ființe mici, vii, le așezi pe masă și privești pînă ele poate pornesc, se desprind, zboară... Tu le vezi, le auzi bubuind pe sus, cîntînd și bubuind pe sus, e adevărat ?

— ...

— Totul din dragoste ! Te văd eu... știu că ești „poetul" aeroportului, tu și deșteptul de maior, care pictează... măcar mai ai și altă meserie, ceva mai serios ? Fluturi... fluturi de Amazon ! Dragostea de avioane !

Ajunși, se opriră în fața Dragonului exact în clipa cînd ușa acestuia se deschise. Întîi coborî cel fără o mînă, apoi cel ce în locul ochiului drept purta un postav negru și, încet, proptindu-și cîrjele, al treilea pilot, al treilea din echipaj, cel fără un picior. Aveau pe fețe un zîmbet bun și cald, de „bun venit" iar părul lor, albit poate prea mult, era un amestec din cenușiul pămîntului și sarea norilor de sus. Dragonul Rapid strălucea în soare și acolo, sus, în soare, Amazonul se rostogolea cu o nemaivăzută sălbăticie tirînd trupuri sfărîmate de fluturi...

Fusesem, stătusem alături de cei doi. I-am urmărit, i-am ascultat, i-am înțeles (da, i-am înțeles...), erau colegi de-ai mei doar ; unul vîrstnic, altul mai tînăr. Foști piloți amîndoi... doamne, îmi zic, cît de dulce e otrava aceasta ce ne-a fixat sîngele pentru totdeauna, nouă, celor ce am zburat, celor ce am pilotat avioane iar acum stăm la sol risipiți în serviciile auxilare, tehnice, protecție a navigației aeriene, dirijare, comercial chiar... din diverse motive nu mai zburăm, dar nu putem trăi fără, departe de zbor, de

avioane... Eram însă alarmat, unde naiba era avionul aşteptat ? Pendulam, cu un fel de Jeep, de la o echipă tehnică la alta cînd am auzit apelul Turnului. I-am văzut pe cei doi alergînd înapoi spre „punct", i-am ajuns şi i-am săltat în maşină, să cîştige timp. Sînt iar alături de ei, deci, la locul de observare şi aşteptăm. Da, se adeverise, mai era un avion în aer, se apropia încă nevăzut dar auzit în fonie de către Turnul de control (TWR).

Iată, Turnul cheamă punctul nostru (şi ştiu că acum e timpul, momentul cînd trebuie să fiu atent, să urmăresc bine, „tehnic" ceea ce va urma acum, aici, pe panta de aterizare, la contactul cu pista, la rulaj ; dincolo, în zona pragului „09" — dacă va ajunge pînă acolo, dacă se va dovedi interesant de urmărit — acolo se află altcineva... dar nu vizibil, bineînţeles) ;

— Punctule...

— Punctul, recepţie.

— Punctule, ultimul aparat, nr. 66, pe pantă cu rateuri, fiţi atenţi, urmăriţi evoluţia. echipa tehnică a fost anunţată.

— Confirm. Recepţie.

— Terminat.

Avionul creştea, se vedea clar acum, un „Piper Cub" în albastru şi alb al cărui motor îşi alterna reprizele şi sincopole.

— Ce drac are, guriţă ? Tu, maiorule, zi tu !

— Motorul !

— Bineînţeles că motorul ! Eşti foarte priceput, guriţă, mersi !

— Prinde terenul ?

— Absolut ! De la înălțimea ce-o are, chiar și calat[1].

Piper-ul se resimțea la fiecare rateu, venea însă întins cu dungile de culoare albastră ca niște drapele smulse de pe cer. Dacă îl lasă motorul înainte de porțiunea finală s-ar putea să nu prindă betonul... auzeam deja fluieratul roților în iarbă sau scrîșnetul lor arzînd betonul (imaginar deocamdată). În plexiglasuri soarele îi bătea orbitor, iată-l, un rateu, liniște, șueratul aerului alunecînd.

— Îl pune exact în prag !

... sunetul de aer fluierat, apoi brusc motorul reia și avionul din nou vîjîind pe deasupra noastră ca să amuțească definitiv undeva pe la jumătate din lungimea pistei ; de acolo filă, se așează impecabil pe beton și rulă întins și slobod oprindu-se la pragul îndepărtat, „09". Se vedea al naibii de mic acolo.

— Turnule, „66", la... recepție.

— Confirm „66", terminat. (Reluă însă)... Reveniți vă rog la aerogară, va interveni echipa tehnică. Avionul a cerut să fie tractat. Terminat.

Declicul de închidere, al lor ; apăs eu pe talkie-walkie al meu :

— Mecanicul șef, echipa nr. 1...

— Echipa 1, recepție (aud în minusculul difuzor glasul lui Wilcox).

— Pregătiți mașina pentru tractare, vin să vă iau. Terminat.

— Confirm. Terminat.

[1]) motor, elice oprită.

Abandonez mașinuța „Follow me“[1] în fața hangarului și urc alături de Wilcox într-o utilitară de intervenție ce are deja agățată după ea o furcă de tractare.

— Cum naiba îl tractăm cu furca aceasta ?

— Rezolvăm noi, tov' Șef... Era o treabă să-l fi remorcat cu „Carolina“ !

— Las-o naibii pe Carolina, dă-i bătaie !

Wilcox îi „dă bătaie“ dar mergem suficient de încet din cauza afurisitei de furci ce țopăie instabil pe roțile ei prea mici și prea apropiate.

— Tov' maior (am mai spus, obișnuim cei proveniți din cadrele militare să ne spunem încă...) de ce nu l-a pus la pragul „2-7“, fără motor. Venea bine.

— De deștept ! (puteam să-i spun de ce ?) A reluat motorul iar și probabil a vrut să-l „pună“ cu motor și să ruleze. Dar a calat la mijlocul intenției...

— Putea totuși frîna mai scurt, nu să-l lase să fugă pînă la capătul pistei, la „09“.

Pe dracu (mă gîndesc)... cum să frîneze ? Doar ăsta-i omul meu și el de pragul „09“ avea nevoie ! Să fim atenți și să vedem ce naiba ne așteaptă acolo, pînă aici merge strună (conform prevederilor Maestrului... halal „strună“!), să vedem ce o mai fi. Receptorul hîrîie avertizarea celor din Turn :

— Executați remorcajul „Piper“-ului peste terenul înierbat, nu blocați pista. Grăbiți-vă.

— Confirm, Turnule, remorcaj în afara pistei. Terminat.

[1]) (engl.) — „Urmați-mă“, mașină de pistă ce merge în fața aeronavelor pentru a facilita rulajul acestora în situații dificile. La cererea echipajelor sau cînd se apreciază ca necesar.

Agăț microfonul și-l zoresc pe Wilcox. Furca de tractare vine în urmă săltînd ca o minge veselă.

— Ce nație o fi, cum ne înțelegem cu el ?

— Știe românește !... Brusc îmi dau seama de gafa ce-o fac. Fir-ar să fie... încerc s-o dreg explicîndu-i lui Wilcox că cineva, de la noi, văzînd tabelul participanților a găsit cunoscut pilotul lui „66", Piper-ului, e un tip ce a mai fost pe aici și ne cunoaște limba. E cam trasă de păr explicația dar Wilcox o înghite și apasă pe accelerator. Furca vine săltînd.

— Aveți încă cinci minute pentru a degaja pista... hîrîie Turnul.

— Confirm, cinci minute. Suficient, am ajuns deja. Terminat.

Piper-ul era deja în ochii noștri, mare, frumos, albastru alb, viroaga alături de el, florile... fir-ar să fie, flori (exact tabloul !), portiera cabinei deschisă, siguranțată deschis, capotele motorului ridicate și jovialul pilot ghinionist alături, în mînă cu piese ale sistemului de aprindere ! Stopăm, sărim, strig spre Wilcox : „leagă furca la una din jambe, sus !", mă reped spre ăla făcînd semn energic să închidă dracului capotele și să se salte în carlingă... dar un „Ooo..." da, da, bine amice, fie și „Ooo..."-chiul zilei de ieri !.. ne-am recunoscut reciproc, deci.

— Mașina de intervenție, dacă puteți elibera pista ?... Recepție.

Salt înapoi la microfon :

— Confirm, pista eliberată ! Terminat.

Și ambreiez utilitara în care Wilcox sare din mersul său șchiopătat, la două clipe distanță de urcarea „clientului" meu în cabina „Piper"-ului. Intru

în diagonală peste iarbă, pe direcția aerogării. În celălalt capăt, pe „2-7“ aterizează ceva...

— Nu-i zgîrîie cablul jamba ?... îl întreb pe Wilcox.

— Măsa-n...! Iertați-mă.

CAPITOLUL 7

SINGURATICUL CĂLĂTOR AL CÎMPIEI

— Te-ai descurcat bine matale cu raliul, ieri... te felicit. Pe tovarășul comandant l-am felicitat deja.

— Vă mulțumesc.

Și tăcem un timp, pășim astfel, sînt cu gîndul la acest „ieri“, la straniul echipaj al „Dragon“-ului, la cei trei crai ai văzduhului, cei trei magi veniți pe drumul stelelor cu neputința trupului lor, cu vrednicia inimii lor, la ei mă gîndesc cînd colonelul revine neașteptat, puternic, abrupt :

— În sensul că ea s-ar putea încheia cu o apreciere, din partea-mi, greșită asupra acestui caz... probabil ultimul înaintea pensionării mele, îmi joc cariera pe o singură carte, maiorule, pe o singură carte, înțelegi matale ? Nu înțelegi, sigur că nu înțelegi ce vreau să spun eu acum. Și nu înțeleg nici eu de ce m-am exprimat astfel.

— Adică ?

— „Adică ?“. Dar ce, matale ești profesor, să

întrebi așa, și pe acest ton ? Sîntem la tablă ? Așa.. „adică", deci. Vreau să spun că m-am exprimat greșit. Pentru că aici, în primul rînd — și întotdeauna, pretutindeni în munca noastră — nu e vorba de o joacă, de a „juca" pe vreo carte. Dimpotrivă, pentru că spuneam de tabla școlară, e mai degrabă vorba întotdeauna de o problemă, o problemă grea, complicată, cu enunțuri înșelătoare, rezolvabilă printr-o singură metodă : lupta împotriva răului și amenințării dușmane, rău uneori sălbatic de neomenesc chiar (să știi matale că de fapt „răul" e întotdeauna neomenesc, desigur că o știi, cum o știe oricare om cinstit al societății, oricare om cinstit din lume...). Rezolvarea însă cere, de la caz la caz, soluții. Și pînă la găsirea celor potrivite și aplicarea lor, investigații și procese de judecată dificile uneori, cumplit de anevoioase adesea. Și deci nu se „joacă" nimic niciodată, maiorule, pe nici o carte, la nici un hazard; înțelege matale, am spus că voi juca totul pe o carte acum, pentru că e un fel de a spune, de a hotărî în tine însuți, de a opta... mai exact, maiorule, de a marca, de a nota ori fixa clipa, momentul în care avînd deja suficiente elemente, bagi motoare (așa ai spune matale, ca fost pilot, da ?) și virezi, ieși exact pe direcția care trebuie, bună. Și cred că eu tocmai virez, maiorule. Înțelegi matale ?

Făcu cîțiva pași, se opri și împrăștie cu „bordul de atac" al pantofului cîțiva bulgări de pămînt cenușiu, uscat. Pentru o clipă zîmbi blajin, tinerește (un instantaneu atît de rar, aproape emoționont al unui om vîrstnic, încovoiat de neiertătoarea-i spondiloză), astfel că aproape nu-l recunoscui : era un om asemeni tuturor oamenilor de vîrsta sa, departe de lupte și probleme, aparent cu atît mai departe

de tot ceea ce funcţia gradul şi locul său de muncă îi conferea...

— Să nu crezi matale că vom face acum teorii despre felul cum muncim noi !

... Mă readuse din reverie vocea sa. Continuă :

— Ţi-am vorbit ca om, ca un tovarăş. Nu numai cînd au oamenii îndoieli se împărtăşesc altora, maiorule, cînd au necazuri. Uneori o fac şi cînd legătura aceasta omenească, tovărăşească îi îndeamnă. Ori, cînd au certitudini. Şi eu cred că am acum o certitudine, maiorule.

— Eu nu mai sînt maior de mult, tovarăşe colonel, de ce-mi spuneţi astfel mereu ?

— Dar cum a-i vrea să-ţi spun ? Nu-ţi place ?

— De ce nu...

— Ei vezi ? Ştiu că-ţi face plăcere, prin aceasta îţi amintesc de ceva plăcut din viaţa matale, te ajut să urci din nou în carlinga aceea prăpădită de avion cu două motoare...

— Bimotor, tovarăşe colonel.

— „Bimotor", dacă aşa vrei matale.

— Vă mulţumesc.

Maestrul zîmbi, rostogoli iar bulgării bunului pămînt de sub picioarele noastre şi adăugă (în glumă, cu seriozitate ?) :

— Vezi, poate mă apăr astfel şi eu. De apropiata pensionare sau de spaţiul „liniştit" ce o va urma. Şi, caut să te oblig, îmi vei spune în continuare şi matale, după aceea, „tovarăşe colonel".

Apoi privi îngîndurat peste întinderea cîmpiei, se vălureau undeva în depărtare grîne de un verde înnegrit, plin de vitalitate, iar pe cerul albastru lunecau fărîme de nori. Înţeleg că momentul de con-

fesiune, de desprindere de la cele imediat prezente a trecut şi încerc :

— Spuneaţi de o anumită certitudine...

— Maiorule, matale ne-ai ajutat mult, foarte mult în cazul acela ciudat al „învierii" bombardierului „Droll Boy". Am pronunţat corect ?

— ... (afurisit mai poate fi uneori !).

— Strădania matale şi a celorlalţi oameni ce ne-au ajutat, şi chiar suferinţa matale fizică... pentru că, iată, altfel nu s-a putut (deşi nimeni nu a dorit-o şi nu s-a bucurat de aceasta), n-au fost zadarnice. Şi acum, din nou (Maestru îşi ridică mîinile, dar nu pentru a se apăra, pentru a sublinia astfel inevitabilul prezent) iată că matale, căruia pare-se i s-a accentuat acel simţ de a remarca şi de a presupune „deosebitul" în micile întîmplări ce trec uneori neobservate pe lîngă oameni, iată, cum zic maiorule, din nou, ceea ce matale ai semnalat, insistenţa unui oarecare ins (oarecare ?) în a achiziţiona un tablou, tocmai pe acela ce spre deosebire de altele ce erau încă acolo (avînd subiecte nelocalizate, neidentificabile sub acest aspect) reprezintă, reproduce fidel o porţiune limitrofă a aeroportului „Crizantema"; acest lucru a fost de fapt o verigă, o straşnică verigă, poate tocmai cea aflată la începutul lanţului. O straşnică verigă, tovarăşe maior, de care eu — cum spui matale, „Maestrul" — m-am agăţat zdravăn !

— Şi o să rupeţi lanţul acesta ?

—. Exact. O să-l rupem. Eu, alţii, dumneata... împreună o să-l rupem.

Priveşte iar peste cîmp, apoi ne oprim. Sîntem departe, în vecinătatea pragului „09" dar lateral undeva, în terenul agricol. Mă invitase să facem o

plimbare, așa... să ne destindem puțin (așa... să ne destindem, ce zici matale ? E frumoasă proprietatea aceasta a voastră, a celor din aviație...) Desigur că am acceptat bucuros, deși știam că va avea alt scop (care ?) și nu „destinderea". Și iată-ne aici, îmi spusese deja suficient ca să-mi fie capul la altceva și nu la peisajul din jur, mă surprinse deci cînd, după ce ne-am oprit, se aplecă și-și umplu căușul miinii cu pămînt uscat, sfărîmicios. Îl ține ridicat, aproape de față, și-l privește cu vădit interes și plăcere; încearcă să-mi găsească ochii forțîndu-și și trupul într-o îndreptare, nu numai privirea, și mă întrebă :

— Matale iubești pămîntul, maiorule, pămîntul acesta... și în timp ce o spune lasă să-i curgă țărîna uscată și mărunțită printre degete... ei, ce spui ?

— Trebuie să vă mai răspund ?

— Așa-i, nu trebuie. Toți îl iubim. Ne-am născut aici, pe el, trăim aici, îl călcăm... știi matale, a fost unul dintre pămînturile cele mai călcate. Dar a fost de la bun început puternic, rezistent, a rămas așa cum a fost, cum e și al nostru. Mă gîndesc de multe ori, e un răgaz ce mi-l îngădui, cîte mărturii nu ascunde el ! Urme — nu, nu neapărat tezaure și valori, fragmente de mărturii concrete, nu, nu neapărat. Altfel de urme, ale celor ce-au trăit pe el și a celor ce-au trecut peste el. Mă gîndesc la cei ce-au fost dintotdeauna aici; și la migrații. E și acesta un capitol, nu neînsemnat al etnogenezei europene. Important... totul e important, acest interval însă, cuprins între al treilea secol și al treisprezecelea, decadă de finalizare a formării poporului nostru, decadă și spațiu al migrațiilor, e nemaipomenit, domnule, e nemaipomenit ! Înțelegi matale ? Toți și

de toate au venit şi au trecut după retragerea legiunilor romane şi a administraţiei acestora. Peste noi, daci, carpi, ce-au fost... Nu are importanţă să etalăm subtilităţi acum, înţelegi matale ?... că e corect să spunem vizigoţi sau e corect să-i numim thervingi, erau din toţi... vandali, goţi, gepizii, victoalii şitaiîalii : neamuri germanice. Că s-au bătut între ei (goţii cu vandalii, pe Mureş... sau, poftim, Marisia !), apoi, pînă la exterminare gepizii cu longobarzii, nu sînt importante — în ceea ce vreau să spun — amănuntele.

— De ce v-aţi oprit la neamurile germanice ?

— Dar nu m-am oprit, ai matale răbdare. Îi enumăr succint doar... vin apoi, pe etape, sarmaţii; pleacă de la Don, apar la Nipru, apoi înveşmîntaţi în zalele lor, cu uriaşele lor spade, goniird călări ajung tocmai în Panonia. Tocmai ei îi ajută însă pe daci să lupte împotriva romanilor, sarmaţii, roxolanii... să îţi mai amintesc, maiorule ?

— Vă ascult cu plăcere tovarăşe colonel, ordinea am cam uitat-o, recunosc.

— Da ? Aşa spui matale, că ai uitat istoria ? Frumos maiorule, din partea matale. Bine, uite — se aplecă şi-şi umplu iar mîna — urmează hunii (atît de pomeniţii huni) porniţi de pe undeva din nordul Chinei. Trec dînşii ca un tăvălug al distrugerii peste alarii iranieni, peste ostrogoţii de dincolo de Nistru, peste vizigoţii aflaţi dincoace de Nistru, vizigoţii ce vor ajunge astfel tocmai în Spania... iar hunii gonesc şi ei spre Panonia. A fost, maiorule, ca un ponor, ca un uriaş sorb de ape Panonia atunci... Apoi vin gepizii — acei quita gens — urmaţi de longobarzi şi, avarii, hăituitori ai multor popoare pînă în momentul în care Carol cel Mare

îi spulberă. Migratori furtunoşi toţi, avalanşe ce se zdrobesc. se învîng unele pe altele, ca să treacă toate...

— Veţi reuşi să-mi deschideţi apetitul pentru istorie, tov' colonel.

— Poate, ajung acum la ultimii. Poftim, ia şi matale pămînt, ţine-l în palmă, să-l simţi cît timp vorbim despre aceasta... îmi dădu, îmi cernu din ţărîna aceea călduţă şi fărîmicioasă, cu grijă să nu alunece pe alături şi, după ce reuşi, continuă :

— Au urmat slavii. Mai buni, mai stabili, lemn de altoi... Ultimii au fost cei de limbă turcă, pecenegii, pare-se tribul urzilor pe care-i alungă un neam de-al lor, cumanii. Şi, bineînţeles, după cum matale ştii, tătarii. Tătarii, neamul mongolic, imbatabilii mînuitori ai săgeţilor şi stăpînitorii desăvîrşiţi ai cailor. Au pornit-o spre apus prin 1241, în ceea ce istoria numeşte „marea invazie". Nu a fost numai cea mai mare, dar şi cea mai şarjată şi formidabilă, cea mai rapidă rostogolire prin care ajung în faţa Budapestei unde îl pulverizează pe Bela al IV-lea, la rîul Sajó, ca să vireze apoi spre Dalmaţia, măturînd totul...

Se opri brusc. Lăsă să-i alunece ţărîna din mîna, cu care îmi prinse braţul. Zîmbi.

— E fascinantă problema, maiorule. Întotdeauna m-a preocupat, n-am timp însă pentru a o aprofunda. Această problemă a migraţiilor, contribuţia sa la etnogeneza europeană, detaliile şi, chiar stabilirea corectă, cronologică, izvoarele existente, mărturiile — de atunci şi de azi... şi aici ajungem la arheologia migraţiilor, o disciplină fabuloasă, incitantă, de ordin practic investigatorie... nu demult, am citit una din lucrările lui Joachim Werner, un

reputat specialist în arheologia migraţiilor... Dar, reţine matale (şi privirea îi trecu panoramic peste întinderi), mă obsedează ideea unei asemănări... o minusculă asemănare, atît de semnificativă însă : cei ce vin, străinii ce vin azi aici, pe pămîntul acesta, ce cei vin cu gînduri ascunse şi rele sînt ca cei pe care i-am amintit; atît că nu vin călări, urlînd slobozind săgeţi arhaice... Pămîntul e acelaşi însă, poate şi oamenii -- ceva din ei, un ceva esenţial — şi aceasta e un lucru straşnic, s-o ştii mata, straşnic... Haide, să vedem cum arată subiectul tabloului matale, de aproape. Să trecem locul acela prin mîini şi ochi... de aceea sîntem aici. Haide.

CAPITOLUL 8

„ADĂPOSTUL ŞI SPRIJINUL NOSTRU..."

— Lieber Onkel !...[1]

— Ich kom zurück, Otto, ich kom zurück ! Ich habe es virsprochen...[2]

... Era în ziua următoare defectuoasei aterizări, raliul, ca un stol de migratoare ce nu-şi pot îngădui decît scurte popasuri în fuga lor spre sud — ridi-

[1] Dragă unchiule !...
[2] M-am întors, Otto, m-am întors ! Am promis doar...

cată din tundrele ajunse prea reci — se mistuise de pe iarba Crizantemei (în aceeaşi zi), numim cu un „ieri" acest timp, Piper-ul însă rămăsese, stătea docil în hangarul Crizantemei cu una din piesele magnetoului plesnită (iată explicaţia zborului său defectuos pe ultimul tronson şi a ieşitei din comun aterizări). Pilotul, distinsul domn amator de pictură, instalat în cel mai bun hotel al oraşului, aştepta să i se expedieze de acasă piesa, minuscula piesă incriminată. Desigur neplăcut, ieşirea din raliu, taxe de aeroport acum, aşteptarea aici, desigur neplăcut... dar, ce se poate face altceva ! Avionul e avion şi nu maşină de răzuit morcovi (pe care să o legi cu sîrmă şi să o învîrţi în continuare apoi !). În două, cel mult trei zile va avea piesa şi îşi va putea lua zborul spre casă...

— Dragul meu, să vorbim despre ceea ce ne interesează, timpul meu poate fi mai scurt decît am sperat ; anumite amănunte vor trebui rezolvate.

— Şi cu mine, cum va...

— Va fi bine. Aşa cum am promis, voi face totul şi aceasta într-un timp acceptabil, pentru a te avea acolo. Unde ai aurul ?

Întrebarea căzu dacă nu brutal, scurt şi sec însă. Dar nepotul nu păru a remarca nuanţa.

— Aici.

— Chiar aici ? Acasă ?

— Da. Pot să ţi-l arăt.

— Te rog. Dar să nu mă înţelegi greşit, Otto. Trebuie să vedem împreună cum arată şi cum va fi necesar, mai potrivit să-l împachetăm.

— M-am gîndit şi am procurat deja ambalajul.

— Arată-mi atunci aurul.

— Nu-l vezi ?

— Nu...

Unchiul îl privea contrariat. Nepotul se ridică, se îndreptă spre colțul camerei și apucă liniștit de acolo un obiect, îl aduse și îl așeză pe măsuță, în fața unchiului său.

— Poftim. Ridică-i capacul.

Era o oală din pămînt ars, obișnuită, cu torți de-o parte și de alta, lucioasă și frumos înconde-iată cu flori. Acoperită cu un capac pe măsură, făcut la aceeași ardere de cuptor.

— Ce-i cu oala aceasta ?

— Ridică-i capacul.

Celălalt, vîrstnicul, apucă sfîrcul capacului între degete și-l ridică.

— Zum Teufel ![1]

Era aurul. Stătuse, așteptase parcă tocmai această clipă, ca o brînză uscată în modesta oală așezată neglijent pe dușumea în colțul camerei... „e nebun" — gîndi omul, e de-a dreptul nebun ! Irresponsabil. Și totuși... poate nu, poate nu e... își zise mai apoi. Examina aurul acum încercînd să-și stăpînească o neașteptat venit emoție ; și-o învinse pînă la urmă și pronunță doar caracteristica-i silabă:

— So !

Intuind probabil ceva din gîndirea unchiului, blondul spuse simplu :

— Dacă s-ar ști că-l am, nu l-aș putea ascunde suficient de bine, ar fi și zadarnic. Dar pentru că nu se știe, de ce să-l ascund ? Nu stă bine așa ? Tot din pămînt s-a scos...

1) Drace !

— Raţionamentul e perfect dar, oricum, prea e pus la îndemîna oricui.

— Aici nu vine nimeni.

— Şi ambalajul ? Doar nu crezi că vei ascunde, vei îngropa oala acolo ?...

— Nu. Am ceva mai potrivit, metalic.

Se ridică şi scoase la iveală o cutie cilindrică din tablă striată, cutia goală a unei măşti de gaze, model al ultimului război.

— E etanşă, exact capacitatea necesară şi, comodă. Aşa ceva folosesc pescarii.

— Interesant.

— Da ?

— Pentru că tu vei deveni un pescar, să spunem o coincidenţă ? Aceasta mîine în zori, cît mai de dimineaţă, la ora cînd încă nu s-a luminat suficient, o oră cînd de fapt se merge la pescuit... dă-mi o coală de hîrtie.

Discutară aplecaţi asupra „hărţii" schiţate atent de către unchi şi se înţeleseră.

— Aşa, totul corespunde... am văzut suficient de bine din aer şi terenul şi rîul. Te vei apropia exact pe aici... (sublinie cu stiloul) iar locul e uşor de reperat, am avut suficient timp pînă au venit să mă tracteze, să-l marchez; marcajul constă în... Îl maschează tufele, e un loc pe care chiar şi ziua dacă l-ai privi prin binoclu, de la aerogară, nu poţi desluşi ce se întîmplă acolo. Nu degeaba am luat fotografia aceea. Deşi... (se încruntă puţin) nu ştiu dacă am procedat tocmai bine, am insistat prea mult atunci. Nu aveam un plan clar, tabloul mi-a sugerat ceva, o posibilitate şi voiam să gîndesc temeinic, mai tîrziu, acasă. Aveam nevoie să studiez atent

locul, aveam nevoie totuşi (încerca parcă să se convingă singur) de tablou, sau de fotografia acestuia. Deci, cum spuneam, e mai bine însă să nu riscăm, vei respecta ora. Mai tîrziu — ora 11 fix — ne vom întîlni în restaurantul hotelului, te voi aştepta să-mi spui cum a mers. Poimîine voi pleca, sper... piesa am cerut-o prin telex imediat, ieri. Am aranjat să mi se expedieze în aşa fel, încît s-o primesc mîine (aceasta încă de acasă...) Se va executa „reparaţia" şi eu îmi voi anunţa plecarea, voi depune planul de zbor, preliminar, pentru ziua următoare. Acum, după ce ies eu, vei mai întîrzia puţin, apoi vei pleca să-ţi cumperi instrumentele de pescuit. Nu uita nici un amănunt. Şi... dacă intervine ceva, fii atent unde şi cum abandonezi masca de gaze !

Plecînd de la locuinţa nepotului, unchiul se plimbă sinuos pe două dintre bulevardele oraşului, servi o cafeluţă într-un bar gălăgios, ieşi, luă ziare, apoi intră într-un magazin unde cumpără o sacoşă dintre cele mai obişnuite, nu prea mare. Se întoarse la hotel şi, din cameră, sună recepţia şi întrebă care e proximul tren spre un oraş din apropiere... drum de o oră. Cînd fu sunat, la sosirea taxiului, coborî, era îmbrăcat într-o cămaşă sport, potrivită cu soarele de afară. Purta sacoşa, pe care şoferul i-o luă îndatoritor.

La gară luă un bilet clasa întîia pentru oraşul asupra căruia întrebase, se plimbă pe peron iar în tren urcă în ultima clipă. Găsi un compartiment liber unde, satisfăcut, se instală. Cînd garnitura ieşi de la peron deschise sacoşa, scoase de-acolo

haina (ce stătuse împachetată lejer, răbdătoare), o îmbrăcă şi ieşi. Trecu în următorul vagon de clasa întîia, se aşeză în faţa unui geam aflat la un capăt al vagonului şi îşi aprinse ţigara. Nu apucă să o isprăvească cînd trenul opri în gara de sud. Coborî şi se amestecă în mulţimea celor de pe peron. Luă apoi un taxi şi reveni spre centrul oraşului (pe care de fapt îl părăsise cu foarte puţin timp înainte). Coborî în apropierea unei staţii de tramvai şi după ce taxiul plecă se urcă într-un tramvai şi reveni două staţii spre zona gării de sud. Cu un autobuz retraversă şi, de unde coborî, se aventură „şi" pe jos, utilizînd propriile-i picioare cu care „schimbă" cîteva străduţe. Traversă un parc, atent la propria-i urmă, şi sună la poarta unei vile frumos împrejmuite.

Grădina nu era mare însă brazii argintii, vechi, plini de vitalitate, pietrişul egal granulat, curat, gazonul perie impecabilă şi cele două alei asfaltate, impuneau. Casa, sub un acoperiş ţuguiat în faţete interminabile şi coşuri multiple, curgea spre sol printre iederă şi trandafiri agăţători înfloriţi. Două terase, garaj dedesubt (unde adăsta un „Mercedes" negru), o piscină acum fără apă. Toate acestea se vedeau prin grilajul înalt, terminat în spăngi ascuţite, cu pretenţii heraldice. Răspunzînd apelului de sonerie, o voce îi ceru :

— Vorbiţi în microfonul din zid, vă rog. Pe cine căutaţi şi cine sînteţi ?

Unchiul se execută şi, cu un declic, uşa se deschise. O reblocă prin împingere şi traversă spre casă. Un aer plăcut îl izbi, venind din iarba tăiată proaspăt. Urcă terasa şi ocoli, după cum ştia că trebuie s-o facă,. ajungînd astfel în faţa unei alte intrări, secundare, neidentificabilă decît din partea

aceasta. Uşa nu avea clanţă, sună din nou şi studie vizorul deosebit, aflat la nivelul feţei sale. Îi păru vizorul foarte... foarte „deosebit", ce dracu, doar nu fotografiază — îşi zise. Dar uşa se deschise în clipa aceea şi gazda îl pofti înăuntru. Un om calm, rubicond, parcă frînîndu-şi o jovialitate ce s-ar fi eliberat zgomotos altfel; faţă ce părea blîndă (surprinzător ciupită, stricată de vreo boală cîndva), vegheată însă de ochi frămîntaţi din pîndă şi prevenire. Hainele negre.

— Sînt singur, poftiţi.

Vocea surprindea, prin ceva greu şi colţuros, ce rostogolea.

Traversară un număr suficient de încăperi, mai mult spaţii largi amenajate modern în formula „living-room" (conţinutul lor era modern în dispunere, vechi şi scump în valoare); spre surprinderea vizitatorului ajunseră într-un alt spaţiu, nefiresc de larg (parcă copiind întreg perimetrul casei), o splendidă promenadă interioară era spaţiul acesta — deşi era o miniaturală pinacotecă — de unde pornea răsucit, monumental, o scară lucrată în lemn spre partea superioară a casei. Urcară.

Sus, gazda alese o uşă ce-i introduse într-un cabinet care, văzut de oricare scriitor, i-ar fi pricinuit acestuia jinduire şi insomnii refractare la tratament. Gazda îi indică un fotoliu uzat, dar admirabil ca stil, aflat sub cristalul prins în plumb al geamului panoramic de o transparenţă ce părea să înspăimînte, ori să înaripeze, şi întrebă :

— Courvoisier, Martel sau Chartreuse ?

— Chartreuse.

— Galben, verde ?

— Verde.

Servi băutura în pahare tăiate din cristal orbitor, după legile prismei. Lichidul verde, un frumos verde, amintea pietre prețioase. Prin culoare.

— Vă ascult.

Omul în negru aștepta calm.

— Aveți materialul ?

— Îl puteți plăti ?

— Da.

— În ce ?

— Desigur, în bani.

— E inutil să discutăm.

— Inutil ?

Gazda îl privi cu o bunăvoință și răbdare necruțătoare. Spuse, într-un tîrziu :

— Chiar dacă tot ceea ce vedeți în jur — cît și ceea ce nu vedeți — o datorez banilor, sînt un om care cunosc și această putere a lor, dar și neputința lor. Nu îmi plac banii, deși am muncit o viață întreagă pentru ei, eu și alții... am fost om al bisericii, o știți. A trebuit să renunț la înalta mea chemare... și am avut neplăceri chiar. de altă natură. Oamenii sînt răi, invidioși. Pot adăuga... îmi repugnă, disprețuiesc acum banul, el nu e o adevărată valoare, ci o meschină și murdară expedientă mijlocitoare... apoi, bani am suficienți pentru a trăi. Iar dacă nu i-aș avea, chiar numai pensia. cuvenită rangului meu preoțesc, ar putea fi suficientă. Disprețuiesc banul și alergarea, strădania, oarba muncă a mulțimilor spre a-l obține. Însuși Domnul, care e adăpostul și sprijinul nostru în toate, prin Cuvîntul Său ne îndeamnă a fugi de ispita banului... e inutil să discutăm în cazul cînd vă propuneți să-mi oferiți bani. Nu ați fost informat ?

Informat îndeajuns, musafirul i-ar fi putut lesne riposta gazdei, i-ar fi putut trînti argumente amintindu-i supărător suficiente... despre concepţiile ce le avusese în privinţa banilor altădată, despre propria-i „goană", propria-i goană sălbatică şi necruţătoare, înverşunată — şi înjositoare — în care umilul ban al fiecărui necăjit ori credul alunecase fără discriminare în ventuza lăcomiei sale, apoi „taxele de numire" ce le practicase (cu subalternii !) şi, mai nou, despre fostele sale sere termoficate (aici ar fi cu interdicţia de „strîngere a comorilor" pe acest „biet pămînt" !) dar în care munceau gratuit, din obligaţie „creştinească" naivi... despre soţia-i decedată) din care făcuse o sclavă, o roabă a plivitului şi răsăditului, fără drept de ripostă... Apoi, în vremurile tulburi de tranziţie ce urmaseră imediat războiului şi cînd banii grei de aur, îndelungat strînşi de oameni pentru o monumentală catedrală, se topiseră miraculos şi fără urmă... vremuri neclare, aşa fuseseră ! Şi încă altele, încă mai grave... despre timpuri încă mai îndepărtate (cînd ei fuseseră tineri — aveau cam aceeaşi vîrstă), timpuri şi conjunctură în care „înflăcărata" poză a gazdei apăruse de cîteva ori în ziarele ţării sale; or aceasta însemnase... da, da, încă multe i-ar fi putut riposta, la ipocritele-i sforăituri de adineaori. Era informat musafirul (regula cerea să fii informat asupra „partenerului"), dar găsi mai prudent probabil să dea un altfel de răspuns :

— Pot să vă propun altceva.

— Vă ascult.

— Aur.

— Ce fel ? Cît ?

CAPITOLUL 9

TIMP MINUS, SPAȚIU PLUS

Minuscula piesă a distribuitorului magnetoului sosi din străinătate „par avion" via Băneasa și cursa de dimineață Bsa (Băneasa) — Crizantema o aduse... Comandantul de aeronavă o puse pe masă în biroul Briefing și ne ceru să-i semnăm de primire. Formalitate cerută de „comercialul Bsa", explică el, luați-o și dregeți-i avionul salvînd prestigiul meu personal !... (rînji agreabil și-și vîrî un „Kent" în gură). Vasile Import, de serviciu (șef tură), mă chemă și-mi spuse :

— Guriță, îmi semnezi și tu mie și ți-o dau. Apoi îmi salvezi prestigiul... rînji și el și-și vîrî un „Snagov" în gura-i umbrită de mustață.

Eu am predat piesa lui Wilcox, spunîndu-i :

— Vezi ce-i faci, e simplu. Dar apucă-te acum. Vin și eu mai tîrziu să văd, îl pornim împreună.

Cursa decolă înapoi spre Băneasa, Wilcox se mistui în hangar și după o jumătate de oră împinseră avioneta afară și mă chemară pentru pornirea de probă a motorului. Mergea ceas.

— Nu-l lăsați în soare, înapoi în hangar cu el... le-am spus băieților, părăsindu-i. Tocmai bine, pentru că peste puțin timp veni și pilotul proprietar

pe care îl informai cu satisfacţie că totul e „O K.". A ţinut să-l salute pe comandant, apoi s-a îndreptat spre hangar să-şi vadă aparatul. Spunea că va depune la Briefing planul preliminar de zbor în vederea decolării ce urma să se petreacă mîine. Într-adevăr, şi-a verificat aparatul amănunţit, mai bine de o oră, după care completă formularul PLN[1] şi se reîntoarse în oraş. La scurt timp însă intră în biroul meu Wilcox avînd o înfăţişare, o expresie ce mă puse imediat în gardă. Vorbi înainte de a-l întreba eu, încă de la uşă :

— Tov' Şef, patronul avionului a verificat cum i-am montat magnetoul.

— Foarte bine, e în dreptul său să o facă. Ştii doar că fiecare zburător îşi verifică aparatul (din punct de vedere tehnic)... aşa a fost de cînd lumea. Mecanicii o ştiu, nu e nimic jignitor, pentru ei, în aceasta. De fapt o ştii şi dumneata, nu ?

— O ştiu, dar aici e ceva ciudat şi eu nu vreau să ies compromis, nici să fac puşcărie, nici să-l bag în pămînt pe domnul acesta. Că dacă-i p-aşa, îl bag mai bine în măsa : Cu respect, scuzaţi-mă tov' maior.

— Stai, nu te înfierbînta. Spune-mi despre ce e vorba. Cît mai calm. Haide, ia o ţigară şi aşează-te.

— Mulţumesc.

Luă o ţigară şi se aşeză.

— După ce a verificat şi a trebăluit pe la motor, şi a plecat, mi-am zis să mai verific încă o dată şi eu totul, ştiţi cum e... mîine-poimîine decolează

1) — P.L.N. — Plan preliminar de zbor (procedură folosită în acel timp).

şi are drum lung. Să fie totul în ordine şi să ţină minte cum i s-a dres aici tîrlia.

— Da, şi ?

— L-a aranjat puţin... încă la rulaj ori chiar pe panta de decolare o să-i dea rateuri motorul. Eu vă spun, ăsta vrea să mă bage în puşcărie ! Să ne compromită. Că e altceva...

— Bine. Să ne gîndim puţin...

Căutam înţelegere şi soluţie, gîndurile mi se învîrteau în cap rapid, însă dădeau şi ele rateuri. Era desigur ceva necurat aici, o anumită „făcătură", dar nu puteam şti... am găsit însă ce trebuia să fac : tăcere; şi să cîştig timp.

— Nu spune dumneata absolut nimănui nimic despre cele întîmplate, absolut nimic. Consemn. Să nu dai dovadă, să nu se vadă la dumneata că ai decoperit aceasta, absolut nici o urmă sau semn de îngrijorare. Nu ştii nimic, înţelegi cum vine ? Eu o să raportez comandantului şi, dacă trebuie, dînsul ştie ce şi unde să clarifice. Şi cum. Sîntem înţeleşi ?

— Bine, tov' maior. Dar să n-o păţim.

— Exclus. Îmi asum responsabilitatea şi îţi mulţumesc. Despre atenţia şi prudenţa dumitale o să mai vorbim, după aceea; merită să o facem. Patronul „Piper"-ului s-a întors în oraş parcă ?

— Da, a plecat.

— Bine, deocamdată atît. Poţi fi liniştit. Mai ia o ţigară.. merg să raportez, vom veni şi noi să vedem aparatul.

I-am raportat comandantului şi, imediat, din biroul său l-a sunat pe Maestru.

— Rămîi aici (îmi spuse după ce aşează pe aparat receptorul), tovarăşul colonel vine imediat. Dacă vrei să-l întîmpini şi să-l conduci...

Bineînțeles că m-am executat și după vreo zece minute eram în birou toți trei. Comandantul ceru prin interfon unui dispecer să ia la bord urgent trei cafele, de la bar, cap compas biroul său... (fapt realizat fulgerător, ca într-o veritabilă acțiune în care e implicată aviația !) iar Maestrul înfipse o țigară fără filtru în țigaretul său simplu din lemn de cireș (sau prun) și-mi ceru :

— Acum matale amănunțit, ce s-a întîmplat cu avionul acela ?

Spun. Spun amănunțit. Și după ce spun :

— Nu-i nimic dacă va da rateuri motorul, sau se va opri, tot nu are dumnealui intenția să ajungă, să zboare departe...

— ?...

— Da, într-un fel nu are importanță. E foarte interesant... înțelegi matale, e foarte interesant... (desigur că nici eu, nici comandantul nu înțelegem încă). Dar, nu putem îngădui (nici măcar pentru a-i da, a-i „da" libertatea momentană de acțiune de care are nevoie dumnealui — dealtfel și noi, trebuie să recunosc —), nu putem îngădui o altfel de libertate : aceea de a face (astfel) răspunzători pentru defecțiune aeroportul, pe mecanic... într-un cuvînt organele noastre tehnice sau de conducere locale (ori superioare) din aviație. Competența noastră. Nu, vom găsi o altă soluție, e inadmisibil acest compromis.

— Și ce se poate găsi ?

Întrebase comandantul, dornic și de a-l ajuta pe colonel și de a îndepărta pericolul acestei — după cum se vădea a fi fost pregătită — capcane a compromiterii. În ce scop compromitere ?

— Ce se poate găsi, întrebi matale... (parecă Maestrul discuta cu toţi astfel, nu numai cu noi...) De fapt gradul militar, odată avut, al comandantului, şi vîrsta sa erau mult sub cele ale Maestrului; cu toate acestea colonelul Anca, „Maestru" i se adresa şi îi vorbea cu un amestec de consideraţie şi absolută egalitate (vădit). Erau însă aceste formidabile „înţelegi matale...", „întrebi matale", „(etc...) matale" ce le folosea şi cînd se adresa comandantul Crizantemei (şi de fapt se adresa oricui astfel...) şi, pe care cu toată situaţia critică în care ne aflam, i le savuram...

— ... nu se poate găsi nimic, comandante! Adică, s-ar putea găsi, dar nu o vom face noi.

— Nu vă înţeleg (spuse comandantul), nu înţeleg tocmai clar ceea ce sugeraţi.

— Maiorule, spune matale, eşti doar cel mai indicat să se pronunţe... aşa „meşterit" cum e motorul, ce i se va întîmpla?

— Va porni bine, va merge cîteva minute — exact cît îi trebuie spre a se încălzi normal — şi va începe să dea rateuri (întreruperi în funcţionare) sau chiar se va opri.

— Cît va merge, cînd se va opri? (vru să ştie Maestrul)

Şi apoi:

— Socoteşte matale, aşa cum ai spus, după timp dar şi faţă de pista de decolare, de drumul pînă acolo, lungimea sa de rulaj pentru a decola.

Urmărea ceva precis, nu ştiam încă ce, dar amănuntele, precizia acestor elemente pe care mi le impunea, spre a răspunde la ceea ce-mi ceruse, vădeau gînduri precise. Nu era însă de gîndit mult, din partea-mi, spun:

— Exact cum a apreciat şi Wilcox.

— Cine ?

— Aceasta e porecla mecanicului nostru... unuia dintre ei, „Wilcox", lămuri comandantul. Ştiţi că în aviaţie toţi au avut, au şi vor avea porecle...

— Matale ai ?

— Sper să am... nu mi-au scris-o încă pe uşa biroului şi de folosit o folosesc cînd eu lipsesc de la discuţie...

— Parcă v-ar face plăcere, tovarăşe comandant... Deci, maiorule, să lăsăm şi poreclele acum şi, deocamdată, pe mecanicul acesta vrednic de laudă şi atenţie din partea noastră a tuturora... unde se apreciază oprirea motorului ?

— Pe parcursul decolării, sau spre sfîrşitul rulajului în vederea decolării, spre viteza de desprindere.

— Şi atunci ?

— Atunci, dacă încă nu l-a „tras' spre a-l desprinde, va rula în continuare reducîndu-şi viteza şi oprindu-se, ori degajînd cuminte pista. Fie va încerca să se tîrască singur înapoi spre aerogară, fie va încremeni acolo şi ne va aştepta — ca şi data trecută — să venim să-l tractăm. Dacă va fi desprins de beton, pe panta de urcare, în palier deci, aşa se spune, e o fază imediat după desprindere, cînd...

— Ştiu maiorule, ştiu. Continuă.

— ... îl va ţine exact pe direcţie şi îl va reaşeza din nou, fie pe beton — pista ar fi suficient de lungă — fie acolo de ea, în continuare, pe capătul de siguranţă înierbat care şi el, ştiţi, are cîteva sute de metri, deci suficient...

Din spatele unor otrăvitoare cumulizări alcătuite din fum de ţigară, veni glasul colonelului :

— Foarte interesant ! Şi foarte exact faţă de anumite calcule.

— Calcule ?

— Ale unui tînăr locotenent din echipa mea, calcule de la care am pornit. Le-am acceptat şi le-am localizat. Dezvoltate, dau rezultate foarte interesante... Conform lor, comandante, omul „nostru" nici nu intenţionează să ajungă mai departe. De aici se desprind încă două concluzii. Da, da, se poate, se pot spune (apreciase asupra întrebării ce ne stătea în ochi). Desigur, dacă vă aşteptaţi la ceva deosebit (pentru dumneavoastră, cadre de aviaţie) nu vor prezenta mare interes... Lăsînd deoparte scopul acestui „raid" aerian atît de scurt, iată-le : e un pilot foarte experimentat şi încă în plină formă, deşi e la o vîrstă înaintată, cînd oamenii preferă automobilul chiar dacă ştiu pilota şi, apoi, e un bun meşter mecanic ; meşterul şi pilotul ce se suprapun în acest individ corelează priceperea şi gradaţia riscului implicat, foarte precis.

— Şi scopul acestei înscenări de plecare, aţi amintit despre scopul...

Colonelul ne privea, neaşteptat, cu un fel de înstrăinare. Era, îşi avea (ele veneau, apăreau pare-se brusc) unul din momentele în care suferinţa fizică şi-l dorea (deşi nu realiza, nu reuşea să realizeze integral) în exclusivitate. Îl priveam cu ceea ce oamenii numesc o „strîngere de inimă', ştiam ce va urma şi, într-adevăr, el se ridică din modernul fotoliu portocaliu, se duse spre uşă şi îşi sprijini acolo spinarea obosită. Privea, peste eterul încăperii, obrazul tînăr şi promiţător, zîmbitor al belgienei colore de pe reclama companiei aeriene „Sabena", atîrnată pe peretele opus. Şi, lucru de necrezut, absolut de ne-

crezut, colonelul, după ce o studie atent, îi zîmbi şi îi făcu strengăreşte semn, cu ochiul. Şi iar mi se strînse inima, eu ştiind bine că era una dintre „diversiunile" sale de a abate atenţia „martorilor" atunci cînd era surprins într-unul din repetatele, frecventele (tot mai frecventele !) momente de slăbiciune fizică.

— Scopul ? — repetă el ca un ecou — scopul ? Nu vă pot spune, comandante, mai mult deocamdată în legătură cu aceasta. Vă pot spune însă că noi, adică dumneavoastră — aeroportul — prin mecanicul său... Wilcox aţi spus, da ?... va înlătura „intervenţia" tehnică a acestui domn astfel că, pentru a-şi putea juca piesa, eroul nostru să fie nevoit a găsi altceva... timpul său va fi scurt, foarte scurt, el va trebui să realizeze starea de „validitate" a motorului, inconsistenţa unei eventuale simulări de defecţiune a motorului (s-ar constata aceasta imediat şi l-ar autoacuza implicit), cît şi, abia acum, după toate acestea (subliniez încă o dată factorul timp limită — şi vă voi spune de ce insist asupra sa — un factor, de fapt, „vitezã — decizie"), şi deci, rezolvarea de fapt a impasului : pentru el obligatorie, aterizarea, rămînerea la pragul pistei, mai exact dincolo de el (veţi vedea), undeva pe capătul de siguranţă, deci limitrof aeroportului, Nord-Nord Vest.

Încep să-mi alerge impulsuri prin creier, semnale aproape cunoscute, încă neidentificabile dar vag, vag simt apropierea a ceva cunoscut, ştiut, anterior survolat deja de gîndirea şi cunoaşterea mea... Şi apoi brusc ţişneşte explozia informaţiei, conexiunile s-au făcut, săvîrşind identificarea. Nu ştiu încă dacă sînt exact sau nu, nu ştiu dacă e bine şi am dreptul

s-o spun aici, o ipoteză de lucru a deşteptăciunii mele... i-o voi împărtăşi mai tîrziu colonelului dacă... dar, ce-ar fi să o verific singur, ar fi şi o dovadă... da, aşa voi face, îmi stă în „putere" şi măsură să o fac ; are Maestrul destul pe cap şi aşa... o voi rezolva singur, azi încă. Deci, să nu spun încă nimic... iată că dealtfel comandantul se arată interesat :

— Rămînînd, fără a cunoaşte motivul, la afirmaţia dumneavoastră în ce priveşte acea „obligatorie" rămînere în punctul de zonă limitrof-imediată a „Crizantemei", ce soluţie credeţi, tovarăşe colonel, că va găsi şi adopta acest pilot, acest pilot... „suspect", să-l numesc astfel...?

— Dumneavoastră doi, ce sînteţi în specialitate (de zbor), ar trebui să-mi daţi sugestii, nu eu. Nu ştiu, presupun doar. Însă ipoteza mea strict personală — deci ipoteza unui nespecialist — nu riscă să se facă cunoscută public în faţa unor persoane ce mă depăşesc pe acest teren... Vei fi de acord matale, sper.

— Vă înţeleg. Şi de ce aţi subliniat, aşa am înţeles, factorul timp, „timp-decizie" ?

— Pentru că, tovarăşe comandant (şi cu aceasta vom încheia discuţia, numai din lipsă de timp, vă asigur !), dacă nu e o problemă (deşi e !) să acţionezi cu succes cînd te lasă motorul pe pantă, la decolare, dacă de asemenea nu e o problemă tehnică implicată pentru un pilot amator, pentru un pilot de turism, de rutină medie (cam aceasta ar fi pragul calificării lor, da ?), atunci e o problemă luarea unei decizii fulger în situaţia ce se va crea. Te rog să mă înţelegi matale... un pilot de turism (clasă anteprofesională deci) pus în situaţia unei pene de motor la decolare, după desprindere, poate, în cel mai bun caz, repune

cu sînge rece aparatul jos. Evitînd angajarea şi catastrofa. El ştie ce trebuie făcut şi se va putea concentra, mobiliza la aceasta, va apela la priceperea şi resursele sale. Dacă acest lucru e de aşteptat — cum e în acest caz —, operaţia va fi cu atît mai uşoară. Timpul însă e extrem de scurt, de ordinul secundelor, sau chiar mai puţin. Acum, dacă motorul se va comporta normal, din timpul limită şi spaţiul foarte scurt se va consuma un tronson imposibil de redus, de oprit, stopat. Imposibil de încetinit sau recuperat. Tocmai prin faptul că pilotul nostru va aştepta încă, încă... încă cîtva pentru ca motorul să-şi scuipe tusea. Reţine matale, eu exclud — şi ştiu de ce o fac — varianta în care, dîndu-şi seama că ar fi luat „plasă", că intervenţia sa tehnică ar fi fost înlăturată ulterior (fără ca el s-o ştie), realizînd aceasta, să simuleze, să manevreze defectuos motorul din manete şi contacte şi să aterizeze... Deci excluzînd această variantă, şi fiind pilot de turism, acest pilot amator — care îşi pilotează avionul aşa cum un burghez oarecare îşi conduce automobilul — va trebui să gîndească şi să acţioneze (pentru că am vorbit de automobil, voi rămîne la această comparaţie...) ca un automobilist alergător, de curse... Şi nu e totul aceasta, pentru că aici şi acum nu se pune problema de a face ceva cunoscut, ceva ce să mai fi făcut, ceva ce se face într-un caz dat. Pentru că nu există un astfel de „caz dat", ar fi vorba de... o „premieră" !

— Şi...

— Şi... atît doar, vreau să înţelegi matale că pilotul acesta (şi vîrstnic — cu reflexe şi resurse fizice mai slabe de-acum !) va şti şi va reuşi să facă ceva, tocmai ceva potrivit scopului său, rezolvării a ceea ce am discutat.

— Ce anume ?

— Nu știu, comandante. Sînt și eu curios, am spus.

— Și atunci, demonstrația dumneavoastră. dacă îmi permiteți să întreb tovarășe colonel, ce vrea să...

— Un singur lucru vrea. Să dovedească că acest „pașnic burghez" pilot amator nu e atît de amator cum vrea să pară, ori cum e considerat, ci un fost pilot profesionist civil foarte rutinat, fie un fost...

— Nu știu la ce ar folosi, la ce v-ar folosi dumneavoastră și nouă să știm ce a fost. Și acum s-ar putea verifica.

— S-a putut. Ceea ce am aflat astăzi, acum, aici, o confirmă doar și explică, ne apropie de scop.

— Și e un profesionist, un profesionist de o „întreagă viață", cum ați spus ?

— Nu comandante, nu e.

— Atunci ?

— E un fost as al războiului, al Luftwaffe-i. Un as al bombardierelor. Am „încredere", un astfel de om a trecut prin destul neprevăzut încît să fie obișnuit a rezolva fulgerător și în avantajul său o situație de zbor, să găsească o soluție și să o poată aplica în timp „minus" și spațiu „plus", depășit aproape !

Desigur, Maestrul, cu acest neprevăzut final al discuției, ne-a uimit. Încercam în clipele acelea din nou, alături aflat de colonel, acea senzație a omului aflat la o distanță enormă de subiect și adevăr, de cunoaștere, tocmai cînd el, omul, adică eu, mă credeam foarte aproape ! Poate ca să mă revanșez față de mine însumi, de ceva înșelat sau atutoînșelat mai bine zis, în mine, am spus cîteva cuvinte din care dacă era de înțeles ceva, aceasta viza spre colonel :

— Da, lucrurile se leagă foarte bine... zona aceea, tabloul ce o reprezintă, acest avion ce poate fi un curier şi care la sosire a tatonat, iar acum vrea să... O intervenţie, fulgerătoare, a privirii Maestrului mă împiedică să mai „dezvolt" teza...

În timp ce-i dădea mîna comandantului Crizantemei, acesta întrebă zîmbind :

— Tovarăşe colonel, prea vă pricepeţi la aviaţie, nu cumva...

— Nu cumva să uitaţi, tovarăşe comandant, şi matale maiorule — mă survolă cu privirea — că a fost o discuţie amicală. Să-i spunem amicală, între noi doar... aşa se spune uneori. Şi, nu, nu tovarăşe comandant, mă pricep la aviaţie pentru că aşa trebuie, să te pricepi la foarte multe ; şi acum trebuie să „mă pricep" la aviaţie.

— Am înţeles, vă mulţumesc pentru răspuns.

— Dar (în timp ce se îndrepta spre uşă condus de comandantul Crizantemei), eu n-am înţeles totuşi ceva...

— ?...

— Înţelegi matale comandante, nu pot pleca împăcat de aici pînă nu-mi spuneţi de unde naiba vine „Wilcox" ?

Comandantul îşi îngădui un rîs mititel, dar sincer. Apoi explică :

— Aeronavele au o instalaţie relativ modernă de radionavigaţie la bord, fabricată şi de casa „Wilcox", o producătoare de echipamente. Sub pîntecul avionului, în fuselaj deci există cîteva antene de forma unor mînere de uşi, mai mari însă şi mai aerodinamice. Iar mecanicul nostru — despre care vorbim — circulînd pe sub avion pentru asistenţă şi alimen-

tare, mereu şi-a lovit căpăţina de ele, pînă s-a obişnuit. Dar numele i-a rămas...

— Mulţumesc comandante, e foarte interesant dar păziţi-i capul, „căpăţina" cum spui matale, a dovedit că e de cea mai bună calitate !

La despărţire, singuri rămaşi (îmi revenea din nou să-l conduc), mi-a spus :

— Matale, aşa cum făceai şi anul trecut în perioada cînd am „muncit" împreună, să treci pe la mine spre seară... acasă, doar sîntem vecini, îţi vine uşor.

Se urcă într-un taxi aflat în staţia din faţa aerogării (maşinii de serviciu cu care venise îi dăduse drumul atunci, imediat), vizita „Maestrului" de aeroportul internaţional „Crizantema" durase exact o jumătate de oră.

Era într-adevăr — aşa apreciasem — o idee ! Pentru aceasta trebuia să-mi caut „Quarz"-ul, să iau împrumut „Eumig"-ul unui coleg, „Kraft"-ul meu de aeromodelism (cu tot cu decodificator), servo-uri, două servo-uri, baterii pentru a alimenta totul, să fac o probă (pentru aceasta să iau pe cineva — pe cine ? — căruia să nu-i spun prea multe, acesta să şi tacă...). Deci să mă reped acasă, pe la cel cu „Eumig"-ul, pe la magazinul de specialitate... să le aranjez, să fac proba şi să le încarc apoi... (presupune două curse spre „09"), totul ar lua vreo două ore, pînă la două ore. În primul rînd să „iau" de undeva, şi aceasta începînd cu „imediat", două ore şi să am încredere că am apreciat, că am judecat bine... deşi m-am trezit cam tîrziu ! Apoi, şi un releu

automat ar trebui (optic ?... nu, nu e suficient de complet, nu... acustic, asta e, acustic !). Nu-l am, dar se poate face exact în zece minute din cîteva piese şi o capsulă foarte sensibilă ; asta e, trebuie două ore, pe care trebuie să le iau... şi merg la comandant şi-i explic (îmi asum măgăria !) că am nevoie de două ore „în interesul cauzei !...", mi-a cerut tovarăşul colonel să fac ceva...

Comandantul e imediat de acord, cere însă să vedem „Piper"-ul înainte, să-l vedem „prezentat" de Wilcox. Şi-l vedem. Aici lucrurile sînt cum nu se poate mai clare, mecanicul nostru e cu adevărat un om deosebit, atenţia şi prudenţa sa — aşa cum a apreciat şi Maestrul — se pot dovedi a fi o piesă pivot în desfăşurarea celor ce vor urma, pivot venit ca o ploaie ce cade cu o zi înainte de a ţi se fi uscat iremediabil viitoarea recoltă pe cîmp... Dar, apreciind alături de acest om cinstit şi priceput, găsesc că tocmai el e cel potrivit, pe el îl voi lua spre a instala complexa mea aparatură ! Mă arunc în „metalizata" proprie şi zbor spre cele ce mi-am propus.

La înapoiere (cu o cutie mare de carton sub braţ, bine garnisită) îl iau pe Wilcox la mine în birou şi facem o şedinţă ultra-secretă în care stabilim totul şi ne legăm prin consemn de supremă discreţie. Cu „follow-me !" ne topim pe „tex way one"[1] spre „09". La înapoiere (totul a reuşit O.K.) avem însă surpriza de a fi invitaţi la comandant unde găsim un tînăr musafir pe care n-am acum timp să-l descriu dar care — am aflat — era „băiatul cu idei bune", era „ucenicul", era de fapt locotenentul pomenit de Maestru, un lucrător aparţinînd grupei sale operati-

[1]) (engl.) — calea de rulaj nr. 1.

ve... Prea mă obișnuisem cu el, cu Maestrul, scăpasem din vedere faptul că el nu lucrează singur niciodată, chiar dacă era (așa cum spuneam de multe ori și despre Wilcox), era „nr. 1", un fel de „capul răutăților"! După prezentări, tînărul civil ne dezvoltă o îndrăzneață idee a Maestrului în rezolvarea căreia noi doi (Wilcox și eu) urma să avem un rol și o răspundere de-a dreptul dată naibii și urma să avem și o noapte albă de muncă ; curios (așa mi se păruse în primele minute ale discuției...) dialogul începu prin a dezbate aspecte legate de centrajul avioanelor aflate în zbor, la încărcături diferite, ori diferit amplasate...

Dar dacă în acele ore eu am făcut ceva, ajutat de către Wilcox, ceva ce Maestrul nu avea s-o știe, cîndva, la o altă oră (mult mai matinală, și deci — cum aveam s-o aflu mai apoi — înainte de a-l fi chemat comandantul să vină pe aeroport spre a-l informa asupra constatării lui Wilcox în ceea ce privește „lucrătura" pilotului proprietar, la avion), la o altă oră deci, mult mai matinală, și colonelul făcuse un lucru, avusese o acțiune prin care (într-un fel) survolase „ținutul" Crizantemei : vizitase foarte discret pragul „09", mini-zona acuzată a tabloului și găsise acolo — prin mijloacele sale — îngropată cutia unei măști de gaze (model german, din ultimul război) burdușită cu aur — recipient ciudat și penibil — pe care îl lăsase însă la locul său.

Aceste două acțiuni (a colonelului și a mea) erau — în relația noastră de comunicare — individuale și necunoscute, fiecare, celuilalt. Fiecare aveam

să luăm act de ele mult mai tîrziu (la ceasul ultimilor explicații, lămuriri!) și nu în seara acestei zile, cînd...

— Vrei cafea? Desigur că vrei, auzi întrebare! Așa... de multă vreme n-ai băut matale o cafea la mine, o cafea făcută cu tot dichisul, atenția și priceperea... cu arta cuvenită pot spune; o cafea făcută de un bărbat, înțelegi matale, de un înrăit în această artă a preparării și savurării, uns cu toate zațurile... ajunge?

— Ajunge, Maestre.

— Cum ai spus?

— Maestru al preparării cafelei... o-ntorc eu la timp.

— Așa accept, mulțumesc. Ce-ți face băiețelul? Are un an acum, da?

— Aproape.

— Ei vezi, dacă te-ai căsătorit tîrziu...

— N-a venit.

— N-a venit?

— Sorocul.

— Auzi, domnule, „soroc" se spune... nemaipomenit, nemaipomenit limbaj folosești matale!

— Tov' colonel, nu dumneavoastră aveți dreptul să criticați, ca burlac, la vîrsta...

— Vrei să spui că sînt bătrîn? — țîșni brusc și puternic vocea-i. Iar o spui?

Apoi, ca după o cumpănă în care ceva se frînge, ori doar se potolește, se înmoaie ori se îmbină, spuse încet:

— Am fost căsătorit maiorule, soția mea a murit

în împrejurări destul de triste acum douăzeci de ani... După, începînd de atunci, mi-a fost suficientă munca, ea a ținut loc de toate... uite, e gata cafeluța, sper să-ți placă.

Aburul cafelei împrăștia arome îmbietoare. Îmi puse în față o ceașcă mărișoară, dintr-un porțelan frumos filigranat, cu o mînă ce tremura aproape imperceptibil. Dar tremura totuși. Îl simțeam blînd și îndurerat și nu mă felicitam pentru remarca prin care îl aruncasem tocmai cu douăzeci de ani în urmă. Îl felicitai însă pentru cafea; era tot ce mai puteam face încercînd să rup podul construit, de mine construit, spre trecut.

— Mulțumesc, maiorule! E o treabă la care mă pricep, atît. Acum, haide, după cum ți-am promis, să-ți povestesc ceva interesant.

— Scuzați-mă, vreau să vă întreb înainte de aceasta ceva...

— Te rog... își scoase țigările, avea fața atentă și întrebătoare în timp ce tacticos și cu dichis monta țigara în cunoscutul șpiț.

— Îl suspectați pe „patronul pilot" de ceva necurat ?

— Foarte mult chiar.

— Deși ați negat într-o altă discuție, vă întreb totuși... îi suspectați pe toți străinii ce vin la noi, sînteți mai atenți în ceea ce-i privește ?

Colonelul mă privi vădit contrariat.

— De ce ? Matale crezi că toți acești oameni ar „merita" aceasta ? Ești foarte greșit — parcă ți-am mai spus — în cazul cînd crezi așa. Nu, oamenii vin, își văd rudele, alții își fac concediul aici, încheie tranzacții, afaceri comerciale și pleacă spre casele lor, așa cum e firesc să se întîmple, cum de fapt se

și întîmplă. De ce să-i suspectăm ? N-am avea timp să-i suspectăm pe toți, dar să ne informăm asupra lor ? Nu, hotărît nu, maiorule, doar acolo unde se vădește a fi ceva „deosebit", acolo ne interesăm. Și acest „deosebit" în nenumărate cazuri a fost observat, remarcat și de către oameni simpli, oameni de bună credință (cum zice poporul) ce au venit la noi să-și spună părerea, temerea. E un lucru bun acesta. Chiar dacă uneori temerile lor s-au dovedit a fi cu totul neîntemeiate... uneori, cum spuneam. Înțelegi matale — și e normal să fie astfel — sînt și observații subiective, „exaltate" pot spune... Le trecem pe toate prin sită, prin „analizor", e de-acum datoria și obligația noastră, de vreme ce sîntem sesizați. În continuare, depinde ce cade sub sită...

— Și în cazul acesta ?

— Flieger leutnant, oberleutnant.

— Daa ?...

— Da.

— Și, în cazul său (era, într-un fel, și întrucîtva și o recapitulare, reconsiderare a unor date știute, a unor ipoteze la care parțial s-a ajuns...) cum, de ce vă interesează ?

— Tocmai aceasta e povestea pe care, dacă „totuși" îmi permiți — mă aținti ușor ironic — ți-o voi spune. Bine... aștepți. Cafea ?

— Am însă. Deci...

— Deci, acum două luni, un tînăr doctor — tînăr !... de vîrsta matale să spunem... să-ți spun numele (?), ți-l voi spune pentru că doctorul e din orașul acesta, dar e numai pentru matale deocamdată, reține. Deci, doctorul...

— Dar mi-a fost coleg de școală, de liceu !...

— Așa ? Ca să vezi...

După cum e firesc însă, fiind vorba de un om pe care îl cunosc, îl cunosc bine chiar, consum nerăbdare și emoție... îl zoresc pe Maestru :

— Ce e cu el, tovarășe colonel ?

— ... e un băiat simpatic doctorul, foarte simpatic ca medic și foarte corect, pot spune.

— Vă referiți la „sărăcia" lui ?

— E un termen original. Fie, la „sărăcia" sa mă refer, la cinstea sa, ca să fim exacți. La pricepera sa profesională și la cinstea omului. La modestia, nu „sărăcia" sa.

— Credeam că la mașina sa prăpădită de acum patruzeci de ani și la barca sa grosolană, de pescar mai mult sau mai puțin norocos.

— Vrei să spui matale că nu are altceva ?

— Păi... n-are ! Nici măcar o locuință proprietate încă. Spune că nu-i trebuie deocamdată, cît timp e singur... cărți, călătorii prin lume și, benzină pentru „Horch"-ul său. E cam ciudat amicul Avram...

— Uite (mă ascultase răbdător, acum îmi adăuga cafea în ceașcă), să te liniștești matale. Și ascultă...

— Promit.

Mă privi ca și cînd știa clar cît se poate conta pe promisiunea mea și își instală o nouă țigară în minusculul lemn găurit. Erau preparative de începere...

— Acum două luni, dar... trebuie să precizez că doctorul s-a lansat în odiseea sa datorită unei legende „personale", „de familie", ciudată, romantică și — e adevărat — incitantă, demnă de vechile cărți despre căutătorii de comori. Iată, pe scurt, legenda, legenda unei comori...

Legenda aurului oprit de a lua drumul Vienei

sau Budapestei. veridic act de sabotaj, de împotrivire și nu de căpătuială (după cum o spuse, o mărturisise în clipa morții fostul luptător de la Lisonia), petrecut în Apuseni, în „Alpii Transilvaniei" — cum li se spunea atunci — reclamă încă un rînd de cafele supertari ; cafele ce la rîndul lor declanșară țigări, care la rîndul lor... ce mai încoace-încolo, camera arăta ca un defileu din munții în cauză, peste care tocmai coborîseră straşnice neguri.

— ... acum două luni deci, doctorul finalizează cazul, dar nu îl rezolvă.

— Și prin urmare, aurul...

— Da, „aurul Alpilor Transilvani" a încăput pe mîna acestui „coleg de serviciu" al său, a acestui tînăr „rătăcit" (vei vedea matale imediat, îți voi spune cîte ceva, vei vedea cum e cu rătăcirea dumnealui...), a acestui aventurier cu capul răsucit după miraje inexistente. dornic de viață ușoară, de căpătuială și probabil de „zbor" spre alte meleaguri.

— Un criminal ?

— De ce ?

— Dar doctorul a fost ucis prin explozia aceea, de care vorbeați. Că doar, cum putea scăpa ? Așa presupun.

— Nu. Înțelegi matale, tocmai că bravul doctor nu e mort, a fost găsit și salvat de către niște prospectori — așa cumva le spune, da ? —, de către o echipă ce sfredelea muntele nu departe de acolo, i-a atras zgomotul exploziei. S-a lămurit între timp de unde provenea explozibilul folosit de către aventurier... nu are importanță acum. Printre cei de acolo — vezi matale... viața e mai ciudată și romantică uneori decît ficțiunea scrisă — era un inginer geolog, o fată, ce-l cunoscuse bine pe doctor cu ani în

urmă. Parc că s-au plăcut pe-atunci. În ce priveşte „romantismul", de data aceasta iată, el a avut o tentă dureroasă. Omenească. Doctorul nu e complet restabilit în momentul de faţă, dar e în afară de orice pericol. A fost cam... cam ţăndărit (sînt dur în felul cum mă exprim, ştiu, explozia a fost dură însă ! Şi fapta blondului). Da, din fericire, şi datorită îngrijirli celor ce l-au găsit, şi apoi altor doctori, e în afara oricărui pericol acum.

— Cum s-a putut însă, cum a putut Avram, doctorul Avram să apeleze la un astfel de...

— Blondul, la el te referi matale, da ?

— Exact.

— Spuneam că voi adăuga cîteva cuvinte asupra lui. Iată deci... o clipă, îngăduie-mi o clipă (montă o ţigară...). Băiatul acesta a pornit-o cu stîngul de la bun început ; mici furtişaguri, înşelătorie — a crescut de capul lui, cum se spune — şi, desigur, într-o zi a comis ceva mai grav, a făcut „una lată". Curios, tot în „problemă" fusese (pare că-l fascinează aurul !), a încercat cu oarecare succes o spargere într-un magazin cu astfel de valori. Condamnat, închis, revine între oameni şi la şansa de a lua viaţa de la început, cu un început cinstit. Cu maturitate, cu luciditatea omului ce a ispăşit. Iată însă că, după ce lucrează un timp într-o carieră (aici s-a familiarizat cu explozibilii !) abandonează, revine în oraş şi nu mai lucrează... de fapt „lucrează", speculă. Da, ai ghicit matale, nici nu o putea face cu altceva, decît cu verighete şi lănţişoare ! Desigur, nu din acelea de priponit capra la iarbă ! O nouă condamnare îl lecuieşte (aşa părea, acum nu mai putem s-o spunem, ce zici matale ?). Dar tot nu se apucă cinstit de muncă, se infiltrează în spitalul doctorului... şi

eu am convingerea că o face tocmai aflînd despre „aurul doctorului“ ce așteaptă ca para mălăiață, să cadă... (cum a aflat ? Cunoaștem acum și aceasta, e un amănunt, a aflat, de aici pornim). Și face pe marele amator, îndrăgostit de florile de mină ale doctorului, face pe marele drumeț al muntelui... foarte atent vorbindu-i medicului, căutînd ocaziuni potrivite. Or, știi matale doar că doctorul Avram e tipul omului ce vede omenie și bună intenție oriunde ar privi... și declară că cei ce nu dau dovadă de acestea, ar fi oameni bolnavi, că ticăloșia e un fel de boală. A dracului boală, maiorule, a dracului boală ! Pe scurt, așa stau lucrurile...

— Bine, dar...

— Știu, știu ce vrei să spui matale, maiorule. Ai răbdare încă puțin.

(Pauză pentru introducerea în tunul de cireș a unui nou proiectil, intact și nociv ; culoare albă, fără filtru. Calibru scurt).

— ... da, s-ar părea, primo : cazul să fie de competența miliției, a celei judiciare și economice, și nu a noastră... și, secundo : după matale, inexplicabilă întîrzierea ei de a acționa. Da ?

— Da, tovarășe colonel, așa gîndesc.

— Bineînțeles că nu gîndești bine !

Era foarte plăcut cum te putea enerva, și enerva și cuceri — impunîndu-ți-se însă siguranța și priceperea gîndirii sale — omul acesta, colonelul Anca ! Maestrul (ca să fie mai clar).

— Iată de ce nu gîndești bine : în primul rînd pentru că nu ai matale toate datele problemei (e o circumstanță, ți-o recunosc !) și, apoi, pentru că te grăbești întotdeauna să tragi concluzii prea imediat

firești, exacte și... la îndemînă. Dat fiind starea bună în care se află doctorul Avram, faptul că „pirotehnistul" amator e aici („comoara" de asemenea, în „custodia" sa !) sub supravegherea organelor de miliție ce, dacă nu se va dovedi (a fi) încă altceva, alte mobiluri legate de acest caz, va trece la acțiunea necesară și, dat fiind încă altele... nu ne precipităm. Desigur, s-ar putea să nu fie decît aurul, să nu fi fost — în această istorie — decît aurul iar acum să urmeze încercarea de a-l valorifica, ori chiar tentativa de a-l scoate din țară (îți dai matale seama prin cine și probabil cum...). Pentru că faptele se leagă, se leagă chiar fără a adăuga gelatină. Noi nu știm, sau nu știm încă precis dacă unchiului i s-a relatat despre aur (eu presupun că da) pînă acum să fi apărut planul de a-l scoate din țară, sau să i se fi relatat încă cu mult înainte asupra „legendei", asupra ipotezei, potențialei șanse a găsirii sale și tocmai el să fi fost acela care să fi sugerat nepotului lipirea „sufletista" lipire de doctor și folosirea, pentru a intra în posesia aurului, chiar a unor metode, mijloace extreme (după cum s-a dovedit să fi fost folosite). Și, putem fi noi siguri că se riscă atît, se montează o așa riscantă parodie aviatică pentru a se transporta o cantitate de aur ce, la urma urmei — deși e o reală valoare — nu justifică, da, da, s-ar părea să nu justifice întreaga... dar dacă aici se ascunde altceva, dacă aici se ascunde un pește mai mare ? Dacă nu cumva el nu va fi folosit (aurul !), mai corect spus, nu se intenționează a fi folosit pentru un scop local, aici, în țară. În ce scop, „la ce ?" întrebi matale ? Să știi că, în parte, a fost și ideea tînărului locotenent pe care l-ai cunoscut astăzi, pe care l-am trimis la aeroport (va fi un excelent lucră-

tor, are „fler" și multă — deocamdată chiar prea multă — îndrăzneală, fantezie în a elabora ipoteze, în gîndire)... deci să fie folosit în vreo încercare (încercare am spus !) de mituire, de plată, de șantaj, naiba mai știe la ce, importantă e ipoteza „local". Știi doar că dumnealui aurul e „ochiul dracului", cum bine a spus zicala poporului... Ceea ce a apărut însă la timp — e un fel de a spune „la timp" — sau unul dintre elementele care au întărit convingerile noastre și, implicit, a „îngăduit" pirotehnicianului amator răgaz (el liniștit, convins că din doctor n-au rămas decît petice de haine, deasupra pădurii...), a fost tocmai apariția unchiului și sesizarea matale referitoare la acel tablou. Însă, elemente asupra cărora noi investigăm de un timp ; extrem de importante, dar generate (și astfel posibilă întreaga situație) de un fapt, să-l numesc „particular", cazul unui valoros dar nefericit om, caz rămas astfel necunoscut, păstrat ascuns de către persoane interesate. (Tăcu o clipă și fără nici o legătură (?) mă întrebă despre „domnișoara inginer"... Știa sau bănuia oare că veneam uneori la ea ? Din fericire, se reîntoarse la subiect...). Cu ocazia discuției de la aeroport, în biroul comandantului Crizantemei, ai intuit perfect legătura dintre locul reprodus, marcat în tablou (sau prin acel tablou) și teoria acelei necesare (eu o numeam „obligatorie") aduceri a avionului în prajma sa ; aceasta prin motive aparent, repet, aparent „firești"... deci soluție : motive, cauze independente de voința pilotului, fortuite. Loc care, prin poziția sa, îl face astfel accesibil și pilotului (s-a văzut cum acesta poate ajunge aici cu avion cu tot, pentru că are nevoie de el în cele ce vor urma !) și totodată și altcuiva (să

spunem scumpului său nepot !)... oricărei persoane din afara aeroportului ce poate întîmplător sau cu treburi trece pe acolo, fără a părea aceasta nu numai ne-suspect, neinteresant chiar. Nesesizabil chiar. Acesta poate fi, deci, locul acesta (care, în al doilea rînd, prin „timpul" de parcurs între el şi acrogară, ar îngădui din avion, ajuns la el, să preia ceva depus anterior acolo şi să depoziteze în avion. Spun „depoziteze", matale trebuie să înţelegi că astfel de depozitări se doresc şi se încearcă a fi făcute în aşa fel încît să poată „rezista" unui eventual control ulterior ; vamal sau de altă natură...), locul acesta poate fi deci o „cutie poştală", o ascunzătoare, de tranzit (de ce nu chiar o „magazie"... vezi matale, pentru „scrisori", hîrtiuţe, nu era nevoie de astfel de mijloace, eu rămîn la ideea „magaziei de mărfuri"). Cînd vor veni cei de la aerogară să-l remorcheze (matale spui „tractare"!) ori să-i depaneze defecţiunea, individul îşi va avea treaba rezolvată deja, ca pilot va afecta necazul (de circumstanţă... e clar, avionul acesta nenorocit mai dovedise şi înainte că ar fi defectuos !) şi, după cum el desigur gîndeşte, defecţiunea i se va remedia (va face şi gargară pentru anterioara reparaţie superficială... obligă la scuze astfel şi la grabă din partea voastră, nu la suspiciune !) şi apoi va decola, o va şterge definitiv cu ceea ce are la bord (la bord oare ?), cu ceea ce a luat de acolo (un antrenament şi-a făcut doar, cu ocazia aterizării...). Ar putea fi „acel ceva" aurul, ar putea.

— Vă întoarceţi acum la aur şi spuneţi „ar", de ce „ar putea" ?

— Aşa, ca să fie mai interesant ! Nu insista, maiorule, unele lucruri nu le ştim încă, altele nu se confirmă îndeajuns, altele... nu se spun. Deocamdată.

Şi, nu uita matale, încă nu s-a întîmplat nimic, facem supoziţii doar, discutăm, da ? Ne pregătim (discutînd şi acţionînd) pentru finalul care va fi şi foarte fulgerător şi foarte concret. Bem cafea — uite că nu mai avem cafea ! — şi facem un joc al minţilor noastre. Ca oamenii „deştepţi", ce zici ?

Zîmbea, zîmbea acum dar în spatele zîmbetului său nu era nici urma vreunui joc, nici măcar urma unei intenţii de joc.

— Tov' colonel, înseamnă — clar acum — că rămînerea sa aici în urma defecţiunii tehnice...

— Înseamnă — da, poate fi astfel, — că rămînerea sa prin defecţiune, şi deci şi defecţiunea putea fi foarte bine „aranjată", cînd a venit la aterizare — cu ocazia escalei de „etapă" a raidului — pe Crizantema. Putea atunci foarte bine să hîrîie motorul acela în aer simulînd un mers defectuos, incoherent, apoi ajuns jos, în acel punct îndepărtat (parcă a lungit-o cu rulajul !), pînă să fi ajuns matale la el, să fi meşterit rapid, să fi schimbat piesa aceea mică (cu una defectă, avută, pregătită) din instalaţia de aprindere. Implicit putem spune, ajunşi aici cu raţionamentul, că însăşi participarea sa la raid să nu fie un gest sportiv, să fie doar conjunctura — acest raliu — prin care el îşi va rezolva scopul propus : care ? Vom vedea noi care... s-ar putea să fie, cum am spus, doar unul legat, unul ce vizează luarea aurului; şi atunci, cei de resort, cei de la miliţie se vor ocupa de dumnealor (unchi şi nepot) sau, s-ar putea să fie ceva ce, în mod special, să ne aparţină nouă, securităţii.

— Tov' colonel...

— Da, spune, maiorule.

— Dat fiind că au fost încă două aparate cu mici defecțiuni, cel cu ușoara pierdere de benzină și cel cu frînele defecte — remediate ambele pe loc — nu a părut nimănui suspect, nu a părut ieșit din comun defecțiunea „serioasă" ce l-a obligat la a aștepta aici pînă va primi o piesă originală, de „acasă"... nu găsiți ?

— Da, un context de împrejurări favorabile acestui domn, de acord.

— Vă port ghinion, iată că iar vă antrenez (cu partea ce-mi revine) într-o problemă...

— Nu, matale mă ajuți. Ne ajuți, nu îmi porți ghinion. Și acum, pentru că e tîrziu, să-ți spun — dacă consimți — cum poți încă spori acest ajutor.

— Spuneți, tov' colonel.

— E, dealtfel, ceea ce a expus, din partea-mi, locotenentul.

— Iertați-mă, vă întrerup, cum se numește dînsul, n-am reținut atunci...

— Bistriteanu. Alexandru. Alexandru Cornel Bistriteanu... complet. Probabil că acasă soția îi spune Sandu, fetița „tata", iar colegii săi, inversînd puțin... și fiindcă e nou, îi spun A.B.C.; eu îi spun simplu : „locotenente". Ești satisfăcut mata acum ? Bine, atunci să continuăm... în ceea ce privește planul expus la aeroport și în care ești implicat direct matale și mecanicul...

— Wilcox.

— Mda... așa, Wilcox. Acum spune-mi ceva despre dînsul, în ceea ce privește doar priceperea sa tehnică, unde a mai fost ca mecanic, cu ce fel de avioane a avut de-a face. El e un om de nădejde,

luptăm în noaptea aceasta contra cronometru și vreau să fiu liniștit, în ceea ce v-ar privi, profesional.

— A venit la noi acum cîțiva ani, a lucrat înainte — după stagiul militar, satisfăcut tot ca mecanic într-o unitate de aviație — la o școală de zbor cu motor, acolo s-a ocupat de avioane mici... desigur, a trecut prin cursurile de specializare TAROM pentru aeronavele mari, civile. Știți, acum calificarea sa a crescut dar s-a îngustat (ca orice specializare !), se ocupă de anumite aspecte doar, legate de deservirea aeronavelor mari. E mai mult însă decît să cîrpească și să mestereasca la un avion mic, făcîndu-i acestuia de toate, toate lucrările de motor și celulă...

— Avioane mici de școală, zici matale ?

— Da.

— Acolo un mecanic face totul singur...

— Da, are de fapt o pregătire complexă.

— Foarte bine, continuă.

Îi spun tot ce știu despre Wilcox. Și o fac cu plăcere pentru că, într-adevăr, Wilcox e un băiat de nădejde și un foarte bun mecanic de aviație.

— Ajunge maiorule, mulțumesc. E bine. Sînt liniștit acum.

— Atunci, dacă îmi permiteți. eu voi pleca, plec direct la aeroport, nu peste mult va fi acolo și Wilcox și vom începe... ne vom vedea mîine.

— Nu maiorule, nu ne despărțim încă... (zîmbi și continuă) ... nu scapi încă matale de mine ! Vin și eu și vom face împreună — pînă sosește mecanicul — o plimbare... așa, sub stele, ce spui, matale îți plac stelele ?

NORD, NORD-VEST DE AEROPORTUL „CRIZANTEMA"

CAPITOLUL 1

O LECȚIE DE ASTRONOMIE

— Se apropie scadența, maiorule, ceea ce eu am presupus că trebuie să se întîmple s-a înîmplat, parte în noaptea trecută parte în noaptea aceasta, pînă acum. Într-un ceas al luminii incerte, un ceas în care noaptea se furișează încet, neobservat... așa cum fac și animalele de pradă, și uneori oamenii. Se apropie scadența, planul de zbor a fost depus pentru ora 09,00 mîine dimineața.

— De ce n-a ales o oră mai timpuric, l-ar fi avantajat în ceea ce intenționează ?

— Se face prea devreme ziuă; cînd să-și fi ales ora ? Puțin mai tîrziu sînt cele două curse, l-ar încurca de asemenea; nu, a ales o oră potrivită, a gîndit bine.

—. Şi ce s-a petrecut în noaptea trecută. Şi în aceasta, pînă acum... aşa aţi spus ?

— Vei vedea matale, doar pentru aceasta ne aflăm aici, să facem o mică verificare.

— O verificare ?

— A cunoştinţelor matale despre stele. Ştii să descifrezi în aglomeraţia aceea de sus, maiorule ? Doar ai făcut curs de navigaţie aeriană, în care se include şi navigaţie astronomică, da ?

— N-am fost pregătit atunci să fac înconjurul pămîntului în avion după stele, prin navigaţie astronomică.

Nu-mi răspunse. Mergeam agale de-a lungul marii piste acum, stelele erau neasemuit de limpezi, clipeau, betonul lucea alburiu în vecinătatea ierbii întunecate.

— Priveşte matale (se apropie Maestrul) jos, sub Ursa Mare, şi sub Dragon... Ciinii de Vînătoare, aruncaţi undeva deasupra Tropicului, ca o haită sălbatică de lumină — ori în căutarea ei — şi fascinantul Arcturus aflat acolo, da, aceea mare, steaua aceea strălucitoare, steaua aceea mare aflată acolo... par făcute din aur maiorule, nu-i aşa ? Dar nu întinde mîna să-l ia nimeni, nici un nemernic ! Ca să-l iei, şi nu ca să-l iei ci ca să-l vezi îndeaproape trebuie, omenirea trebuie să se încoarde ca un arc, un nemaipomenit arc... ce se adună de cînd a venit omul pe pămînt; l-au tot încordat, cîte puţin, mîinile şi minţile oamenilor de pînă acum. Curînd, foarte curînd va putea fi slobozit şi pe el, pe zvîcnetul lui vor fi, se vor afla călări oameni... nu, maiorule, nu printr-o simplă, răpitoare întindere de mînă, aşa cum fac unii spre a ajunge la aurul pămîntului, şi a-l lua...

Arcturus părea că vine, că pornise spre noi, îl priveam acum poate dintr-o supremă, interioară poruncă...

— Şi priveşte matale (mă restabili Maestrul). Şarpele, sinuoasa alunecare a stelelor de acolo... sînt deosebite cele două constelaţii. „Şarpele" propriuzis şi „Coada şarpelui"... Şi mai jos, spre Sud, coborîtă, „Cumpăna", unghiul deschis format din cele trei stele ale sale. O recunoşti ? Nu ? Nu vezi unde ? Ce recunoşti în partea aceea ?

— Scorpionul. E un grupaj de stele mari, apropiate, le găsesc întotdeauna imediat.

— Alături lor, puţin mai sus, observi matale compasul „Cumpenei" ?

Mă izbesc iar, mă opresc iar ca de un zid cu aceeaşi derută de felul ciudat de a fi al acestui om, aflat acum lîngă mine. Poate (şi cum de poate ?), aflat ca într-o menghină strîns — de grave probleme, în mijlocul unor cazuri profesionale dificile — poate să degajeze total, chiar dacă o face numai pentru cîteva minute, poate să se dăruiască sincer, interesat, captivat chiar unor gînduri, unor preocupări cu totul străine pînă şi locului pe care-i stau tălpile picioarelor în acea clipă... ca şi acum, ca şi acum cînd vorbeşte despre stele, căutîndu-le pe cer cu ochii săi, arătîndu-mi-le cu braţul (ce în noapte pare a fi un straniu indicator al viitoarei migraţii galactice), vorbind despre ele ca şi cînd aceasta ar fi constituit întotdeauna, şi acum, singura sa preocupare, atenţie, plăcere... era nemaipomenit acest om şi această controlată putere de evadare, odihnitoare evadare a spiritului său.

— Traversează matale acum de la „Polară"

spre stinga... mai mult, dincolo de Casiopeea... ei, vezi, vezi acolo atît de discutate, atît de fabuloasa şi incitantă pentru toţi cei ce caută viaţă în alte...

— Andromeda ?

— Andromeda, maiorule, Andromeda. Atit de posibila Andromedă !

Bulgării mari ai „Vizitiului" şi cei ai „Orionului", stele mari pulsînd în scintilaţii verzui, chemătoare ne rupseră cu totul de pămînt.

— Îmi pare rău, maiorule, că noi nu vom fi cînd se va zbura de la una la alta, de la stea la stea... Dar tot oamenii, oamenii pămîntului vor fi cei ce o vor face-o, copii noştri, ori nepoţii noştri.

Amărăciunea din glasul său mă înfioră.

— ... ai matale maiorule, ai matale. Aş fi vrut şi eu să am copii... Ştii, oamenii se împacă greu cu gîndul că odată cu moartea lor se închide o poartă, se toarnă un zid de beton... betonul e dur şi compact, e rece şi durabil, maiorule ! Tot ceea ce ai fost, felul cum ai fost, cum ai gîndit şi ai trăit, totul se retează brusc, fără să laşi continuitate (doar aceea prin alţi oameni, din apropierea ta), fără să fi apucat — prin copii — să vezi continuîndu-se mai departe, asemeni pomului, trunchiului tot mai uscat al pomului ce simte, cînd vîntul bate, mlădiţele de lîngă el atingîndu-l, vorbindu-i... aş fi vrut să am şi eu copii, maiorule ! Ştii cum a murit soţia mea ?... Nu ştii.

Era noapte, Arcturus venea spre noi tempestuos şi fatidic, Cîinii de Vînătoare alergau asmuţiţi peste Tropic şi Orionul vira încet spre Peştele Austral... Şi omul de lîngă mine, protejat de noaptea pămîntului, ajutat de lumina polară a Cceului, se mărturisea... îmi povestea cum rămăsese singur; pere-

che de cocori în care se trage cu arma... unul cade iar celălalt nu are voie nici să coboare rotind în jurul celui căzut, nici să dea țipăt prin care să-și risipească puterile, el trebuie să-și continuie zborul, drumul spre punctul său cardinal... „așa e viața, maiorule, își are legile aspre prin care îi ajută, îi protejează pe oameni, deși ei nu o înțeleg întotdeauna !“ Vorbea din nou :

— Așa cum ar fi la bombardierele matale; vin multe, perechi, grupuri, formații mari din care barajul antiaerienei își ia pradă echipaje și mașini în flăcări... dar celelalte trec, zboară mai departe ! Trebuie să zboare.

Ceea ce mă presa, îmi tropăia prin inimă ca un galop de cal și-mi încerca creierul, era acum gîndul la momentul smulgerii din zbor prin împușcătură, a cocorului, brusc, sec, împotmolire stupidă, mecanică, alunecare în jos pe aripa ce nu mai e sprijin... și luciditatea gîtuită, alimentată de porunca moștenită ancestral — a celuilalt, celuilalt — „nu te opri, zboară, ține-ți capul înainte, spre sud, spre soare, cu pliscul ușor deschis ca să poți respira adînc (nu ca să strigi !), zboară, nu te opri, zboară ! Exact, exact, la fel ca bombardierele ce răzbat, în noapte, dincolo de barajele trasoarelor A. A. ... Era un înțelept și bătrîn cocor acum colonelul, știuse zbura înainte, singur, și rămăsese singur după ce perechea sa fusese împușcată cu o armă de vînătoare...

— Vezi matale, vorbim despre stele și despre aurul cerului, pe noi ne așteaptă aici însă aurul pămîntului nostru. Bunicul doctorului a fost un om strașnic, maiorule. Și dacă destinul său de om cinstit nu l-a putut apăra de glonț nemeritat, dacă pe în-

vățătorul sublocotenent, Avram, tatăl doctorului l-a secerat al doilea război. trebuie să „aranjăm" puțin lucrurile în ce-l privește pe acest al treilea Avram, medicul. Vezi matale, ne întoarcem înapoi, sîntem acum alături de bunicul. de minerul care voia să împiedice strămutarea în străinătate a aurului. Ciudată povestea acestui aur; e ca și cînd a stat, s-ar fi trezit apoi după somnul în care a stat, s-a trezit în fața acestei primejdii ce-l viza și atunci, înainte... înțelegi matale ? Ciudată situație !

Se reîntoarse la aur. E bine — îmi zic — e bine că a ieșit din amintirile ce-l copleșiseră înainte...

Sîntem aproape acum de pragul „09", știu pentru ce venim aici, mă încearcă o justificată neliniște, iată, pot zice (într-un fel) că am săpat groapa altuia și acum urmează să cad eu în ea... sper însă că izolația fonică, chiar dacă e improvizată, va păstra discreția cuvenită și bîzîitul motorașelor electrice și al mecanismelor nu se va auzi deloc; atît ar mai trebui ! Se duce naibii totul... nu. mi-am asumat acest risc și fusesem conștient asupra celor ce fac, și cum le fac ! Dar. va fi o surpriză, o neplăcută surpriză, n-am prevăzut că vom veni și noi aici. acum.

— Credeți că vom găsi aurul ?

— Pentru aur e tîrziu, maiorule, timpul aurului a trecut !

— Nu vă înțeleg.

— A trecut timpul său, „noaptea aurului" a trecut, trebuia să vii matale ieri, să mă însoțești în noaptea trecută aici, ai fi putut vedea cum lucește aurul lui Lazăr Moțu în lumina stelelor! Maiorule. nu era o emoție — nu știu să am astfel de emoții —

era însă un dialog frumos între cele două străluciri, aflate atît de departe una de alta.

— A fost aurul aici deci !

— În cutia unei vechi măşti de gaze. Ca să vezi matale ambalaj ! Însăşi aceasta dovedeşte că nu era pregătit de voiaj, nu avea această intenţie, dumnealui aurul.

— Şi atunci ?

— Tranzit maiorule, tranzit ! Între şi spre liniştirea nepotului „pirotehnist" (ce l-a depus aici) şi adevărata sa destinaţie, cea pe care am presupus-o. Asta e ! Cît despre ceea ce spuneam înainte, destinaţia aurului, lucrurile s-au confirmat şi s-au limpezit. Există o a treia destinaţie, aceea pe care, spre care îl vom îndruma noi, cea mai potrivită desigur.

— Şi atunci, aici...

— Aici s-ar afla (vom vedea îndată !) preţul aurului, maiorule, preţul aurului ! Şi probabil mai important şi mai valoros, de vreme ce a fost cumpărat pe aur... ce zici ?

— Nu zic nimic, tovarăşe colonel. Întreb doar, oare ce poate fi ?

— E un obiect, înţelegi matale, un obiect suficient de greu şi voluminos (ei, să nu-ţi închipui acum cine ştie ce proporţii !) care reclama, cum spuneam, „magazia de mărfuri" şi mijloc de transport. Aerian. Fără riscul ca vre-un vameş să ridice capota unui eventual automobil şi, zărindu-l, să întrebe (nici măcar bănuind inestimabilul prototip, apărut astfel sub un ambalaj oarecare în ochii săi) : „acolo ce aveţi, vă rog ?...".

— Un prototip ? Şi ce anume, prin ce... şi cum de s-a putut...

— Ce anume e şi cum de „s-a putut" în clipa de faţă nu discutăm, matale singur poţi înţelege că nu e momentul, noi vom verifica doar dacă „elevii noştri" şi-au făcut tema ce-o aveau pentru mîine la şcoală... mîine vor trebui dumnealor să iasă la tablă şi să răspundă la întrebări; să ne fie iertată această „curiozitate" anticipată, ei tot nu ştiu de ea. Aşa... acum fii matale bun — ajunserăm la capătul betonului — rămîi aici şi aşteaptă, s-ar putea să calci cum şi unde nu trebuie... eu sînt „ca acasă" în teren, chiar dacă matale, nu eu, l-a pictat! Nu aprinde ţigara, nu durează mult. Priveşte matale stelele, o să-mi spui după aceea ce mai cunoşti pe-acolo pe sus... pantoful său trecu în iarbă, fără foşnet.

Se întoarse după cîteva minute, timp în care nu privisem stelele ci verificasem — „pe viu" acum — unghiurile de amplasare a deşteptăciunii mele tehnice... părea foarte entuziasmat, la întoarcere.

— Nemaipomenit domnule, nemaipomenit! Are umor clientul acesta al matale, maiorule! E deştept, afl-o...

— Îmi spuneţi?

— Nu, maiorule, nu. Mîine, la clasă! O să stai şi matale la oră, o să asişti ca un inspector şcolar... haide, haide să ne întoarcem fiecare la ale noastre, le avem doar! Şi, vorbeşte-mi matale acum despre „Pleiade", Walt Whitman a scris un poem frumos despre ele...

— Tov' colonel, numai o întrebare...

— Spune, te ascult.

— Dar dacă (cine ştie cum...) se întîmplă să nu iasă ceva bine şi individul ia ceea ce se află aici,

bagă motor şi o şterge... Nici nu încerc să gîndesc ce ar însemna aceasta, înţelegeţi ce vreau să spun...

— Ştiu maiorule, ştiu. Trebuie însă să ai mai multă încredere în oameni... şi în lucrurile făcute, pregătite cu cap, cu judecată rece, pricepere. Chiar dacă ele îşi au îndrăzneala lor şi, aparent, comportă o doză straşnică de risc! Priveşte spre Arcturus matale şi ai încredere în ziua de mîine! Iar în noaptea aceasta, vezi matale ce faci, împreună cu mecanicul...

CAPITOLUL 2

GARANŢIA

— So! Sînt vinuri bune aici... foarte bune. Dar, pentru că le cunoşti mai bine, vei alege tu. Să nu mă dezamăgeşti.

— Nu unchiule, vei fi mulţumit... hotărî asupra băuturii şi-i arătă, pe listă, celui vîrstnic opţiunea sa. Cina fusese ireproşabilă.

— Dar pentru că ai vorbit despre decepţie, în ceea ce mă priveşte, sper că n-am făcut-o; ceea ce trebuia să am, am avut, unde trebuia pus, am pus.

— Da, da, absolut corect. Foarte bine ai lucrat şi totul va fi rezolvat în favoarea ta.

— Totul în favoarea mea? Şi atunci dumneata

ce cîştigi ? Ne-am înţeles la jumătate, mie îmi va ajunge, cred.

Unchiul îl privi cu afecţiune :

— Eu te cîştig pe tine. Sînt un om bătrîn, Jean Otto, sînt un om bătrîn cu o situaţie bună, dar fără copii. Tu eşti fiul fratelui meu şi vei deveni copilul meu, iată cîştigul meu. Iar dacă tu ai vrut să duc eu dincolo cutia ta de mască, cutia ta de pescar... cu atît mai bine, nu avem decît să ne bucurăm de conţinutul ei. Dragă Otto, mă gîndesc din nou la tatăl tău...

Unchiul găsi momentul să-l zgîndărească din nou pe nepot cu amintirea tatălui. O făcea deşi cu ocazia vizitei de înainte îi ţinuse o adevărată prelegere asupra „marilor fapte de arme" ale lor, ale celor doi fraţi... o prelegere ce-i făcea pur şi simplu silă, prin „marile cuvinte" rostite atunci, prin bufoneria ipocrită pe care — ca om lucid şi practic — fusese nevoit s-o manipuleze, deşi o dispreţuia. Dar, îşi zise, băiatul acesta e suficient de aiurit şi cretin, numai la un aşa cineva mai pot „prinde" reconsiderările pe marginea acelui război idiot ce ne-a îngropat pînă la urmă sub dărîmături; tocmai pe noi, cei ce am dărîmat la început... El nu-i făcuse cu acea ocazie o „apologie" alături de cele ce-au fost, vizîndu-le, era ferm convins că un „alt" eventual nepot — de-ar fi avut un nepot cu capul aşezat normal pe umeri, bine înfipt — acesta i-ar fi retezat scurt sforăitoarea rememorare a „vitejeştilor fapte, chemîndu-l la realitate, chiar dacă ar fi vizat o realitate aparţinînd unor alte meleaguri, cele de unde el, unchiul, venea. Dar, cu acest Jean Otto, cu der-

bedeul âsta (aprecie asupra-i) gogoriţa a prins... Mai pompă deci puţin, întru amintirea tatălui.

— E excelent vinul ! Să bem, Otto, pentru venirea ta la mine !

Băură.

— Şi totuşi, unchiule, ce garanţii pot eu avea că nu te vei răzgîndi, sau că vei urmări de aproape totul, cu insistenţă, ca să nu am de aşteptat prea mult ?

— Ce garanţii ? Dacă durează mult ? Cum vei trăi pînă atunci, cum te vei descurca ?

— Nu e normal să întreb ?

— E normal, liniştete-te. Uite, m-am gîndit şi eu la aceasta. Îţi voi lăsa o sumă de bani suficientă, ca să ai din ce trăi. Să nu faci însă prostii. Să nu abuzezi. Să nu cheltuieşti exagerat şi să nu se vadă că ai bani. Nici ei să nu ajungă vizibili, nici prin felul cum trăieşti să nu se înţeleagă aceasta, că-i ai. Pentru că tu nu poţi avea venituri mari, n-ai cum. Mă urmăreşti ?

— Da, unchiule.

— Suma pe care ţi-o voi lăsa îţi va ajunge pentru întreaga perioadă cît mai ai de aşteptat, pînă se vor face formalităţile tale de plecare. Iar în afara acestor bani, îţi voi trimite periodic anumite bunuri, anumite obiecte pe care le vei vinde (de preferinţă prin consignaţie) tocmai pentru a te justifica în faţa oamenilor.

Îşi aprinse a ţigară, îl studie gînditor pe nepot, cîntări încă o dată parcă dacă îi oferea astfel nepotului suficient şi întrebă :

— E bine astfel ?

— Cred că da.

— Ţi-am pregătit banii şi, pentru că ne despărţim, şi un mic cadou... mic, foarte valoros însă. Va fi pentru tine o plăcută surpriză. În pachetelul acela vor fi şi banii, voi vedea în seara aceasta ce îţi mai pot lăsa... Mîine, sper că mă vei conduce la aeroport ?

— Desigur.

— ... mîine la aeroport o să-ţi înmînez pachetul, am încă ceva în avion, ce voi adăuga. Uite, o parte din bani îi am acum la mine.

Scoase din buzunarul interior al hainei un teanc subţirel de bancnote noi, aflate într-un plic, pe care i-l dădu cu o degajată mişcare a braţului.

— Pune-i în buzunar. Desigur, nu umblu cu bani la mine, aceştia mi-au rămas de la cumpărături, ţi-am vorbit doar.

Blondul Otto, cu o fină dexteritate, depozită plicul în interiorul propriei haine.

— Îmi promiţi încă o dată că vei fi atent în problema banilor.

— Îţi promit, unchiule.

— Foarte bine, băiete. Poţi fi deci liniştit; ai crezut că eu nu mă gîndesc că va trebui să mai tragi puţin, pentru un scurt timp, pisica de coadă, aici ? Se poate ? Haide, încă un singur pahar şi mergem la culcare. Mai am de pregătit ce am promis şi trebuie să mă odihnesc... mîine voi fi în aer doar, cîteva ore. Aşa, la aeroport vom merge...

CAPITOLUL 3

AVIONUL DE TURISM „PIPER PA-18 SUPER CUB"

Wilcox lucrase încă de cu zi (după „consfătuirea tehnică" ce-o avusesem cu locotenentul), lucrase în atelier mînuind scule şi aparat de sudat, strung şi maşină de găurit, făcu pe mecanicul şi ajustorul traducînd „ingineria" elaborată de noi doi cu puţin înainte pe cîteva foi volante şi „secrete". Noaptea, după întoarcerea mea din constelaţia „Cîinilor de Vînătoare", după survolul galactic de-a lungul Tropicului, fabulos, imaginar, şi, poate dureros ne-am închis în hangar (sub consemn de discreţie şi „interdicţie pătrundere" dat pazei) şi am muncit pînă aproape în zori. Fără vorbe — dacă şoaptele pot să nu fie vorbe —, fără exces de gălăgie mecanică, fără pauză... Am prins exact o oră şi patruzeci minute somn (Wilcox pe canapea — o merita mai mult, cu toate protestele sale ! — eu pe două fotolii portocalii alăturate, în biroul comandantului... ne lăsase dispoziţie strictă în acest sens), un somn de „linia întîi", apoi, odată cu deschiderea matinală a barului — raşi proaspăt şi trataţi cu apă rece peste terminaţiile nervoase epidermice — ne-am proţăpit pe scaunele înalte, am pus coatele într-un spri-

jin legitim şi absolut necesar şi zîmbetului plin cu ruj al fetei i-am răspuns cu „poruncă" :

— Cîte patru (!...) perechi de crenvuşti, muştar la discreţie, pîine tăiată diagonal ! Dar înainte, cîte o cafea.

— Fierbinte ca tine şi tare ca dracu !... (ţinu Wilcox să-i precizeze prietenei sale). După aaeea ne scoţi de la „clandestin" ceva pepsi, că altfel te pupă cămila ! Rapid, bagă motor !

Bem aia... „tare ca dracu" şi fumăm o ţigară bună oferită de fata „fierbinte", pînă se opăresc ăia, „consistenţii"... (vorba mecanicului). Mîncăm, bem de la „clandestin" cîte două sticle de pepsi şi rulăm în biroul tehnic, din clipă în clipă va veni comandantul „Crizantemei"... Cînd vine, aducîndu-l în maşină pe Maestru, raportăm de „executare", somn şi mic dejun, Wilcox dispare în hangar — unde şi-a pregătit locul de discretă aşteptare — iar eu dau obişnuitele dispoziţii şi supraveghez pregătirile „grupei de asalt tehnic" pentru întîmpinarea primei curse orare; un alimentator de patruzeci tone petrol se tîrăşte peste platformă cu muget înfundat, antena locatarului de la „Crizantema Director" se învîrte lent palpînd avionul cursă aflat încă la distanţă. În biroul comandantului, Maestrul fumează răsfoind reviste de aviaţie „Intervia" iar „Piper"-ul îşi aşteaptă, alimentat şi bleg în hangar, stăpînul. Cerul acoperit 2/8, vizibilitate formidabilă, undeva, în pădurea aflată peste şosea, cîntă păsărele... frumos, nemaipomenit de frumos !

„Continentalul" de 150 cai al „Piper"-ului merge perfect, cald, egal, e o plăcere să priveşti cuţitul rotit al elicei şi plexiglasurile curate, culorile imaculate şi trupul suplu, elegant, al acestui avion bun şi uşor. Montanţii largi ai aripei şi trenul solid dar mic îi conferă o impresie de soliditate şi nerăbdare pentru desprindere... nu e plăcut însă ceea ce s-a observat : pilotul său (sosit de o jumătate de oră, cu zîmbet, nepot şi într-o formă straşnică de zbor, afişată) a făcut o ultimă verificare (hm... firească ?), a constatat şi a înţeles că motorul îi va merge ceas !

— Şi ce va face acum ? (îl întreb pe Maestru, făcînd un „viraj" obligat — din acest motiv — prin biroul comandantului).

— Schema veche, iar pînă la sosirea voastră, intervenţie la motor. Sau, înţelegi matale, vrînd să evite această „rulare" — ar fi şi de prost gust totuşi !... — va apela la altceva.

— Şi la ce mai poate apela ?

— Îl priveşte şi n-are decît să-şi bată singur capul ! Dar ce crezi matale (se înfurie colonelul), eu sau dumnealui va fi în avion ? Eu sînt un simplu spectator neutru, la ceea ce se va întîmpla — îmi studie nepăsător uimirea — după ce dumnealui îşi va rezolva problema, vom mai vedea... Uite, există aici şi comandant de aeroport, n-are decît să-l ajute dumnealui, ar fi şi o obligaţie de fapt !... (acum, iată, glumea !).

Şi acum, ce s-a „văzut" în continuare :

Adjutantul grănicer — nea Gică, cum îi spuneam noi — aplică o viză de toată frumuseţea în

pașaportul unchiului, îi zîmbi bărbățește, scurt, și-i spuse într-o germană fluentă toate urările de „drum bun" posibile.

La trafic, Vasile Import îi aplică viza regulamentară de decolare, răsfoi prin amintirile sale de germană și-i înapoie carnetul de zbor, vizat, împreună cu efortul acelei răsfoiri :

— Die Startbahn ist frei...[1] plus, la fel ca și nea Gică, protocolarele urări de bună călătorie...

— Danke schön ! Ich bin Ihnen sehr verbunden ![2]

— Stets zu Ihren Diensten ![3]... nu cedă Vasile Import, în duelul de politețuri angajat...

Pilotul părăsi biroul „Briefing" încîntat de eforturile (vizibile în fizionomie...) lui Vasile Import de a-i vorbi în germană; era un gest — evident, și îl recunoștea ca atare ! — îndatoritor. Pentru că, putea ca să-i vorbească fie în engleză (universal acceptată, obligatorie și dealtfel bine cunoscută de către personalul de aeroport și echipaje... fonia cu avioanele, aici și aiurea, astfel se făcea doar !), fie în română chiar, el însuși le vorbise în această limbă. Deci ieși mulțumit, zîmbind, lăsîndu-l pe Vasile Import în gestul aprinderii unei țigări și pradă unei ușoare enervări exprimate (cum *tot era singur în birou...) prin cuvinte „așa și așa..." cu destinație direcțional neprecizată :

— Guriță, să știi că mie nu-mi place o treabă... și cînd lui Vasile Import nu-i place, e clar !

Unchiul reveni în holul mare și pustiu acum,

[1]) (germ.) : Pista este liberă...
[2]) (germ.) — Mulțumesc frumos, vă rămîn îndatorat !
[3]) (germ.) — Întotdeauna la dispoziția dumneavoastră !

al aerogării, unde îl aştepta nepotul; acesta avea sub braţ frumosul pachetel dăruit tocmai de unchiul său, un pachetel ambalat într-o hîrtie lucioasă, coloră. cu înscrisul cunoscut al unui magazin de cadouri din oraş, legat cu un strălucitor şnur albastru într-un nod buclat... unchiul îi ceruse să nu-l desfacă decît după ce se va fi întors acasă. Era necesară această precauţie (pe lîngă faptul că gestul în sine nu ar fi fost decît nepoliticos altfel), dat fiind suma apreciabilă de bani conţinută.

— Haide Otto, e timpul... vei urmări plecarea mea de pe platformă, e voie doar să asişti !

Cu braţul liber, cel drept, îl cuprinse peste umeri pe băiat şi se îndreptă spre avionul ce aştepta acum (avînd motorul cald, oprit) într-un colţ al platformei. Ajuns acolo, pilotul îşi depuse haina şi carnetul de zbor în carlingă şi mulţumi celor din jur pentru asistenţă, interes dovedit, ajutor etc. — eram şi eu între cei vizaţi ! — mecanicul, cel ce-i pornise şi încălzise motorul, sta alături gata de a se achita de ultimile îndatoriri. Îi spuse — cînd acesta i se adresă — pilotului că a găsit încă o mică neregulă la motor... da, da, problema acelei defecţiuni... dar acum totul este perfect şi motorul va merge, va trage bine pînă acasă ! Desigur (mă gîndeam)... trebuia justificată „reintervenţia“ noastră, acum, de vreme ce ea fusese descoperită de către pilot. Şi aşteptam să văd în vreun fel manifestîndu-se nemulţumirea sau încurcătura sa şi eram derutat de zîmbetul şi aerul său calm ; părea să nu-l încurce aceasta, nu se putea

citi pe fața sa decît mulțumirea că avionul e perfect iar clipa decolării spre casă a venit... Ce naiba o fi ?... mă întreb, cum va rezolva ceea ce are de rezolvat. Pentru că, e clar, are ! La capătul „09", la locul știut îl așteaptă doar, spre a fi luat la bord, coletul. Și ăsta, domnul, nemaiavînd nici măcar șansa pe care conta, „defecțiunea", e totuși mulțumit. Care are nervi de drac în el, ori a găsit altceva, ori s-a tîmpit ?!... îmi zic, mă întreb. Ori m-am tîmpit eu ! Iar Maestrul stă liniștit și frunzărește „Interavia"! Ce naiba se întîmplă ? Ce naiba se întîmplă dacă... nici nu mă pot gîndi ! Văd, în închipuirea mea, doar cercuri colorate pe sus, și pe Wilcox... Nu pentru că i s-ar fi putut întîmpla ceva neplăcut acestuia, dar ar fi fost zadarnică munca noastră, noaptea pierdută ; în plus, poate mai trebuia să îi cerem și scuze tipului...

Ei, gata, gata cu politețurile și cu alerta mea, pare-se că e gata cu toate, tipul a închis portiera, are căștile pe cap și face fonie cu Turnul spre a i se permite pornirea motorului și rulajul în vederea alinierii la pista de decolare. Nepotul, cu pachețelul sub braț, face semne de „Auf Wiedersehen"; pe platformă se află acum : mecanicul (lateral, în fața avionului, pregătit pentru a scoate calele de sub roți), eu, pompierul de serviciu, în fața hangarului lîngă un cărucior extinctor (spumogen), dispecerul de sol, cu paletele în mîini, spre a-l dirija la întoarcere și ieșirea de pe platformă, două „pipițe" de la Meteor (pe o bancă, în fața stației), Vasile Import apărut

în uşa biroului Briefing (să vadă circul de afară, al plecării, dar să şi audă telefoanele şi interfonul din încăpere), nea Gică adjutantul şi Mircea Tulnicaru, de la Comercial.

„Continentalul" Piper-ului aruncă un smoc de fum declanşîndu-se într-o cascadă de gălăgie. Mîini ce se agită, mecanicul scoate calele de sub roţi, văd buzele pilotului mişcîndu-se (confirmă aprobarea Turnului, desigur...), mai întrezăresc ca o clipită (ori mi se pare doar ?) o lamă de încordare proptită pe faţa sa apoi „Piper"-ul o ia din loc, face aproape un salt slobozit din frîne ; ampenajele întoarse spre noi (la semnul imperativ al dispecerului de sol). suflul elicei ne izbeşte şi cald şi rece peste buze şi pleoape ; legănîndu-se, palpînd uşor betonul, avioneta iese de pe platforma de îmbarcare-debarcare înscriindu-se pe „Tex way one" (cale de rulaj nr. 1) care o va scoate la pragul pistei. Dar... e momentul în care mă întorc rapid în intenţia de a alerga spre birou să-mi iau „Kraft"-ul, în rotaţie, în rotirea trupului aflîndu-mă întrezăresc manşa de vînt de pe hangar, ce arată direcţia vîntului : avionul va trebui să ruleze — dat fiind direcţia vîntului — spre „09", să întoarcă acolo şi să decoleze pe direcţia „2—7", spre aerogară deci ; aceasta ar putea schimba totul, îmi zic. Îmi continui pirueta coborînd ochii de pe manşa de vînt şi... şi dau de colonel care vine agale dinspre biroul comandantului (împreună cu acesta), spre locul unde ne aflăm.

Lîngă nepot, civil, stă degajat — cu expresia omului ce se caeră la avion — locotenentul (da, cel, cel poreclit „A.B.C."...) iar la colţul clădirii observ oprindu-se o maşină din care coboară un mic grup... se vor dovedi a fi „echipa" Maestrului. Mă opresc o clipă lîngă cei doi şi îl întreb cu ochii şi aşteptarea pe colonel, acesta însă mă ignoră şi îi spune comandantului :

— Tovarăşe comandant, puteţi interveni deja...

Ce să intervină, cum să intervină comandantul ? Ce vrea să spună Maestrul ? Smulg „Kraft"-ul de pe birou şi mă reped afară, pe platformă... „Piper"-ul rulează tocmai pe pista mare, va trebui s-o ruleze pînă la capăt şi să întoarcă acolo, la „09". Îmi trec cureluşa peste gît şi minuscula staţie „Kraft" îmi vine în faţă, pe piept, cu pîrghiile de comandă sub degete... avioneta rulează încă în lungul P.D.A. (pista decolare-aterizare).

— Ce naiba ai matale acolo ?... mă întreabă colonelul şi, totodată face semn civilului „ABC" aflat în postura omului ce se minunează văzînd întîiul avion alături de nepotul ce strînge pachetul sub un braţ, pe celălalt folosindu-l pavăză împotriva soarelui pentru ochii ce urmăresc „plecarea unchiului"... Se întîmplă acum multe, foarte rapid...: locotenentul ia neaşteptat, dar suplu, pachetul de sub braţul nepotului, acesta parcă ar vrea să spună ceva, desmeticindu-se, are însă doi joviali băieţi deja, de-ai Maestrului alături iar locotenentul (în chip de scuză, sau explicaţie) îi vîră o legitimaţie între ochi şi filmul

cu avionul, spunîndu-i să stea cuminte și să privească în continuare la „Piper"-ul ce se micșorează albastru... Pe deasupra, ocolind într-un tur de pistă trece „Petrică Sandu Ion" (sau „Pepita Sanda Ioana", sau „Papa Sierra India"), „PSI"-ul, bimotorul AVIASAN-ului nostru, cu un motor oprit, cu elicea calată, sfîrîind turbat din celălalt și încercînd cu „vădit" efort să-și țină aripile orizontale... în această situație. Pe naiba — îmi zic — ce-i cu circul ăsta, PSI-ul nu era defect și de zburat zboară în deplină siguranță și cu un singur motor. Ce-i demonstrația de sus ? În mica stație, aflată în mîna comandantului „Crizantemei", se aude glasul Turnului ce face fonie cu „Piper"-ul :

— (indicativele de rigoare, apoi)... Rulați pînă la pragul „09" și degajați rămînînd în așteptare acolo, avem în schemă un avion aflat în dificultate, se află deasupra terenului... .

„Piper"-ul confirmă recepția, raportează că vede bimotorul sanitar ce trebuie să aterizeze și că degajează în clipa următoare ieșind din teren alături de pragul „09".

— Așa comandante, excelentă intervenția matale... să nu spună că nu îl ajutăm să ajungă unde vrea tocmai !...

Unde dracu și cînd decolase și fusese PSI-ul ? Și cui naiba îi venise ideea aceasta trăsnită dar formidabilă, de-a găsi metoda prin care aparent întîmplător (dar perfect plauzibil !) să fie scos în „așteptare" tocmai unde și cît trebuie „Piper"-ul ?! O voi afla... acum, da, iată, avioneta iese din pistă, virează și oprește la locul știut ; degeaba mă uit prin binoclul ce-l adusesem odată cu Kraft-ul, tot nu văd prea

mult ce se întîmplă acolo. terenul maschează... Pare-se că ăla n-a tăiat motorul, l-a lăsat în relanti dar a coborît... portiera din stînga (opusă vederii) pare a fi deschisă... Ţin în continuare butonul manşă a „Kraft"-ului apăsat, staţia aceasta de telecomandă pentru aeromodelism face ca acolo „Quarz"-ul meu de filmat să înregistreze pe peliculă tot ce vede în clipele acestea... exact ceea ce nu putem vedea noi. Nepotul pare că vede pe dracu (între cei doi inşi simpatici... toţi trei par a fi amici scumpi ai celui ce pleacă, stau încă urmărind cîmpul dat fiind mica întîrziere cu care le va decola „prietenul", din cauza bimotorului sanitar care... de ce naiba se roteşte încă, parcă încă mai departe, e acum spre pădure, departe de „09" — de ce, de ce... să poată „lucra" patronul acolo „cu" sentiment de singurătate, de nesupraveghere... nici aeriană chiar... ştim noi de ce ! —) iar eu stau cu degetul blocat pe emiţătorul multicanal „Kraft".

— Ce traistă ai matale acolo ?... mai întreabă o dată Maestrul, ce pare a urmări degajat o orchestra în care fiecare ştie cînta (şi o face) singur, după partitura ce-o are în faţă, fără dirijor... el pare cel mai indiferent la tot ce se întîmplă acum, el care le-a scornit pe toate ! Dacă îi răspund... tot va trebui să-i spun, aşa că :

— Am instalat acolo două camere de filmat, una „de noapte" şi una „de zi"... pentru orice eventualitate. Au şi declanşator automat, selectiv, dar acum o comand pe cea de zi prin staţia de telecomandă de aeromodele.

— Şi cînd ai pus matale toate astea acolo ? Cu a cui permisiune ?... O să discutăm mai tîrziu...

Țin degetul în continuare pe manșă, dar întreb moale :

— Tocmai se filmează, să întrerup ?

— Nu !

Aproape strigase. Adăugă :

— Nu, ține-ți traista în funcțiune, pînă iese la pistă din nou !

Țin degetul pe manșă și, iată, în sfîrșit, „Papa Sierra India" se axează lung, de departe, de dincolo de „09". din cer, la aterizare. Ar fi și timpul... pilotul „Piper"-ului a avut timp suficient să sape, să semene și să și culeagă ridichi acolo... între timp. În mica stație, din mîna comandantului, se aude fonia bimotorului cu Turnul (desigur o aude în „Piper" și amicul grădinar...), motorul acela deși mic și departe se aude bine în efortul (rămas singur în funcționare), în efortul său, aterizarea e impecabilă totuși, fără bonturi, furaturi laterale, vîrf de plan în beton sau altceva... Păcat de emoția celor ce nu știu că motorul oprit n-are nici pe dracu iar pilotul ce contribuise la „operetă" e un băiat „a-ntîia !", a făcut aterizări de felul acestora multe, cu avioane mari, încărcate, în situații real critice ! Rulează acum țăcănind din motorul „valid", celălalt tace tăinuit, ajunge la racordare cu „tex way one" punînd botul spre hangar iar Turnul aprobă alinierea la pragul „09" a „Piper"-ului și decolarea...

Nepotul face o „mutră" de : „nu știu dacă am încurcat-o sau nu, dar totul e în ordine, unchiul iată pleacă și cu asta... și aur, și dovezi, și... totul va fi în ordine...". Dar, după ce rulează, cu viteză tot mai mare, după ce chiar își ridicase coada, se ridicase pe roți pare-se că, brusc, ceva nu e în ordine cu avioneta... neașteptat motorul „căzu", trînti cîteva ra-

teuri şi rămase într-un păcănit minim, „Piper"-ul nemaiţiind susţinut de elice lăsă cuminte şi supus coada pe beton pierzînd viteza pînă la o limită onorabilă de rulaj... apoi viră brusc afară din pistă, luînd-o direct spre noi, era un rulaj foarte dezordonat, în segmente cînd stînga, cînd dreapta, ciudat, nefiresc, părea un avion de vînătoare cu pilot rănit la bord, pilot ce reuşise să-şi aducă aparatul acasă dar ai cărui ochi, acum, nu mai văd bine, ale cărui braţe şi picioare alunecă în neştire pe comenzi...

Erau mai mulţi acum, veniseră mai „aproape" toţi din echipa Maestrului, din clădirea aerogării ieşiră toţi cei „disponibili", o adunătură de „gură cască" păream cu toţii (păi, cum altfel !) în faţa unui fapt neînţeles, în faţa acestei decolări-nedecolări şi a acestei întoarceri spre aerogară într-un rulaj „de frizer" şi nu de pilot calificat ! Alături de mine se dovedi a fi Vasile Import (cine ştie pe cine îl „proptise" în locul său...) care mă întrebă încet :

— În filmul ăsta... acum vine scena cînd îl „umflă" ?

— Pe cine să-l umfle ? Şi cine ? — mă arat eu neştiutor, mirat foarte de întrebare.

— Tu mă crezi prost pe mine, guriţă ? Aşa arăt ? Eu îl arestam acum trei zile încă...

Cineva, din personalul nostru de trafic, aflat acolo, aici adică, întreabă :

— Ce s-a întîmplat cu el, de ce rulează atît de aiurea, dezordonat ?

— Pentru că are pe dracul în burtă !

O privire de avertizare a Maestrului mă făcu să tac. De fapt, explicaţia urma să vină peste foarte scurt timp. Rulînd parcă tot mai repejor, „Piper"-ul se apropiase, sforăia manevrat chinuit (armăsar ne-

dreptățit !), făcu o ultimă manevră, o jumătate de întoarcere, se opri exact în fața noastră și motorul se tăie. Tăcu. Mirosea a încins, a ulei încins. Pilotul sări (nu se poate spune „coborî") după ce aruncase portiera într-o violentă deschidere. Se vedea clar pe fața sa o neînțelegere totală, era în rolul omului cinstit dar nedreptățit, și al pilotului derutat. Spune că nu știe ce are aparatul, nu „merge" bine, e ceva cu motorul și comenzile, nu mai răspund cum trebuie, nu... Cînd însă colonelul i se adresă, păru că realizează exact situația, grupul, ce se întîmplă...

— Cred că avionul dumneavoastră „merge" foarte bine, însă e greu de pilotat,

— Nu vă înțeleg, ce vreți să spuneți ?

— Poate e incomodă, foarte incomodă poziția pilotului la executarea rulajului pe sol...

Negustorul de tablouri privi spre aparat nedumerit, parcă l-ar fi văzut acum întîia oară... nu găsi justificarea celor spuse de Maestru. Și o arătă :

— Dar tot nu vă înțeleg, am stat ca întotdeauna, suficient de comod...

— Nu dumneavoastră ați manevrat motorul și comenzile în ultimile minute !

— Nu eu ?...

Mirare, apoi nu mirare, ceva mai mult, stupefacție. Își întoarse din nou privirea spre avionetă.

— Da, e foarte bine, e tocmai momentul să priviți... spune zîmbind colonelul, „ajută-l matale...", mi se adresă.

Mă reped (smulg de la gît Kraft-ul ce mă încurcă și i-l pasez lu Vasile Import) și îl ajut pe Wilcox să iasă din „burta", din fuselajul avionului... e un moment și o arătare ce are darul să-i lase pe toți cu gura căscată (de-adevăratelea !), inclusiv (și îndeo-

sebi !) pe pilotul titular. Wilcox, în schimb, era bine dispus, însă tremura încă fin... de încordare ; îmi spunea tocmai, şoptit : „era să mă pupe cămila !... se înţepenise ceva".

— Vezi matale, ca să te „ajutăm". ca să nu ne mai repeţi farsa fără haz a defectării motorului, noi ţi-am facilitat mica vizită ce neapărat trebuia s-o faci matale la locul acela, la „09", îl ştii doar ; ţi-am oferit şi o lecţie de cum se aterizează cu un singur motor... deşi nu mă îndoiesc că ai avut matale prilejul s-o faci, pe aparate „Dornier", pe bombardiere „Dornier".

— Was sagten Sie ?![1]

(ricoşeu necontrolat !)

— .. Nu-i vorba de spus, ci de întrebat. Ce aţi căutat acolo ?

O clipă mă caută, Maestrul, cu ochii :

— Trimite-l pe „colaboratorul" matale să aducă aparatele.

Fusese suficientă, această clipă, ca unchiul să se repeadă fulgerător spre portiera deschisă a „Piper"-ului... fusese, îi fusese blocat însă şi accesul în ea de către ceilalţi doi „disponibili" ai Maestrului... ce îl flancau acum sever dar politicos, asemeni colegilor lor ce-l aveau în grijă pe nepot... Îi „suflu" rapid lui Wilcox să se repeadă cu „follow me !" — are viteză mai mare — după camerele de filmat.

— Nu, matale nu mai ai ce căuta în carlinga avionului... vom căuta noi acolo, s-ar putea să găsim ceva interesant. Ce spuneţi ?

Se îndreptă spre carlingă cerîndu-i comandan-

[1]) (germ.) — Ce aţi spus ?!

tului Crizantemei, și mie, să-l însoțim (martori ?), făcînd semn celor doi ofițeri (civili) să-l „aducă" și pe unchi ; o privire de avertizare și celor ce-l aveau în custodie pe nepot.

Portierele deschise (ambele), noi de o parte și alta — în dreapta eu și comandantul, în stînga, grupul celor trei — ... instalat în scaun Maestrul, e o scenă a naibii de ciudată, parcă noi elevii unei școli de zbor cu motor aflați în prima zi de aerodrom, asistînd la descrierea interiorului, prezentării carlingii („școala carlingii" — așa se spune, sau se spunea pe vremea mea !) avionul pe care „vom zbura" cu toții... da, foarte ciudat. (De unde naiba să știu eu că Maestrul — bătrînul e formidabil, asta e, întotdeauna a dovedit-o, prin tot felul de „neașteptate trăsnăi"... De unde puteam ști eu, atunci, că se pregătise, studiase cu mult interes și din motive întemeiate — cum se va vedea — cabina, bordul și comenzile avionului „Piper-Super Cub", ceruse documentația din timp...). Zîmbi și începu (enervat ?) să explice :

— Deci, după cum matale știi (i se adresa unchiului), aici avem tabloul de bord... aparatele pentru controlul motorului, instalațiile de navigație, așa... radiocompasul aici, stația radio (emisia-recepția) aici... le arăta pe toate și părea al naibii de mulțumit de ele, de faptul că le numea, ni le arăta.

Erau acolo multe (avionul, deși nu de ultim tip avea echipamente moderne, ulterior montate, după cerințele la zi pentru radionavigație), multe dar cunoscute (mie și comandantului, desigur), Maestrul le trecu în revistă răbdător, apoi brusc puse mîna pe un mic aparat, o mică instalație compactă, prinsă în stînga, pe panou. Întrebă, mirat (... „ipocrit" mai putea fi !) :

— Iată că nu mai știu, m-am împotmolit ; asta (bătu cu degetul în micul aparat, cît două pachete de țigări suprapuse), la ce folosește ? Văd că aparține avionului...

Și tăcea Maestrul. Îl privea „nevinovat" și întrebător pe cel ce, bineînțeles, trebuia să răspundă ; doar acesta își cunoștea instalațiile avionului ! Și cum nu venea răspunsul, reluă (abia stăpînindu-și enervarea, în fața tăcerii celuilalt ?) :

— ... Totuși, nu aparține avionului !

Îl apucă și-l smulse brusc de pe panou, spre surprinderea tuturor ; micul aparat se dovedi a fi fost prins acolo cu două minuscule ventuze din cauciuc. Nimeni n-ar fi bănuit că n-ar aparține, că nu e component al instalațiilor de bord. Și nimeni nu se așteptase la gest.

— La ce zici matale că folosește ? Nu zici ! Îmi dai voie să explic eu ?... Bine, pare-se că ți-a folosit matale, sau îți putea folosi în cazul cînd n-ai fi reușit să găsești altfel (în timpul scurt ce-l aveai la dispoziție), sau să regăsești, un container metalic sau un obiect — desigur metalic și acesta — ascuns în acel loc ! E un detector, da ? Ești de acord matale ? Și acum, să vedem ce ai căutat și ce ai „îmbarcat" mata acolo...

Era Maestrul într-o formă de zile mari ! Și cît de indiferent răsfoia cu cîteva minute în urmă revista „Interavia" în biroul comandantului „Crizantemei" !...

Puse cu un gest delicat înapoi micul aparat și repetă :

— Desigur că matale n-o să ne spui ce ai ascuns acolo aseară... în locul unde, cu o noapte înainte, fusese cutia unei măști de gaze ce conținea... știi ma-

tale ce conţinea !... (unchiul îl privea pe Maestru, îl privea acum cu o ură prostită). Să vedem deci... îşi ridică o clipă privirea spre „follow me !“, ce frînase violent sub aripa avionului. Reluă :

— Uite, au sosit şi aparatele ! Să ştii matale, au stat instalate două aparate de filmat acolo, a căror marturie, peliculă, sensibilă la zi şi noapte, va spune multe... du-le matale deocamdată în biroul tovarăşului comandant (i se adresă lui Wilcox), ai însă grijă...

— Tovarăşe colonel Wilcox prinsese din întrebarea colonelului, sau înţelesese singur despre ce se vorbea), nu mai pierdeţi timp căutînd, vă spun eu unde se află ceea ce căutaţi, am asistat doar...

— Zău domnule ?... (era incorigibil Maestrul, îşi avea el expresiile sale uneori...).

Grupul abandonă avioneta, Maestrul purta „obiectul“ în braţe (ne vorbise puţin înainte despre un prototip, invenţia unui neştiut (şi mort) inventator, un solitar, avînd o valoare inestimabilă), ne reîntregirăm cu „fracţiunea“ în care se afla (acum vizibil înspăimîntat) nepotul, acesta aruncă un deznădăjduit, final apel :

— Unchiule...

Apelul avu darul să atragă atenţia altcuiva însă, colonelului, care stopă brusc :

— „Unchiule“, zici matale... foarte interesant, foarte interesant...

Stătea în faţa blondului, parcă cîntărindu-l pentru ultima oară ; cine ştie, poate pentru întîia oară, căci aşa era... repetă :

— „Unchiule“, zici matale.. (arătînd spre frumosul pachet — părea o cutie sub ambalajul de hîrtie

imprimată — ce-l ținea acum, cu grijă, locotonentul)... îți aparține ?

— Da, dar mi-a fost luat.

— „Luat" ! Și matale vrei să protestezi cumva că ți-a fost luat ? Ce conține pachetul ?

— E un cadou, din partea unchiului... nu știu încă, aici l-am primit, mi l-a dat cînd a plecat...

— A plecat ?

— Cînd a...

— Și vrei matale să știi ce conține pachețelul ? Și să ne spui și nouă ?

— Dacă îmi dați voie să-l desfac...

— Nu, nu-ți dăm voie !

Făcu un mic semn de avertizare celor ce-l flancau pe unchi. Spuse locotenentului :

— Tovarășe locotenent, vrei matale — verificîndu-ți ipoteza — să satisfaci curiozitatea acestui tînăr domn ? Poți apela la ajutorul maiorului...

Acum nu mai știam ce urmează, ce „trebuie" să urmeze. Și pare-se că nu știa nimeni în afara colonelului, locotenentului său și, și unchiului, a cărui față se crispă. Locotenentul „ABC" (ce-ar fi zis dacă ar fi știut că îi cunosc „numele" dat de colegi ?...) mă invită cîțiva pași și-mi ceru, discret, de două ori cincizeci metri de sfoară (dacă așa ceva există pe un aeroport, preciza el) sau sîrmă, conductor, cît mai puțin rigid posibil însă ; dar, prefera sfoară. Nu știu să existe așa ceva dar apelez, la rîndul meu, la atotștiutorul Wilcox. Acesta se strîmbă (ca și cînd ar întreba prin aceasta cum naiba poate veni cineva cu o așa absurdă pretenție : sfoară...) dar, iluminat, spune să aștept o clipă, va găsi el... Dispăru dar reveni imediat cu un foarfece și un ghem (mărime potrivită) de ață macrameu... lămuri :

— De la Meteor, de la gagici, alea croşetează serios !

După cum ne cere locotenentul, ne depărtăm cam o sută metri peste terenul înierbat (între timp ne informează ce avem de făcut), acolo el aşează cu grijă pachetul în iarba scurtă (după prima tăiere aşa) şi apucă în mînă capătul sforii... Wilcox şi cu mine plecăm cu ghemul spre stînga pînă cînd ne stopează „şeful". Oprim, tăiem, eu rămîn acolo, Wilcox repetă în dreapta aceeaşi desfăşurare... rămînem pe aceste locuri iar locotenentul leagă cu foarte mare atenţie cele două sfori la buclele frumosului şi puternicului nod ce ţine ambalajul cadoului. Ţine blocate sforile — o lungime de braţ — iar noi le întindem uşor, pînă la această limită. Şi încremenim, ne încremenim temerea şi ne încremenim tensiunea fizică, mecanică asupra sforilor a căror capete ne stau în mîini. „Şeful" face semn şi o ia din loc, spre grup. Ochii noştri stau acolo, pe el, pe braţul său, cadoul se află echidistant între noi. Locotenentul discută scurt cu Maestrul, asistenţa e cu ochii pe noi, noi tot cu ei pe locotenent,pe braţul său... la un semn al acestuia, tragem ! Explozia e limitată desigur dar extrem de violentă, spectaculoasă. Ne sperie, deşi o aşteptam... Venim spre grup. Unchiul e alb la faţă, nepotul, ceară.

— Se pricep la toate băieţii aceştia, ce zici matale ? (i se adresa unchiului). Au lucrat o noapte întreagă *să aranjeze comutarea comenzilor avionului matale, să le poată decupla pe cele din carlingă la un moment dat iar mecanicul* să vă „ajute", *manevrîndu-le pe cele improvizate, din fuselaj, unde se afla*... aşa (se întoarse spre nepot) ... Ei, vezi matale

ce „cadou" neașteptat ți-a pregătit unchiul ?... Știi însă ce mă supără pe mine ? Și ce mă îngrijorează ? Unchii nu fac astfel de cadouri nepoților, înțelegi matale ? Doar în cazuri cu totul excepționale, extreme.

Eram uimit, speriat pentru o clipă : pînă unde poate merge mirșăvia, dezumanizarea (nu era o mostră ?!), la unii ? Ce prețuri, ce „monedă" se plătesc (iată !) pentru unele interese... și, ce crîncenă, dură, lucidă opțiune de a sacrifica, de a se sacrifica unii pe alții, la acești oameni ; chiar dacă sînt legați (legați ?) prin...

Și (reluă Maestrul), încă o folositoare informație pentru matale : doctorul Avram e, „mersi, bine...", cum se spune, îl vei întîlni curînd, tinere. Va trebui să-i dai explicații, ce zici ? Și lui și altora... Iar negustorul matale (se întoarse spre unchi), fost declamator de psalmi cîndva, tocmai studiază diferența existentă între „palatul" domniei sale și o altă încăpere, un alt spațiu în care, cum spuneam, „mersi, bine...", a ajuns.

— LUAȚI-I !...

... spuse apoi brusc, falșa-i bună dispoziție jucată în ultimul minut, cu ocazia ultimelor „informații", ce le dăduse, îi dispăru. Fața îi redeveni calmă dar întreaga înfățișare i se acoperi parcă de o amarnică oboseală. Desigur, i-ar face bine cîteva clipe de odihnă, să se așeze... încerc să fiu cît mai degajat :

— Tov' comandant, nu-l invităm pe tovarășul colonel la o cafea înainte de a fi prea tîrziu ?... tot au plecat „rudele" cu echipa dumnealui. Pentru că, precis se va întoarce la niște „treburi foarte importante și urgente".

— S-a înțeles, maiorule ! (ce limbaj, față de mine, ce limbaj la comandantul meu de aeroport !) S-a înțeles ! Poftiți, tovarășe colonel, cunoașteți drumul spre biroul meu...

CAPITOLUL 4

TRAISTA MĂRTURIEI

Prin geamul panoramic se vede „Piper"-ul în alb și albastru, cu motorul cald încă, pe care Wilcox și încă cîțiva îl împing încetișor spre hangar... mă gîndesc că ne va reține spațiul acolo pentru cîtva timp. „Reprezentația" a luat sfîrșit, oamenii s-au întors la treburile lor, perdelele fine și transparente ne arată lumea și soarele, iarba și betonul „Crizantemei", ne izolează însă prin liniște de toate acestea. Belgienele, de pe reclama „SABENA" surîd profesional, comandantul s-a așezat (în urma noastră, ca o perfectă gazdă), o mirare și o ușurare își face, ca un vid, loc undeva în mine...

— Parcă spuneai matale de o cafeluță, n-am înțeles eu bine ?

Sar și bag motor spre bar. Dar nu, nu vin eu cu tava... „rujata fierbinte" îmi ceruse, sub amenințare de „afurisire femeiască", să o las să le aducă personal, ca să-l poată vedea pentru o clipă, îndeaproape, pe teribilul colonel ! Venim, eu deschid, ea

lățește un zimbet și depune cafelele, eu dau să-i redeschid... bine că nu-i vine ideea trăsnită de a-i cere autograf ! (mi-l imaginez pe Maestru... ar fi o treabă !... Dar, vorba lui Wilcox, pe mine m-ar fi „pupat cămila apoi“...). Maestrul însă o interceptează :

— Vrei matale, duduie, să mai aduci încă o cafea ? Am greșit la numărătoare.

— Vai de mine, desigur, imediat...

Se topește urgent, iar la întrebarea noastră mută, colonelul se explică :

— Chemați-l, vă rog, și pe mecanic.

Vine și cafeaua cerută, vine și Wilcox ; acesta emoționat.

— Așa, mă veți ierta dar nu voi întîrzia mult... cafeaua e însă binevenită și plăcută s-o luăm împreună.

Profit, pentru că mă înțeapă ceva...

— Tovarășe colonel, de ce nu l-ați lăsat să plece pe băiat și să desfacă pachetul acasă, o merita !

Maestrul se opri, repuse ceșcuța pe farfurioara aflată pe masă și mă privi ca pe un frizer ce din neatenție tocmai îl tăiase, în timp ce-l rădea.

— Matale așa ai fi procedat ? Și de unde știi unde, în ce împrejurări, lîngă cine (ori chiar acasă la el !) ar fi desfăcut cadoul, ar fi tras energic de șnurul acela ? Și atunci...

Desigur, ticăloșia ălora mă îndemnase, pentru o clipă, să-i fi vrut trăgînd împreună de șnurul acela...

— Primo, deci : nu se știe unde ar fi explodat „cadoul“ și care ar fi fost urmările (nu pentru el, pentru el e clar...) și, secundo : secundo, maiorule !... fiecare trebuie să răspundă și să plătească pentru ceea ce face. În fața legii. Și în fața oamenilor, în fața semenilor săi ! Înțelegi matale ?

— Înțeleg, și vă rog să mă...

— Dar, stai matale puțin... ia vorbește-mi despre inițiativa montării aparatelor de filmat. Ia zi matale !

Și ce era să zic ? Ce naiba era de zis, chiar dacă era o excelentă mărturi...

— Deci așa, te plimbi matale cu traista aceea de gît și crezi că ai dat lovitura cea mare ! Îți dai seama ce ar fi însemnat (și a fost doar un pericol, un risc repetat) să se fi auzit, să fie remarcat bîzîitul aparatelor de filmat ? E o liniște acolo... ce zici ?

— Izolarea fonică, s-a dovedit, a fost perfectă.

— Perfectă ? Dar dacă, în noaptea a doua, ori azi, la ridicarea „obiectului" cînd era grabă mare, și nu uita matale că s-a lucrat în acel loc numai noaptea... ori acum urma să se depisteze, ziua, și urgent !... — dacă s-ar fi folosit de detector (și eu cred că s-a folosit, atunci noaptea, cînd a verificat depunerea aurului de către „nepot" și în noaptea cînd l-a schimbat, de asemenea)... dacă întîmplător intra în „zonă" pe lîngă, în apropierea camerelor și investiga acolo cu detectorul ? Dădea de ceea ce căuta, sau dădea de „tehnica" matale ? De hazardata matale inițiativă ?

— N-aveam de unde știi că posedă și folosește un detector...

— N-aveai matale de unde știi ! Nici eu n-aveam de unde o știi ! Dar am presupus și m-am gîndit că n-o să-l poarte în buzunar, sau în servietă... oricînd putea fi supus unui control. Ori, în felul cum a gîndit, unde l-a „aplicat", într-un mimetism de bord perfect...

— Nu ne-am fi gîndit niciodată (interveni co-

mandantul) că acel mic aparat n-ar face parte din bordul avionului, şi doar, sîntem...

— Comandante, matale n-ai zburat pe avionul „Piper". Nici eu n-am zburat dar, văzînd aparatul (în cele cîteva ocazii, aici pe aeroport), am reţinut (parcă !) că era, că nu era... erau tocmai momentele, surprinsesem ipostazele cînd îl luase să-l folosească şi cele cînd îl depusese, prudent, la locu-i sigur. Mi-a fost deajuns pentru a cere documentaţia despre carlinga şi echipamentele acestui avion (tot de la Aviaţie !... dar direct şi urgent)... m-am convins astfel. Deci, înainte de toate, rămîne o problemă de observaţie, de atenţie ; IPOTEZA apoi, verificarea, certitudinea... e o lege de fier în muncă...

— Formidabil !

— Nu e nimic formidabil aici, maiorule. Formidabil te-ai crezut matale, riscînd să strici totul. Sper că înţelegi...

— În cazul acesta vă rog să mă iertaţi, îmi iau aparatele şi...

— Bineînţeles că le iei matale, doar îţi aparţin. Scoate însă filmele, chiar acum. Îţi vom deconta pelicula... eventual — am să mai gîndesc dacă o meriţi !... — te voi invita şi la o vizionare.

— Deci folosesc...

— Bineînţeles că folosesc ! Şi trebuie să-ţi mulţumim pentru ele, trebuie să-ţi mai şi mulţumim !

Era falsă, era „făcută" enervarea sa acum... mă uşura, dar nu lăsam să se observe.

— Da, maiorule, traista matale... e totuşi foarte importantă, e o traistă a mărturiei...

După ce îi vorbi lui Wilcox, cu vădită căldură şi plăcere, mulţumindu-i şi apreciind tot ce făcuse, se

[illegible] acela se ascundea oboseală, durere fizică și încă, bucuria izbînzii.

În timp ce îl conduceam, îmi spuse :

— Se va bucura mult „domnișoara inginer", acel om — deși n-a aflat decît mult prea tîrziu —, inventatorul, fusese tatăl ei. Și moartea sa, rămîne un mare semn de întrebare ; acum însă avem cui îl adresa. Celui în casa ceruia a trăit și a lucrat. Un om îmbrăcat în negru, întotdeauna în negru, maiorule... așa cum i-au fost și faptele, viața.

Zîmbi...

— L-am arestat cu foarte puțin timp înainte de a veni aici. la aeroport, în momentul cînd trebuia s-o facem. Trebuia să-i vezi chipul, fața... dar mai bine, mai bine, maiorule, să nu vezi astfel de chipuri. Mai bine !

EPILOG

Soarele era cald și brazii se învîrteau lent amestecîndu-și verdele puternic cu albastrul cerului... micul „Fiat-850" le amesteca astfel spiralînd încîlcit, coborînd drumul munților. Era o dimineață nemaipomenit de limpede, ziua un clopot transparent ce acoperea lumea. Femeia, femeia mică și brunetă, cu față bronzată și aspră — de vîntul munților, de-

sigur — își strîngea buzele frumoase într-o involuntară încordare, manevrînd volanul; din cînd în cînd arunca o privire spre bărbatul aflat lîngă ea, în scaunul alăturat... E mai frumos, e mult mai frumos decît atunci cînd era tînăr și l-am îndrăgit întîia oară, cînd lucram amîndoi în gara aceea de frontieră, veșnic asaltată de trenurile de marfă... e mai frumos bărbatul acesta acum, chiar dacă poartă urma lungii cusături pe obraz... Luă pentru o clipă mîna dreaptă de pe volan și-i atinse fața, în acel loc: Avram Zarie își lipi buzele de ea, apoi i-o așeză din nou peste roata mică și emoționată a volanului...

CUPRINS

Partea întîia — GALERIA „EMERIC"

Singuraticul călător al munţilor 5
Parcul mamelor frumoase 13
Comandantul de vas din... staţia de frontieră : Doctorul 17
O întîmplare de pe frontul italian 35
Căutările oamenilor 46
Bătrîna vioară a bunicului 55
Galeria „Emeric" şi cea de alături 63
Puternicul duh al astralităţii 68

Partea a doua — CASA AURULUI

Paharul amintirilor 107
Ca să nu se „prăpădească" lumea... 118
Expoziţia de la galeria „Alfa" 120
„Nu aceasta e problema, maiorule..." 152
Frumoasa zi a soarelui de toamnă 166
Dragonul Rapid 170
Singuraticul călător al cîmpiei 194
„Adăpostul şi sprijinul nostru..." 201
Timp minus, spaţiu plus 210

Partea a treia — NORD, NORD VEST DE AEROPORTUL „CRIZANTEMA"

O lecție de astronomie 238
Garanția 246
Avionul de turism „Piper PA-18 Super Cub" . 250
Traista mărturiei 270
Epilog 274

Lector: ION ANGHEL
Tehnoredactor: IOAN I. IANCU

Bun de tipar: 6.XI.1978. Apărut 1979
Coli tipar: 8,5. Tiraj 100 000+70

Tipografia Arad
Calea Victoriei nr. 41
Comanda nr. 70

facla

Lei 5,50